Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ **Elektromos fujtató készülékek**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

„Turul“ cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiókraktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek´ el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 1. szám. Január 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÖDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetoe minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési díj (04 fillér kezbesitési díj) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely díj Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

FELHIVÁS! Felhivom a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület esperesi köreinek pénztárnokait, hogy mindazokról, akik a Katholikus Iskola előfizetési dijával bármelyik évre visszamenőleg hátralékban vannak, akár eltávoztak az egyházmegye területéről, akár nem, avagy akár nyugdijban vannak, küldjenek be hozzám (Pécs, Agoston-tér 1. sz.) pontos kimutatást, hogy a hátralékok miről uton való behajtása iránt haladéktalanul intézkedhessem. Hangsulyozom, hogy e kimutatásokért az illető köri pénztárnok anyagilag felelős.

Pécs, 1914. január 15.

Székely Márton egyesületi főpénztáros.

A nemzeti érzelem fejlesztése a népiskolában.

A dombovári köri gyülésen előadta: **Kóházi Gizella** dobrokozi tanitónő.

Ha csak kissé is belepillantunk népünk társadalmi életébe, találunk olyan jelenségeket, melyeknek megnyilvánulása nem ok nélkül tölti el keserüséggel népünk, édes hazánk bodogságáért hőn dobogó sziveinket.

Csak egyet ragadok ki a sok közül!

Fergeteg módjára pusztit a mi népünk között a szociálizmus kárhozatos tana, mely felizgatja a népet. Isten, vallás, haza, jogrend ellen; nem ismerve Istent, babonának tartva a vallást, megvetve, semmibe véve a haza szent fogalmát, hisz az szerintök „csak csapdamely nem felel meg többé a modern eszméknek“. És a nép vakon indul lelketlen, ördögi tanaik csábító, üres igéreteinek után, ösztönöztetve az emberi gyarlóságok örökéletü gyengeségétől, a velünk született elégedetlenségtől!

Ha elfogulatlanul akarunk itélni, be kell látnunk, hogy e veszélyes tanok vészfellhőkként tornyosulnak hazánk egén s nagy erővel támadják meg nemzeti fennállásunk két sarkalatos kövét: a vallást és hazaszeretetet!

Pedig Magyarország csak ugy lesz erős, hatalmas, virágzó ország, ha fiainak szivéből nem hal ki a hit és hazaszeretet nemes virága. Ézt a kettőt pedig egymástól elválasztani nem lehet, de igy összeforrtan olyan ellentálló erőt fejtenek ki nemzeti életünkben, melyről visszapattan minden erőszakos külső behatás. E kettő összeforrásának ellentálló ereje olyan mint az acélé, minél erősebben nyomják, annál hatalmasabban pattan vissza!

A hazaszeretet áldásos hatását egyedül a hitből nyeri, melynek jótékony melegére éppen olyan szüksége van, mint a virágnak a nap sugarára s amely nélkül a hazaszeretet olyan gyenge, könnyen megdönthető érzelemmé válik, mint amilyen gyönge a növények hajtása, melyet napsugár nélküzésével hozott!

Igen, a hazának istenfélő polgárokra van szüksége, mert csak az ilyenek szeretik őszintén hazájukat, nemzetüket! A hit és hazaszeretet párhuzamos fejlesztése őrzi meg édes hazánkat a rettegett végromlástól, egyedül ezen hiztos alapzatokon állhat fenn Magyarország nagysága, fejlődhetik, erősödhetik dicsősége!

És ez a szilárd alapzat a mai kor tetves irányai mellett nagyon is veszélyeztetve van.

Nekünk, magyar kath. tanitóknak, kiknek vezetésére bizatott hazánknak jövendő nemzedéke, minden erőnkből oda kell hatni, hogy édes hazánknak jövőjét biztositsuk, népét egy szebb, boldogabb jövőbe vezessük! A mi hivatásunk ezen a téren magasztos és szent, a feladat megoldása, mely ránk vár, nagy hordereju!

A vallásos hazaszeretet nemes érzelmeinek magvát kell elvetnünk, ápolnunk, fejlesztenünk, nemesitenünk, a magyar ifjuság szivében ma kétszeresen nagyobb mértékben, mint a multban!

A magyar kath. tanitóság nemzetnevelő munkájának fényesen megfelelt a multban; ezt elismerték, belátták, felsőbb körök is. Csak egy megnyilatkozást idézek: „A tanárok és tanitók megtették kötelességüket s a jövő nemzedék nevelése jó kezekbe van letéve. Dicsőség a tanitómestereknek.“

Ne éljünk vissza a bizalommal! A mi sziveinkben kell, hogy ott égjen a hazaszeretet szent tüze s tiszta lángjával ég felé tör! Én meg vagyok róla győződve, hogy bár a magy. kath. tanitóság figyelme az utóbbi években, sőt a jelenben is, kiterjed az anyagiakra: de azért lelkesedése, munkássága, a szépért, jóért, nemesért, a haza jövendő boldogságáért, meg nem tört!

A kath. tanitóság sokkal fenségesebb célokért dolgozik vallása, hazája érdekében s e nemes munkálkodását alkuba bocsájtani soha sem fogja!

A modern áramlatokkal szemben kétszeresen megfeszitett energiával siessünk hazánk jövőjének, boldogulásának megmentésére!

„Kard foglalta el, kereszt tartotta fenn e hazát!“ — e dicső keresztté ékesitett nemzeti lobogót tartsuk magasan Magyarország ifjusága előtt! A kereszt hatalma nagy, a kereszt a forrása minden honfiui erényeknek!

Erős nemzeti érzést, öntudatot, fajszeretetet neveljünk az ifjuságba, ezzel olyan kincseket adunk a hazának, melyek az idők bármilyen változásával szemben is el nem homályosuló értékekkel birnak!

Minő eszközök állanak rendelkezésünkre célunk elérésében? Ismerik Önök k. kartársaim is nagyon jól ezen eszközöket; az elmondandók csak arra szolgálnak, hogy netán egyes, jelentéktelennek látszó, de mégis nagy hordereju ténykedésünkre szives figyelmüket a téren felhivjam! A mi nagyszellemü, volt közökt. miniszterünk Apponyi A. gróf szivének mély vallásossága nagyon jól megértette, hogy hazánknak kulturája csak erkölcsös, hazafias alapon őrizhető meg és fejleszthető. Az ő miniszterségе alatt került kath. iskolánk falára az üdvözitő szent kereszt jele mellé a magyar cimer s a magyar szivben örökké nagybecsü ima: a nemzeti hymnus!

Ime, a hazafias érzelem ápolásának egyik igen könnyü, szembetünő módszere! Hivjuk fel növendékeink figyelmét minél többször cimerünk jelentőségére. Értessük azt meg velük olyan arányban, aminő a növendékek értelmi fejlettségének megfelel. Tanitsuk meg ezzel kapcsolatban tisztelettel viseltetni

nemzeti cimerünk iránt, amelyben szük keretben minden bennfoglaltatik. Paizs alakban a sok nemzeti dicsőség; folyóink ezüstös, halakban bővelkedő vize; magas bérceink viruló ormai, a magyar szent korona, kiváltságos jelével a kettős kereszttel, örökös büszkeségünkkel! És a cimert tartó két angyal nem-e az Isten végtelen jóságát, kiváltságos szeretetét hirdeti, mellyel minden időkben viseltetett nemzetünkkel szemben! Sokat beszél a magyar cimer az iskola falán, csak meg kell tudni érteni s meg kell értetni néma szavát! S hogy ezen megértetés nem fog nyom nélkül eltünni az ifju szivekben, azt merem állitani!

Olvastam, hogy Angliában ugy tartják ébren a gyermekekben a nemzeti érzést, hogy naponkint reggel imádkoznak: „Hála neked Urunk, hogy a többi nemzet fölé emeltél bennünket!"

A mi gyermekeink nem mondhatják el ezt az imát, mert mi, sajnos, sok tekintetben nem emelkedtünk a többi nemzet fölé; de azért mi se fejezi ki hüebben nemzetünk küzdésselteljes életét, mint a mi nemzeti imánk: a Hymnus! Sokszor, nagyon sokszor, mondassuk el: „Isten! áldd meg a magyart!" Szivből fakadjon, érzésteljesen hangozzék magyar ajkakról, magyar szivből a bizalom Isten iránt s a mult küzdelmeiért egy fényesebb, szebb jövő reménye! Ezt érezze szivében a magyar gyermek, ha látja maga előtt naponként a Hymnus nyomtatott szövegét!

A nemzeti érzelem fejlesztése már a népiskola legalsóbb osztályaiban vegye kezdetét. Tanitsunk a 6—8 éves gyermekekkel rövid versecskéket, gyakran csak egyes kis mondatokat, melyek kiválóan alkalmasak a nemzeti érzelem felkeltésére. Van elég ezekből, választhatunk közülük. Egyet-kettőt legyen szabad emlékezetükbe idézni. „Ne bántsd a magyart!" „Az én hazám a legszebb hon e földön." „Adjon Isten a magyarnak jó napot!" stb. Egyszerü, de mély értelmü mondások, melyek belerögzitve a gyermek érzületgondolatvilágába, csak előmozditói lesznek a nemzeti érzelem fejlesztésének!

A gyermek növekedésével, értelmének fejlesztésével, már a népisk. III., IV. osztályában kezdetét veszi édes hazánk ismertetése. Tegyük ezt lelkesedéssel! szóljon az szivhez, magyar szivhez! Ismertessük meg ugy édes hazánk természeti szépségeit, erdők koszoruzta bérceit, aranykalászos rónaságait, a méhében rejlő kiaknázhatlan természeti kincseit, a magyar faj kiváló szellemi tulajdonait, hogy azok rajongó szeretettel, büszkeséggel töltsék el a magyar gyermek szivét. Hisz a magyar hon kiváló természeti szépségei és gazdagsága, még az idegent is bámulatra, elismerésre ragadja! Marió Domeneck de Ricó, jeles spanyol költő, annyira megszerette Magyarországot, hogy iránta való hódolatát egy pohárköszöntőben (1906-ban) igy fejezte ki: „Üdvözöld hazádat, melyet én második hazámnak tekintek. Üdvözöld Magyarországot, Európa szép gyöngyét, melynek méltó dicsőitését az én szerény tollamnál hatalmasabb tehetségeknek kellene hirdetniök. Üdvözöld azt a szép országot, melyet az anyatermészet bölcsessége oly pazarul árasztott el kincsekkel, virányos völgyekkel és festői tavaknak mélabus költészetével, mély völgyek felett emelkedő hegyláncok lombos erdejével. Üdvözöld azt a szép országot, hol a csalogányok végtelen honvágyról édes dalokat zengenek, ahol a virágos ösvényeken dicsőség jár! Lelkemből köszöntöm dicsőséges fiait az ezeresztendős Magyarországnak, amely hazája a bátraknak, bölcsője a nagy és hirneves férfiaknak, mintaképe mindazon nemzeteknek, kik küzdeni tudnak önállóságukért és függetlenségükért, mert nem türhetik a jogtalan leigázást!"

Ime, ilyennek látja Magyarországot egy derék idegen!

És mi nem tudnánk lelkesedni, lelkesedésünk teljéből nem tudnánk csepegtetni az ifjuság szivébe? — mi, kiket a természeti szépségek mellett ezer és ezer gyengéd érzelem szálai füznek e földhöz?!

Vagy mit szóljak a történelemtanitás nevelő hatásáról ezen a téren? Van-e nemzet, melynek történelme olyan gazdag nagyszerü eseményekben, a lángoló hazaszeretet, az önfeláldozás örökbecsü tetteiben, mint a mi történelmünk. Van-e nemzet, mely annyit küzdött, áldozott, szervedett e hazáért, szabadságáért, mint a magyar nemzet? Mindenre találunk nemes, követelésreméltó példákat: az apostoli vallásosságra, a lángoló hazaszeretetre, a rettethetetlen bátorságra, a hősies önfeláldozásra! Neveljük bele tantárgy keretében a növendékek szivébe a hazaszeretet nemes érzelmét, hisz e tárgy kiválóan alkalmas erre! A történelem tanitásának keretében fejleszthetjük a jellemet a helyes irányban, nevelhetünk a hazának olyan polgárokat, akik a hazáért élni, dolgozni, szenvedni fognak tudni! „A haza mindenekelőtt " — ezt rögzitsük meg a szivekben a történelem tanitásában. Ugy a történelem, mint a földrajz tanitásában a nevelőirány vezesse a képzőt — akkor lehetetlen, hogy azok nemes céljukat be ne töltenék!

Igaz, a történelem tanitása mint tantárgy csak a népisk. V—VI. oszt. szerepel külön néven és sajnos ezen osztályokba csak nagyon kevés tanköteles gyermek jut fel, azért a III—IV. osztályok olvasókönyvében a magyar történelemben feljegyzett olvasmányok tárgyalását e célra felhasználni nem kell figyelmen kivül hagyni; hogy igy a felsőbb osztályokban a szerzett ismeretek bővithetők, a felkeltett hazafias érzelmek tökéletesithetőkké legyenek!

Mielőtt értekezésemet befejezném, még egy fontos eszközre vagyok bátor felhivni b. figyelmüket a nemzeti érzés fejlesztése érdekében! Ez a magyar dal, a magyar zene! A magyar dal eredetiségével, tüzességével, szilajságával, erejével, olyan rezgésbe hozza a gyermek érzékeny szivének hurjait, melyek kitörölhetlen nyomokat hagynak a gyermek lelkében! Figyeljük meg a gyermekeket, midőn magyar dalt énekelnek! Valami megrendül ott a lélekben; a szemek ragyognak, az orcák kipirulnak, egész mivoltuk mozgásban van; s ha minden ismeretük elenyészett volna, a magyar dal keltette érzelmek örökéletüek! Daloltassunk a gyermekekkel, de csak nemzeti dalokat, a népdalokat; az idegen ritmusu dalokat küszöböljük ki a népiskolából! A magyar dal legyen az összekötő kapocs, mely hazánk idegen véreit a mi fiainkkal nemzeti érzésben egymáshoz közel hozza! Magyar dallal nevelhetünk egy nemesen érző s ebből folyólag minden szépért, jóért, lelkesedni tudó és akaró jövő nemzedéket?

A magyar nemzet jövőjét nem ismerhetem, de egyet merek állitani: ha nemzetünk ellenségeinek, kik megrontásunkra törnek, minden érzést sikerülne kioltani a magyar szivekben, a magyar dal keltette érzelmeket onnan kiküszöbölni nem lehet soha! A „Kossuth nóta", a „Hymnus", a „Hazádnak rendületlenül", olyan örökéletü ritmusok, melyeket jó és balszerencsében, háboruban és békében egyaránt lelkesedéssel zengett minden magyar, azt a magyar szivből nem lehetett és nem is fog lehetni kipusztitani, még erőszakkal sem — sohasem!

Magyar kath. tanitók! munkára fel! A hazának égető szüksége van nemzetnevelő munkánkra, siessünk segitségére! Ragadjunk meg minden alkalmat és eszközt, hogy felkeltsük a gyermekek szivében a nemzeti érzést s tegyük ezt mindenkor lelkesedéssel, tiszta érzéssel!

Tanitsuk meg, neveljük bele a fogékony gyermeklélekbe, szeretni ezt a vértől ázott, sokat szenvedett szegény hazát, neveljük arra az ifjuságot, hogy nemzeti önérzetből, büszkeségből a haza javáért élni, munkálkodni tudjon! Hisz: „Megbünhődte már e nép, a multat és a jövendőt."

Neveljük gyermekeinket magyarrá nyelvben, gondolkodásban, szivben, lélekben egyaránt s érezzük át mi is e nemzetnevelő működésünkben a mi halhatlan emlékü nagy királyunk lelkes szavait: „Addig éljünk, mig a honnak élünk."

Mai számunk már csak az iskolák és az előfizetők cimére küldetett meg. Az iskolaigazgatóságokat felkérjük, hogy a 3 K. 04 f. előfizetési dijakat még e hó folyamán Székely Márton egyesületi főpénztáros cimére beküldeni sziveskedjenek.

A községi népjóléti intézmények és a tanitó.

Irta: **Brunner András pári-i kántortanitó.**

4. *A fogyasztási szövetkezet.*

A fogyasztási szövetkezet a kereskedelmi törvény szabályai szerint müködő kereskedés, melynek tulajdonosai és fogyasztói egyaránt a szövetkezet tagjai. Tökéletesebb kereskedés ez mint egy szatócsüzlet vagy akár egy részvénytársaság, mert a tulajdonosok csak annyi haszonra törekednek, amennyire az üzleti költségek rugnak. Más kereskedések haszontöbblete tehát a fogyasztók zsebében marad.

A fogyasztási szövetkezetre elsősorban ott van szükség, hol nagy az áruuzsora. Az pedig igen sok helyen van. Ha több szatócs is van mindjárt a faluban, van annyi eszük, — szerintük üzleti érzékük, — hogy nem konkurálnak egymással, hanem egyformán sós áron adják rossz portékájukat. Ezt az áruuzsorát a fogyasztási szövetkezet tagjai magukra nézve megszüntethetik. Ha pedig ugy vezetik az üzletet, hogy nem tagok is kapnak árut, akkor magasabb, vagyis a kereskedésekben szokásos áron adják portékájukat és a haszon megint visszamegy a tagok zsebébe üzletrészeik vagy bevásárlásaik arányában.

Minthogy azonban a fogyasztási szövetkezet jobban elégitheti ki a fogyasztók szükségleteit mint egy szatócsüzlet, továbbá minthogy magában foglalja a nép szervezettségét, megalakitása mindenhol indokolt. A tömörült nép a szövetkezet közvetlen célján kivül igen sok anyagi és erkölcsi hasznot érhet el. Megtanitja a fogyasztási szövetkezet is a népet az egyetértésre, a közérdek munkálására, az önzetlen gondolkodásra és cselekvésre.

Népünkben általában kevés a kereskedői, az üzleti szellem. Pedig manapság szükséges, hogy a földművelő necsak termelő, hanem egyuttal kereskedő is legyen. A jóléthez nem elég a jó termés. Azt jól is kell tudni értékesiteni. Ehhez már kell valami üzleti érzék. De hiába is értékesitené is jól a gazda termését, ha az elért hasznot megint azoknak fizetné ki fölöslegesen, kiktől ő vásárol. A szövetkezet vezetését ugyan nem intézheti mindenki, de annak menetébe mégis bepillantást nyer és sok kereskedői fogást és tudást sajátithat el.

Hogy földmivelő népünk nem vásárolhat jól falujában, mutatja a tömeges városokba való vándorlás, mely alkalommal elveszthegeti idejét, költekezik s a városban, ha kap is mindent, de ép ugy ki van téve az áruuzsorának mint falujában.

A fogyasztási szövetkezet egyuttal értékesitő szövetkezet is. A szövetkezet sokat takarithat meg olyan árukon, melyeket helyben, közvetlenül a termelőktől szerezhet meg. Amely vásárolt cikkre elegendő fogyasztást nem talál otthon, elszállitja nagy piacokra. Mindenesetre könnyebben értékesiti az árukat a szövetkezet, összeköttetéseinél fogva és tömegesen, mint az egyes termelők. A jó fogyasztási szövetkezetben a falusi ember mindent vásárolhat és kisebb értékü áruit is értékesitheti p. o. tojást.

Gróf Károlyi Sándor még az 1898. évben megteremtette a „Hangya" a Magyar Gazdaszövetség Fogyasztási és Értékesitő Szövetkezetét. Ennek célja a fogyasztási szövetkezetek alakitásánál közreműködni, azokat árucikkekkel ellátni, a szövetkezet vezetését gyakori ellenőrzéssel, felülvizsgálással támogatni és vezetni. A Hangyának kötelékébe mintegy 1200 szövetkezet tartozik immár, melyek mintegy 20 millió korona évi forgalmat bonyolitanak le. A Hangya tehát nagyobb kereskedelmi cég, mint bármelyik azok közül, melyektől a falusi kereskedők vásárolnak. Világos tehát, hogy olcsóbban adhatja áruit; még azért is, mert a Hangya sem törekszik nagy haszonra, azt nem önző céllal létesitette Károlyi, mig a nagy cégek ebből gazdagodnak. Fő dolog pedig, hogy kitünő árut ad a falusi szövetkezeteknek. Ellátja a szövetkezeteket minden szükséges nyomtatvánnyal, tanáccsal, képviseli azok érdekeit a hatóságoknál.

A Hangyával azonos céllal és szervezettel bir a Keresztény Szövetkezetek Központja M. Sz. (Budapest, IX., Bakács-tér 1. sz.) Bármelyik kötelékébe tartozik a szövetkezet, árukat máshonnét is vásárolhat és az üzleti érdekek mellett az erkölcsi célt is kell munkálnia.

Ezen elmondottakról a népet vagy a gazdakörben, vagy külön e célra összehivott gyüléseken meggyőzni a tanitó tekintheti feladatának. Mindenesetre előnyös, ha van már gazdakör, ahol ezekről a dolgokról alkalomadtán, apránként beszélhet a tanitó, pap. És ha már látjuk, hogy ez irányu oktatásunknak szép számmal vannak hivei, foghatunk hozzá a szervezési munkálatokhoz. Természetesen a szatócsok, kocsmárosok stb. hazug jelszavaival is lesz dolgunk, de ezeknek élét is tapintatosan és okosan csorbithatjuk. Magunk mellé vesszük a nép értelmesebbjeit, akik közül az igzgatósági és felügyelőbizottsági tagokat is ki fogjuk szemelni. De csak olyanokra támaszkodjunk, kik a nép bizalmát, becsülését birják. Ezeket is előre fel kell világositani, hogy anyagi előnyökre nem számithatnak. Törekedjünk, hogy a község összes családfői hozzánk csatlakozzanak. A tagok előrelátható számából állapithatjuk meg az üzletrészek nagyságát, 10—20—30 koronában, ugy hogy kisebb községben 3—4 ezer, nagyobban 6—10.000 korona gyüljön össze az üzletrészekből, lehetőleg még a bolt megnyitása előtt, hogy ne adóssággal kelljen kezdeni az üzletet, mert az rossz üzlet. El kell oszlatni azon felfogást, hogy előbb látni akarják a bolt működését és azután fizetni. A cégjegyzés, boltberendezés mind pénzbe kerül. Közgyülés előtt a tagok a törzskönyvben aláirásaikkal üzletrészeket jegyeznek. Az alakuló közgyülésre a központ megfelelő embert küld, ki a közgyülésen kivül is mindenben segédkezet és felvilágositást nyujt. A közgyülés elfogadja az alapszabályokat, megállapitja a szövetkezet cégét, a beiratási dijak és üzletrészek nagyságát, valamint azok befizetésének határidejét, végül megválasztja az igazgatóságot és felügyelőbizottságot.

A bolt helyiségéről és boltkezelőről az igazgatóság gondoskodik, ha már erre nézve előbb nem történt megállapodás. Igen előnyös, ha a faluban akadunk boltkezelőnek alkalmas emberre, ki a helyi viszonyokkal ismerős. A bolt megnyitásáig esetleg elküldhetjük valamely más szövetkezetbe kiképzés céljából. Különben a központ is gondoskodik boltkezelőről. A boltkezelővel kötendő szerződésmintát is ad a központ. Iparigazolványt a szövetkezet egyik vezetője rövid uton szóval is kérhet a főszolgabirótól.

Az igazgatóság kebeléből választ elnököt, ki az egész szövetkezetnek is elnöke. Ezt a tanitó elvállalhatja. Ha később nagy forgalma lesz a szövetkezetnek és igy nagyobb hasznot is ér el, akkor, minthogy ilyen szövetkezetnél elég dolga is van, tiszteletdijat is kaphat. A boltkezelő mellett vagy pénztáros , vagy a szövetkezeti tagok felváltva mint napibiztosok müködnek. Eleinte mindenesetre az utóbbi módot választjuk, mert az nem kerül pénzbe. De ha már teheti a szövetkezet, alkalmazzon rendes fizetéssel biró pénztárost. Mert a napibiztosságot a tagok hamar megunják. A mai drága napszámok mellett nem is lehet kivánni, hogy sürgős munka idején is ott üljenek a földmivelő emberek vagy napszámosok. Ebből az az anomália szokott következni, hogy gyermekeket küldenek oda, kik sokszor még a pénzzel sem tudnak bánni, s ez többféle kellemetlenségnek szokott okozója lenni. Ismertem szövetkezetet, mely főleg azért számolt fel, mert megunták a napibiztosságot.

A szövetkezet könyvelése egyszerü, az évi mérleg elkészitését a központ is elvégzi.

5. *A tejszövetkezet.*

A tejszövetkezet manapság már igen elterjedt falusi szövetség, különösen Baranya- és Tolnamegyékben. Ennek hasznát hamar belátta a nép. Nem is igen van rá eset, hogy egy megalakult tejszövetkezet megbukott volna, hanem ellenkezőleg amellett, hogy a nép a tejet jól értékesiti, tőkét is gyüjt a szövetkezet, s igen soknak saját tejcsarnoka van. Ezenfelül jó vezetés mellett hasznos közérdekü célokra is nagy összegeket fordithatnak. P. o. Laskafalu baranyamegyei község a tej árából visszatartott fillérekből templomot épitett. A tejszövetkezetek müködése maga után vonja az állatállománynak ugy számban mint minőségban való emelkedését, ezáltal a tulhajtott szemtermelés helyett több takarmányt termelnek, ami a jobb gazdasági üzemrendszer, helyesebb vetésforgó révén a földet annak dacára, hogy többoldalulag kihasználja, trágyával bővebben láthatja el és igy javitja. A nép függetleniti magát a tejjel és tejtermékekkel kereskedőktől, valamint a kis piacok árhullámzásától. Előfordult ugyan, hogy a tejszövetkezet működésének kezdetén egyes helyeken a nép, rosszul felfogott érdekből tejét mind a szövetkezethez szállitja s igy rosszabbul táplálkozik, de ezen hibára csakhamar rájön a nép, különösen, ha felvilágositást nyujtunk ez irányban.

A tejszövetkezet megalakitása, üzletmenete nagyjában megegyezik a fogyasztási szövetkezetével, azért fölösleges itt részletekbe bocsátkozni.

Ahol még nincs tejszövetkezet, igyekezzék a tanitó ilyet szervezni.

6. *A Kath. Népszövetség.*

A Kath. Népszövetség, épugy mint az ifjusági egyesület, nem tartozik szorosan az anyagi jólétet munkáló népintézmények közé, de figyelmen kivül e szempontból sem, meg a szellemi és erkölcsi hatása miatt sem lehet. Elsősorban a nép felvilágosodottságát célozza, továbbá kath. vallás-erkölcsös közszellemet és társadalmi szervezettséget teremteni, amit 7 évi működése alatt hiven munkált és a lehetőség szerint meg is valósitott. Jól szerkesztett havi füzetei és naptára, valamint röpiratai igen lényeges belső átalakulást vittek végbe népünkben, ha az nem is mindig szemmel látható. Hozzászoktatta a népet az olvasáshoz az olvasókörön kivül is, sok közéleti mumusról lerántotta a félelmet okozó álarcot, sok kevésbbé csalókának látszott veszedelemtől pedig megmentette a népet irásai révén. Működése a legszélesebb kiterjedtségü, mert hazánk legnagyobb társadalmi szervezete. Nyomtatványaival nemcsak a nép erkölcsi életét munkálja, hanem gazdasági dolgokról is igen sok talpraesett, a nép nyelvén irott és gyakorlati irányu felvilágositással szolgál.

Vezetője minden községben a lelkipásztor, ki a tanitóval együtt sokat tehet a tagok érdekeiért. A hozzájuk fordulóknak kérdéseit közvetiti a Népszövetség irodájához, az összetartozás ápolásához hozzájárulhatnak, összejöveteleknél a tanitó is felvilágositással, utmutatással, buzditással szolgálhat. Gazdakör hiján a Népszövetség tartson fönn olvasó és társalgási helyiséget, hol ugyanazon módon működhetik mint az olvasókör.

7. *A földbérlő szövetkezet.*

Ezen ujfajta szövetkezetet a szociális kényszer szülte. És pedig azt hiszem fájdalom nélkül szülte az egészséges agrárszociálizmus anya ezen gyermekét, melynek jótékony ereje és egészsége ellen ezideig nem hallatszott panasz.

A birtokosnak természetesen az a fő szempontja, hogy minél többet jövedelmezzen birtoka, de emellett a magyar nagybirtokos osztály nem zárkózhatik el szociális feladatai elől és ki kell elégitenie a nép földszükségletét, ha nem is szüntetheti meg a földéhséget. És ugy látszik, nem veszit a nagybirtok a jövedelmezőség szempontjából sem, mert a bérlőszövetkezetek egyre nagyobb tért hóditanak, mig ezzel arányban a nagyhangu szociálista népbujtogatók elvesztik lábuk alól a talajt. Ez pedig nem megvetendő szempont.

A tolnamegyei tamási és dombóvári járásokban ezelőtt 6 évvel születtek meg a földbérlő szövetkezetek, mikor a herceg Esterházy-féle nagybérletek szerződése tömegesen lejárt. Ekkor jutottak bérlethez Szakcs, Kocsola, Értény, Nagykónyi és Pári. A bérlet mindenütt bérletszövetkezetek alakjában létesült. Nem kellett ide altruista bank sem, csak a nagybirtokos részéről kellett egy kis altruizmus. Ha ebből a nagybérlőre pénzbeli veszteség keletkezett, ennyi áldozatot megér a szegény nép érdeke. Eddig a nagybérletből a fő hasznot a nagybérlő huzta, mig most az a nép zsebébe vándorol, mely eddig a nagybérlőt a haszonhoz segitette. A nép most ugyanazon földön dolgozik, de magának. Mert hiszen eddig rendesen ugyanazok voltak a nagybérlők aratói és munkásai, kik most a bérletszövetkezet révén ugyszólván a maguk földjén dolgoznak.

A földbérlő szövetkezetektől a nagybirtokos megkivánja, hogy az egyetemleges felelősség elvén alakuljanak, mert nem köthet minden emberrel külön szerződést és nem ellenőrizhet minden egyes embert külön, hanem a szövetkezetet. Ezt a nép is természetesnek találja és miatta még sohasem volt kellemetlenség. A föld a tagok között egyenlően van felosztva és pedig dülők szerint külön-külön, s igy egy tagnak több darabban jut ki a része. Arra kell itt vigyázni, hogy tulságos apró darabokat, ugynevezett nadrágszij-darabokat ne csináljanak. Hanem lehetőség szerint minél kevesebb darabot.

Az ily szövetkezetek létesitésénél arra kell törekedni, hogy állataikat kölcsönös biztositószövetkezet révén, a terményeket a bérletszövetkezet egyben pedig jégverés ellen biztositsa, mert esetleges nagy károknál a szegény nép ezt alig tudja kipótolni.

A bérletszövetkezetek minden irányban beváltak. Az állatállomány növekedett, a szegény nép a bérelt területen rendesen juh- és sertéslegelőhöz jut, s igy ezen állatfajokat is tarthatja, holott azelőtt a községi telkeseké lévén a községbeli legelő, ezeket nem tenyészthették. A jólét emelkedik, az összetartás, szolidaritás pedig fokozódik ily szövetkezet révén.

Ahol lehetséges a közelben birtokot bérletbe venni, a tanitó más faktorokkal legyen rajta, hogy azt a nép kapja meg és alakitsa meg a földbérlő szövetkezetet!

8. *A kölcsönös állatbiztositó szövetkezet.*

Az állatbiztositás nálunk még szokatlan dolog. Alakult ugyan országos kölcsönös állatbiztositó központ, melynek keretében már alakultak fiókok, de ezen rendszerü állatbiztositástól tapasztalatom szerint idegenkedik a nép. A központba pénzt kell fizetni, a vezetés, kárbecslés onnan történik, igy bizalmatlan a nép, de tökéletlen is ez és az eljárás lassu és körülményes.

Igen könnyen sikerült azonban a népet helyi kölcsönös állatbiztositó szövetkezet alakitására birnom. Ez egyszerü dolog a nép maga vezeti minden idegen befolyástól menten. Még alapszabályra sincs szükség! A gazdák egy gyülésen választanak elnököt, pénztárost, esetleg jegyzőt és becslőbizottságot. A becslőbizottság először is bejárja a tagul ajánlkozók istállóit s az állatokat egyenkint megbecsülve, bevezeti a törzskönyvbe. Kezdetben minden darab állat után csekély felvételi dijat lehet szedni, mely csak akkor fizetendő ujra, ha az állatok létszáma emelkedik, de egyiket eladja a gazda és másikat vesz, ezután már nem fizet felvételi dijat; bejelenti azonban ezt az elnöknél, hogy a becslőbizottság az ujonnan beszerzett állatot is felbecsülje. Ezután a becslés minden negyedévben megismétlődik, hogy az értéknövekedés vagy csökkenés számon tartható legyen. Elhullás alkalmából az állat értékesithető részét a szövetkezet adja el. Levonnak az utolsó becslésből 20%-ot, melyre nézve a tulajdonos önbiztositónak tekintetik, hogy ne segitse elő esetleg egy öreg állat elhullását, a többit a tulajdonosnak megtéritik. Ha kényszervágás szüksége mutatkozik, a tulajdonos bejelenti azt az elnöknek, ki a becslőbizottsági tagokkal megvizsgáltatja az állatot és ha szükségesnek mutatkozik, a szövetkezet levágatja az állatot. Ilyen esetben rendesen ki lehet árusitani a hust. A tagok olcsó hust kapnak és ami ebből megtérül, azt a tagoknak nem kell külön fizetni.

A kártéritést a negyedév végén is lehet eszközölni, mikor több állat után egyszerre ki lehet vetni és beszedni a pénzt. A kártérités az utolsó becslés arányában történik. A szükséges összeg után megállapitandó 100 K-ra eső dij, s igy minden tag saját állatállományának megállapitott értéke után is tudja mennyit fizet. Ha valamelyik tag nem fizetne, elveszti esetleges kárának megtérittetésére való jogát. Lehet esetleg kötelező aláirással a gazdákat bizonyos számu évre is lekötni. De szivesebben fizet a gazda, ha nem kényszerből, hanem mintegy jószántából teheti.

Némely helyen az eladott állat árából ½ vagy 1%-ot fizet az eladó a szövetkezet pénztárába, de ez nem igazságos; mert habár többször ad el, többször vesz valamelyik gazda, egyszerre tulajdonképen mégsincs több állata, mint a másiknak és igy a szövetkezet sem visel nagyobb kockázatot mint másnál.

Ugyis megállapodhatnak a gazdák, hogy a beteg állatok orvoslási, gyógyitási költségeit a szövetkezet fedezi. Mert egyes gazda idegenkedhetik ettől, vagy kidobott pénznek tekinti az elhullás alkalmából levont 20% ellenében. Viszont pedig a szövetkezet, mely 80% kockázatot visel; ezt a költséget inkább viselheti.

A lépfene ellen való beoltásra is a szövetkezet révén jobban rászoknak a gazdák; az állatorvos az összes állatállományt egyszerre olcsóbban is oltja be

Külön pénztárt, becslést, törzskönyvet és kivetést kell vezetni a szarvasmarháról, s külön a lovakról. Utóbbiakat esetleg egészen el is lehet hagyni.

Könnyü belátni, hogy ily szövetkezetnek óriási anyagi haszna van; a tagok egymás állataira is ügyelnek, közösség fejlődik ki e tekintetben is a polgárok között. Még sohasem hallottam panaszt e szövetkezett ellen. Minden gazda tagja és mindenki dicséri.

Ilyen szövetkezetek alakitása tekintetében sok tanitóra vár még feladat. De minthogy ez könnyü dolog és a megalakulás után a tanitónak nincs semmi dolga vele — ha csak tisztséget nem vállal, — minden faluban meg kellene alakitani ezt a szövetkezetet!

Befejezésül még egy szempont.

Mindazon szövetségek, egyesületek, melyek működésükhöz helyiséget igényelnek, igazán csak ugy virulnak, ha a céljuknak megfelelő saját házuk van. Szerencsés helyzet ugyan már az is, ha bérbe kap a szövetkezet vagy egyesület megfelelő helyiséget vagy egész házat, de ezzel még nem szabad megelégednünk. Törekednünk kell, hogy valamely egyesület olyan házat vehessen vagy épithessen, melyben más egyesület vagy szövetkezet is megfér. Szóval „népház" alapitását kell elérendő célul kitüznünk. Ennek létesitése sokhelyen a helyiségekre forditott bérből sikerül. Virágzó egyesületek ily irányu alapitásához a kormány is ad segélyt. Ez manapság még kevés. Pedig helyes szociálpolitika volna az országos költségvetésbe e célra nagyobb összeget felvenni. Ha alkalmas eladó ház kinálkozik, vegyük meg. A tagok is összeadják sokszor az árát, néha bizonyos időre még kamatmentesen is. Ha alkalmas telket szerezhetünk, épitsünk. A tagok ugy anyagot, mint nagyszámu kézi és igás munkát fognak szolgáltatni.

A népház, melyet téglánkint adtak össze a község polgárai, lesz csak igazán az összetartás, az összetartozás, az egyesült erő, az egyirányra törekvő akarat diadala. Ott fogja jól érezni magát a maga helyiségében az ifju, a férfi. Oda siet vásárolni a leány, az asszony. Ott segitenek a szegény nép baján tanáccsal, ha kell pénzzel. Ott gyümölcsöztetheti a szellemileg szellemi, az anyagiban pedig anyagi tőkéjét. És aki vagy akik annak megalapitásában vezető szerepet, vittek, méltó emléket állitottak maguknak az utókor akulására.

(Vége.)

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Baranyasellyén 1913. évi május hó 15-én a „Szigetvári Esperesi Kerület Tanitói Kör"-énak e napon tartott gyülésén.

Jelen voltak: Herger József esperes elnök, Bodonyi Nándor vil. elnök, Szucsits Kálmán alelnök, Lasányi János jegyző, Kruck Paula pénztáros, Hofmeiszter Ferenc, Dobos Henrik, Paál József plébánosok, Izelstőger Lajos káplán, Kovács István, Horváth Béla, Vellák Katalin, Móróc Mária, Horényi Károly, Miller Mária, Waldfogl Ferenc és Károly, Varga Ferenc, Graf Sándor, Bózó Katalin, Oberritter Alajos, Vili János és Cseresnyés Mária tanitók(-nők) r. tagok, — továbbá őnagys. Bodonyi Nándorné, Szelczer Géza helyb. isksz. elnök és Fejes Lajos nyug. ref. tanitó mint vendégek.

1. Esperes elnök ur üdvözölvén a megjelenteket, a kör tagjait Krisztus szellemében és szeretetében való munkálkodásra buzditva, a gyülést megnyitotta.

Majd felhivta a kör jegyzőjét a mult ülés jegyzőkönyvének felolvasására.

A jegyzőkönyv felolvastatván, változatlanul elfogadtatott és hitelesittetett.

2. Esperes elnök ur felkérte Bodonyi Nándor igazg.-tanitó elnököt, hogy a tárgysorozat 3. pontjába felvett „Összefoglaló ismétlés a természettani ismeretekből s azok vonatkozásai a gyakorlati életre" gyak. tanitását az V.—VI. oszt.-ban tartaná meg.

Bodonyi Nándor a anyag kijelölésére kéri a gyülést. A köri jző inditványára a villamosság jelöltetett ki anyagul.

A tanitás a kiváló előadótól megszokottan a legnagyobb érdeklődéssel folyt melynek befejeztével Szucsits Kálmán hozzászólásában azt kivánja, hogy az el. iskolában csak az és annyi tanittassék, amit s mennyit a tanuló feltud fogni, miután a villamosság fogalma a népiskolában nem adható meg.

Vili János megadja a villamosság fogalmát tudományos szempontból, de szerinte az elemi oktatásnak nem az a célja, hogy mindennek a tudom. meghatározását adjuk, hanem hogy az anyag v. jelenség, határait, melyben az mozog és az ember céljaira való felhasználását és ... hatását ismertessük. Hasonló értelemben szólaltak fel Bodonyi Nándor és Hofmeister Ferenc is.

3. Esperes elnök ur felkérte Izelstőger Lajos káplánt, hogy „Az iskolai kirándulások pedagógiai értékéről" értekezzék.

Értekező jeles dolgozatában szükségesnek tartja az isk. kirándulásokat, ha azok szemlélődéssel kapcsolvák. Gyönyörüen ecseteli azoknak valláserkölcs nemesitő, ismereteket fejlesztő s állandósitó továbbá nevelő hatásait.

A köri gyülés a kimeritően s nagy körültekintéssel megirt dolgozatáért felolvasónak jzőkönyvi dicséretet szavaz s a jeles dolgozatot a „Kath. Iskolá"-ban leendő közlésre ajánlja.

4. Inditványok.

1. Esperes elnök ur inditványozza, hogy az őszi köri gyülésen előadókul Bózó Katalin és Vili János bizassék meg szabadon választandó tárgyról.

Az inditvány elfogadtatott.

2. Bodonyi Nándor ajánlja az Egerben megjelenő „Kath. Kántor" c. folyóiratot, melyből néhány példányt bemutat; továbbá a nemzetiségi iskolák számára a Szent István Társulat kiadásában megjelent legujabb olvasókönyveket, valamint a Kóródy-féle olvasókönyveket.

Tudomásul vétetett.

3. Ugyancsak vil. elnök inditványozza, hogy a hátralékosok járások szerint az alapszabályok 1—1 példányával az illető járás főszolgabiráinak adandók át a hátralékoknak közig. uton leendő behajtása végett.

Elfogadtatott.

4. A kör több tagja nehezményezi, hogy a „Kath. Iskolát", jólehet arra előfizettek, nem kapják.

A köri gyülés jzőkönyvi kivonatban felkéri a kiadóhivatalt, hogy a Kath. Iskola számait az illetőknek pótlólag küldje meg.

5. Esperes ur inditványára a köri gyülés Bodonyi Nándor elnöknek nagyrabecsülése és szeretete jeléül bizalmat szavazott.

Egyéb tárgy nem lévén, hitelesitésre Dobos Henrik s Horényi Károly kérettek fel.

Kmf.

Lasányi János köri jegyző. **Herger József** esperes.

Bodonyi Nándor vil. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Berkesden 1913. évi május hó 27-én tartott tanitói gyülésen. Jelen voltak: Czernohorszky József plébános, egyházi elnök, Propszt Jakab világi elnök, Hübner József, Urtika Emilia, Prettl József, Zopf Ádám püspöknádasdi, Krammer Kálmán, Hal Viktor, Sperai János káplán pécsváradi, Gergelics József nyug., Eberhardt József hirdi, Szauter József vasasi, Hesz József, Galambosi Nándor, Szabó Ferenc káplán berkesdi, Molnár Tivadar szilágyi, Hergeth György ellendi, Jávor István perekedi, Schubert Károly p.-szenterzsébeti, Hahmann Márton nagypalli, Kari Zoltán szellői, Százuj István, Szálas Dezső kátolyi, Bőzingor Izsó kékesdi, Schuchs Károly lovászhetényi, Stocker József Óbányai, Nemes János és Garai Gyula hosszuhetényi tanitók.

Tárgysorozat:

1. Elnök a gyülést katholikus egyesülethez méltóan imával kezdi meg s utána üdvözli a kör tagjait.

2. Elnök felkéri a jegyzőt, hogy a jegyzőkönyvet olvassa fel, mert a „Katholikus Iskolában" nem jelent meg. Felolvasás után felkéri Molnár Tivadar és Hal Viktor urakat, hogy a jegyzőkönyvet hitelesitsék, kik azt teljesitették.

3. Világi elnök tudtul adja az egyesületnek, megyés püspök urunk őméltósága Czernohorszky József h. ker. tanfelügyelőt rendes tanfelügyelővé kinevezni méltóztatott. Szivből üdvözli és kéri, hogy ezután is legyen a tanitóságnak olyan barátja, mint eddig volt.

Czernohorszky József c. elnök megköszöni az üdvözlést, mely után világi elnök rátér elnöki megnyitójára.

T. Uraim! Egyesületünknek s a köröknek célja és feladata, mint az alapszabályok előirják a tanitók anyagi és erkölcsi érdekeinek megvédése, szellemi és szakszerü képzettségeinek fejlesztése.

Ha figyelemmel kisértük az egyesületek működését, arra a tapasztalatra kellett jutnunk, hogy több mintegy évtized óta az egyesületek mind majdnem kizárólag a tanitóság anyagi érdekeivel foglalkoztak csak s teljesen háttérbe szorultak fontos erkölcsi érdekeinek, az iskola és az összes nevelés és tanügyi kérdések.

Éreztük ennek helytelenségét már rég, de nem tudtunk szabadulni tőle, mintegy lidércálom feküdt rá a tanitóságra, az anyagi gond, a mindennapi kenyérért való küzdelem megölt minden nemesebb ambiciót. A kormány végre belátta, hogy a tanitóság anyagi helyzete türhetetlen, hogy azon mielőbb segiteni kell, s igy Zichy János gróf volt kultuszminiszter f. évi január 23-án benyujtotta a képviselőháznak az uj fizetésrendezési törvényjavaslatot. Tudjuk, hogy azóta az országgyülés letárgyalta a törvényjavaslatot s csak a szentesitést várja, hogy törvényerőre emelkedjék. Ha visszatekintünk a lefolyt küzdelmekre — melyben a Pécsegyházmegyei tanitóegyesület is kivette a maga részét — mindenkinek el kell ismernie, hogy a kath. tanitóság küzdelme nemes volt. Soha sem feledkezett meg a köteles tiszteletről, mellyel följebbvalóinak tartozik, nem fenyegetett sztrájkkal, nem kereste s nem fogadta el az annyira odakinált demokraták segitségét. Hanem küzdött az igazság fegyverével. Hogy nem sikerült mindent kivivnunk, annak bizonyára sem a kath. tanitóság, sem vezérei nem okai.

Az uj törvényjavaslatot összehasonlitva az 1893-iki mint az 1907-iki fizetésrendezési törvényekkel mégis el kell ismernünk, hogy az igen nagy haladás. Mig az előbbi két törvény csak vajmi kevés javitást hozott, ugyszólván csak morzsákat adott, mert az alapfizetést még mindig csak 800, illetve 1000 koronában állapitotta meg, addig az uj törvényjavaslat az állami tisztviselőkkel egyenrangu fizetési osztályokba sorozza a tanitóságot. Aki nem elfogult, annak be kell ismernie, hogy a multhoz képest ez óriási haladás. Ma minden tanitó elérheti a 3200 korona fizetét s a jó Isten segitségével ily szép összeggel vonulhat a jól érdemelt nyugdijba.

Mégis alig hogy a törvényjavaslat köztudomásra hozatott, általános elégedetlenség hangzott fel a községi és felekezeti tanitóság soraiból, mert az uj törvényjavaslat ismét különbséget tesz állami és nem állami tanitók között. Hogy jogosult-e ezen elégedetlenség, arról vitatkozni azt hiszem fölösleges, mert egyenlő qualifikáció és egyenlő munka egyenlő dijazást is érdemel. Csakhogy jogosult-e községi és felekezeti tanitóság azon kivánalma, hogy egyedül az állam rendezze fizetését és tegye teljesen egyenlővé az ő hatásköre alá tartozó állami tanitókéval, az más kérdés? Ez szerintem vitás kérdés?

(Folyt. köv.)

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Országos kath. tanitói segélyalap közp. bizottságának gyülése. 4200/1913. A magyarországi latin- és görögszertartásu róm. kath. tanitók segélyalapjának középponti bizottsága f. é. aug. 28. napján tartotta XXIX. közgyülését, amelynek jegyzőkönyvéből a tanitó urak tájékoztatása kedvéért a következőket közlöm:

A segélyalap 1443 K-t osztott ki segélyül, 2850 K-t ösztöndijul, 3200 K-t pedig segély- és gyámpénzül fizetett ki. A pénztárban még 192 K. maradt. Az okiratokkal felszerelt számadást a közgyülés helyesnek találta és az elnöknek megadta a felmentést.

Sürgős segélyek kiutalására 1517 K. 13 f-t bocsátott az elnök rendelkezésére.

Harminc, egyenkint száz koronás ösztöndijas hely közül tizennyolc a multból már be van töltve, tizenkettőt a gyülés betöltött.

Segélyezésért 85 kérvény érkezett; hetven folyamodó részesült fejenkint 40 K. segélyben; ezek között egyházmegyémből a következők vannak: Csáky Zsigmond, Szabadszentkirály, Jung Ferenc, Kisköszeg, Saághy Ferenc, Gyüd és Wagner György, Pécs. 100 K. ösztöndijban Weber Elek III. éves joghallgató részesült.

A különböző inditványok és felszólalások kapcsán az elnök a következőkben válaszol: a tagsági dijaknak miként való befizetését, könyvelését, kezelését kimefitően szabályozzák az alapszabályok idevonatkozó 19., 20., 21., 24., 25. §§. Amenynyiben az uj alapszabály hatályon kivül helyezte a régit: a segélyegylet tagsági dijául fejenkint kettő koronát tartoznak a tagok fizetni. Amennyiben a tanitó urak — egy felszólaló szerint — nagyon közönyösek a saját javukat szolgáló segélyalap iránt: nagy előnyére szolgálna a segélyalap megizmosodásának, ha a tanitói körök elnökei buzgóbb figyelemre méltatnák az alapot, folyton felszinen tartanák, beillesztenék a közgyülések tárgysorozatába és ily módon hathatósan közreműködnének abban, hogy tagjainak száma oly arányban növekedjék, amint az kivánatos volna. Meleg kartársi szeretetre, lelkes összetartásra volna tehát szükség, hogy a segélyalap hatalmas intézménnyé lendüljön.

Gyerkes Mihály: „Óvónői Államsegély Kérvény" cimü munka ajánlása. 4203/1913. A nem állami óvónők és menedékházvezetőnök fizetésének rendezéséről szóló 1913. évi XL. t.-c. s ennek végrehajtása tárgyában kiadott 150000. sz. utasitás alapján kérendő államsegélyeknek helyes kérvényezésére, a kérvényeknek kifogástalan megszerkesztésére, nemkülönben a kivánt összes mellékletekkel való felszerelésére minden irányu biztos utmutatásul szolgál Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi áll. el. isk. igazgató által szerkesztett „Óvónői Államsegély Kérvény" cimü munka, mely 2 K. 50 f. előleges beküldése mellett szerzőnél megrendelhető, miért is e munkát a fenhatóságom alá tartozó óvódák- és menedékházvezetőnők figyelmébe ajánlom.

A rk. iskolák Rendszabályaihoz készült Tárgymutató és Függelék beszerzésének elrendelése. 4729/1913. 1911. évi XIV. sz. körlevelemben 4617/1911. sz. alatt elrendeltem, hogy a magyarországi kisdedóvók, népiskolák és gazdasági ismétlőiskolák közigazgatásához készült Rendszabályok legalább egy-egy példánya az egyházi főhatóságom alá tartozó összes elemi népiskolák, polgári iskolák, tanitó- és tanitónőképző intézetek részére beszereztessék. Reménylem, hogy mindenütt fel is találhatók e Rendszabályok. Aminek ellenőrzését különben a kerületi tanfelügyelők kötelességévé teszem iskolalátogatásaik alkalmával.

Ezen Rendszabályok azonban nélkülözték a betürendes tárgymutatót. Ezen szükségen segitett Blandl György nagymányoki plébános, aki minden tekintetben kifogástalan tárgymutatót készitett. Sőt „Függelék" cimen összegyüjtötte a Rendszabályokkal kapcsolatos pécsegyhm. egyházhatósági intézkedéseket is. Igazán buzgó és fáradságos munkája által hasznos szolgálatot tett ugy az egész ország rk. népiskolái közigazgatásának a Tárgymutató által, mely ezt megkönnyiti, mint az ehm. tiszt. papságának, mikor Függelék cimen összegyüjtötte a pécsi egyházmegyében kiadott, a Rendszabályokkal kapcsolatos rendeleteket.

Amint a Rendszabályok megrendelését kötelezővé tettem, ép ugy kötelezővé teszem a hozzá szükséges Tárgymutató és Függelék beszerzését legalább egy példányban az egyházi főhatóságom alá tartozó összes kisdedóvók, elemi népishkolák, polgári iskolák és tanitó- valamint tanitónőképző intézetek részére.

Az iskolaszéki elnökségek és iskolai igazgatóságok saját használatukra az iskolai pénztár terhére vehetik meg. Ha azonban e források mellőzése célszerünek mutatkozik, akkor ugy a Tárgymutató, mint a Függelék az 50 filléres beiratási dijakból az iskolai könyvtár részére okvetlen beszerzendők s megőrzés végett az illető könyvtárosnak átadandók. Nincs kifogásom az ellen, hogy ahol megtehető, ott egy példány az iskolaszéki elnökségek s egy példány az iskolai könyvtár részére szereztessék be mindkettőből. Azt azonban elrendelem, hogy amint a Rendszabály, ugy a Tárgymutató és Függelék is minden iskola részére beszereztessék.

A Tárgymutató ára 50 fillér, a Függelék ára 20 fillér. Mindkettő megrendelhető a „Dunántul" könyvnyomdánál Pécs, (Lyceum-u. 4.) Legcélszerübb mindkettőt lehetőleg a Rendszabályokhoz köttetni vagy legalább melletők megőrizni.

Miniszteri rend. a hitvallásos tanitók fizetésének és lakbérének az államiakéval való egyenlősitése ügyében. 4732/1913. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 184941/1913. szám. VI/c.

A községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók részére az 1907. évi XXVII. t.-c. 14. §-ának hatályos második bekezdése értelmében az iskolafentartók által biztositható utólagos fizetésjavitás ügyében a vármegyei és városi törvényhatóságok közigazgatási bizottságaihoz intézett rendeletem másolatát van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomás és esetleg megfelelő rendelkezés végett tisztelettel megküldeni.

Budapest, 1913. november hó 21.

Jankovich

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 184941/1913. szám. VI/c. o.

A községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók illetményeinek rendezéséről szóló 1913. évi XVI. törvénycikk érvényben hagyta az 1907. évi XVII. t.-c. 14. §-ának második bekezdésében foglalt ama rendelkezést, mely szerint az iskolafentartónak jogában áll az államsegéllyel kiegészitett tanitói javadalmazást az állami tanitók fizetése arányában saját erejéből felemelni, anélkül, hogy ennek következtében a már megállapitott államsegély megvonható vagy leszállitható lenne.

Ebből kifolyólag a községek és hitfelekezetek mint iskolafentartók ma is jogositva vannak arra, hogy tanitóik illetményeit az állami tanitók fizetésének arányában saját erejükből kiegészitsék.

E jog gyakorlatánál természetesen figyelemmel kell lenni arra, hogy az 1913. évi XV. és XVI. törvénycikkeknek a tanitói fizetés mennyiségére vonatkozó rendelkezései folytán az ugyanazon fizetési osztály- és fokozatba sorolt állami, valamint községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók fizetése most már teljesen azonos s a tanitók e két csoportja között mindössze az az különbség áll fenn, hogy mig az állami tanitók valamennyi fizetési osztály- és fokozatban négy évenként, addig a községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók a III. fizetési osztály egyes fokozataiban öt évenkint lépnek elő, amely rendelkezésem végeredménye az, hogy az emlitett két csoportbeli tanitók fizetése között csakis időlegesen van különbség.

Nevezetesen az állami elemi népiskolai férfitanitó szolgálatának 7., 11—12., 15—17., 19—21., 23—25. és 27—29. éveiben évi 200 koronával, 31—33. és 35—37. éveiben évi 300 koronával, a nőtanitó pedig szolgálatának 9., 13—14., 17—19., 21—23., 25—27. és 29—31. éveiben évi 200 koronával, 33—35. és 37—39. éveiben pedig évi 300 koronával nagyobb fizetésre jogosult, mint az ugyanazon működési idővel biró községi és hitfelekezeti elemi népiskolai férfi-, illetőleg nőtanitó, ellenben mindkét csoport férfitanitói a szolgálat 1—6., 8—10., 13., 14., 18., 22., 26., 30., 34. és 38—40. éveiben, nőtanitói pedig a szolgálat 1—8., 10—12., 15., 16., 20., 24., 28., 32., 36. és 40 évében teljesen azonos összegü fizetésre birnak igénnyel.

Azok az iskolafentartó községek és hitfelekezetek tehát, melyek az 1907. évi XXVII. t.-c. hatályban léte alatt, élve a 14. §. második bekezdésének elől idézett rendelkezéséből folyó joggal, tanitóik részére a fizetéskiegészitő államsegély elnyerése után saját pénztáruk terhére állandó természetü utólagos fizetésjavitást biztositottak, az 1913. évi XV. és XVI. törvénycikk életbeléptével az erre vonatkozó határozataikat, szabályzataikat a jelenleg hatályos törvényi rendelkezésekkel összhangzatosan módositani tartoznak.

Felhivom ezért a Bizottságot, figyelmeztesse az illetékessége alá tartozó mindamaz iskolafentartó községeket és hitfelekezeteket, melyek e törvényileg biztositott szabadsággal eddig éltek vagy ezután élni szándékoznak, hogy a fizetéskiegészitő államsegély kiutalása után férfitanitóik részére szolgálatuknak 7., 11—12., 15—17., 19—21., 23—25. és 27—29. éveiben évi 200 korona, 31—33. és 35—37. éveiben évi 300 korona, nőtanitóik részére pedig szolgálatuknak 9., 13—14., 17—19., 21—23., 25—27. és 29—31. éveiben évi 200 korona, 33—35. és 37—39. éveiben pedig évi 300 korona összegig terjedhető utólagos fizetésemelést biztosithatnak az államsegély veszélyeztetése nélkül, ezen tulmenő javadalom biztositása esetén ellenben a már kiutalt fizetéskiegészitő államsegély megfelelően le fog szállittatni, esetleg meg fog vonatni.

Az érdekelt iskolafentartók által ily értelemben módositott szabályzatok, határozatok a Bizottság utján elém terjesztendők.

Az 1913. évi XVI. t.-c. 17. §-a értelmében jogukban áll továbbá az iskolafentartó községeknek és hitfelekezeteknek, hogy tanitóik lakáspénzét az állami tanitók lakáspénze arányában saját jövedelmi forrásaikból szintén fölemeljék, anélkül, hogy ez a már kiutalt államsegély összegére kihatással lenne.

Ezenkivül módjukban áll az iskolafentartóknak, hogy családos tanitóik anyagi helyzetén az 1912. évi XXXV. t.-c. méreteit meg nem haladható családi pótlék engedélyezésével is segitsenek, mely családi pótlékot, méltányolva a családos tanitóknak a családfentartással kapcsolatos gondjait, az alapfizetésbe betudni nem kivánom és e miatt az iskolafentartók részére megállapitott államsegélyt megvonni vagy leszállitani nem szándékozom.

Budapest, 1913. november hó 21.

Jankovich

Midőn a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ő nagyméltóságának fenti rendeletét egész terjedelmében közlöm, arra vonatkozólag a következőket látom nem rendelkező, csupán felvilágositó céllattal megjegyezni:

Magam részéről is helyesnek találom, hogy azok a hitközségek vagy más iskolafentartók, akiknek anyagi helyzete megengedi, saját erejükből keresztül vigyék, hogy tanitójuk ugy a lakáspénz, mint előléptetés és családi pótlék tekintetében az állami tanitókkal egyforma ellátásban részesüljön.

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. alapgondolata az volt, hogy a községek és hitközségek mintegy versenyre kelve fejlesszék iskoláikat és pedig anyagilag és szellemileg egyaránt. Ujabb időben a nagy gazdasági válságok s az állami központositás tulsulya azt a látszatot keltették, hogy a községek és hitközségek, valamint más iskolfentartók nem képesek iskoláikat anyagilag és szellemileg fejleszteni s kénytelenek vagy egyenesen államositás iránt tenni lépéseket vagy államsegélyt igénybe venni. Az utóbbi, tehát a hitvallásos iskolára kedvezőbb esett állott elő, az állami segélyezés jutott érvényre s a hitvallásos iskolák jellege érintetlenül maradván, érdeke a hitközségi iskolának, hogy annak ellátása és fejlesztése körül a hitközségek teljesen ne vonuljanak vissza, miért is fenti miniszteri rendelet s jelen intézkedésem minden iskolaszéknek e tárgyban tartandó ülésén bemutatandó s megmagyarázandó azzal a hozzáadással, hogy iskoláiukért lehető áldozatot meghozni saját érdekük.

A „Jó Egészség Naptára" ajánlása. 4734/1913. „Jó Egészség Naptára" cimmel Németh József könyvkereskedésében Budapesten I. Fehérváry-ut 15. sz. alatt képes kalendárium jelent meg, amelyet számos, az 1913. évi eseményeket ábrázoló kép diszit s mely igen kiváló iróktól tartalmaz közleményeket. Igy mindjárt az első közleményt Prohászka Ottokár dr. székesfehérvári püspök ur, egyik közbeeső közleményt gróf Apponyi Albert irták. Ezeken kivül nagy nevü orvosok s más jeles irók cikkei tarkitják eme naptár irodalmi részét. A közlemények mind azon célt szolgálják, hogy szépen, kedvesen és népszerüen megirva az olvasó értékes egészségtani ismeretekhez jusson, miért is e naptárt, amelyet 169674/1913. sz. alatt a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium minden egyházmegyei főhatóságnak figyelmébe ajánlott és pedig annak kiemelésével, hogy: „a tanuló ifjuság minél szélesebb körben olvassa" s mely naptárnak ára 80 fillér, a hatóságom alatt álló lelkészkedő papságnak s tanitóságnak ugy a tanuló ifjuság, valamint a nép között való terjesztésre különös figyelmebe ajánlom. Megrendelhető fent megnevezett főbizományosnál.

Hitfelekezi iskolák fejlesztése községi vagyonból. 5022/1913. A nm. vallás- és közokt. miniszter ur a magyar püspöki kar részéről hozzáintézett kérdésre 39952/1913. sz. alatt kelt válaszában kimondotta, hogy az 1868. évi 38. t.-c. 25. §-a értelmében a polgári községeknek szabadságukban áll az általuk fentartott hitfelekezeti iskolákat a község vagyonából és jövedelméből fejleszteni, mihez képest a községi képviselőtestületeknek ily értelmü határozataiból a jóváhagyás csakis vagyonfelügyeleti szempontból, azaz kizárólag abban az esetben tagadható meg, ha az iskolafejlesztés költségei az illető község teherviselő képességét meghaladják.

A tanügyi kormánynak ezen elvi jelentőségü fontos nyilatkozatát az igazgatólelkészek figyelmébe ajánlom.

Vkm. rendelkezés a tolnavármegyei gazdasági iskola-látogató ügyében. 92/1914. A nm. vallás- és közokt. miniszter ur 1913. dec. 14-én kelt értesitése szerint a Tolnavármegyében fennálló kisebb fokozatu gazdasági népiskolákhoz iskolalátogatót rendelt ki. Midőn ezen értesitést tudomásvétel és szoros miheztartás céljából az illetékes plébános, iskolaigazgató és tanitó urakkal egész terjedelmében alább közlöm, elrendelem hogy ugyanarra az iskolaszékek figyelmét is felhivják.

Méltóságos és főtisztelendő Gróf,
Püspök Ur!

Van szerencsém tisztelettel értesiteni Méltóságodat, hogy az 1876: XXVIII. t.-c. 3. §-ában nyert felhatalmazás alapjában Kápolnay József dunaföldvári önálló gazdasági népiskolai igazgató szaktanitót a Tolnavármegyében fennálló kisebb fokozatu gazdasági népiskolákra kiterjedő hatáskörrel 1914. évi január hó 1-től kezdődőleg a tanfelügyelőségi iskolalátogatói teendőkkel megbiztam.

Tiszteletteljesen felkérem Méltóságodat, méltóztassék erről a bölcs kormányzata alatt álló felekezeti népiskolák helyi hatóságait, az iskolaszéket és a néptanitókat azzal értesiteni, hogy a nevezett tanfelügyelőségi iskolalátogatót az 1868: XXXVIII. t.-c. 14. §-a alapján feljogositottam, hogy a felekezeti kisebb fokozatu gazdasági népiskolákat is meglátogassa.

Fogadja Méltóságod őszinte tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1913. december hó 14.

A miniszter helyett *Benedek* államtitkár.

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt

mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi bőrszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

1914. jan. 13

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ **Elektromos fujtató készülékek**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

„Turul" cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: **VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.** Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: **IV., Kecskeméti-utca 2. szám.** Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgái a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

Az iskolai kirándulások paedagógiai értéke.

Irta és felolvasta: **Iselstöger Lajos**

Nem szándékom korunk nevelésének egyoldaluságával, vagy hibáival foglalkozni, melyek talán inkább a középiskolákban lépnek fel, mint az elemi iskolákban, hanem csak röviden óhajtok az én sajátos szempontomból és felfogásomból a kirándulások hasznáról és értékéről szólani. — Egyuttal kijelentem, hogy a kirándulásoknak tisztán nevelői értékét keressem, figyelmen kivül hagyva azok testfejlesztő, egészségi szempontjait.

Az iskolának ma talán sokkal inkább, mint eddig az összes nevelésre alkalmas eszközöket és alkalmakat kell megragadnia, hogy a gyermekek ne csak „tanult" fiai legyenek e hazának, de annak jellemes, vallásos, hüséges polgárai is. Az iskolának — és ez alatt nagyon értem az elemi iskolát — nemcsak ismereteket kell elsajátittatni gyermekeivel, hanem inkább szivét-lelkét, kedélyét kell fejleszteni, nevelni, a szép, a jó iránt minél fogékonyabbá tenni. S ha ma a protestáns Förster azt hirdeti, hogy az iskolának minél nagyobb jellemeket kell nevelni, akkor nekünk katholikus nevelőknek még inkább kell erre teljes erővel törekednünk. Ez a törekvés pedig nem kezdődhetik talán az ifjuságnál, hanem annak alapját le kell tenni a zsenge gyermeklélekbe. A jellemfejlesztésnek kitünő eszköze az iskolai közös kirándulások.

A kirándulások kétféléjét különböztetjük meg, az egyik a szabad természetbe való kirándulás, a másik a történelmi nevezetességek, a földrajzi szépségek, a modern munkavállalatok és technikai vivmányok megtekintésére irányul.

A kirándulások nevelő értékét hármas szempontból tekintem.

1. A szép és annak megérzése már a gyermeklélek részéről a gyermek jellemének fényes oldala. A szépet kereső és szerető gyermek bizonyos művészi jellemvonást fog elárulni, de erkölcsi érzékéről is fog tanubizonyságot szolgálni, mely őt arra képesiti, hogy minden, ami a „szép"-pel ellenkezik, benne utálatot keltsen. Ha a mondás azt tartja, hogy rossz ember nem lehet, ki a virágot szereti, — mi mást fejez ez ki, mint azt, hogy a virág szépségének észrevevése, szeretete a finom, a jó, a becsületes jellemet árulja el. Pedig nevelésünknek főbb törekvése a jellemképzésnél nem lehet. A *szép* szeretete pedig a *jó* kivánságát is maga után fogja vonni, hisz a filozófia szerint is a szép jó is.*) A jellem- a gyermek kedélyének fejlesztéséhez tartozik az örömre való hangolás, a szép által az örömteljes érzetek kiváltása is. Az örömteljes, örömre keltett gyermekkedélyek azon tiszta gyermekszivek, kikről Krisztus Urunk *mondja:* „ilyeneké a mennyek országa." Ilyen gyermekek körében szinte örömteljes gyermekhangulatba ringatódzik a legkomolyabb pedagógus is és érzi a szépet szerető gyermekléleknek finomságát, az örömöt élvező gyermekszív kedvességét. Ha a szép szeretete és az öröm érzete hatalmas rugói a jellemképzésnek, nem kell-e minden áron e két tulajdonságot, hajlamot vagy mondjuk kedélyállapotot a gyermek lelkében fejleszteni, — a mennyire lehet — állandósitani? Kell mindenesetre — fogja hangoztatni minden pedagógus — de hogyan lehetne ezt legmegfelelőbben elérni? Ki a szabad természetbe! Ott nevelődjék a gyermeklélek a szép megérzésére, észrevevésére, szeretetére. Az iskola előkelő zártságával, bármenynyire diszitett falaival esetleges képtárával, nem tud annyi szépérzéket fejleszteni s annyi örömöt kelteni, mint a szabad természet. Ha a gyermek szépet tud fellelni és szemlélni, elragadó szépet, az ég kékségében, a vizek átlátszó tisztaságában, a virágok és állatok életének ezer apró vonásában, akkor a természet nagy könyvében fog tanulni felejthetetlen tudományt s jelleme a szép szeretetével csiszolódik, formálódik. A kirándulás a szabadba, hogy a mezők liliomait, az ég madarait felkeressük, azok elkápráztató szépségét, emezek andalitó, bájos énekét megfigyeljük, szép érzéket, jó, nemes kedélyt idéz elő és örömöt fakaszt a gyermek lelkéből. Ehhez nem is szükséges, hogy messze menjünk kirándulásokra, van hozzánk közel álló szépség a természetben bőven, melyeket ha észrevesz a gyermek, szivéhez tapadnak s mert egész életén át mindig élvezheti, mindig tudják érdekelni és neki örömöt szerezni. Persze a kirándulások lennének az észrevevésnek iskolái. „Nézzétek a mezei liliomokat — mondja az Ur — és lássátok, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt ugy felöltözve, mint egy ezek közül". (Mt. 6. 28—29.) A föld és annak szépségéből irányitsuk a gyermekek tekintetét fölfelé: az azuros égboltozatra, a szelek s felhők fáradhatatlan futására, az ég sötét leplén egymásután kigyuló csillagok megszámlálhatatlan sokaságára, a holdra, a napra s csodás körforgására." (Keppler-Némethy: Több Örömöt c. m. 243. old.) Mily szakszerüen az életnek nevel az ilyen kirándulás, persze menten minden pedanteriától a szép érzéket fejleszti, örömöt fakaszt, szóval jellemet képez s ez a legnagyobb nevelési eredmény.

2. A mi nevelési ideálunk nem merül ki a jellemes ember fogalmával; mi nemcsak jellemes, becsületes szépet szerető, örömöt élvező kedélyeket alakitunk, nevelünk, hanem mint a krisztusi, a keresztény pedagógia munkásai vallásos jellemet, istenfélő embereket, férfiakat és nőket akarunk nevelni. A legnagyobb érték, amit gyermekeinknek az iskolából való távozásakor adunk, az épen a vallásosság, az élő hit. S ezen vallásos érzést, lelkületet ébreszti, vallásos ismeretekkel halmozza ugyan el a katekizmusoktatás, vallásos, hit szerinti életet vált ki a gyermekből a nevelő gyakorlati hitélete, példaadása, a gyermek szoktatása a vallás gyakorlatokra, de nem utolsó helyen a természetnek hivő szemmel való felismerése, szemlélése. Nem akarok hosszas lenni s azért csak rámutatok, hogy a természet nemcsak a szépnek, de az Istennek is nagy nyitott könyve, — mint Stolz A. mondja — mely telve a legszebb tanitások-

*„Omne pulchrum bonum est" Egger: Propaedentica (260 old.) I. kt.

kal s melyhez csak érzék kell, sziv kell és mindenki tud benne olvasni. Hiszen az egész ó-szövetség át és át szövődik a természetnek vallásos szemléletével s az Üdvözitő nem egyszer használja, sőt egyenesen bemutatja a természeti képeket, hogy Isten egyik vagy másik tulajdonát megvilágitsa, mintegy szemléltesse. Istennek mily hatalmáról szól „az égboltozat csodás fényszóróival", a Gondviselésről beszél az erdők madara, a mezők gyönyörüséges virága. Sokat lehetne erről tárgyalni, de én ezuttal csak a „legboldogabb emberre", ki valaha élt a világon — mint egy nem kath. iró mondja (Julius Harat, Keppler i. m. 155. old.) — assisi Szt. Ferencre akarok rámutatni, ki a természet szeretetében és a természet révén Istenhez való emelkedésében kiváltképen kitünt. Keppler püspök irja róla: „El sem lehet mondani, hogy a természethez való közvetlen viszonya és a természet iránt való meleg érzése az örömnek mily változatos flóráját szőtte bele életébe" (*I. m. 160—62. old.*) s — hozzá *lehet tenni — a szentségnek mily fokára* emelte. Életének legemelkedettebb pillanatai, Istennel való legbensőbb érintkezése a természet ölén történt, ahol gyermeki kedéllyel emelkedett Istenhez s a természettel mintegy a szeretet szárnyain repült az ég madaraival, a természet Isten által alkotott csodáival a magasba, isteni magasságok felé. S a mit e Szent tudott elérni gyermeki kedéllyel, nem sikerülne-e csak némikép is ez a gyermeki szivekkel? Nem szemlélhetné-e a gyermek a legkisebb virágon is az isteni bölcseséget, nem emelkedhetnék-e az Isten szeretetére, élvezvén a természet gyönyörüséges szépségét, értékelvén annak kimondhatatlan hasznát? De nem folytatom. A természetbe való kirándulásoknak vallásos haszna, erkölcsi értéke eléggé meg van adva!

3. A kirándulásokra csak még egy szempontból akarok rámutatni. A történelem az élet mestere — szól a közmondás. Nekünk a történelmet életté tennünk és a történelmi érzéket fejlesztenünk kell. A multból táplálkozik a jövő és egy nemzet fennmaradása csak történetének tiszteletben tartása, a mult erejének továbbfejlesztése mellett lehetséges. Más szóval a történelem tanitása kell, hogy felébreszgesse a gyermeklélekben a haza s a faj szeretetét. Ez pedig a jellemes, a vallásos kereszténynek jellegzetes ismertető jele legyen! A történelem tanulása mellett, lehet-e jobb eszközt találni ennek fejlesztésére, mint a történeti nevezetességü helyekre való kirándulást? Nagyon jól emlékszem, hogy mikor diákkoromban először jártam Zimony- és Belgrádban, nem a város, a Dunapart, a Száva hidja, a villamos stb. érdekelt elsősorban, hanem maga a két hely látása is mindenekelőtt Hunyadinak életét, csodás harcát, szinte szent halálát juttatta eszembe és mintha minden réginek látszott kő arról beszélne és mélyen akarna szivembe hatolni, csak gondolkodásra, szinte álmélkodásra birt. Pedig vezető nélkül barangoltam e történelmi nevezetességü helyeken. Mit szóljunk akkor a gyors behatásu gyermekről, ki ilyen kirándulásoknak lehet résztvevője. Az egész történelem felelevenedik emlékezetében és mélyen hazaszeretettel vésődik lelkébe, ugy, hogy sokszor öreg napjaiban sem tud szabadulni az akkor nyert behatások alól. S nekünk vannak a közelben történelmi nevezetességü helyeink, pl. Szigetvár, Siklós, Pécs. — Maga a hazai föld szemlélete annak szépségeinek észrevevése is növelik a hazaszeretet meleg érzését és fakasztják a hazához való ragaszkodást s mindezt kisebb-nagyobb kirándulásokkal vezetés mellett el lehet érni!

Még reámutathatnék azon ismeretkörökre, melyek fejlesztéséhez a kirándulások hozzájárulnak vagy melyeknek igazi elsajátitását csak a szemléltetés segédeszköze segiti elő s melyet ismét a kirándulásoknál lehet megtalálni pl. városokban, gyárakban stb., de ez eltéritene sajátos szempontomtól. Csak egy szándékom volt, reáterelni, mintegy a figyelmet a szabad természetbe való kirándulások nagy jellemképző és vallást emelő voltukra s a történelmi helyek felkeresésének hazaszeretet fejlesztésére s igy —ugy gondolom — a legnagyobb pedagógiai értékre utaltam.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

Vajjon ezzel a kivánsággal nem veszélyeztetjük-e iskoláink katholikus jellegét, nem teszünk-e önkénytelenül itt egy lépést az általános államositás felé? Erről jó lesz gondolkodni!

A másik panasz az uj törvényjavaslatnak a „minősitést" elrendelő szakasza ellen irányul. Különösen azt hangoztatják, hogy mennyi visszaélésre szolgáltat majd alkalmat a minősités. A tanitóság anyagi helyzetét teljesen kiszolgáltatja a tanfelügyelőnek stb. Én azonbna azt hiszem t. uraim! ha teljesen elfogulatlanul vizsgáljuk a törvény ezen intencióját, be kell látnunk, hogy a kötelességét hiven teljesitő tanitóra ezen paragrafus nem jelent valami nagy veszedelmet. Különösen nem nekünk kath. tanitóknak. Hiszen minket nemcsak az állami közegek, hanem az egyházi tanfelügyelő is minősit! S nem tudom elképzelni, hogy a szorgalmas, iparkodó tanitót, kivel az egyházi tanfelügyelő teljesen elégedett, s jelesen minősit, az állami tanfelügyelő rosszul minősitse vagy pedig megforditva. Azt még nagyobb képtelenségnek tartom, hogy a szorgalmas, jó tanitót mindkettő rosszul minősitse. Sőt sok jót remélek ezen törvényszakasztól, t. i. azokat kik talán eddig nem a kellő buzgósággal végezték kötelességüket, sarkalni fogja — saját anyagi érdekükben is — hogy fokozottabb tevékenységet fejtsenek ki.

Nem mulaszthatom el t. Uraim, hogy ne emlitsem Püspök Urunk Ő Méltóságának azon reánk nézve örvendetes elhatározását, hogy iskoláinknak igazgatását tanitóira vagyis kinevezett igazgatókra bizza. Ezzel bizonyára azt akarta Püspök Urunk megmutatni, hogy mily nagyra becsüli tanitóinak buzgalmát, megbizhatóságát. Nem kétlem, hogy a tanitóság fokozottabb munkásságával, az egyházhoz tántorithatatlan hüségével fogja meghálálni Püspök Urunknak ezen kitüntető magas kegyét.

Ezzel a gyülést megnyitom.

4) Hessz József berkesdi k. tanitó előadása a természettani szerek használatáról. Előadó ur bemutatta Archimedes törvényét, nyomó kutat, szivó-nyomó kutat, közlekedő edényeket, hidrogén és oxigén fejlesztését. Elnök köszönetet mond előadó urnak, nagy szakértelemmel megtartott előadásáért.

5) Jávor István perekedi k. tanitó „A hitvallásos iskola és a nemzeti nevelés" cimü tételének felolvasása. Hivatkozik arra, hogy a mai korban igen sok eszme van a közvélemény soraiba dobva, igen sok tan ütötte fel tanyáját a társadalomban. Ezen tanok könnyen tévutra vezethetik az embert. A tanitónak különös gonddal kell őrizkedni attól, hogy a veszedelmes tanok a helyes utról le ne téritsék. Példákat hoz fel arra, hogy a vallástalan nevelés milyen káros következményekkel van a nemzeti életre. Szól továbbá a materializmus terjedéséről. Egyben felhivja a tanitóságot, hogy nevelési módszerével a közönséget vezesse vissza az ideálizmushoz. Végül határozati javaslatot terjeszt elő, melyben elhatározni kéri, hogy az Orsz. Bizottság tegyen lépéseket, hogy a vallás- és közokt. Miniszter rendszabályozza meg a hitvallásos népiskola ellenségeit.

6) Schuchsz Károly lovászhetényi k. tanitó „Család és iskola" cimü tételének felolvasása. Felolvasó értekezése keretében kimeritően fejtegette a család és iskolának egymáshoz való viszonyát. Azon kérdésből indul ki: „Hogyan lehetne a családot az iskolával oly harmonikus összhangba hozni ,hogy ez ugy az erkölcsi, mint az értelmi nevelés előnyére volna?" Előadó bevezetésében megvilágitja az okokat, melyek a család és iskola közti meghasonlást szülték. Az okot a családban, az iskolában, az 1868. évi XXXVIII. t. c. 4. §-ában, a közigazgatási hatóságban és a társadalomban találja. A család hitetlen közönyből, a nevelésben való teljes tudatlanságból nemhogy elősegitené az iskola munkáját, hanem akadályozza azt. A tanitóság egyik része a család és iskola közt jelenleg fönnálló diszharmóniának azért oka, mert ateista elvek hangoztatásával a családban bizalmatlanságot támaszt az iskolával szemben; másik része pedig csak az észt tömi száraz tudással, a lelket és szivet pedig üresen hagyja. A tanitóságnak harmadik kategóriája pedig tapintatlan és oktalan bánásmódja folytán idegeniti el a családot az iskolától. Az 1868. évi XXXVIII. t. c. 4. §-a, mely a kényszeriskolázást szorgalmazza, számos esetben szakadást idéz elő család és iskola között. Rendbirság helyett valami más módot kellene találni, mely a szülőt önkénytelenül is rávezetné az iskola szükséges voltára. A közigazgatási hatóság ellenőrzése az éjjeli csendháboritások és a korcsmák körül nagyon lanyha. Igen sokszor a tanitó kénytelen irásbeli feljelentést tenni a magáról megfeledkezett ifju vagy hajadon családjával szemben. Ennek is az iskola vallja kárát. Kivánatos volna, hogy a közigazgatási hatóság a maga jószántából járjon a dolog után és irásbeli feljelentés bevárása nélkül intézkedjék. Igy az iskola és a tanitó sok kellemetlenségtől volna megóva. A társadalom nagy erkölcsi válságon megy át. Osztálykülönbség nélkül tapasztalható, hogy az egész társadalmat a pénzszerzés ezer gondja tartja békóban, gazdagság, vagyon utáni vágy tölti

be a lelkeket, emellett látjuk még a gyermeknevelésssel való nemtörődömséget, hideg közönyt, a vallásosságnak hanyatlását és a jó erkölcsi élet iránti teljes érzéketlenséget. Mi tehát a teendő? Mily feladat vár az iskolára? Egyrészt el kellene háritani a felsorolt okokat, másrészt a családot kellő tapintatossággal be kellene venni az iskola munkakörébe. Ez pedig ugy volna elérhető, ha a szülőket többször értekezletre hivná össze az iskola, hogy ilyképen család és iskola együttes hatásából béke és boldogság áradjon és hogy igy a haza, az egyház és a társadalom békéje, jóléte és boldogsága biztositva legyen.

Elnök megköszöni mindkét előadó urnak nagy tudással megtartott előadását és jegyzőkönyvi köszönetet mond.

7) Egyházi elnök közli a következő hatósági rendeleteket:

1) A törzskönyvekre vonatkozólag; 2) harangozói és sekrestyési teendőkre tanitók nem kötelezhetők; 3) az V—VI. osztályoknak felállitása; 4) vall. és közokt. Miniszter 145388/912. sz. a tanitók egy évi önkéntessége; 5) a tanitók patronage tevékenysége; 6) az 1875. évi XXXII. t. c. a tanitók kötelesek az orsz. nyugdijintézetbe belépni s járulékait fizetni; 7) 4831 sz. az orsz. kath. segélyalap és az orsz. kath. tanitói árvaház közgyüléséről jelentés; 8) 4832. sz. a „Katholikus Iskola" minden iskola által megrendelendő; 9) 159/910. sz. hideg évszakban, rossz időjárásban és járvány esetén a tanulók temetésre nem vezethetők; 10) 595. sz. fegyelmi tanács, melynek tagja Szentkirályi Ede gerdei tanitó; 11) 596. sz. a tanitók nyugtái a számadásban követeltetnek; 12) 598. sz. az iskolabélyegzőkre vonatkozólag; 13) 599. sz. a beszerzett iskolai iparcikkekről és uj iskola épitkezésekről szóló kimutatás; 14) 601. sz. Troll-féle segélyt kerületünkben Hal Viktor pécsváradi és Hergeth György ellendi tanitók nyrték el; 15) 1012/913. sz. az államsegély átutalásának gyorsitására vonatkozólag utbaigazitás; 16) 1401. sz. a tanitók községi adóval nem róhatók meg; 17) 1403. sz. rk. iskolák tanitóinak igazgatóvá történt kinevezésére utasitás; 18) 1863/913. sz. a tanitók és tanitónők lelkigyakorlata; 19) 1864/913. sz. a tandijkárpótlás; 20) 1866/913. sz. a tápintézetbe való jelentkezés május 31-ig tart; 21) a „Kertészet" c. szaklap ajánlása. Tudomásul vétettek.

8) Jövő gyülés helyéül Pécsvárad jelöltetett ki. Ezen a gyülésen Hahmann Márton nagypalli k. tanitó előadást fog tartani az „Emlékezet fejlesztéséről."

9) Az egyesület felkérte Propszt Jakab elnök, hosszuhetényi igazgatótanitót, hogy tavaszszal tartson a számtanból szakszerü előadást, mit készséggel el is fogadott.

10) Világi elnök előadja az egyesületnek, hogy Köródy Miklós tan. képezdei intézeti tanár több tanitó segitségével egy tankönyvet szerkeszt, mely felöleli az összes tárgyakat. Ezen könyv megbirálására Hal Viktor pécsváradi tanitó ur vállalkozott, ki az őszi gyülésen be is fog számolni róla.

Egyéb tárgy nem lévén, a gyülés imával bezáratott.

Kmf.

Garai Gyula, jegyző. **Czernohorszky József**, e. elnök.

Propszt Jakab, v. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Dárdán, a dárdai esperesi kerület 1913. jun. 3-án megtartott tanácskozmányán.

Jelen vannak: Ft. Gaál Sándor ker. esp. tanf. egyházi elnök, Schmidt György v. elnök, Hitzhaus Péter alelnök, Pichler Aladár jegyző, Skerletz Lajos pénztárnok, Stefán Péter, Müller János, Weininger Kálmán, Ikotity Béla, Strobl Ferenc, Horváth Lajos, Terbocz Béla, Möhler György, Gombárovics Géza, Müller János, ifj. Benzinger Ferenc, Jerger Ferenc, Nicsinger Gyula, Windischmann Antal, Rostás Teréz, Csáki Klotild, Oberst Ida, Stigmund Margit, Korizminics Kornélia, Jung Böske, Molvai Mária, Kleczl Béla s. lelkész rendes tagok, Takács Etel, Ogrenovics Sebestyén, Keszler Lázár helybeli tanitók, mint vendégek.

1. V. elnök a közgyülést megnyitva, elsősorban is meleg köszönetét fejezi ki tiszttársai nevében is a m. évi tisztujitás alkalmával irántuk fordult bizalomért. Lelkes szavakkal ajánlja a kör tagjainak a kartársi tisztelet és szeretet érzelmének ápolását, kitépve szivünkből, az önzés és irigység legkisebb parányát is. De nemcsak a tanitók, hanem a tanitók és papok közti összetartást is szükségesnek tartja. Sajnálattal konstatálja, hogy az az összeartás ma még nincs meg. Kéri ugy a kartársakat, mint a kerületi papságot, hogy félretéve minden kicsinyességet, keressék az egyetértést, s igy közös erővel küzdjenek a haza és az egyház javára."

Egyh. elnök üdvözli a vil. elnököt, mint uj kartárást, különösen üdvözli elmondott szép beszédeért. Ő is ugyanezen tónusban óhajt felszólalni. Ő is sajnálattal látja, hogy a ker. papság és a tanitóság között nincs meg a kellő harmonia, egyetértés. Élő bizonysága ennek a ker. papságnak a mai gyüléstől való távolmaradása. Mi az oka annak, hogy a papság nem vesz részt a gyülésen? Ennek okát abban leli, hogy a papság el van kedvetlenedve a tanitóság közt fellépő szellem miatt. A tanitógyülésen támadó beszédek hangzanak el a papság ellen. S ez tartja őket távol. Megállapitja, hogy mindkét fél igen érzékeny, — a mai gyülés folyásából látja, hogy a tavalyi ellentétek és félreértések okozhatták. Kéri a tanitóságot, kerüljék a széthuzást s viszont ő rajta lesz, hogy a papság is ugyanezt tegye.

Vil. elnök jelenti, hogy a mult évi közgyülés megbizásából üdvözölte nagys. Igaz Béla urat, egyhm. főtanfelügyelővé — és mélt. Wajdits Gyula volt egyhm. főtanfelügyelő urat praelátussá történt kineveztetésük alkalmából. Ezen üdvözletekre a választ meg is kapta, melynek felolvasására felkéri a köri jegyzőt.

Jelenti továbbá, hogy Köródy Miklós képezdei tanár ur, kéri azon tanitókat, akik az ő olvasókönyveit használják, mondjanak arról véleményt, tüntessék ki hiányait, hogy uj kiadásában már ezen hiányaiban pótolva jelenhessen meg.

Csáki Klotild alapos felszólalása után felkéri a közgyülés felszólalót, hogy véleményét terjessze be irásban a tanár urhoz.

Ezzel kapcsolatban egyházi elnök javasolja, miszerint a közgyülés kérje fel az egyházmegyei tanhatóságot, hogy hasson oda, hogy a Szent-István-Társulat vegyen több jó könyvet a jegyzékébe, különösen szerezze meg a Brunovszki-féle és „Több tanitó" által szerkesztett olvasókönyvek kiadását is.

Közgyülés ily értelemben határoz.

Világi elnök felkéri a tagokat tagsági dijuk pontos fizetésére.

Horváth Lajos keskendi tanitó, hogy egyesek oly nagy hátralékban vannak, annak okát részben a tannitógyülési napidijak csekély voltában találja. Javasolja, hogy a közgyülés kérje fel az egyházmegyei főtanfelügyelőséget a gyülési napi és fuvardijak egységes és a mai viszonyoknak megfelelő rendezésére.

Közgyülés felszólalónak ezen inditványát magáévá teszi.

2. A jegyzőkönyv felolvasásától közgyülés ezuttal eltekint, annak hitelesitésére Hitzhaus Péter és Stefán Péter tagokat kéri fel.

3. Az elemi népiskola tulterheléséről értekezik Gombárovics Géza lőcsi k. tanitó.

A népiskola tulterhelése oly ismeretes, hogy azt hosszasan fejtegetni feleslegesnek tartja. Röviden óhajt foglalkozni iskolánk tantárgyaival, azok hatásával és a származó bajok orvoslásával. Megállapitja, hogy 19 tantárgyunk van, közvetlen foglalkozásra esik 64—66 félóra. Ha ezt be akarnók tartani, napi 7 órát kellene az iskolában ülnünk, tehát 1—1 ½ órával meg kellene toldani a tanitásra szánt időnket. Ez pedig a gyermekek testi fejlődésére igen káros hatással van. A népiskolában a legjobb tanulók is a tantárgyakat nem sajátithatják el perfektül. Amit megtanul, azt is később elfelejti s lesz belőle egy kétkedő, tudálékos ember. Ezen pedig ugy segithetünk, ha elvetjük a mai rendszert, különös sulyt csak a hittan, irás, olvasás, számolás, földrajz, egészségtan és gazdaságtanra helyezzük.

Közgyülés az érdekes felolvasásért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

4. „A nyelvtan tanitása a népiskola III-ik osztályában" cimmel szabadelőadást és gyakorlati tanitást tart Müller János dárdai tanitó. Előadó saját módszerét mutatja be. Ő mindig meséből indul ki s nem olvasmányból. Nyelvtankönyvet nem használ, s a tanult szabályt óra végén leiratja s azt alkalmazva, mindig házi feldványt ad. Gyakorlati tanitást tart az igéről. Tanitása mintaszerü, a tanulók precíz feleletei a hallgatókat elragadtatták. Eredménye kitünő.

Közgyülés jegyzőkönyvi dicséretben részesiti az előadót.

5. Gyermektanulmányozás. Az ellenkezési szellem a népiskolában. Értekező Möhler György vörösmarti k. tanitó. A gyermek testi és lelki életére, fejlődésére vonatkozó ismeretek a gyermektanulmányozás körébe tartoznak. Ez uj tudomány, kialakult rendszere nincs. Tanulmányozni kell a gyermek testi fejlődését, szellemi képességét, egyéniségét, munkáit és játékát. Ezen adatokról törzslapok kiállitását ajánlja. Majd a gyermek csereberélési hajlamát, csintalanságát, dacosságát, fiuk, leányok együttes nevelésének káros voltát, s *végül a tanitói modort tárgyalja.* — Ezután áttér az ellenkezési szellemre a népiskolában. Az ellenkezési szellem a tanulóknak, a tanitói tekintély ellen való törekvése. Ezen jelenség idejében észrevéve, nem veszedelmes, helyes nevelői irányitással orvosolható. Végül a dohányzó és korcsmázó tanulókról emlékezik meg.

Az igen érdekes és életből meritett számos példával füszerezett előadás a hallgatók figyelmét mindvégig lekötötte és osztatlan elismerését vivta ki.

Felolvasásával tanitói pályára való ráterméttséget és szakavatottságot árult el. Ő is jegyzőkönyvi dicséretben részesült.

6. A népiskola igazi feladata. Terbócz Béla bolmányi k. tanitó. A népiskola igazi feladata szerinte lerakni a gyermekek lelkében a valláserkölcsös jellem alapját, felkelteni a honszeretet érzelmét és csak azon ismeretek nyujtása, amelyek alkalmasak az iskola elhagyása után a további önművelésre. — A sikerült dolgozat felolvasásáért közgyülés köszönetét fejezi ki.

7. Pénztárnok jelentését közgyülés tudomásul veszi.

8. Jövő évi közgyülés helyéül Laskafalu tüzetett ki, lehetőleg április hóban.

9. Előre bejelentett inditványok nem voltak.

10. Világi elnök lelkes szavakkal köszöni meg az egyházi elnök, ker. esperes szives türelmét és azt a jóindulatát, szeretetét, amelyet tanitói iránt tanusit. Ezzel a közgyülést bezárja.

Kmf.

Pichler Aladár, köri jegyző. **Gaál Sándor** egyh. elnök.

Schmidt György, köri vil. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett a „Pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület" völgységi espereskörének 1913. évi junius 5-én Tevelen tartott közgyüléséről.

Jelen voltak: Razgha Lajos kerületi tanfelügyelő ur, egyházi elnök, Kirtz István világi elnök és 38 egyesületi tag. A hiányzó tagok száma 14. A világi elnök sajnálatát fejezi ki a felett, hogy Prikler Károly esperesplébános kerületi tanfelügyelői tisztségéről lemondott, mivel a maga szigoru lelkiismerete szabta követelményeknek, megrontott egészsége állapotára való tekintettel ugy vélte egészségének teljes föláldozása nélkül, képtelen.

Világi elnök üdvözli az egyesület élére állított uj kerületi tanfelügyelőt, egyházi elnököt, mely alkalommal hangsulyozza, hogy az uj elnök és egyházmegyei kerületi tanfelügyelő működéséhez nagy tudása és széleskörü tapasztalatai alapján jogos reményeket füz.

Miután világi elnök az egyházi elnököt a gyülés általános tetszése közben melegen üdvözli, egyh. elnöknek adja át a szót.

Egyházi elnök Prikler Károly esp. plébánosnak, a régi elnöknek magasztos szavakkal állit emléket, ki annyi kiváló erénye között különösen lobogó szeretete által, mellyel a tanitóság és a a tanügy iránt viseltetett, méltán szolgálhatott a tanitóság kiváló mintaképéül.

Egyházi elnök a vallásos nevelés szükségességé fejtegeti, és a vallás nélküli nevelést ékes szóval ostorozza.

Szembeszáll a társadalom ferde fölfogásával, mely szerint a gyermeket megtömi ismeretekkel, ellenben a nevelést elhanyagolja. És ehhez alkalmazkodik az iskola is. Elnök ur hangsulyozza, hogy a nevelés sok tekintetben nem szolgálja sem a vallásos, sem a hazafias nevelés célját.

Kiemeli továbbá, hogy a nevelés sem nem mesterség, sem pedig tudomány, hanem művészet, mely a nevelő lelkében gyökerezik, mely a nevelő szivéből, egyéniségéből táplálkozik. Innen van, hogy a nevelői kar nemzetek sorsát hordozza kebelében. A szó az elhangzik, és a pálda nevel.

Azt mondja a történet, hogy a „Schulmeisterek" tették Németországot naggyá; de a nevelő nem felelt még meg hivatásának, ha egy hont naggyá tett, hanem legfőbb kötelessége, hogy a mennyországot töltse meg lelkekkel. És végül kéri az egyesület minden tagját, hogy most, midőn a tettek mezejére lép, oly odaadással támogassák, amily szeretettel és odaadással ő a nevelés szent ügye iránt viseltetik, és megnyitja az ülést.

Az ülés az elnöki megnyitó beszédet őszinte elismeréssel és igaz tetszéssel fogadja.

A mult ülés jegyzőkönyve minden kifogás vagy kiigazitás nélkül hitelesittetett.

Elnök ur a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesitésével Ginterné Kirtz Berta és Radics Gyula egyesületi tagokat bizza meg.

A gyülés tudomásul veszi.

Az egyesület pénztárnoka jelenti, hogy az egyesület nagyszámu tagdijhátralékok miatt állandó pénzzavarokkal küzd, amiért is kéri a tagokat, sziveskedjenek az egyesület anyagi érdekeit figyelembe venni és tagdijhátralékaikat kiegyenliteni.

A számvizsgálók jelentik, hogy a számadásokat felülvizsgálták és azokat a legnagyobb rendben találták.

Az ülés ugy a pénztárnok, valamint a számvizsgálók jelentését tudomásul veszi.

Eberhardt János mucsii tanitó értekezést tart „Ujabb adalékok a nagyar nyelv tanitásához a nem magyarajku népiskolákban" cimmel.

Értekező felemliti azt a tényt, hogy a nem magyarajku iskolák tanitói egyhanguan egy tökéletes nyelvtanitási módszerről ábrándoznak, azért szükségesnek véli, hogy egy rendszert teremtsünk, mely a nyelv tágas birodalmában a tanitót utbaigazitja, és nem hagyja találomra ide s tova kalandozni.

Világi elnök inditványozza, hogy felolvasó értékes munkájáért fejezze ki az ülés köszönetét, mely a jegyzőkönyvben örökitessék meg.

Razgha Lajos egyházi elnök óhajtja, hogy az értekezés a „Kath. Iskolá"-ban jelenne meg, hogy igy az össztanitóságnak rendelkezésre álljon.

Schoner Simon az előbb elhangzott inditványt azzal az óhajával toldja meg, hogy ezen érdemes felolvasást az egyesület anyagi erejéhez képest jutalmazza.

Az ülés mind a három inditványt elfogadja és Eberhardt János mucsii tanitónak érdemes felolvasásáért (20) husz koronás jutalomdijat szavaz meg.

Nübl János tanitó inditványozza, hogy pedagógiai pályamunkák dijazására pályadijak tüzessenek ki.

A széles mederben megindult vita eredményeképen a gyülés ugy határozott, hogy egyik évben mintatanitás, a másikban pedig értekezés nyerje el a pályadijat.

Mintatanitásra január hó elsejéig kell jelentkezni, jeligés értekezést pedig február hó végéig kell az elnökséghez beküldeni.

Kirtz István inditványozza, hogy lépjen be az egyesület a keresztényszociális szakosztályba.

A gyülés az inditványt elfogadja.

Schoner Simon inditványozza, hogy fejezze ki az egyesület dr. Giesswein Sándor iránt érzett tiszteletét és háláját a tanitók érdekében kifejtett széleskörü munkálkodásáért, melyet az országgyülésén, valamint a társadalomban kifejtett.

A gyülés az inditványt lelkesedéssel elfogadja.

Kirtz István v. elnök inditványozza, hogy fejezze ki az egyesület dr. Igaz Béla uj egyházmegyei főtanfelügyelő iránti tiszteletét.

A gyülés az inditványt egyhangulag elfogadta.

A tárgysorozat utolsó pontja a jövő évi gyülés helyének megállapitása.

A közgyülés elhatározza, hogy jövő évi gyülését Lengyelen tartja.

Azon reményben,hogy a jövő gyülést szintén oly számosan fogják meglátogtani, más tárgy hiján elnök ur a gyülést feloszlatja.

Kmf.

Razgha Lajos, köri elnök.
Schoner Simon, köri jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Felsőiregen 1913. évi junius hó 10-én az értényi esperesi kerület róm. kath. tanitói körének gyüléséről.

Jelen vannak: Főtisztelendő Magyar Zsigmond esperes, kerületi tanfelügyelő, mint egyházi elnök, Németh Antal vil. elnök, Szigeti József alelnök, Pintér István jegyző, Németh Gizella pénztáros. A kerületi tagok közül megjelentek még: Varga Kálmán, Kemény Andor, Kövesdi János, Vörös Kristóf, Dubniczky László plébánosok, Pingitzer Róza, Kozári György, Bátor Gyula, Segesdy Ferenc, Erdős Ilona, Szelestei Ilona, György Árpád, Telnai Béla, Németh Gyula, Szőke Lajos, Brunner András, Finta Gáspár; mint vendégek Csősz Ferenc és Tatz Anna tanitók, illetve tanitónők.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó. 2. Beérkezett dolgozatok felolvasása. 3. Pénztári jelentés. 4. Inditványok.

1. A szentmise meghallgatása után az iskola termébe gyülnek a tagok, hol főtisztlendő Magyar Zsigmond esperes, mint egyházi elnök örömmel üdvözli a jelenlevőket, mely örömem, ugymond — annál nagyobb, mivel a papok közül is többen megjelentek. Ebből azt látom, hogy a pap és tanitó között melegebb lett a viszony, amire nagy szükség van, mert a ránk bizott nehéz munkában közös uton haladunk, melyet isteni mesterünk, az Ur Jézus Krisztus kijelölt. Igen szép jellemvonása az embernek a kötelességteljesités s ehhez tartozik a gyüléseken való részvétel is, azért akik hiányoznak, azoknak jegyzőkönyvi megróvását kérem. Tegyük meg a kötelességünket mindannyian s velünk lesz az Isten. A gyülést mgnyitom.

Elnöklő esperes, kerületi tanfelügyelő inditványára, a meg nem jelentek közül jegyzőkönyvi megrovásban részesülnek: Kis István, Fetter Gyula és Kovács József plébánosok, Kapossy Iván káplán, Varga Kálmán, Tasek Anna, Szőke Lajosné, Vadász Béla és Szücs Róza tanitók, illetve tanitónők. Távolmaradásukat igazolták: Körmendi Izidor káplán, Pintér Ferenc tanitó, Keller Róza és Boros Teréz tanitónők.

2. Ezután következik Szigeti József felolvasása. Cime: A tervszerüen előkészitett iskolai kirándulások vezetése a tanitási eredmény mélyitésére, rögzitésére. A tanitásnak nem azért nincs eredménye, hogy sok a tanitandó anyag, mert nem az a főbaj, hogy sokat tanitunk, hanem az, hogy nem eléggé mélyitjük a tudást. A tudás mélyitéséhez szükséges a szemléltetés. Leginkább a természetben kell szemléltetni, mert ott minden csekélységet fel lehet használni a gyermek tudásának gazdagitására. Kirándulásokat kell tehát vezetni s ezeket tervszerüen előkésziteni. A gyermeket hozzá kell szoktatni ahhoz, hogy ne csak nézzen, hanem lásson is, hogy tudjon helyesen érzékelni. Leirja egyik általa vezetett és tervszerüen előkészitett kirándulást, melyet valóban mintául lehet venni az iskolai kirándulások tervezésénél.

3. Utána Segesdy Feerenc ismerteti a megyéspüspök ur Őméltósága körrendeletét, melyben felhivja a főtisztelendő papságot, hogy a tanitók patronage tevékenységét támogassák s ahol még patronage egyesület nem volna, ott a tanitói Patronage keretében ilyent létesitsenek. A körrendelet egész terjedelmében előadja, mint azt a „Katholikus Iskola" V. évf. 4. száma közli.

4. Pintér István felolvassa „Neveljük a gyermeket munkaszeretetre" cimü dolgozatát, melyben rámutat a gyermek játékára, munkájára, melyet a tanitónak, a gyermek egyéniségének, hajlandóságainak megismerése után, ugy kell vezetnie, hogy a gyermeknek játszi kedélyességgel végzett munkája és a való, a komoly élet között meg legyen a kapcsolat. Törekedjék arra a tanitó, hogy a gyermekkel meg tudja kedveltetni a munkát, az anyagokkal való foglalkozást s akkor egyik fontos feladatát oldotta meg, mert a gyermeket az életre nevelte. A munka bizonyos foku önállóságot fejleszt a gyermekben, mely jellemének kialakulására nagy mértékben irányadó. Ezt tudva erős akaratu s szilárd jellemü embert lehet a gyermekből nevelni, kiből Krisztus igéjének buzgó követője s a magyar hazának mindenkor hü fia lesz.

Kemény Andor plébános inditványára a gyülés a felolvasóknak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

5. Németh Gizella pénztáros előterjeszti számadását, mely megvizsgáltatván, helyesnek találtatik. A pénztár állapota a következő:

Az egyesület tiszta vagyona	137 K 01 fill.
Ebből takarékban van	115 K 88 fill.
Készpénzben a pénztárnoknál	21 K 13 fill.
Összesen:	137 K 01 fill.

Hátralékban van (Behajtható követelés) 42 K — fill.

Német Antal vil. elnök inditványozza, hogy a hátralékokat minden év december 31-én tegyék át a közigazgatási hatósághoz behajtás végett, mert a csekély 3 K tagdijat mindenki megfizetheti. A régebbről eredt s már be nem hajtható hátralékok pedig leirassanak s erről a központ értesitessék.

6. Ezután vil. elnök referál a választmányi ülés lefolyásáról, melynek két mozzanata volt, mi őt meglepte. Egyik, az elhangzott szép előadások, melyekről az egyházmegyei főtanfelügyelő ur is elismeréssel nyilatkozott, másik a reál tárgyak egyesitése egy könyvben. Felhivja a figyehnet Schultz tanár könyvére, mely a Szent-István-Társulat kiadásában jelent meg, mely minden reál tárgyat magában foglal. Ajánlja, hogy a könyvet, mint mutatványszámot, minden tanitó hozassa meg s a jövő gyülésen mondjon róla birálatot.

Ezután az elnök bemutatja, mint uj tagot Kocsis József tengődi tanitót, megköszöni a szives közremüködést s a gyülést bezárja.

Kmf.

Pintér István, köri jegyző.
Magyar Zsigmond, egyházi elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Simontornyán, a simontornyai esperesi kerület tanitói körének 1913. évi junius hó 12-én — ft. Mozolányi István esperes-plébános ur elnöklete alatt — tartott rendes gyülésén.

Jelen voltak: ft. Mozolányi István és Francsics Pál plébános urak; P. Faragó Fábián, P. Novák Celesztin lelkész urak, Kindl Vilmos, id. Takács Ferenc igazgató tanitók; Ivelics Pál, ifj. Hajas János, Kurucz József, Kiss László, Kovács Márton, Gyurgyev János, Mayer József, Cinger Antal, Huszár Károly, Sisitka Gyula, Kocsis József, Bognár József, N. Molnár Paula, Dr. Király Gézáné, Kurucz Józsefné, Mayer Józsefné, Ivelics Pálné, Fodor Rózsi, Fodor Böske, Matalics Jolán, Hesz Paula, Keresztély Mária, Kovács Mariska, rendes tagok; Spindlbauer Huna, Horváth Boldizsárné, Takács Málcsi, Csermák Ilus, Czinger Antalné, Hesz Szeréna, Horváth Boldizsár, Radosits István, Sweighardt vendégek és Turák János körjegyző.

Elnök ur üdvözli a megjelenteket. — Nagyértékü paedagógiai megnyitó értekezésében nevelési irányelveket tár a tanitó hallgatóság elé. Mint előadja:

1. „A nevelés — azt mondja aranyszáju szt. János — a legnagyobb művészet. Akik a gyermekek szivét müvelni tudják, azok magasabban állnak, mint a festészek vagy szobrászok, mert ezek emberi, a nevelők pedig isteni mintakép után dolgoznak; a művészek az ember külsejét, a nevelők pedig az emberek belsejét — vagyis a lelket — idomitják az Isten képére és hasonlatosságára. De fájdalom! a nevelés igazi művészei napjainkban igen megfogytak; sok rossz szokás és téves felfogás csuszott a nevelés munkájába: azért látunk manap oly sok rosszul sikerült eredményt.

A mai divatos nevelésnek egyik főhibája az, *hogy nélkülözi a vallásos alapot*, már pedig a nélkül a gyermeknevelés vagy épen nem, vagy csak rosszul sikerül; ellenben a vallásos gyermeknevelés mindig a legjobbnak bizonyult. Az embernek célja az, hogy egykor Isten mennyei országában boldog legyen, de az embert, ezen célra való törekvésében, kora ifjuságától fogva vezetni kell a vallás szent igazságainak. Sokan erre nézve — azt hozzák fel ellenvetésül, miszerint a gyermeket nem tanácsos oly dolgokkal megismertetni, amelyeket felfogni, megérteni ugy sem képes. Tévednek az ellenvetők, mert a tapasztalat fényesen azt igazolja, hogy a gyermeknek nem csupán játékra, — mely lelkét üresen hagyja, — van érzéke, hanem titokteljes vágyat is érez szivében a természetfölötti, mennyei dolgok iránt. A gyermekeknek romlatlan lelke, semmiről sem hall szivesebben beszélni, mint a vallásos eseményekről: pl. Jézus születése, menekülése, csodatételei stb., — a szent helyekről és ezek ékességeiről. A gyermek szive fölrepes örömében, ha hallja, hogy Üdvözitőjével bensőleg egyesülni fog, mikor a szent áldozáshoz járul, vagy ha a szent Lelket is el fogja venni a püspök kezeinek feltétele és imádsága által. Azért a nevelőknek gyakran és szivesen kell beszélni ezen isteni igazságokról, hogy e vallásos benyomások mélyen bevésődjenek a növendékek szivébe, hogy soha abból ki ne vesszenek." — Kivánatosnak tartja, hogy a szülők imádságokra tanitsák és a templomba járásra szoktassák gyermekeiket. További előadása folyamán leszögezi a tényt, hogy ma már egyesek, szülők és tanerők is ellenségei ezen üdvös nevelési rendszernek, vannak, kik gunyt üznek abból, mit a vallásos ember tiszteletben tart; de szivből sajnálja azokat a gyermekeket, kiknek nevelése ilyenekre van bizva, — mondja — „kik istentelen nevelési rendszerükért, nemcsak a tulvilágon fognak felelősségre vonatni, hanem már itten a földön is, bünhődni fognak rossz indulatu gyermekeik miatt."

A mai divatos nevelés második főhibájának tartja a *jó példa hiányát*, mert jobb tanitó a gyermekre nézve nincs, mint a jó példa. Hosszasan fejtegeti, hogy a szülők- és nevelőknek az erényességre és erkölcsösségre való intelmei azért maradnak eredmény nélkül, mivel szavaikat nem kiséri a megfelelő jó példa.

A mai divatos nevelés harmadik főhibájának tartja *a kellő komolyság és szigoruság hiányát*. Mert téves nevelési irány az, hogy manap mindennek játszva kell történni. A gyermeknek játszva kell tanulnia, játszva kell az engedelmességhez, az erkölcsösséghez és szorgalomhoz hozzá szoknia. A régi nevelés sokkal szigorubb volt, de eredményes; azonban látjuk — az ál humanizmus nevében — a mai puha nevelési rendszer ferde kinövéseit.

Végül felhivja a hallgató tanitóságot arra, hogy nevelésük alapját a vallás és erkölcs képezze, kellő komolysággal és szigorusággal szoritsák növendékeiket az engedelmességre és mindenben járjanak elől jó példával, hogy elültetvén a jó fát, annak árnyékában sokan boldog napokat élhessenek.

A gyülést megnyitottnak nyilvánitja.

2. A kör jegyzője felolvassa a mult gyülés jegyzőkönyvét, melyet helyesléssel és észrevétel nélkül elfogadnak és hitelesitenek.

3. A köri jegyző felolvassa jelentését a mult ciklus eseményeiről és munkálkodásáról. Ezen jelentés keretében megemlékezik a pécsi tanitóképzőintézet kitünő tanáráról, Kóródy Miklósról, kinek eszméjéből és agilitásából jött létre a pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület. Itt emlittetik meg, hogy első elnöke a körnek ft. Fülöpp György pápai t. káplán, esperes-plébános volt, kit nyájas és előzékeny modoráért a kerület tanitói igen szerettek; továbbá jelenlegi elnök ft. Mozolányi István tamási-i esperes-plébánosról, kinek magas szárnyalásu és tanulságos megnyitó értekezései irányitólag hatottak pályánkra a legmagasztosabb világnézet utjain. A jelentés egyenkint megemliti azokat a szorgalmas tagokat, kik munkásságukkal emelték gyüléseink nivoját, különösen kiemelve Kindl Vilmos tamási-i igazgató tanitót, ki tudásának és szorgalmának forrását oly gyakran megnyitotta kartársai előtt. De felemliti azt is, hogy körünk tagjai az egyesület kitüzött pályadijai közül is, többet elnyertek, kitünő pályamunkáikkal. Kéri a fiatal kartársakat, hogy ne elégedjenek meg az iskolában szerzett ismeretekkel, mert ott csak alapot adnak arra, hogy az életben ki-ki tovább képezve magát, hasonló minősitésü tisztviselőkkel szemben, inkább szellemi fölényt gyakoroljanak, mint azok jóakaratu tanácsaira szoruljanak. Fájdalommal emlékezik meg egy fiatal ambiciozus kartárs elvesztéséről — Győrvári Imréről, — kit a halál ragadott el sorainkból.

Végül — a jelentés — jövő nagy feladatának tekinti, hogy a katholikus tanitóság képezze tovább tudását, küzdje ki a vezetést működése körében, nehogy alárendelt szerepre jusson a társadalomban.

Minden módon arra kell törekedni, hogy a tanitóság tekintélye emelkedjen, megszilárduljon és fennmaradjon.

Elnök ur inditványára jegyző a kör köszönetében részesül.

4. Elnök ur előadja, hogy a tanitói kör tisztikarának mandátuma lejárt; s felszólitja a tagokat, hogy a tisztujitást — az alapszabályok értelmében — titkos szavazás utján ejtse meg. Mig a szavazás és azok összeszámlálása folyik, a gyülést felfüggeszti.

Elnök ur a gyülést ujból megnyitván, kihirdeti, hogy a szavazás eredményeként a következő 5 évi ciklusra a következők választattak meg:

Világi elnök lett: Kindl Vilmos tamási-i igazgató tanitó,

Alelnök: Ivelics Pál tamási-i tanitó,

Jegyző: Turák János, miszlai kántortanitó,

Pénztáros: ifj. Hajas János pincehelyi kántortanitó.

Számvizsgálók: N. Molnár Paula, Mayer József, tamási-i tanitók és Kurucz József kisszékelyi kántortanitó.

A megválasztott tisztviselők nevében Kindl Vilmos mondott hatásos szavakban köszönetet a kör kitüntető bizalmáért és 25 koronás dijat tüzött ki a következő pályamunkára:

„A népiskolában minő módon lehetne a nehézkes és célra nem vezető nyelvtani szabályoknak lehető mellőzésével a helyes fogalmazást alsajátittatni?" — Kidolgozásra ajánlja egy mintalecke elkészitését az értelmes olvasásra a természettan köréből; vagy pedig a szép olvasásra a történelem köréből.

A kör által köszönettel elfogadva.

5. Hesz Paula kisszékelyi tanitónő felolvassa dolgozatát, mely arról szól: „Milyen szerepe legyen a falusi tanitónőnek a Mária congregációk felállitásánál és vezetésénél?"

A kitünően megfogalmazott és kellemes hangsulyozással felolvasott dolgozatáért a kör köszönetében részesült.

6. Kovács Márton a kör volt pénztárosa felolvassa a mult ciklus pénztári jelentését, mely szerint összes bevétel volt: 522 kor.; összes kiadás 377 kor. 21 fill., mutatkozó pénztári maradvány 144 kor. 79 fill.

Hátralékos tagdijakban van 69 korona.

A pénztári jelentés a kör által tudomásul vétetik annak a konstatálásával, hogy az összes kiadásokban benne van az egyesületi főpénztároshoz beküldött, 348 korona. A szokásos fölmentvény csak a számvizsgálók beérkezett jelentése alapján adatik meg.

Ezek után elnök ur megköszöni a lelépő tisztviselők 5 évi hasznos munkálkodását és üdvözli az ujonnan megválasztott tisztikart. Bemutatja az uj tagokat.

A kör — végül — elhatározza, hogy a következő gyülését Pincehelyen fogja megtartani.

Miután több tárgy nem volt a gyülés bezáratott.

Kmft.

Turák János köri jegyző.
Mozolányi István esperes-plébános, köri elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Főherczeglakon 1913. junius 11-én a baranyavári esperesi körnek e napon tartott rendes közgyüléséről.

Jelen voltak: Főtisztelendő Kirschanek Ödön egyh. elnök, Jung Ferenc v. elnök, Kisszély Ernő köri jegyző, Ujlaki Dezső, Zsivkó Mihály, Klein Tivadar, Fridrich Géza, Perényi Pál lelkészek, Honr József, Schneider Lajos, Szajkó József, Scheidl Mihály, Vadász József, Bartal Imre, Wéber József, Mayer József, Buschbacher Ferenc, Witzl József, Fischer József, Hangos Gyula, Kopári Lajos, Tobel József, és Kollár Antal tanitók, Krautszak Erzsébet, Imfeld Stefánia, Schippert Piroska tanitónők, Králik József mint vendég.

Tárgysorozat:

1. Szent mise 9 órakor.
2. A gyülés megnyitása, elnöki jelentés.

Világi elnök a napirend előtt megemlékezik körünk volt egyházi elnökéről, főt. Zádor Alajos esperes urról. Köszöni mindenki nevében munkálkodásával járó fáradtságát, a tanitók iránti szeretetét és emlékét a bucsuzó szeretet hálás könnyeivel jegyzőkönyvbe iktatja. Ezután bemutatja a tanácskozmánynak a ker. tanfelügyelő urat, kit a tanitók tiszteletébe ajánl és felkéri az uj egyh. elnököt, sziveskedjék az elnöki széket elfoglalni és a tanácskozmányt megnyitni.

Egyházi elnök főt. Kirschanek Ödön, a világi elnök elhangzott szavai után, elfoglalja az elnöki széket. Az uj egyházi elnök üdvözli a megjelenteket és kijelenti, hogy a maga részéről mindent el fog követni, hogy az esperesi kör tanügyét előmozditsa. Kéri az esperesi kör támogatását. A célt bizonyára a legjobban ugy fogjuk elérni, ha mindenki lelkiismeretesen teljesiti kötelességét. Felhivja ezután az esperesi kör figyelmét a békemozgalomra. Minden nemzet tagjai vallás erkölcsi és anyagi boldogulását tartozik biztositani. Ennek egyik előfeltétele a béke. Az iskola a békemozgalom érdekében eddig semmit sem tett. Ellenkezőleg a történelmet és a földrajzot oly módon tanitják, mely nem egyéb, mint a háboru hőseinek dicsőitése. Akik a valláserkölcsi élet, a kultura és a közgazdasági élet javait biztositják az emberiségnek, azokról alig veszünk tudomást. A békemozgalom fokmérője annak, hogy valamely nemzet mily magaslatára tud emelkedni a ker. erkölcsnek, épen ezért elengedhetetlen kötelessége az iskolának és nevelésnek. Ennek a célnak az elérésében a tanitót a következő szempontok vezessék: 1. Sulyt kell fektetni arra, hogy a tanitvány nemcsak a magyar nemzet, hanem az emberiség tagja. Jézus Krisztus küldetése az egész emberiség boldogulását célozza. 2. Jézus Krisztus a békét nemcsak eljövetelekor, hanem most is hirdeti. Kereszténység és háboru össze nem egyeztethető fogalmak. 3. A történelmet erkölcsi alapon kell tanitani. A háborut nem szabad dicsőiteni, hanem mint abszolut rosszat beállitani. 4. A hazaszeretet nem ellenkezik a békemozgalommal. Az evangeliumi tan megvalósulása és végcélja, az emberiség kereszténység testvéri egyezsége. A békemozgalomban az iskola segitőtársai a békeegyesületek, a hágai békekonferenciák és az egyes országok kultuszkormányai. A magyar kultuszminiszter 1907-ben erre vonatkozó rendeletében olvassuk: A jó iskolai oktatás véget vet annak az előitéletnek, mintha az emberiség iránt való szeretet ellentétben állna a hazaszeretettel. A békemozgalom amennyiben elitéli a háborut a haza közbiztonságát a nemzetközi jog alapjára helyezi, fokozott értelemben vett hazaszeretetre tanit bennünket. Egyházi elnök kéri a kör tagjait, hogy az iskolai nevelésben karolják fel a békemozgalmat. Az ülést megnyitja.

3. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése következett. A felolvasás után Zsivkó Mihály megjegyzi, hogy a jegyzőkönyv nem hiven tükrözi vissza a mult ülés lefolyását, amennyiben az ellen felszólalt és felszólalásának nincs nyoma a jegyzőkönyvben.

A felolvasott jegyzőkönyv elfogadtatott és hitelesitésére felkérettek: Witzl József és Mayer József tag urak.

4. Következett az olvasmány tárgyalás. A minta előadást Vadász József tartja.

(Vége következik.)

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Nők kántorképesitése. 543/1914. sz. A férfitanitók aránylag csekély száma, valamint az 1907. évi 27. t. cikk és az 1913. évi 16. t. cikk azon intézkedése miatt, hogy a kántori fizetés 1000 koronáig a tanitói alapfizetésbe beleszámittatik mindinkább elszaporodnak az esetek, amikor kántortanitói vagy a kántori teendőkben a helyettesités kötelezettségével megrótt tanitói állomásokra férfi pályázó nem akad. A magyar püspöki kar 1913. nov. 7-én tartott értekezletében foglalkozott evvel a jelenséggel és elhatározta, hogy a hiányon, amennyire lehet, nőkántorok alkalmazásával fog segiteni. Ennélfogva az egyes püspökök utasitották a katholikus tanitóképzők igazgatóságát, hogy az önként jelentkező tanitónőjelölteket kántorokká képezzék és képesitsék.

A püspökkari határozat kapcsán egyházmegyém területén a következőleg intézkedem:

1. A Miasszonyunkról nevezett pécsi női rend róm. kath. tanitónőképzőintézetében elrendeltem, hogy a kántorképzés anyagát vegye fel tantervébe, gondoskodjék, hogy az orgonálás, egyházi ének és szertartások, mint fakultativ tárgyak tanittassanak s ezekből az önként jelentkező növendékek a férfitanitóképzőkre megszabott módon osztályoztassanak; ugyancsak gondoskodjék, hogy a növendékek a gyermekkarok szervezésére és vezetésére képesittessenek.

2. Meghatalmazom a r. k. iskolaszékeket, illetve a hitközségek képviseletét, hogy r. k. kántortanitói, vagy a kántori teendőkben való helyettesités kötelezettségével megterhelt r. k. tanitói állomásokra kántori oklevéllel biró vagy a kántorságban jártas tanitónőket alkalmazhassanak, valahányszor alkalmas férfipályázó nincsen.

3. A nőkántorok kötelesek az öszszes kántori teendőket személyesen ellátni s azonfölül alkalmas férfihelyettest állitani, aki a temetéseknél, a nagyheti szertartásoknál, a liturgikus körmeneteknél müködik s a lelkészt a betegekhez kiséri, ha ez a kántornak kötelessége, bár ez utóbbira egyházmegyémben alig lesz eset. Ahol a lehetőség megvan, ott a nőkántor tartozik a liturgikus énekekre egy gyermekkart betanitani s azt vezetni.

Troll-féle tanitói segélyben részesültek 546/1914. sz. Közlöm azon egyházmegyei tanitók névsorát, akik a koronai ülések előterjesztése, illetve egyházmegyei főtanfelügyelőségem javaslata alapján a Troll-féle segélynek 1913. évi kamataiban részesülnek: Glatt Adolf, pécsi gyak. isk. tanitó, Bodó János mecsekszabolcsi, Gyulay József kővágószőllősi, Timár Mária görcsönyi, Tóth Pál regenyei, Bakay Alajos ózdfalui, Bellán Domonkos, ujbezdáni, Makáriné, Faller Klementin, beremendi, Stróbl Ferenc, laskafalui, Schneider Lajos, kisközegi, Mauthner Ferenc, kisnyárádi, Jaksits Sándor, püspökmároki, Kresz Antal, ivánbattyáni, Stocker József, óbányai, Kovács János, magyaregregyi, Barth István, szentkatalini, Szucsits Kálmán, bogdásai, Frölich Antónia, bizovaci, Bürg István beničancii, Gurszky János, ófalui, Szijártó László, szakcsi, Kőházy Gizella, döbröközi, Brunner András, párii, Pingitzer Róza, értényi, Hajas János, pinczehelyi, Gyurgyev János, pálfai, Jártas Róza, szekszárdi, Lengyel Ferenc, tolnai, Rettinger István, duzsi, Eberhardt János, mucsii tanitók egyenkint 100—100 koronában.

Az érdekelt tanitókat, illetve tanitónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesitsék, hogy szabályszerüen felbélyegzendő 100 koronáról kiállitott nyugtáikat az egyházmegyei alapitványi hivatalhoz küldjék cimük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen.

Id. Árpássy János taneszközének ajánlása. 551/1914. sz. Id. Árpássy János adai tanitó az irás-olvasás tanitása céljára mozgatható betükből, hozzávaló táblácskákból és könyvecskékből az irás-olvasást megkönnyitő taneszközt szerkesztett. E taneszközhöz ő maga utmutatást irt, amelyből mindenki megtanulhatja, hogy miként kell eme taneszközt használni. Mivel ez uj eszközök a hivatalos birálatot sikerrel állották ki s a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur is 61731/1912. sz. alatt annak használatát engedélyezte s egyben az engedélyezett taneszközök jegyzékébe felvette, ez okból iskoláim tanitási módszerének fejlesztése és javitása érdekében a szóban forgó taneszközre tanitóim figyelmét felhivom s nekik azt használatra ajánlom.

Megrendelhető az egész felszerelés id. Árpássy János tanitónál, ára 25 K., s minden megrendelésnél közölni kell nevezettel azt is, hogy a megrendelő tanitó milyen abc-s könyvet használ, mert a mozgatható betük eme könyvnek megfelelőleg fognak csoportosittatni.

VEGYESEK.

Felhivás! Felkérem az iskolaigazgató urakat, hogy a Katholikus Iskola 3 K. 04 f. előfizetési diját még e hó folyamán az 1914. évi előfizetés fejében beküldeni sziveskedjenek, nehogy postai megbizást kelljen kiadnom, ami ujabb költséget okozna.

A mult évben a Katholikus Iskola az összes iskoláknak 1 K előfizetési dij fejében küldetett, de az iskolaigazgatóságok még ezen csekély összeget sem küldötték be s csak néhány helyről történt meg ennek kiegyenlitése. Felhivom

ennélfogva az iskolaigazgatóságokat, hogy az ez évi 3 K 04 f-rel egy időben ugyanazon utalványon eme hátralékos 1 K-t is, tehát összesen 4 K 04 fillért cimemre postautalványon még e hó folyamán beküldeni sziveskedjenek.

Mult hóban felhivtam a körök pénztárnokait, hogy a Katholikus Iskola hátralékosairól nekem névsort küldeni sziveskedjenek, de eddig e felhivásnak csupán hárman tettek eleget. Miután a hátralékok iránt postai megbizást szándékoztam küldeni, még egyszer felhivom a köri pénztárosokat, hogy eme kimutatást mielőbb származtassák hozzám, mert ellenesetben még e hó folyamán kénytelen lennék főkönyvem alapján kizárólag a pénztárosokkal szemben a követelés iránt eljárást inditani. Az iskolaigazgató urak szives figyelmébe ajánlom, hogy hivatalos lapunk előfizetési dija iránt választmányi javaslat alapján püspöki rendelet adatott ki s igy én kénytelen vagyok e rendelet értelmében eljárni.

Nagyon kérem, hogy a pénz beküldése alkalmával a 04 filléreket ne feledjék el, vagy más összeget ne alkalmazzanak, továbbá az előfizetési dijakat ne utalványozzák pl. az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal vagy épen a püspöki hivatal cimére, miként ez már több esetben megtörtént, mert ezekből elszámolási zavarok támadnak. Cimem a Katholikus Iskola cimlapján olvasható.

Pécs, 1914. február 15.

Székely Márton
főpénztáros.

Figyelmeztetés. Akik a választmány által kitüzött pályatételek kidolgozásában részt venni akarnak, azokat az egyesületi titkár figyelmezteti, hogy cimére, (Pécs, Gizella-utca 5.) dolgozataikat legkésőbb *f. évi március 15-ig* beküldeni sziveskedjenek.

Személyi pótlékok Egyházmegyénk tanitói közül a 600 K-ás személyi pótlékot már igen számosan megkapták s ezen összegek utalványozása folyamatban van. Igy megkapták Kisszély Andor, Stefán Péter, Faller Mátyás, Mayer József stb. Gratulálunk az érdemes tagtársaknak, akik ez által anyagi helyzetük tekintetében is megérzik a fizetésrendezés jótékony hatását.

A pécsi tanitóegyesület f. évi jan. 22-ikén tartotta közgyülését, melynek tárgysorozatából különösen Ember János és Urhegyi Aladár előadásai emelkedtek ki s e kiváló egyesület müködése ez által is gazdagabb lett.

Halálozás. A pécsi áll. iskolák tanitótestületét sulyos csapás érte. Dobra Imre az ágostontéri iskola igazgatója váratlanul rövid szenvedés után elhunyt. Dobra Imre veje volt Schultz Imre képezdei tanárnak, aki egyesületünk számos tagja előtt annyira köztiszteletben áll s e jelen tanférfiu ugyszólván örököse és letéteményese volt apósa szellemi irányának. Gyakorlati müködésében tudás, lelkesedés, szorgalom s fényes eredmények jellemezték. Halálát ugy a város közönsége, mint családja és kartársai mélyen fájlalják. Csaknem egy időben Dobra Imrével hunyt el Wieser Endre bányatelepi igazgatótanitó, aki már hosszabb idő óta nyugalomban volt s akit mint igen jeles nagy tanultságu tanitót ismertek. Halála ismerősei és kartársai körében mély részvétet keltett.

Az orsz. kath. tanügyi tanács f. évi február 19-én tartja ez évben első ülését, amely ülésen leginkább azon határozatok végrehajtása fog szóba kerülni, amelyek a mult ősszel megtartott százas bizottsági ülésből kifolyólag keletkeztek.

A Szent-István-Társulat igazgatója értesülve arról, hogy egyházmegyénkben sokan egy II., III., IV. osztályos olvasókönyv szerkesztését óhajtják, egyelőre figyelmébe ajánlja az érdekelteknek Ember Károly ilyen szerkezetü, a mult évben megjelent könyvét s ha egy ilyen kisérlet beválik, tankönyvmozgalmunk keretében hajlandó lesz egy ujabb ilyen szerkezetü könyv kiadása iránt is intézkedni.

Tankönyvmozgalmunk tekintetében ősz óta megbeszélések történtek arra nézve, hogy a szerkesztő bizottság mikorra hivassék össze s az egyesületi elnökséggel történt megállapodás szerint legjobbnak látszik ezen ülést a tavaszi igazgatósági és választmányi üléssel kapcsolatban összehivni. Nehéziti a helyzetet, hogy számos egyesületi kör még kiküldöttjét sem választotta s igy az elnökség nincs abban a helyzetben, hogy az összehivást előkészithesse, miért is arra kéri a körök egyházi és világi elnökeit, hogy tavaszi üléseiken a szerkesztőbizottságba kiküldöttjeik megválasztása iránt a köröknek tegyenek előterjesztést.

A Szent-stván-Társulat rendelkezésre bocsájtotta azon adatokat, hogy a Kóródy-féle olvasókönyvek milyen arányban vezettettek be s itt sem történt meg az, ami alapját képezi a további eljárásnak, habár jelentékeny előhaladás is volt, de még mintegy 10—16 ezer könyvnek kell elfogynia, hogy az uj kiadás s ennek kapcsán az átdolgozás iránt intézkedni lehessen.

A tanitók egy éves önkéntessége a különben is érezhető tanitóhiányt annyira fokozza, hogy egyes községek 4—5-szöri pályázat hirdetés után sem kapnak helyettest, sőt az is megesik, hogy kisebb és félreeső helyeken a rendes állásokra való pályázatok is meddők maradnak, minélfogva az egyházmegyei főtanfelügyelőség felhivja mindazon okl. vagy képezdevégzett s esetleg már képesitőzött, de 1—2 tárgyból visszavetett tanitókat vagy tanitójelölteket, akik jelenleg nincsenek állásban, hogy lakcimüket az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnál, Pécs, Szepessy-utca 3. sz. jelentsék be.

Dreisziger Ferenc kalocsai képezdei tanár szerkesztésében 11 vezérkönyv jelenik meg. E vezérkönyveket neves tanférfiak szerkesztik, igy Hegedüs János, kassai képezdei igazgató, Róvó Lajos egri tanitó, Dreisziger Ferenc, Ravasz József kassai tanitó. A szerkesztők között van lapunk szerkesztője is, aki a számtan, mértan és természetrajz vezérkönyvének megirásával van megbizva. A könyvekből már kettő, a földrajz vezérkönyve Róvó Lajostól és a slöjd vezérkönyve Ravasz Józseftől már megjelentek. E könyvek a legujabb tanitási módszerek felhasználásával készülnek, a 11 könyv a népiskola minden tantárgyát felöleli, miért is a Szent-István-Társulat e hatalmas vállalatát az összes érdekeltek figyelmébe ajánljuk.

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt
mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba herendezés	348·00
1 „ ehédlő, faragott kredene, 1 asztal kihuzható, 6 valódi hőrszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő divan plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállitason állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

„Turul“ cipők.

190 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.

Temesvár

a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjuságí olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságí imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy **másolatban** *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 3. szám. Március 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÖRÖDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (94 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágostonc-tér 1. sz. küldendő.

Régi, és még is . . . . . uj.

Irta: Kircz István.

Falusi ember tél idején, szabad idejében mi egyebet tegyen, minthogy olvas, olvas és . . . . ir.

Ilyen olvasás közben sokszor meglepő dolgokra bukkanik, kivált akkor, ha olyasmire talál, amit ujdolognak vél, és kisül, hogy már nagyon is régi.

Erre vonatkozólag olvastam a mi szakmánkba — tehát tanitásba — vágó dolgot, mely meglepett és amelyet éppen azért közlök a tek. szerkesztő ur engedelmével, hogy az igen tisztelt kartársak figyelmét erre felhivjam.

A mostani hangutánzó (phonomimika) olvasási módszeren alapuló tanitáshoz szükséges abc-és könyvecskék már ugy vannak szerkesztve, hogy minden hangnál, illetve betünél egy-egy kép van, mely e betünek hangját van hivatva utánozni, illetve illusztrálni, ugy hogy a kis tanuló a képre nézve rögtön ismeri a mellette álló betünek a hangját is.

A mostani fiatal kartársak persze azt hiszik, hogy ez ujabb találmány, ujabb haladás a módszerben. Magam is ezt hittem, de alaposan tévedtem, mert az alábbi idézett müben következő érdekes dolgot találtam.

— *Abécé-tanulók a középkorban.* Az ábécé-t képeken tanitották, mely képek tárgya azt a betüt tartalmazták, amit magyrázni akartak.

Sok gondot ugyan nem forditottak a kép fogalmának tisztaságára.

A 16-ik századnak egy abécés könyve pl. az „*á*“ betünél egy siró gyermekfejet ábrázol, következő szöveggel:

Ennél az ábránál a gyermekeknek következőt mesélni kell: Látjátok, ez a gyermek sir és mindig kiabál: á, á, á, á!

Ekkor mutassunk a betüre és mondjuk a gyermekeknek: Látjátok, ezt a betüt —*á*—nak nevezzük.

Máskor megkérdezzük a gyermekeket: Melyik az — á —?

Ha a gyermekek az — á — betüre mutatnak, kérdezzük: Hogy hivják ezt a betüt?

Hogyan ordithattak akkor a gyermekek, ha a — w — hez jutottak, mely egy asszony által lett jelképezve, ki egy gyermeket ölébe fektetve, bizonyos testrészt ütlegel. (A német tudnillik azt mondja — (áj) — és ebben van a — w — betü hangja.)

A szöveg azt mondja: Ez a gyermek nem tanult, azért verik és kiabál: wé, wé, wé. Itt mindjárt a — w-re kell mutatni! stb.

Ime kedves kartársak, a fönti szöveg szerint, nem egészen uj a phonomimika sem. Igaz, hogy a mostani módszer lényegesen javitott, de a magja már régis csak meg volt a 16-ik században a németeknél, kik ilyenben mindig vezettek.

A mostani hangutánzó módszer tulajdonképen az Ikelsamer Bálint által feltalált hangoztatási (Lautiermethode) módszerhez alkalmazta a fenti régi 16-ik századbeli módszert és lett belőle — phonomimika.

Csak az a baj, hogy a fenti müben nincsen megadva hól és mikor jelent meg ez az abécés könyv, mely nézetem szerint inkább módszertan lehetett, mint gyermekeknek való abécé könyv.

Akárhogy is van, annyi bizonyos, hogy érdekes és hogy „nincsen uj a nap alatt“.

(Akit érdekel, kutasson tovább. A cimet megadtam.)

Egészséges realizmus a nevelésben.

Eljutottunk az értékek uira. értékeléséhez. Latra vetjük z idők eszményképeit. Keressük a jobbat. Mindig ezt keresték. Csakhogy egyszer ez, másszor amaz volt a jobb. Vannak ideák, melyek hasonlóan a százévenkint nyiló virághoz, ujra meg ujra virágba, szárba szöknek, gyümölcsöt hoznak és elfáradva, elfonyadva feledésbe merülnek. Sok ilyen idea él a nevelésben is, mely majdnem mindig eszmények megvalósitásán fáradozik.

Emlékezzünk. Nem-e Rousseau szelleme ébred Stetson, Ellen Key, Gurlitt irásaiban, mikor a gyermek elnosodott egyénisségének érvényesülése mellett küzdenek és azt hangoztatják, hogy minden gyermek szabadon, külső korlátozás nélkül, született hajlamait követve fejlődjék. Csak igy őrizheti meg egyéni vonásait. Ámde nyer-e vele? Hiszen, ha a társadalmi mimicry nem volna annyira az emberek életében, ha nem érvényesülne mindig a kapillaritás törvénye, ha nem nyomná rá az életbe lépő ifjura bélyegét sok természettörvény, ugy beszélhetnénk az egyéniség zavartalan kifejlődéséről. Az erők harca érvényesül itt is. A lelki formák elhelyeződésének áddz küzdelmét mutatja minden lélek. Az élet is mester, még pedig nagy mester. És a küzdelmek vége: „Az emberek félelemből s lustaságból elrejtik igazi ábrázatukat konvencionális szokások és nézetek mögé, s igy mint egy nyájban lebilincselve, egyformán önállótlanul gondolkoznak s cselekszenek. Ki akariták kerülni azokat a kényelmetlen kellemetlenségeket, amelyekben a föltétlen becsületesség, az egyéniség meztelensége mindig karóltve jár, s inkább válnak unalmas gyáru árukká, mint müremekké.“

Az iskolák az ilyen gyári áruknak „megmunkálói“.. Azok az iskolák, melyek a gyermekek százait bocsátják az életbe, egyformán föltarisznyázva, a tananyag megszabott, kimért és nagy körültekintéssel adagolt kétszersültjeivel.

Ma tudatára ébredünk a nyilvános iskolák legfontosabb, legnagyobb erejének és ez: mely megöli az embert apró, jelleztes vonásaival, csak azért, hogy a társadalom számára ujjá alakitsa. Helyes-e ez? meddő vitatkozás csirája. A tényeket agyondisputálni nem lehet. És aki még ebből a nagy kohóból is egyénisségét lemoshatatlan, kiolvaszthatatlan, vonásaival kerül ki, az uj utak embere.

Általános a panasz, hogy *agyontanitják* a gyermekeket. Már ott tartanak, hogy mindenféle módszertani „mesterfogáshoz“ folyamodnak, csakhogy a maximális tantervet betarthassák. A másik panasz mintha ennek ellentmondana, t. i. az azt hangoztatja, hogy nagyon *elkényeztetik* a gyermekeket. Nem lelődünk erőtelles, munkára vágyó, munkabiró emberek. Nagy az urhatnámság. Mindkét panaszban sok igazság rejlik és nem mond ellent egyik a másiknak. Az agyontanitás értelemölő, az elkényeztetés akaratnyomoritó müvelet.

A család nevelő ereje gyengül, az iskola nevelői hivatottsága, különösen ha a tanterv *tantárgyait* tekintjük, aligha érvényesülhet. Ma a legnagyobb nevelői erő a társadalom és a természet erői. Különösen a munka, melynek embernevelő ereje világszerte finomitja a lelket. De csak az a munka, melyen ott vibrál a lélek. A munkát megszenteli a lélek. Legyen ennek a munkának műhelye az iskola, mestere a tanitó, az a tanitó, ki nemcsak befogadásra, hanem kiindulásra, alakitásra,

önálló tevékenységre serkenti növendékeit. „Megerősödött bennünk az a gondolat, hogy a gyermek, ameddig és a mennyire lehetséges önálló tevékenységre szoritandó és a szótudomány mellett, különös védelemben részesitendő az érzékelő tehetsége és izommunkája, mi által a dologi ismerete és ez által a valódi szemlélete megalapozódik."

Van-e értéke a szótudománynak? Nagyon kevés. *Beszajkózott* folyó, hegy, öböl, algebrai képlet, erkölcsi mondás, nyelvtani szabály, miegymás. — mit érnek az élet piacán? Csak az értelem szükös iszákját dagasztják, de kiindulásra nem serkentenek.

Rosevelt irja emlékiratában, hogy az ő lelkében egy lebunkózott fóka látása többet lenditett a természet megkedveltetésében, mint az összes természetrajzi jogképlet stb. . . . Legyünk kissé reálisabbak a nevelésben és tanitásban. Tapintsunk az élet lüktető ereire. Keressük a természetes megnyilatkozások forrásait. Legyen a gyermek lelke bármely hatások alatt, állitsuk csatasorba a lustasággal, szétszóródással, elporlással szembe és erősitsük a magábaszállásban, mert nincs emberi munka, mely ha értékes, hogy az nem belülről indulna. Spártai bronz homlok, keresztényi megértő sziv, biztos tekintet, nyugodt kéz legyen tanitásunk eredménye és nem fáradtunk hiába.

Polácsi János.

Felhivás!

Baranyavármegye és Pécs szab. kir. város kir. tanfelügyelője felhivja a vármegye összes elemi népiskolák gondnokságait, iskolaszékeit, igazgató-tanitóit, tanitóit és a magánosok s társulatok által fentartott elemi népiskolák vezetőit, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter urnak az elemi népiskolai oktatás ingyenességéről szóló 1908. évi XLVI. t.-c. 7. §-át kiegészitő 1913. évi XXXVII. t.-c. végrehajtásának előkészitése tárgyában kiadott f. évi 33301. sz. rendeletének (megjelent a Néptanitók Lapja folyó évi március 7-iki rendkivüli kiadásban) megfelelően a vezetésök alatt álló nyilvános népiskola VI. osztályu *fiutanulóinak* számát minden további felhivás és sürgetés bevárása nélkül azonnal jelentsék be. A mennyiben pedig ezeknek száma a 8-at sem érné el, jelentsék azt is, hogy az érdekelt tanulók a záróvizsga letételére mely szomszédos 4 kilométernél nem távolabb eső községbeli nyilvános saját hitfelekezetbeli, ennek nem létében állami vagy községi elemi népiskolához oszthatók be.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

A tanitó az V—VI. o. tananyagából meritette feladatát, amennyiben „A megfagyott gyermek" cimü költeményt tárgyalta a gyermekekkel. A v. elnök a hozzászólást először alaki, másodszor tárgyi tekintetben vezette, kérdéseket vetve fel a tanitó magatartásáról, modoráról és erkölcsi irányu tanitásának mikéntjéről. Tárgyi tekintetben kérdésekkel kutatta, milyen volt a tanitó beszéde, a következetesség elve be lett-e tartva, minő kérdéseket használt az olvasmány megvilágitására. Ezután szabad folyás engedtetett az általános hozzászólásoknak.

Többek hozzászólása után Vadász előadása elismerésben és köszönetben részesült.

5. Pénztárvizsgálat.

A pénztárvizsgáló bizottság megvizsgálva a pénztár állapotát, jelenti, hogy a bevétel 180.37 K. Kiadás 137.92 K. Pénztármaradvány 42.45 K.

A gyülés ezt utdomásul veszi.

6. Iskolai fegyelmi szabályzatok. Ismertette: Kopári Lajos.

Az ismertető kidolgozta a „Rendszabályok" 202. §-át oly módon, hogy az „Iskolai Fegyelmi" szabályzatok minden tanitó részéről az iskolában használhatók legyenek. Az ismertetés után vita keletkezett. Többek hozzászólása után a tanácskozmány elhatározta, hogy az ismertetést sokszorosittatja, a kör minden egyes tagjának kiadja és az őszi gyülés fog a végleges szöveg felett határozni.

7. •A szabadkőmüvességről. Tartja: Ujlaki Dezső. Előadó visszapillant a multban elmondottakra, mely után áttér a magyar szabadkőmüvesség ismertetésére. Ismerteti Martinovics munkálkodását a szabadkőmüvesség szolgálatában és pályafutását, megemliti röpiratait, a Martinovics-féle összeesküvést és annak végét. Előadó a jövő ülésen folytatni fogja előadását.

8. Előterjesztések.

1. Egyh. elnök az „Orsz. Kath. Segélyalapot" ajánlja a tanitóság figyelmébe és kéri őket, hogy mint rendes tagok lépjenek be.

2. Az esp. kör az 1912. XX. püspöki körlevél 4831. sz. rendelkezése értelmében meg fogja keresni a pénzintézeteket és tanügybarátokat, hogy az esperesi kör céljaira pénzadományt adjanak. A befolyt összegből az esperesi kör könyvtárt és tanszermuzeumot fog létesiteni.

9. Világi elnök jelenti, hogy a Koródy-féle olvasókönyv átdolgozása f. évi május 8-án összeült Paedagogiai szakosztály által végleg elhatároztatott. Mivel a régi kiadás az ujonnan megjelenő könyvek kiadatását nagy anyaghalmaza miatt hátráltatja, ajánlja a mostani készletnek nagyobb körben való elterjesztését.

Világi elnök tudomására hozza a tanácskozmánynak, hogy abbeli inditványa, miszerint a községi és hitfelekezeti tanitók drágasági pótléka állandósitassék, a M. Kir. Közoktatásügyi Miniszter ur által nem volt teljesithető. Jelenti, hogy a „Kath. Iskola" cimü lapot 1914. január 1-től az iskolafenntartók kötelesek 3 korona előfizetési dij ellenében megrendelni. A hátralékban levő tanitók 1913. év végéig kötelesek az előfizetési dijat sajátjukból megfizetni.

A tanácskozmány tudomásul veszi.

Világi elnök a tagok létszámának helyes megállapitása végett és a pénztári állapot rendbentartása miatt, inditványozza, hogy a következő tagokat és hátralékaikat a tanácskozmány törlendőnek mondja ki: Rochi János, Hauk Antal, Kresz Antal, Tomasics Béla, Möhler György, Budánovich Vince, Mózes Endre, Gasparics Ferenc, Boross József.

Határoztatott: A tanácskozmány a v. elnök inditványát egyhangulag elfogadta és a fenti tagokat és hátralékaikat, — mivel más kerületbe távoztak — törlendőnek rendelte.

Határozatba ment, hogy a tanácskozmány létszáma minden év tavaszi gyülésén megállapitást nyerjen.

Uj tagok lettek: Tobel József tanitó Udvardon, Vadász József tanitó Hercegmárokon, Perhács János s. lelkész Baranybánban.

Több tárgy nem lévén, a tanácskozmány berekesztetett.

Kmft.

Kisszély Sz. Ernő	*Kirschanek Ödön*
köri jegyző.	egyh. elnök.

Jung Ferenc
v. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Németbólyban 1913. év junius hó 12-én megtartott esp. tanitói kör tanácskozmányán. Jelen vannak:

Főtiszt. Szvetics Gábor, esp. plébános, elnök, Heigl Lipót, Farkas József, Pápay István, Kresz Antal, Gabriel János, Hauk Antalné, Pohli Ferenc, Gutpelet József, Rivészy Antal, Szigriszt Henrik, Hartvek Jenő, Pali János, főtiszt. Liebelt Ferenc, Hauk Antal, Keresztény Olga, Nt. Berlákovits János, nt. Weyer Mátyás, főt. dr. Heckenberger Konrád, Ebert György, Steiner Ferenc, Kämmerer János, Jakab Aranka, Sillay Juliska, Mayer Ida, Habler Margit, Mathiovics György, főt. Plank Kamill. Vendégek: Sziebert Károlyné, Pétervári Emil, Dévai N. János.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. Felolvasás tartja Dévai Gyula ig. tanitó.
3. Pénztári jelentés.
4. Tagdijak fizetése.
5. Inditványok.

1. Elnöki megnyitó: T. köri gyülés! Mielőtt köri tanácskozmányunkat megnyitnám, elfogódva lelkemben, aggodalommal tekintek azon nehézségek elé, amelyek reám háramlanak, mint ezen kör uj vezetőjére. Annál is inkább érzem gyarlóságomat és gyengeségemet, ha meggondolom, hogy ezen körnek vezetője 25 éven keresztül oly férfiu volt, aki nagy tudománnyal, képzettséggel és vezetési rátermettséggel rendelkezett. Ezen uj tisztségemben a legkevésbbé sem bizom a magam erejében, hanem egyedül a tanitók tanitója, a Jézus Krisztus segitő kegyelmében. A tanitók ezen tanitóját akarom néhány vonással lelki szemeink elé állitani, hogy fenséges, nemes példájából lássuk, hogy hogyan kell a reánk bizott gyermekeket oktatni és nevelni. A tanitók nemes feladata a gyermekek lelkének a krisztusi szellemben való kialakitása.

Keresztelő szt. János születésekor e kérdésre fakadtak: „Vajjon ki leszen e gyermek"? Közönségesen azzá lesznek a gyermekek, aminek szülőik nevelik. Ha istenfélők a szülők, jámborak a gyermekek; istentelenek a szülők, hitetlenek, gonoszak a gyermekek. Sok helyen igazolja ezt a szt. irás. A jámbor Szethnek nemzetsége „Isten fiai" azaz: jámbor, istenfélő emberek voltak. Az istentelen Káin nemzetsége „ember fiai" azaz: gonoszak voltak. A vizözön idején az egész emberi nemzet a hitetlenség és erkölcstelenség posványában feküdt; csak Noe volt jó és gyermekei, kiket Isten atyjukkal együtt megmentett. A jámbor Tóbiásnak épen olyan jámbor fia volt, mert szép példát és tanitást adott az atyafiaknak. Ki mint vet, ugy arat. Ha tehát a szülők Isten igéjének jó magvát szórják a gyermek szivébe, ha Istenről és vallásról beszélnek velük, az erényre intik őket, nem termi-e meg a gyermek a jó cselekedetek gyümölcsét? A gyermek szive hasonló a lágy viaszhoz, amelyet tetszés szerint alakithatunk és olyan lesz alakja, amilyent neki adunk; hasonlóvá az edényhez, amely olyan szagu, mint a tartalma. — A gyermekkor benyomásai oly erősek és tartósak, hogy az egész életre irányitóul szolgálnak és mint az irás mondja: azon utról, melyen az ifju lindult, az aggastyán el nem tér. Ha későbben ezen benyomásokat a rossz szllemi táplálék és rossz példák el is nyomják egy időre, ismét felébrednek, szunnyadó erejük az ember szivében feléled.

Monikának benső, jámbor, vallásos tanitása és nevelése fiára Ágostonra, oly hatással volt, hogy Ágoston eltévedésének későbbi éveiben kicsapongásainak idejében sem szórakoztatta olyan könyv, melyben Jézus nevét nem olvasta. — Ime, itt a hathatós, jámbor szülői nevelés. Ezen szülői nevelés folytatása a mi feladatunk: papok és tanitóké. A szülők karjaiból mi vesszük át a gyermekeket, hogy lelküket kialakitsuk.

A Mesterek Mesterének, Jézusnak életében nem találok megkapóbb képet annál, midőn a szülők az anyák karjairól átveszi a gyermekeket és a maga karjaiba zárja. — „Akkor kisdedek vitetének hozzája, hogy tegye rájuk kezeit és imádkozzék." „Mit látván a tanitványok feddék őket." — Jézus pedig egybehiván őket, mondá: „Hagyjátok hozzám jöni a kisdedeket és ne tiltsátok őket, mert ilyeneké az Isten országa! És megölelvén őket és kezeit rájuk tevén, megáldá őket." Mily elragadó kép! A mester karjai között a gyermekek. A Mester beszélget velük, áldólag terjeszti rájuk kezeit. Mily szeretetteljes volt Jézus a kisdedek iránt! Ha az Atyának egyetlen Fia a földre jött tanitani a kisdedeket, kit ne buzditana ez arra, hogy gyermekké legyen testvérei között és dajka, ki kisdedeit táplálja.

Ettől a szeretettől lelkesitve irt a nagytudományu szt. Jeromos Lactához intézett levelében: „Ha a kisdedet hozzám küldöd, igérem, hogy tanitója és nevelő atyja leszek. Vállaimon hordom őt és vén létemre dadogok a gyermekkel." Az isteni gyermekbarát képét szem előtt tartva, irta a párisi főtanoda tudós kancellárja Gerson János: Oh! legszeretteljesebb Jézus! példád után indulva, ki szégyenlené magát, hogy a kisdedek közé leereszkedjél?! Ki lenne olyan vakmerő, hogy tudományától fölfuvalkodva v. magas hivatalában büszkélkedve, megvetné a kisdedeket az ő kicsinységükben, tudatlanságukban és gyengeségükben, midőn Te, ki Isten fia vagy, kiben a kötelesség és tudomány minden kincse rejtve van, legtisztább örömmel ereszkedel le a gyermekek közé és szt. karjaiddal áldod őket!

Jöjjetek csak ti kisdedek, jöjjetek bizalommal, nem fenyeget benneteket veszély az uton, nem leselkedik kigyó a virágok alatt. T. tanitók és tanitónők a Jézus ezen bölcsesége és tudománya legyen, amelyből meritsenek, midőn a reájuk bizott gyermekeket oktatni és nevelni akarják. Az ez irányban való oktatás és nevelés meg fogja mutatni a gyermekeknek a helyes utat, amelyen később bátran haladhatnak. — Ha a krisztusi nevelésben részesülnek a gyermekek, akkor életök utján nem fenyegeti :őket veszély, és nem leselkedik rájuk kigyó. — Hogy azonban a gyermekeket ezen tudományban és bölcseségben oktathassák és nevelhessék, birniok kell Önöknek ezen tudományt és bölcseséget, mert én nem adhatok abból, amim nincs. — Haladjanak folyton a krisztusi tudományban és ennek megfelelőleg mutassanak is mindenkor példás kath. tanitói életet. Mint eddig is, ugy ezentul is ne resteljék kath. kötelességeiket teljesiteni és ez által nemes példával hatékonyan hatni a gyermekek lelkére. A tanitók tanitója adjon éltető harmatot minden munkára — igy a mai tanácskozmányunkra is. Ezennel Jézus nevében megnyitom a mai gyülést.

Viharos éljennel honorálták a tagok elnöklő esperes urat az elmondott nagyszabásu válogatott gondolatu megnyitó beszédeért.

2. Koleszárits Mátyás, világi elnök megható szavakban mond bucsut főt. Schell Antal, volt ker. esp. urra — egyben üdvözli a tagok nevében főt. Szvetics Gábor, uj ker. esp. urat. —

3. Dévai Gyula, nbólyi ig. tanitó tartott felolvasást, ezen mottóval: „A tanitó tanitványai minden hibájának és vétkének okát, önmagában keresse."

Hozzászólás nem lévén, elnök felolvasónak köszönetet mond a tagok nevében.

4. Pénztári jelentés.

Bevétel:	178.62 K
Kiadás:	55.06 K
P. maradv.	123.56 K

Számvizsgálók a számadást, valamint a pénztári naplót felülvizsgálták, azt teljesen rendben találták.

Tudomásul vétetett.

5. Dévai Gyula inditványára volt ker. esp. uruknak 25 éves esp. jubileuma tiszteletére magukat lefényképeztetik.

Egyéb tárgy hiányában elnök D. a. J. Kr. szép köszönéssel a gyülést bezárta.

Kmft.

Dévai Gyula	*Szvetics Gábor*
esp. ker. jegyző.	esp. ker. elnök.

Hitelesitjük:

Plank Kamill

Kämmerer János

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Lánycsókon, 1913. évi junius hó 19-én a mohácsi espereskerület tanitóköre által megtartott gyülésen.

Jelen voltak:

Ambach Mihály esperes plébános, egyházi elnök, Magyar Miklós lánycsóki, Reiner Ferenc sombereki plébánosok, P. Jagicza Juvenalis, Gratzl Gyula, Cindery Endre, mohácsi káplánok, Kemény Ferenc babarci, Schlachter Ferenc dunaszekcsői káplánok és Kiss Lajos dunaszekcsői plébános.

Kisszély Andor vil. elnök, Vidákovics Katalin, Csernyánszky Aranka, Sipos Vilma, Földváry Nándor, Erőss József, Köpf Gusztáv, Tobel Ágoston, Amberger Béla, Pribék József, Boda Károly mohácsi, Hengl Boldizsár, Oblián Mária, Hankóczy Aranka, és Schlafhauser Anna, lánycsóki, Ungár Géza, Tibor Béla, Fehér Ernő dunaszekcsői, Habel Ignác liptódi, Heiszinger János majsi, Szigvárd József bári, Köves János cseledobokai, Strumberger Antal rácgörcsönyi, Szende Mátyás babarci, Mauthner Ferenc kisnyárádi, Ridlinger György sombereki, Egerszegi Árpád mohácsi, Oberst Lajos és Krieger Ilona sátorhelyi tanitók illetve tanitónők. Oberst Lajosné és Nagy László másodjegyző Lánycsókról mint vendégek.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. Emlékezés a folyó isk. évben elhunyt kartársakról.
3. Pénztárvizsgálat.
4. Tagdijak és előfizetések befizetése.
5. Gyakorlati előadás. Tartja Hengl Boldizsár lánycsóki tanitó.
6. Szabad vitatkozás a tanitói fizetések és nyugdijakról szóló törvények fölött.
7. Az egyházmegyei közgyülés tételeinek megvitatása.

Határozatok:

Ambach Mihály esperes egyh. elnök meleg szavakkal üdvözli az egybegyült köri tagokat és vendégeket. Jelenti, hogy sok oldalu elfoglaltsága miatt az őszi gyülést nem tarthatta meg. Megemlékezik az ezen iskolaév alatt elhunyt négy tagtársról u. m. Szandtner Antal dunaszekcsői, Neumayer Riza és Sereglyi László mohácsi tanitókról. Pfiszterer Ferenc püspökpusztai plebánosról. Ezután visszapillantást vetve a lefolyt iskolaévre, kijelenti, hogy a mohácsi esp. kerület 5 községében bérmálás volt, ahol szeretett megyéspüspök urunk gróf Zichy Gyula, a taneredménnyel nagyon meg volt elégedve, azonban a külsőségek tekintetében pótolni valókat talált. Igy: az isk. asztal fiókjában, csak az iskolára vonatkozó dolgok tartassanak, a rongyos, foszlányos térképeket el kell távolitani az iskolából; a rossz ajtók ablakok kijavitassanak stb. Óhajának ad kifejezést, hogy a kántorok ne csak egy-két éneket tanitsanak be a gyermekekkel, hanem engedjék meg, hogy minden énekben részt vegyenek, mi által a szt. mise alatt tapasztalt vonatkozások megszünnének. Épen ma tapasztaltuk, hogy a chorális énekekkel is meg lehet birkózni, mikép Hengl kántortanitó azt nekünk a szt. mise alatt bemutatta.

Az ilyen kántort családjával együtt meg is fogja áldani a jó Isten; fáradságáért. Egyuttal köszönetét fejezi ki Hengl Boldizsárnak az elért sikerért és szép eredményért. Az egyházi, valamint a világi énekek hangjegyek után tanitandók, amint azt a tanterv is megkivánja. Hogy a hangjegyek tanitása az iskolában lehetséges azt körutjában tapasztalta. Talált iskolát, hol az I—II. osztályban tanulták a kis gyermekek a hangjegyeket és pedig szép eredménnyel. Felhivja továbbá a tanitók figyelmét, hogy ha iskoláikban kiváló tehetségü tanulókat találnak, kiknek szülői ugyan szegények, jelentsék azokat be neki, s ő minden lehetőt meg fog tenni, hogy azok kitanitassanak. Ismételten üdvözli az egybegyülteket s a közgyülést megnyitja.

Egyházi elnök felkéri a köri jegyzőt, hogy olvassa fel a mult gyülés jegyzőkönyvét.

Köri jegyző először a Dunaszekcsőn 1912. évi junius hó 10-én tartott közgyülés — azután az 1913. évi február hó 3-án Mohácson tartott rendkivüli közgyülés jegyzőkönyvét olvassa föl. Mindkét jegyzőkönyvet a gyülés hozzászlóás nélkül tudomásul veszi. Magyar Miklós lánycsóki plébános meleg szavakban üdvözli a megjelent tagokat, — ugy a hit, — mint a politikai község részéről, kivánván, hogy jól érezzék magukat Lánycsók községében. Egyházi elnök megköszöni a szivélyes vendégszeretetet. Egyházi elnök felkéri Reiner Ferenc plébánost Boda Károly és Amberger Béla tagokat, hogy addig mig a gyakorlati előadás tart, vizsgálják meg a pénztárt. Egyházi elnök felszólitására a tagok a másik terembe mennek, hol Hengl Boldizsár, lánycsóki tanitó gyakorlati előadást tart olvasmány kezelésből. Az előadás tárgya a „Délkeleti Felföld" cimü olvasmány.

Mintegy 17 fiugyermek képviselte a IV. osztályt. Hengl az olvasmány egyes részeit elmondja, majd kérdésekkel a gyermekekkel gyakorolja, illetve megérteti. Az olvasmány tárgyalásánál látszik Hengl szakavatottsága. Erős József és Tibor Béla néhány kérdést intéznek a tanulókhoz. A feleletekből nem volt észrevehető, hogy németajku gyermekek, mi is, a lánycsóki tanitólkar elvitázhatatlan érdeme a magyarositás terén.

Egyh. elnök a kör nevében mond köszönetet Hengl Boldizsár tanitónak a tanulságos előadásért.

A gyakorlati tanitás után Reiner Ferenc jelentést tesz a következőkben a pénztárvizsgálatról.

Bevétel volt 1912. év junius 10-től a mai napig	278 K 81 fill.
Kiadás	118 K 48 fill.
Maradvány	156 K 33 fill.

A köri gyülés tudomásul veszi s megadja a pénztárnak a fölmentvényt.

A tárgysorozat következő pontja: Emlékezés a f. tanévben elhunyt kartársakról, — mit Kisszély Andor világi elnök tartott.

Kisszély A. az elhalálozás sorrendjében mindegyik elhunytnak érdemeit ékes szavakkal ecsetelte s mintegy bucsuzót mond az elhunyt szeretett kartársaknak. Néhai Szandtner Antal volt esperes köri elnök, dunaszekcsői plébánost a szeretet emberének, Fiszterer Ferenc püspökpusztai plébánost a munka, — Neumayer Terézt az ügybuzgóság mintaképének — és Seregly Lászlót, a nagy tudományu pedagógust, az ékesszólás emberének mondja. A szép beszédet a köri tagok köny-

nyes szemekkel hallgatják. Egyh. elnök a kör nevében mond köszönetet s kivánja, hogy Isten adja meg nekik a megérdemelt jutalmat az égben.

A következő pont: Szabad vitatkozás a tanitói fizetések és nyugdijakról szóló törvények fölött.

Kisszély Andor felolvassa az uj fizetési törvényben levő sérelmeket.

Sérelmes ugyanis elsősorban az állami és nem állami tanitók fizetése közti külömbözet, különösen a lakbér tekintetében.

Egyházi elnök megjegyzi, hogy az ő véleménye szerint soha sem lesz egyenlő az állami s nem állami tanitók fizetése.

Kisszély Andor javasolja, hogy a hitfelekezeti tanitók követeljék az egyenlőséget mint a fizetésben mint a lakbérben. Nagyon sérelmes a kántortanitókra, hogy a kántori fizetést a tanitói fizetéstől nem választják el. Ha a tanitói fizetés ezer koronánál kevesebb, akkor a kántori fizetéssel egyenlitik ki, mi azon fölül van a nyugdijba be nem számitható. Javasolja, hogy a kántori fizetés teljesen elválasztassék a tanitói fizetéstől, mivel mindkettő a kántorság és tanitói müködés külön-külön foglalkozás. Az özvegyek és árvák ellátásáról szóló 1912. évi 45. t. c. is sérelmesnek találja, amennyiben az állami tisztviselők özvegyei 5 év után az elhunyt férj fizetésének több mint felét élvezik, mig a tanitók özvegyei csak 10 évi szolgálat után 600 kor. és minden további 100 korona után 20—20 koronát kapnak. Az állami tisztviselők árvái 5 évi szolgálat után egész huszonegyedik életévük betöltéséig élvezik a nevelési járadékot, mig a tanitók árvái csak 10 évi szolgálat után az anyát megillető ellátásnak $^{1}/_{6}$-át kapják és azt sem nagykoruságukig. Inditványozza, hogy a folyamatban levő nyugdijreviziónál a tisztviselőkre vonatkozó 1912. évi 45. t. c. a tanitóknak is adassék meg. Ezen határozatról értesittessék az Orsz. Kath. Tanitói Tanács. A közgyülés a határozatot elfogadja. Pribék József inditványozza, hogy a kör üdvözölje az egri főtanfelügyelőhatóságot, mely kezdeményezője volt a nyugdijrevizióra vonatkozó fizetés összeirásnak. Inditványozza, hogy egy memorandum nyujtassék be Ő Méltósága gróf Zichy Gyula püspök urunkhoz is, hogy hathatós pártfogásával támogassa kérelmünket.

Az inditványt lelkesedéssel fogadta a közgyülés.

Reiner Ferenc sombereki plébános, inditványozza, hogy a tanitók kérjék hitközségeiket, hogy a fizetésüket emeljék fel, miután a törvény is e kérelemnek helyt ad.

A közgyülés éljenzéssel veszi tudomásul az inditványt.

Egyh. elnök kéri a pénztárost, hogy olvassa fel a tagok névsorát, hogy az kijavitható legyen.

Pénztáros felolvassa a névsort, melyből a következők töröltettek: Fejes György, Hrubán Matild, Lippai Ferenc, Mihályovits István, Molvay Mária, Neumeyer Riza, Fiszterer Emil, Reinhard György, Seregly László, Szandtner Antal, Tihanyi János.

Törlendők még, de az 1912. évre járó tagdij fizetésére felszólittassanak, a következők: Fejes János, Gutpelet József, Hodina József, Király Gyula, Letity Peregrin és Tóbel József.

Uj tagokul a következők vétettek föl: Kiss Lajos plébános és Schlachter Ferenc káplán Dunaszekcső, Cinderi Andor, Kratzl Gyula és P. Péri Bonaventura mohácsi, Csernyánszky Aranka, Sipos Vilma mohácsi, Ridlinger György sombereki, Szigvárt József bari, Kemény Ferenc káplán babarci tanitók illetve tanitónők.

A közgyülés elhatározza, hogy a jövő évi tavaszi közgyülés Babarcon tartassék meg.

Más tárgy nem lévén, egyházi elnök a gyülést bezárja.

Kmft.

Oberst Lajos
köri jegyző.

Ambach Mihály
esperes pléb. egyh. elnök.

Kisszély Andor
világi elnök.

Jegyzőkönyv.

Fölvéve Szentlőrinczen, 1913. szept. hó 30-án a szentlőrinczi e. ker. róm. kath. tantestületének rendes őszi köri gyülésén.

Jelen vannak: Beck Lajos, esp. ker. tanf. e. elnök, Szentkirályi Ede igazg. tanitó, v. elnök és a tantestület összes tagjai Balázs József megyefai kt. kivételével.

Tárgy:

1. Esperes ker. tanf. fél 10 órakor bemutatva a sz. miseáldozatot szeretetteltelies szavakkal üdvözli az egybegyülteket, megnyitván Jézus nevében az ülést, egyben rámutat azon veszteségre, mely a tantestületet a közelmultban érte az által, hogy két kiváló tagját elvesztette olykép, hogy közülük egyik állami iskolához lőn kinevezve, a másik pedig tankerületünkön kivül eső iskolához lőn megválasztva. Élénken fájlalja mindkettő eltávozását, mert habár Vértes L. községi iskolában müködött eddig is, de tetőtől talpig hivatásszerető tanitó volt, aki nemes hivatásának élt, köri tantestületünknek agilis tagja volt s legutóbb is tanulságos gyakorlati előadásával gyönyörködtetett bennünket. Hadi Jenő, tésenyi rk. ktanitó pedig egyik disze és büszkesége volt tantestületünknek, iskolája mintaszerü, egyike tankerületünk legjobb iskoláinak. Szelidség, kartársi szeretet, önfeláldozó munkásság jelemezték őt és tették kedveltté mindnyájunk előtt. Fölolvassa ezután Hadi bucsuzólevelét, melyben kijelenti, miszerint továbbra is fönntartani óhajtván ama szeretetkapcsot, mely őt eddig is hozzánk füzte, köri testületünk tagja marad. E. elnök inditványozza, hogy a tőlünk fájó szivvel távozónak emléke és bucsusorai jegyzőkönyvileg örökittessenek meg, mely inditványt Liszer József azzal egésziti ki, miszerint tekintettel Hadi fáradalmat nem kimélő lelkes tanitói müködésére, kartársi kipróbált szeretetére, válasszuk meg őt a kör tiszteletbeli tagjává, mely kettős inditványt a gyülés egyhangu lelkesedéssel magáévá téve utasitja a köri jegyzőt, hogy erről nevezettet értesitse.

2. E. elnök mint ker. tanfelügyelő, elismerő szeretettel és megszokott nyiltsággal számol be azon eredményekről, melyeket tavaszi szemle utján a kerület iskoláiban tapasztalt örömmel konstatálva, hogy a tanitók tulnyomó többsége lelkiismeretes buzgósággal oldotta meg terhes, de nemes feladatát, minek természetszerü folyománya a magas szinvonalon álló taneredmény és hogy az iskolák állapota a törvényes követelményeknek mindenben megfelelő.

Uj érteményben előterjesztett tanévvégi jelentése kapcsán az ehm. főtanfelügyelőség nemcsak teljes foku megelégedésének, egyben köszönetének adott általában kifejezést, hanem magas leiratában Szentkirályi Ede, gerdei igazgatótanitót, Hadi Jenő, Csáky Virgil, Sznopek Zoltán, és Kohler Ádám tanitókat különösen is magas elismerésével volt kegyes kitüntetni mint olyanokat, kik a lefolyt tanévben iskoláikban meglepő, sőt kiváló eredményt produkáltak. Megjegyzi e. elnök, hogy a kitüntetésre előterjesztettek közt voltak Réder János és Bakay Alajos is, kiknek neve azonban a kitüntettek névsorából kimaradt. — A gyülés e. elnök e beszámolóját éljenző tetszésnyilvánitásával vette tudomásul örvendve kartársai nagy számban történt kitüntetésén, mire e. elnök buzditólag kéri a tantestület azon tagjait — habár kis számban vannak csak — kiknél még mindig nem látja azt az ügyszeretetből fakadó taneredményt, melyet pedig a jó Istentől nyert tehetségeik révén fölmutathatnának, hogy dolgozzanak ezek is teljes odaadással szt. Ágoston eme jelszavát téve magukévá: ha ezek és azok, férfiak és nők képesek, miért nem te is Ágoston?! Mert csak a jól végzett munka termi meg számunkra felsőbbségünk megelégedését és elismerését és a fölemelő öntudat minden egyébbel fölérő édes gyümölcsét!

3. Tudomására adja e. elnök a gyülésnek őméltósága abbeli magas rendelkezését, melyből kifolyólag a „Kath. Iskola" cimü hivatalos tanügyi lap előfizetési ára 1914. évtől kezdődőleg 3 koronában állapittatott meg, mely az iskola évi költségvetésének keretébe állitandó be; a lap az iskolai könyvtár tulajdonát képezvén, minden száma megőrzendő, év végén pedig beköttetvén, az iskola könyvtárába helyezendő. E kegyelmes rendelet érteményében megszünik tehát a tanitók által eddig fizetett 1 kor. előfizetés, melyet a folyó polgári évben azonban még a tanitók kötelesek fizetni a nevükre küldött lappéldányért, minélfogva a köri gyülésen fizetendő összeg a tagdijakkal együtt á 5 kor.

4. Egyházi elnök mint a ker. szer. orsz. Gyermekvédő müve c. egyesület pécs-egyházmegyei igazgatója ujból ráirányitja a tantestület szives figyelmét ezen ugy jelen müködésében, mint a jövőre való kihatásában fölötte üdvös karitativ-krisztusi intézményre. Jézus nevében kérve, miszerint a csekély 2 kor. évi tagsági dijjal, melyért az egyesület havi értesitőjét 10 hónapon át gratis kapják, siessenek segédkezet nyujtani az árva, elhagyott, a züllés veszélyének kitett, avagy már is züllő szegény gyermekek megmentésében, azok valláserkölcsi, az élet számára gyakorlati irányu fölnevelésében, mert csak tömeges, nagylelkü pártolás és együttmüködés által sikerülhet megmenteni egy jelentékeny, és értékes emberanyagot Istennek és a társadalomnak. Jelzi egyben az egyesület által a jelenben fölkarolt és gondozott ily szánalmas gyermekek számát, mely egyházmegyénkben 44, hazánk területén 180, kikből vallásos embereket, munkás, tehát hasznos tagokat nevelni a társadalomnak föladata a fentdicsért egyesületnek. Használjuk föl — ugymond — a közeledő karácsonyi szt. örömünnepeket az egyesület támogatására az által is, hogy az iskolásokkal pásztorjátékot adatva elő, csekély belépődijak mellett, a befolyó tiszta jövedelmet ajánljuk föl az egyesület pénztárának. Ezzel kettős célt szolgálunk, mert segélyt nyujtunk az arra utalt árváknak, iskolás gyermekeinknek pedig és azok hozzátartozóinak örömet, hasznos szivetképző szórakozást szerzünk a karácsonyi szünnapokban megismételhető ezen előadások által.

Felolvastatván a tavaszi közgyülés jegyzőkönyve, miután ellene semmi kifogás sem tétetett, hitelesitésére Káin Ábel pleb. és Bánfay József ktanitó urak kéretnek föl. Uj tagul Nunkovics Gábor bakonyai pleb. ur jelentkezvén, őt e. elnök a köri tantestület szeretetébe ajánlja.

A jegyzőkönyv fölolvasásából kifolyólag megbotránkozással látja a közgyülés, hogy a tantestület egyik tagja, Balázs József, megyefai ktanitó, mintegy tüntetőleg marad távol a köri gyülésekről. Mire e. elnök kijelenti, hogy ő nevezettet már megintette e hanyagsága miatt, tudomására juttatván, miszerint fegyelmi vétséget követ el, ha esetleges távolmaradását kellő okok alapján ki nem menti, mert ugy dijlevelében foglalt kötelmei közt, mint a Pécs-egyházmegyei tanitótestület alapszabályaiban bennfoglaltatik az is, hogy a köri gyüléseken megjelenni tartozik mint tag. Mivel pedig ennek dacára sem mostani, sem a tavaszi gyülésen meg nem jelent és azt ki nem mentette, inditványozza, hogy jegyzőkönyvi megróvásban részesittessék, megigérve, hogy intézkedni fog az

iránt, miszerint az ehm. főtanfelügyelőség is megróva, őt szigoruan utasitsa ebbeli szoros kötelmének teljesitésére, mert ellen esetben fegyelmi alá fog vonatni. A közgyülés helyeslőleg vette tudomásul e. elnök ugy fenti inditványát mint kijelentését.

Következett Velledics László, szabadszentkirályi tanitó igen érdekes szemléltető szabadelőadása a slöjdről, melynek bevezetéseül a kézimunka tanitás eredetét, fokozatos fejlődését ismertetve rámutatott eléggé nem méltányolható ép azért szorgalmazandó hasznára, főleg a falusi népéletben. Részletesen fölsorolja azon anyagokat, melyek a slöjdhöz legalkalmasabbak, a legkönnyebben kezelhető a fát emlitvén föl, mint melyből a gyermekek legszivesebben, igazi passzióval faragják ki a gazdasági és háztartási eszközöket, tárgyakat. Valóban jól esett látni azt a minta kollekciót, melyet növendékei meglepő ügyességgel faragtak 6 filléres zsebkéseikkel. Jelen előadási tárgyául a szánkészitésnek mikéntjét állitja be, szemléltetve mutatva be, hogy amig a tanitó a szán egyes részeit a táblára fölrajzolja, aközben a gyermekek az egyes részeket fából kifaragják és összeállitva a részeket, örömmel nézik kis szánkójukat, mint saját kezük produktumát.

Megköszönve e. elnök az előadónak mindvégig érdekfeszitő előadását, fölhivja a gyülés tagjait esetleges hozzászólásra, aminek kapcsán Csáky Virgil csak azt jegyzi meg, miszerint jónak véli az ily munkák készitéséhez a gyermekek kezébe a 6 filléres zsebkés mellé egy olcsó kis furót is adni, mert ezzel munkájuk megkönnyittetnék. Egybekben a közgyülés köszönetet mond előadónak jól átgondolt érdekesen tanulságos előadásáért.

A tárgysorozat következő pontja az uj reálolvasó könyvet szerkesztő bizottsági tagnak megválasztása. E. elnök meggyőzőleg ecseteli, hogy a Szt. István Társ. kiadásában eddig megjelent ily irányu és tárgyu tankönyvek, annak dacára, hogy jeles pedagogusok tollából kerültek ki, egyike sem áll feladata magaslatán, sok a hiány és kivánni való egyikben is, másikban is, mint azt a gyakorlat eléggé bizonyitja. Égető szükség van tehát egy olykép megirt reál olvasóra, mely tanitót és tanitványokat egykép kielégiti, miért is a pécs-egyházmegyei tanitótestületének f. évi jun. 30-án tartott közgyülésén egyhangu határozatot hozott egy ily szakszerüen kidolgozandó tankönyv kiadása iránt, mely az egyházmegye minden esperesi kerületből kiküldendő u. nev. szerkesztő-bizottsági tag retortáján átszürve, remélhetőleg meg fog felelni a hozzáfüzött reménynek. Fölhivja tehát a köri gyülést, válassza kebeléből e bizottságba azt, kit legalkalmasabbnak vél, maga részéről Szentkirályi Ede, gerdei igazg. tanitó urat ajánlva mint az irodalmi szakosztály elnökét, kit a közgyülés egyhangulag megválasztottnak jelent ki.

E. elnök jelenti, hogy a kitüzött tételekre négy dolgozat adatott be jeligével, melyek közül a köri biráló bizottság a „Lassan járj, tovább érsz" jeligével ellátottat dicséretesnek és a Kath. Iskola e. tanügyi lapban leközölhetőnek találta. Mielőtt a szerző nevét publikálná, e. elnök kijelenti, hogy a Troll-féle segélyre a szerzőt fogja javaslatba hozni, felbontván a jeligés névjegyet, arról Bakay Alajos nevét olvassa. A dolgozat fölolvasását mellőzni kéri az idő előrehaladottságára való tekintetből.

Végre felhivja a köri pénztárost számadástételre.

Pénztári maradvány 1912-ről	74 K 34 fill.
tagsági dijak 1913-ra	89 K— fill.
Összesen	163 K 34 fill.
Kiadás	122 K 97 fill.
Pénztári készlet	40 K 37 fill.
és Hátralék	15 K tagdij.

Kimerittetvén a tárgysorozat e. elnök az ülést bezárja.

Kmft.

Beck Lajos
esp. ker. tanf.

Szentkirályi Ede
v. elnök.

Bakay Alajos
tant. jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Himesházán, 1913. évi október hó 14-én a máriakéméndi esperesi kör rendes őszi gyüléséről.

Jelen vannak: dr. Frey János, esperes-plébános, orsz. képviselő, mint a kör egyházi elnöke, Komlósi Antal, vil. elnök, Eisenbart Ferenc alelnök, Jaksits Sándor pénztáros, Wagner Károly jegyző, Becskovszky Ede, Beck Károly, Bucz Ödön, Darázsi Mihály, Dillmann Lajos, Duplinszky Béla, Farkas Kamill, Hartmann Ferenc, Hay János, Hetényi Antal, Herberth Vilmos, Hesz Béla, Hyros Alajos, Kaszás József, Koffán Béla, Mersich István, Miklósi József, Priszlinger Antal, Resch József, Weltin Ferenc tanitók, Fischer Katalin, Hesz Mária, Jaksitsné Goda Irén és Mindszenti Anna tanitónők, Takács Mihály plébános, Fényes Antal, Hermann János és Magyar Béla segédlelkészek. Mint vendég Farkas Teruska.

A tagok 9 órakor szent misét hallgattak, melyen a helybeli iskola növendékei magyar egyházi népénekeket énekeltek.

1. Dr. Frey János egyházi elnök üdvözli a jelenlevőket. A tanitásban és nevelésben utmutatónak állitja fel az isteni és a felebaráti szeretet parancsolatát. Különös fontossággal bir a nevelés. Nem használ a tanitás, ha nem nevelünk első sorban. Példánkkal, szavunkkal, egész lelkületünkkel oda kell hatnunk, hogy ugy magunkban, mint tanitványainkban az Isten képmását kialakitsuk. Ebből tünik ki müködésünk eredménye.

Ha majd a keresztény gondolkodás és világfelfogás a lélek sajátja lesz, akkor nem fog elmaradni az ennek megfelelő élet sem, mert müvelt ember akkora karaktergyengeséget nem türhet meg, hogy belső meggyőződése és élete ellentmondásban legyen. A gyülést megnyitja .

A jelenlevők tetszéssel hallgatták a szép megnyitóbeszédet, melyet Komlósi Antal, vil. elnök a kör nevében megköszönt.

2. Fölolvastatott a mult gyülés jegyzőkönyve, ennek hitelesitésére vil. elnök Weltin Ferenc és Dillmann Lajos tagtársakat kérte fel.

3. Komlósi Antal üdvözli a megyéspüspök ur őméltósága által kinevezett uj igazgatókat, nevezetesen Farkas Kamill, Dillmann Lajos és Weltin Ferenc igazgató-tanitókat. Kivánja, hogy az egyháznak és hazának még sok derék honpolgárt neveljenek. — Bejelenti a gyülésnek, hogy Liebbald Lajos és Sas György távolmaradásukat kimentették. — Üdvözli Herberth Vilmos és Priszlinger Antal uj tagokat. — Tudomására adja a körnek, hogy az Enciklopédiát beszerezte.

4. Farkas Kamill „A radikálisok kulturája" cimmel tartott felolvasást. Buzditja a fiatal tagtársakat az önképző munkálkodásra. A radikálisok célja, hogy a keresztény kulturát és annak nemesitő hatását tönkretegyék. Sajtóorganumaik révén terjesztik a pornografiát, aláássák a tekintélyt, a törvénytiszteletet, a tisztességet, a keresztény erkölcsöt. Azt hirdetik, hogy a vallás gyilkol, butit, aljasit, pedig épen ellenkezőleg: a vallástalan emberek között találjuk a rablókat, gyilkosokat. Az egyik párisi apacs kivégeztetése előtt bevallotta, hogy olyan iskolába járt, ahonnan az Isten számüzve volt. A radikálisok serege mindent le akar rombolni, amit a kereszténység alkotott, azért nekünk, tanitóknak éber figyelemmel kell lennünk, hogy romboló munkájuknak utját álljuk és a keresztény kultura áldásos tevékenységét megtartsuk és fokozzuk.

A kör vil. elnök inditványára a tartalmas felolvasásért köszönetet mondott és azt jegyzőkönyvben is megörökiti.

5. Dr. Frey János az egységes olvasókönyvről tartott előadást. Ismerteti a Pécsegyházmegyei tanitóegyesület tankönyvmozgalmát, amely a Kóródy-féle olvasókönyveket akarja átdolgozni a csoportositás rendszere alapján. A tudományos csoportositást ellenzi, mert az nem való az elemi népiskolába. A természetes csoportositást hibáztatja, ha nem a célt, hanem az anyagot tartja szem előtt. Főszempont legyen a gyermek nevelése. Az ismertről kell az ismeretlenre haladni, azért a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagát a könyvbe fel kell venni és azt fokozatosan kibőviteni az értelmi és érzelmi fokot követve. Mivel többféle iskolánk van, u. m. osztott és osztatlan, magyar- és idegenajku, azért lehetetlenség egységes olvasókönyvet késziteni. Kerületünkben a legtöbb iskola idegenajku, de magyar tannyelvü, ezért minálunk kettős fáradsággal kell dolgozni, a tanitó helyzete, különösen az osztatlan iskolában, igen nehéz, ezért szükséges volna olyan tankönyv, amely egyszerü nyelvezettel, ugyszólván külön stilussal volna megirva. A módszert a tankönyvszerkesztő bizottságra bizzuk. Az anyagra nézve felkéri a jelenlevő tanitókat, hogy szóljanak hozzá.

A kimeritő és mindent felölelő előadás értékes vitát eredményezett, melyben résztvett Koffán Béla, Jaksits Sándor, Weltin Ferenc, Hesz Béla, Dillmann Lajos és Wagner Károly. Előadó összegezi az eredményt. A tankönyv szerkesztésénél necsak a Kóródy-félét, hanem más jóravaló tankönyveket is figyelembe kellene venni. Elég volna két kötet. Az első az I—II. osztály számára, ebbeni egyszerü nyelvezettel megirt, egész rövid, egy félóra alatt feldolgozható, a beszéd és értelemgyakorlatok anyagából meritett olvasmányok legyenek, sok szemléltető képpel; a második kötet a III—VI. oszt. számára, ebben az alsóbb osztályok anyaga, mint a katekizmusban legyen megjelölve, az olvasmányok csak fokozatosan lehetnek hosszabbak s a stilus feleljen meg az egyes osztályok értelmi fokának és csak alig észrevehető árnyalatokban legyen nehezebb a felsőbb osztályokban. — Világi elnök megköszöni dr. Frey János szakszerü előadását és a tankönyvre vonatkozó inditványát a kör által elfogadottnak nyilvánitja. A gyülés megbizza dr. Frey János egyh. elnököt hogy a kört a tankönyv-szerkesztő-bizottságban képviselje.

6. Komlósi Antal vil. elnök a gyülést 10 percre felfüggeszti. Szünet alatt történnek a tagdijbefizetések.

7. Jaksits Sándor a pénztár állapotáról tesz jelentést, mely szerint készpénzmaradvány 112 K 37 f. A Kath. Iskolaegyesületnek az 50 K tagsági dijat, valamint a tanitók enciklopédiája árát, 44 koronát kifizette. A kör tudomásul veszi.

8. Wagner Károly az egyházi ének reformálásáról tartott előadást. Röviden felsorolja az egyházi ének történelmi fejlődésének főbb korszakait. Hangoztatja az egyházi ének reformálásának szükségességét. Egyházi ének alatt a hagyományos korálist, a Cecilián éneket és az egyházi népéneket értjük. A reformot óvatosan, tapintatosan, észrevétlenül kell megvalósitanunk. A papságnak, tanitóságnak meg kell ismerkednie a helyes egyházi énekkel. Hacsak lehet, vegyünk részt egyházzenei tanfolyamon. Azután tanitsuk. Kezdjük a responsoriumoknál. A helyes respondeálás a minimum, amit rövid időn belül meg kell valósitanunk. Azután betanitjuk a Tantum ergo gregorian dallamot, egy Credot, később egy unisono Cecilián misét. Kivánatosnak tartja, hogy az elemi népiskolában hangjegyek után történjék az énektanitás. Ez nem okoz tulnehéz munkát és megkönnyiti később az egyházi énekkar szervezését. Inditványozza,

hogy a köri tagok a legközelebbi gyülés szent miséjén egy kéthangu Cecilián misét adjanak elő. A gyülés az inditványt dr. Frey János egyh. elnök módositásával fogadja el, aki egy requiem előadását ajánlja. A kör Wagner Károlynak az előadásáért jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

9. Inditványok. a) Komlósi Antal, vil. elnök inditványozza, hogy a köri gyülések progrmmja a Népnevelőben és Dunántulban közöltessék. A kör elfogadja.

b) dr. Frey János egyh. elnök inditványozza, hogy készpénzmaradványunk 25 K-án felüli összege a himesházi hitelszövetkezetben helyeztessék el. A kör elfogadja.

c) Komlósi Antal a gyakorlati tanitások miatt szükségesnek tartja, hogy a köri gyülés mindig más és más községben tartassék. Több pro és kontra hozzászólás után a kör ugy határoz, hogy a legközelebbi gyülés helye Himesháza legyen, amelyen azután végleges határozatot hoz. —

d) Takács Mihály plébános inditványozza, hogy Wagner Károlynak az egyházi ének reformálásáról szóló előadása egész terjedelmében közöltessék le a Kath. Iskolában. A gyülés hozzájárul.

e) Jaksits Sándor, pénztáros inditványozza, hogy a kör a saját pénztárából a Kath. Tanitók Üdülőháza és a Kath. Tanitók Árvaháza javára adjon egyszersmindenkorra 10—10 K-át. A kör elfogadja.

f) Beck Károly felhivja a tagok figyelmét arra, hogy a kath. tanitókat, mint köztisztviselőket Baranya vm. hivatalos lapjában megjelent 10501/1913. sz. alispáni rendelet szerint, a tanitógyüléseken való részvétel alkalmával, a fuvaron kivül 5 K napidij illeti meg.

10. Komlósi Antal vil. elnök megköszöni úgy az előadóknak, mint a többi tagoknak fáradozását, a fiatal tagtársakat munkálkodásra buzditva, a gyülést bezárja.

Kmít.

Komlósi Antal vil. elnök. *Dr. Frey János* egyh. elnök.

Wagner Károly köri jegyző.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Országos énekoktatási szakfelügyelet. 1041/1914. Az énekoktatásnak helyes irányitása céljából a nm. vallás és közokt. m. kir. miniszterium 1910. évi 48603. sz. rendeletével énekoktatási szakfelügyeletet szervezett s ennek vezetésével Hackl N. Lajost bizta meg, meghagyván neki, hogy amennyiben a katholikus iskolák fenntartói iskoláiknál az ő közremüködését igénybe venni óhajtják, az illetékes egyházi hatóságok felkérésére ezeknek iskoláit dijtalanul tartozik szakfelügyelete alá vonni.

Meglévén arról győződve, hogy az iskolai helyes irányu ének- és zeneoktatás nagy mértékben előmozditja a néplélek finomságát és nemesbülését, a fentnevezett szakfelügyelőt felkértem, hogy a fenhatóságom alatt álló egyházmegye bármilyen fokozatu iskolákban és tanintézetekben az ének- és zenetanitást megfigyelje s ennek megfelelő irányitására nézve nekem előterjesztéseket tegyen. Amire ő készségesen vállalkozott is s március 18-a táján tervezi Pécsett megkezdeni látogatását. Ennélfogva elvárom, hogy az iskolák igazgatói Hacl N. Lajos szakfelügyelőt, a midőn a jelzett célból a vezetésök alatt álló iskolákban megjelenik, necsak szivesen fogadják, hanem tőlük telhetőleg készséggel kezére is járjanak.

Továbbképző tanfolyam tanitók részére. 1042/1914. Tudomásvétel céljából alább egész terjedelmében közlöm a nm. vallás és közokt. ügyi m. kir. miniszter ur 316/1914. VI. b. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől 316/1914. VI. b. szám.

Az 1906. évi január hó 10-én 102594—1905. sz. a. kelt itteni rendelettel kiadott szervezeti szabályzat értelmében, a folyó iskolai évnek befejezése után, a folyó évi julius hó elsejétől 22-ig terjedő időben több állami tanitó- és tanitónőképző intézetben a korábbi évekhez hasonlóan, három hétre terjedő tanitói és tanitónői továbbképző tanfolyamok fognak tartatni; még pedig: tanitók számára az aradi, bajai, budapesti, iglói, kiskunfélegyházai, kolozsvári, losonczi, máramarosszigeti és temesvári áll. tanitóképző intézetekben; tanitónők részére pedig: az eperjesi, sepsiszentgyörgyi és szabadkai állami elemi iskolai tanitónőképző intézetekben.

1. Tájékoztatás a sociális paedagógia legujabb törekvéseiről és alkotásairól a külföldön és hazánkban, 10 óra.

2. A rajz és kézügyesség a szemléltetés szolgálatában, 4 óra.

3. A magyar nyelv tanitása nem magyarajku népiskolákban (az ui tanterv és utasitások magyarázatával), 10 óra.

4. Az ének, rajz és kézügyesség tanitása a népiskolában (a népiskolai tanterv és utasitások magyarázatával), 8 óra.

5. A természettudományi és mennyiségtani tárgyak tanitásában a sociális vonatkozások gyakorlati érvényesitése, 5 óra.

6. Gyakorlati mintatanitások a 2. 3. 4. és 5. pont alatt felsorolt előadásokkal kapcsolatban, 12 óra.

7. A gazdasági szövetkezetek és a néptanitó, 6 óra.

8. A gazdasági számtartás legegyszerübb módjai, 2 óra.

9. Gyakorlati foglalkozások a rajzból és kézimunkából, 24 óra.

10. Kirándulások, közintézetek stb. meglátogatása a délutáni órákban a helyi körülmények szerint.

Mindegyik tanfolyamra 50—50 hallgató vétetik fel, akik közül tanfolyamonkint 30—30 hallgató állami költségen kap az intézet internátusában szállást és étkezést és ezenfelül 15—15 korona utazási költségben is részesül. A saját költségükre jelentkező hallgatók ingyen szállást és mérsékelt áron étkezést is kapnak az illető képző intézetben.

A fent felsorolt tanfolyamok bármelyikére való felvételért folyamodhatnak az ország bármelyik részében lakó és bármilyen jellegü elemi népiskolánál müködő okleveles tanitók és tanitónők.

A felvétel iránti bélyegtelen kérvények annál az illetékes királyi tanfelügyelőnél nyujtandók be, akinek tankerületében a folyamodó működik.

A pályázat határideje 1914. évi március hó 20.

A felvételre jelentkezők kérvényeit tanfelügyelő ur ide mellékelt kimutatási ivek összes rovatainak pontos kitöltése és ezen iveknek csatolása mellett legkésőbb f. évi április hó 1-ig terjessze ide fel. Későbben érkező felterjesztések figyelembe nem fognak vétetni.

A felvételt kifejezetten a fentebb felsorolt tanfolyamok közül valamelyikre kell kérni, mivel alternativ vagy „bármely tanfolyamra" szóló jelentkezések teljesen figyelmen kivül fognak hagyatni.

A hivatalos másolat hiteléül *Komlóssy* igazgató.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 316/1914. VI. b. szám.

Az elemi iskolai tanitók és tanitónők részére a folyó iskolai év nagyszünidejében tartandó továbbképző tanfolyamok tárgyában a királyi tanfelügyelőkhöz intézett rendeletemnek másolatát van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomás végett oly tiszteletteljes kérelem kapcsán tisztelettel megküldeni, hogy a főiszt. Főhatóság bölcs fenhatósága alá tartozó elemi népiskoláknál müködő tanitókat és tanitónőket ezen tanfolyamokon való részvételre buzditani méltóztassák.

Budapes, 1914. február hó 16.

Jankovich.

A tanfolyamon való részvételre vonatkozó véleményem kifejezésre jut 774—1911. sz. rendeletemben, amely III. sz. körlevelemben 1911-ben jelent meg.

A nyári tanfolyamok alatt a népiskolai tanitás szünetelvén, csupán a kántori teendők teszik szükségessé, hogy a helyettesitésekre nézve a tanfolyamra távozó tanitókkal szemben valamely intézkedés történjék, mire nézve utasitom az összes plebánia hivatalokat, hogy a püspöki rendszabályok, a tanitói dijlevelek vonatkozó részei és a helyi szokások figyelembevételével a kántori teendőkben való helyettesitéseket a lehető legméltányosabban igyekezzenek elintézni.

Óvónők részére szünidei továbbképző tanfolyam. 1044/1914. A nm. vallás és közokt. miniszter urnak az óvónők szünidei tanfolyama tárgyában kiadott rendelkezést egész terjedelmében oly célból közlöm, hogy a t. plebános iskolaigazgató urak a hatóságuk alá tartozó óvónőket a benne foglaltakra nézve tájékoztathassák.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 18255/1914. VI. b. sz.

Az óvónők részére a folyó iskolai év nagyszünidejében tartandó továbbképző tanfolyam tárgyában a kir. tanfelügyelőkhöz intézett rendeletem másolatát van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomás végett oly tiszteletteljes kérelem kapcsán megküldeni, hogy a főtiszt. Főhatóság a bölcs fenhatósága alatt álló óvodáknál müködő óvónőket ezen tanfolyamon való részvételre buzditani méltóztassék.

Budapest, 1914. február hó 11. A miniszter helyett: *Klebelsberg* államtitkár.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 18255/1914. VI. b. sz.

Tudomás és megfelelő további eljárás végett értesitem tanfelügyelő urat, hogy a hódmezővásárhelyi áll. óvóképző intézetben a már gyakorlatban levő óvónők részére folyó évi julius hó 1-től kezdődőleg három hétre terjedő óvónői továbbképző tanfolyam fog rendeztetni.

Ezen tanfolyamra való felvételért pályázhatnak *bármely jellegü* kisdedóvó intézetnél müködő óvónők. Ezen tanfolyamra 60 óvónő fog felvétetni, akik közül az az intézetben nyerendő szállás és élelmezés kedvezményén kivül 15 korona utiköltség megtéritésében is fog részesülni. A saját költségükre felveendő 20 óvónő pedig az intézetben nyerendő ingyenes szállás kedvezményén kivül a tanfolyam tartama alatt 30 korona befizetése ellenében élelmezést is nyerhet az intézetben.

A felvétel iránti bélyegtelen kérvények a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez cimezve az illetékes kir. tanfelügyelő (tanfelügyelői kirendeltség) utján nyujtandók be.

A pályázat határideje 1914. évi április hó 1-e.

A felvételre jelentkezők kérvényeit tanfelügyelő úr az ide mellékelt kimutatási ivek összes rovatainak pontos kitöltése és ezen iveknek csatolása mellett legkésőbben f. évi április hó 15-ig ide terjessze be.

Későbben érkező felterjesztések nem fognak figyelembe vétetni.

Mindezekről oly felhivással értesitem tanfelügyelő urat, gondoskodjék róla, hogy tankerülete minden jellegü óvódáinál müködő óvónők a megtartandó tanfolyamról kellő időben és megfelelő módon értesitve legyenek.

Budapest, 1914. február hó 11. A miniszter helyett: *Klebelsberg* államtitkár.

József kir. Herceg Szanatórium Egyesület részére iskolai gyüjtés engedélyezése. 1054/1914. A vall. és közokt. nm. m. kir. miniszter urnak 136/1914. eln. sz. megkeresése kapcsán amint az elmult évben, 1913. V. sz. körlevelemben 1013—1913. sz. a. kiadott utasitásomban intézkedtem, akként a folyó évben is szivesen megengedem, hogy a fenhatóságom alá tartozó egyházmegyei rk. iskolákban folyó évi április 1—15-ike között a tüdővészben sinylődő, szegény betegek részére iskolai gyüjtés rendeztessék. A szükséges gyüjtőiveket az egyesület közvetlenül küldi szét s a begyült adományok szintén közvetlenül fentnevezett egyesületnek küldendők: Budapest, IV. Királyi Pál-u. 11.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az orsz. kath. tanügyi tanács tanitóképzőintézeti szakosztálya még a mult őszi tanácsülésen elnökévé dr. Gyömörey Zsigmond képezdei igazgatót s alelnökévé Pécsről Kóródy Miklós képezdei tanárt, Egerből Szőke Sándor képezdei tanárt választotta meg. E napokban érkeztek le a hivatalos megkeresések, melyekben a tanács elnöksége hivatalosan is értesiti nevezetteket a megválasztásról s egyben felhivja, hogy a szakosztály müködését inditsák meg.

Márc. 19-én az orsz. kath. tanügyi tanács ülést tart. Az ülés tárgysorozatát a Népnevelő legutóbbi száma közölte.

Március 15. Az ifiu lelkeket mindig mozgásba hozó eme nap ismét megérkezett. Ma már többé nem tiltott vagy nem is ellenzett dolog e napon ünnepélyeket rendezni s a tavasz nyilása a virágok fakadása, a napsugarak ereje s az emberi lelkeknek természet szerint is szabadabb tevékenysége meg is hozzák a hangulatot, hogy e szép napon, melyhez annyi nagy emlék füződik, mindenki méltóképen ünnepeljen. Nincs a társadalomnak olyan tagja, aki ne találna valamit amaz eszmék csoportjában, melyek március 15-ikéhez füződnek, amin lelkesedni ne tudna. Ünnepeljen a kath. néptanitó is, mert a népkultura, amelynek ő munkása. Magyarországon március 15-ikén 1848-ban ülte legnagyobb diadalát.

Görcsöni Dénes (Friedrich István) halála. Habár nem váratlanul, de mindenképen sujtó fájdalommal vette tudomásul a magyar kath. társadalom s itt is első sorban a magyar tanügyi tanférfiak serege, hogy Görcsöni Dénes a kath. tanügyi és politikai irodalomnak e tüneményszerü vezérférfia elhunyt. Tüdőbai támadta meg s bár Budapest főváros, ahol tanárkodott alkalmat nyujtott neki, hogy gyógyulást kereshessen, a veszedelmes kór ellen a tudomány gyengének bizonyult s e kiváló elme férfikora tetőpontján megszünt itt a földön tovább fényleni. Görcsöni Dénes különösen a kath. irányu történelmi irodalom müvelésén fáradozott s ezen irányzatból meritette meggyőződését és tetterejét. Ahol kath. mozgalom volt, de különösen a kath. nagygyüléseken és a tanitói kongresszusokon, mindig hallatta szavát s az általa hirdetett nagy igazságok még azokat is lelkesedésre inditották, a kiknek talán félelmes igazmondása kényelmetlen volt. A napjainkban fellendült kath. mozgalmak előharcosa hullott sirba Görcsönyi Dénesben s ha fájlaljuk, hogy kidőlt sorainkból, mégis örülnünk kell, hogy a mienk volt s benne előretörekvő ifjuságunk számára még a távol jövőben is mindenkor példányképet mutathatunk. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt
mélyen leszállitott
árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi bőrszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

„Turul“
cipők.

130 saját fiókraktár a hel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőggár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállitason állami aranyeremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben. R..ktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek :: Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

diús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetének el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjuságí olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságí imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 4. szám. Április 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetőe minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

Meghivó

f. é. május hó 7-én Pécsett, a *Kath. Körben* tartandó *Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület*

igazgatósági és választmányi

gyülésre. *Az igazgatóság reggel 9 órakor, a választmány 10 órakor ülésezik.* (Más meghivók kibocsáttatni nem fognak.)

—::—

Az igazgatóság tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Inditványok.

—::—

A választmány tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult választmányi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. A beérkezett pályamunkák biráiatáról jelentés és határozás.
6. A közgyülés idejének és helyének megállapitása.
7. Egyéb inditványok.

Pécsett, 1914. április hó 15-én.

Báter János, titkár. *Dr. Igaz Béla,* elnök.

Meghivó.

A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitóegyesület“ tankönyvszerkesztő- és biráló bizottságát a *folyó évi május 7-én reggeli 8 órakor* a pécsi belvárosi Katolikus Körben tartandó

rendes gyülésre

ezennel meghivjuk. (Más meghivók kibocsájtatni nem fognak.)

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentés az eddig történt lépésekről.
3. A további teendők megbeszélése.
4. Inditványok.

(Az inditványok a gyülést megelőzőleg legaláb 7 nappal az elnöknél bebejelentendők.)

FIGYELMET KÉRÜNK!

Jelen meghivó utján meghivatnak azok, akik az illető körök részéről kiküldettek. Azon köröket, melyeknek jegyzőkönyvük értelmében kiküldöttjük nem lenne, az elnökség megállapodása szerint a köri egyházi és világi elnökök képviselhetik, akik tehát jelen meghivó utján, mint rendes bizottsági tagok szintén meghivatnak.

Pécs, 1914. április 15.

Báter János, titkár.

Szentkirályi Ede, a paedagogiai szakosztály elnöke. *Kóródy Miklós,* szerkesztő bizottság elnöke.

—::—

Alábbiakban közöljük az orsz. kath. tanügyi tanács által kibocsátott 1914. évre szóló tételeket.

Felhivás és kérelem

a kath. tanitóegyesületekhez és esp. tanitói körökhöz.

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács *f. évi március 19-én* tatott üléséből a következő tételek megvitatására, tárgyalására kéri fel a hazai kath. tanitóegyesületeket és köröket, megjegyzvén, hogy a beérkezett határozatok alapján e tételek közül tüzi ki az Országos Bizottság f. évi közgyülésének tárgyait.

1. A kisérleti paedagogia eredményeinek alkalmazása az elemi oktatásban.
2. Az elemi iskola tanitási terv revizíójának elvei.
3. Az egységes tanitói fizetés és a tanitói nyugdíjtörvény revizíója.
4. A tanitóképző tanárok egységes fizetése és nyugdija.
5. A népiskolai olvasókönyv és a reáltárgyak oktatása.
6. Mik a teendők arra nézve, hogy a népiskola minden növendéke elvégezze a VI-ik osztályt?
7. Az országos és hitközségi kath. autonomiában a hitközségi iskolák és intézetek adminisztrácíójának szervezete.
8. A világbéke eszméje és a népiskola.
9. Miként szerezhet érvényt a tanitó a közületben a keresztény elveknek?
10. Mily irányban vezesse a tanitó a felnőttek oktatását?

A Tanács elnöksége tisztelettel kéri az egyesületek és körök t. vezetőségeit,

hogy a tételekre vonatkozó gyűlési határozatokat lehetőleg f. év május hó 15-ig, de legkésőbb junius 15-ig az Országos Kath. Tanügyi Tanács központi irodájába (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 30.) beküldeni sziveskedjenek.

Budapesten, 1914. március hó 27-én.

Hazafias üdvözlettel
az Országos Kath. Tanügyi Tanács
elnöksége.

Megyés püspök úr Ő Méltósága 1061/1910. sz. rendelete értelmében az itt közölt tételek bármelyikének kidolgozása s annak a rendelet szerint való igazolása a Troll-féle alapból kiosztandó jutalomra jogosítottak részére a közérdekü munkásság feltételét fedi.

—::—

Madarak és Fák napja.

ad 1360/1914. sz.

Megyés püspök úr Ő Méltósága meghagyásából a vezetésem alatt álló iskolák tanitóit, igazgatóit, iskolaszéki elnökeit s a ker. tanfelügyelőségeket felhivom, hogy megyés püspök úr Ő Méltóságának a „Madarak és Fák napjá"-nak megtartása iránt 1906. évi IX. sz. körlevélben kiadott 1815/1906. sz. rendeletét hajtsák végre s anak végrehajtásáról a szokásos évi jelentést az előirt időben terjesszék elém.

Pécs, 1914. április 15.

Dr. Igaz Béla,
elnm. főtanfelügyelő.

—::—

Felkérésre közöljük Baranya vm. kir. tanfelügyelöségének alábbi hivását.

A természet szeretetére nevelés. A jövő nemzedéknek az élők világa nagyobb szeretetére és megbecsülésére irányuló nevelés egyik fontos tényezője a madarak és fák napjának évről-évre ismétlendő ünneplése. A kir tanfelügyelő felhivja a vármegye minden tanitóját, hogy a madarak és fák napját a folyó év tavaszán is az ügy jelentőségéhez illő komoly előkészülettel programmszerüen az iskolai elöljáróságának bevonásával tartsák meg és kapcsolatosan az Országos ifjusági madárvédő ligának helyi csoportját is szervezzék meg. — Az ünnepélyről és a ligáról szóló iskolai jelentést a Néptanitók Lapjában május hóban mellékletként megjelenő kérdőiv felhasználásával junius végeig küldjék be a kir. tanfelügyelőséghez még akkor is, ha nem tartották meg az ünnepélyt; ez esetben jelezzék az ünnepély elmaradásának okát. A jelentést tevők mind megkapják az V. évkönyvet, melyben adataik napvilágot látnak és mely az ünnepléshez mintaelőadásokat is szolgáltat.

—::—

Felhivás.

Miután egyesületünk tagjai közül igen sokan az egyesülettel szemben tagdijakat s a hivatalos lap előfizetési diját ismételt felszólitásomra sem küldötték be, értesitem ugy a köri pénztárosokat, valamint a hátralékos tagokat, hogy akik bárminemü az egyesülettel szemben fenálló hátralékos tagdijukat és egyéb tartozásukat f. évi április 27-ig nem fizetnék, azoknak névsorát ügyvédnek fogom átadni s a felmerülő ügyvédi költségek az illető hátralékost fogják terhelni. Jelen intézkedésem az egyesületi választmány határozata alapján történik.

Székely Márton,
egyesületi főpénztáros.

—::—

Kérelem az Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap tagjaihoz.

Felkérettünk az alábbi sorok közlésére: Gyakran történik, hogy a t. tagok a tagsági dijakat vagy a mélt. egri főkáptalanhoz, vagy alaulirotthoz irányitják. Az alapszabályok 20. és 21. §§-ainak intézkedései szerint a tagsági dijak (1903. óta 2. azaz két korona évenként) a ft. helyi lelkész uraknál fizetendők, az összegeket a ft. kerületi alesperes urak utján, a tagok pontos névjegyzékével együtt, legkésőbb május hó végéig az egyházmegyei hivatalokhoz küldik, ahol az egyházmegyei törzskönyvek vezettetnek. A ft. egyházmegyei hivatalok juttatják aztán a tagdijakat az alap vagyonát kezelő egri főkáptalanhoz. Miután az alapszabályok e rendelkezéseinek figyelmen kivül hagyása nem kevés zavart és kellemetlenséget okoz, tisztelettel kérem a t. tagokat, hogy az alapszabályok által meghatározott intézkedésekhez szigoruan alkalmazkodni méltóztassanak.

Esztergom, 1914. évi március 28.

Dr. Walter Gyula,
vál. püspök, kanonok,
a Segélyalap elnöke.

Az énekoktatás tanterve.

Jelige: Lassan járj, tovább érsz!"

Szerzője: **Bakay Alajos,** ózdfalui ktanitó.

Bevezetésül közöljük a munkáról szóló birálatokat.

BIRÁLAT

a „Lassan járj, tovább érsz"! jeligéjü dolgozatról.

Erről a munkáról csak dicséreteset lehet mondani. Minden mondatában a szakember, a zenész tükröződik vissza. Módszertani beosztása pompás és kitünő. Fokozatos haladása a sikert biztositja. Osztott iskolákban nem tartom kivihetetlennek az irottakat.

Szép munkáját felolvasandónak s kinyomatandónak tartom; emellett feltétlen dicséretet érdemel — ha volna — dijat is érdemelne.

Szentkirályi Ede,
gerdei ig. és ktanitó, biráló.

BIRÁLAT

„Az énekoktatás tanterve" cimü dolgozatra. Jeligéje: Lassan járj, tovább érsz.

Miután én a magyar népénekeknek vagyok barátja és ezeknek templomainkból való kiküszöbölése által a vallásosságunkban beálló hanyatlásnak egyik sarkalatos okát vélem s azonkivül a choralis énekeknek falusi templomainkba való behozatala szerintem majdnem a lehetetlenségek közé tartozik: a fentebbi dolgozatról érdemleges birálatot nem mondhatok. Ez egy kivihetetlen idea.

Lincz József,
néptanitó, biráló.

Énekoktatásunk a jelenben a kisérletezés kétes ösvényein haladva minduntalan zátonyra kerül s egyre szemrehányóbban érezzük az önvádat, hogy ezen a téren többet lehetne cselekedni, mint amennyit produkálunk.

Mig a pécsi egyhm. által kiadott tanterv az ismeretlenről igyekszik az ismertre, ami már magában véve is elég ok arra, hogy célját meg ne közelithesse, addig más, magasabb intézetek énektantervei is többé-kevésbbé rögös pályán bandukoltatják a kezdő, ugy mondhatom, fejletlen lábu tanulóikat.

Ha vissza emlékezem elemi iskolai éveimre, azt tapasztalom, hogy abban az időben az énektanitásra semmi gondot sem forditottak. Tanitotta azért minden tanitó az ő külön igyekezete és rátermettsége alapján. Voltak osztályok, hol csak a tavaszi levegő balzsamos fuvalma hozta meg a tanitó dalolási kedvét s néhány hét alatt elkészült a vizsgára ezzel is; voltak azonban osztályok, hol 2 söt három szólamra is énekeltek egyes dalokat, söt hangjegyről olvasták is.

Majdnem két évtizede kezdenek ezen a téren mozogni s mint mindenben, ugy ebben is a külföldet utánozni. Hol vagyunk mi még ezen a téren a németektől! Milyen művészi előadással tudnak jódlírozni a tiroli, falusi dalárdák vegyes karai! Zenélnek a rezes bandák mindenféle ünnepi alkalommal a derék svábok igyekvő szorgalmának jóvoltából. Katonazenekarainkban nem ritkaság a 15 éves cseh vagy morva fiu; fizetett énekkarainkban is a legujabb időkig idegen nemzet szülöttei gyönyörködtették nem éppen magyaros kiejtésükkel műkedvelő füleinket.

Ilyen nemzetek fiai, általában gyermekei, akik bölcsődalukul élvezetes, csaknem művészi zenét, éneket hallgatnak, sokkal többre vihetik az iskolában az énektanitás terén, mint minálunk.

Milyen a mi zenei életünk? A városi gyerekek a sikamlós, de éppen ezért nagyon divatos operett-töredékeket dalolják, kiabálják, orditják, fütyülik az utcán. Hallják ugyanezt mindenütt, amerre csak járnak-kelnek, zenét tanuló társaik ezeket nyakgatják hangszereiken. Itt izlést nem tanulhat a gyerek! A falusi gyerek néhány trágár dalon kivül, amit ma népdalnak csufolnak, egyebet nem hall. Ha most még hozzá vesszük azt a figyelmen kivül nem hagyható körülményt, hogy ugy a városi, mint a falusi gyerek ezeket az előadásokat szépnek is tartja, pedig olyan hangon szedették be vele, amely már alig hasonlitott emberi hanghoz, de mert igy hallotta azt énekelni, ő is ugyanugy igyekszik visszaadni s mire az elemi iskola első osztályába fölér, már akárhányszor megnevettette bámulatos előadásával a nagyok társaságát — tehát ez tetszett az ő ideáljainak, a nagyoknak, tehát ez kell, hogy jó legyen!

Igy neveli a világ a tanitó számára a jövő énekeseit.

Hát a templom milyen nevelő hatással van a gyermek énekérzékére? Sokat nem merek róla beszélni. Az orgonálással kezdődik az istenitisztelet paródiája vagy szatirája s az összes éneklésen át legtöbbször nem véve ki a kántorét és papét sem, az egymást tulorditó, hamis népéneken, amelyet a régen tüzre sem érdemes orgonának nevezett valami még épületesebbé tesz, valóban nem fejlödhetik semmi izlés. De gyökeret ver az izléstelenség; s mert a gyerek azt látja, hogy a világi énekeken legalább mulatnak a nagyok, a templomi éneket meg a nagyanyó — pedig az tud ám énekelni, mert előénekes — mégis olyan szomoruan fujja, hogy szinte elpityeredik bele, hát ő sem rokonszenvez az egyházi énekkel, mert a szomoruság nem jellemvonása a gyereknek, azt csak az élet neveli bele később.

Tehát ilyenekből semmi esetre sem lesz már a népiskolában chorál-énekes, még Glatt nyomán sem.

Van egyetlen kulturális tényezőnk, mely az éneklés izlését fejleszteni igyekszik, de ezt azért hagytam utoljára, mert alig ismeretes még nálunk, pedig már vagy husz éves. Ez a Cecilianum-egyesület törekvése az egyházzenei reform terén.

Vannak jóbarátai, vannak ellenségei, de azt hiszem, hogy jóbarátainak nagyrésze és ellenségeinek szintén nagy százaléka nem tudja megérteni s ezért halad nagy lassusággal. Rendeznek póttanfolyamokat a kántorok számára, de a tanfolyamozott kántor otthon legtöbbször nem veheti hasznát; a nép és a népies felfogás nem veszi be oly könnyen, mint néhány művelt zenész véli.

Tudom, hogy néhányszor kitértem a tárgyam egyenes utjából s most is azt teszem, de meg kell lennie a dolgok megérthetése céljából.

A gregorián ének, a chorális ereklye, hagyomány, régmult idők letünt buzgóságának sirfeliratai. A zenefejlődés történetét részletesen nem mindenki tanulmányozhatja, mert kellő zenei készültség nélkül érthetetlen marad előtte sok minden.

Annyit azonban nem nehéz megérteni, hogy attól az időtől, amidőn a chorális volt az egyetlen éneklési mód, a mai napig zene terén óriási változás állott be. Palestrina, Suriano, Arcadelt I. Nanini forradalmat jelentenek a polyphon zene terén. Koruk kiválóságai voltak s a zenei fejlettségnek az ő koruk napjaiban mindenesetre az ő müveik az idézhető legjobb mintapéldák. Pedig ha ma hallgatjuk s kivált először halljuk egy Haydn vagy Mozart darab után, a mi modern muzsikához szokott fülünk kezdetlegesnek találja amazokét.

Kétségtelen, hogy a világi zene az egyháziból nyert tápot és segélyt arra, hogy külön is önállóságra fejlődni képes legyen.

A XV., XVI. század egyházi énekeinek jellege a kurucdalokban érezhető, itt tehát az egyházi ének hatása alatt állott. Később, amint kezdett szabadon élhetni a magyar világi zene, a cigány kezében kivetközött minden egyházias jellegéből, söt hatalmasabb pártolásra talált, mint ősanyja, fejlődött minden irányban. A XVIII. századtól határozott szakitás észlelhető, söt a világi zene annyira megizmosodott, hogy hatását az egyházira is rákényszeritette. A chromatikus meneteket szabályosaknak ismeri el az összhangzattan, az akkordok száma hangnemenként 13 lesz, forditásaik által a zenész végtelen teret nyer érzelmeinek csapongásában; a különféle hangszerek tökéletesitése, ujak keletkezése által a hangszerelés művészete eddig soha nem képzelt hatásokat vált ki a zenekarokból, a drámai zenében tökéletes fokát érte el az az ideál, amelyet a zenét sóvárgó világ álmodni sem mert. Őrült szenvedélyek törtek fel, zuhogtak a zenekarokból, melyek a 4—6, söt többszólamu énekkarokat nem mint eddig, az egyházi zenében, csak másodranguan kisérték, hanem önálló, bravuros működésükkel egymást támogatták a hatások és érzések felkorbácsolásában s mindennek koronájaként fellép egy Wagner, ki fejedelmileg kezeli a zenekart, tele érzelemmel, dallal minden műve s mesteri orchestereivel meghóditotta teljesen a világot a világi zene számára.

Ez alatt az egyházi zene elfeledve, elnyomva sorvadoz katonaviselt invalidusok kezén, kiket az iskolákban harangozó-orgonista-tanitónak megtettek. Székesegyházainkban idegen zenészek dirigálnak s a katholikusok tétlenül nézik az egyházi zene elmaradottságát, satnyulását s végül elnyomását.

(Folyt. köv.)

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Sásdon, 1913. évi szeptember hó 30-án a gödrei esperes kerület tanitói körének őszi tanácskozmányáról.

Jelen voltak: Kemény Boldizsár esperes egyházi, ifj. Ruzsinszky József igazgató tanitó világi elnökök, Polgár János, Fáyth Lajos, Szücs József, Cselenkó János plebánosok, Cserty István, Baranyai János, Schultz Gábor, Zanyi Ferenc segédlelkészek, Gábor József, Csiffáry Arnold, Schneider József, Szulló József, Lázár József, Dani István, Simrák Károly, Présing József, Bodó László, Hamberger Ferenc, Pokorny Márton, Klier Bertalan, Herbert Gáspár, Fáncsy János, Halmay János, Miszlai Lajos, Resch János, Marton Pál, Forrai István, Schön Antal, Novák Károly, Göbel Jenő, Somogyi Ev. János, Csillag Jenő, Gasz József, Lincz Ferenc, Kovács József, Fülöp Antal, Márcz György, Kulcsár István, Walcz Lipót, Nánásy Aladár, Mezey Béla és Tanner Gyula tanitók.

A tanácskozmány tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó.
2. A Kóródy-féle tankönyv revidiálási mozgalom, előadó ifj. Ruzsinszky József.
3. A történelem tanitása a népiskolában, értekezés Kondor Gyulától.

4. Bodó László felolvas „A gyermek megfigyelésről.“

5. Tápintézeti hely odaitélése.

6. Inditványok.

Világi elnök megnyitójában szép szavakkal üdvözli a megjelenteket abból az alkalomból, hogy a tanév elején az iskolákban, a tanitást és nevelést Krisztus szellemében megkezdették. Kivánja, hogy minden társa nemes működését siker koronázza és buzdítja az egyesület minden tagját, hogy hivatásuk betöltésénél és kötelességeik teljesitésénél ne az anyagi szempontok figyelembevételével végezzék dolgaikat, hanem az a nemes idealismus hassa át a nevelő-tanitót, amelyet az isteni Tanitó tanusitott a gyermekek iránt, aki szeretetének legnagyobb jelével tüntette ki a köréje sereglett kicsinyeket.

Szükségesnek látja, hogy e helyen szavát felemelje a gyermekek iránti szeretet ápolása érdekében, mert korunkban ujra a régi pogány felfogás kezd előtérbe lépni, amely a gyermeket nem Isten áldásának, hanem átkának tekinti.

Öleljük, hát szivünkre a kis ártatlanokat, ápoljuk lelkükben a tisztaság szép erényét. Kövessük Paulai szent Vincét, ki igy bátoritja a nevelőt: „Az én üdvözitőmet nem láthatom, nem ölelhetem magamhoz tövis-koszoruzott szent fejét, nem törölhetem le vértől ázott szent arcát, de az utcasarkon didergő gyermeket az én Jézusom küldi maga helyett szeretni fogom tehát ezt a szenvedő ártatlanságot, mert benne az én Megváltómat szeretem, ki megjutalmazza minden jótettemet.“

A gondolatokban gazdag szép beszédet feszült figyelemmel kisérte a hallgatóság és tetszésének lelkes éljenzésesel adott kifejezést.

Az elnöki megnyitó elhangzása után Simrák Károly napirend előtt kért szót, mit az elnökség neki meg is adott.

Simrák kartárs meleg szavakkal köszöntötte fel ifj. Ruzsinszky József világi elnököt abból az alkalomból, hogy Öméltósága megyés Püspökünk őt igazgatóvá nevezte ki. Ez a kitüntetés örömmel tölti el a szólót és az egyesület minden tagját. Ebben a világi elnökünk érdemes munkájának elsőbb helyen való észrevevését és megjutalmazását látja. Kivánja, hogy ez a kitüntetés lépcsője legyen a további sikereknek és kéri az ünnepeltet, hogy ügyszeretetét, buzgóságát, munkakedvét a jövőben is gyümölcsöztesse az egyesület javára.

Elnök a váratlan és szívből fakadt üdvözlést meghatottan köszönte és az egyesület részéről megnyilvánuló szeretet és ragaszkodás neki a jövő munkájához buzditásul és bátoritásul szolgál.

Kondor Gyula értekezését váratlanul közbejött akadály miatt nem tarthatta meg.

Ezután ifju Ruzsinszky József ismertette a Kóródy-féle tankönyv átdolgozási mozgalmat. Szerinte a mozgalom elaludt, minek oka abban keresendő, hogy ily nagyszabásu munka kivitele előtt sok akadály merül el, idő kell hozzá, mert ilyen fontos tanügyi munkálatot elhamarkodni nem szabad. Kivánatos hogy ezen mozgalomban minél többen vegyenek részt. Mondják el az olvasókönyvekre vonatkozó nézeteiket, kivánságaikat. A különböző nézetek összeegyeztetése után egy egységes nézet, kiforrott vélemény alakulhat ki, amely szellemben aztán ez az érdekes és szép terv megvalósulást nyerend. Simrák Károly hozzászólt e kérdéshez, kifejti nézeteit a tankönyv átdolgozási mozgalomra vonatkozólag, ügyesen védi állitásait és a következő inditványt terjeszti elő:

„A kerületi gyülés belátja az eddigi leginkább szokásban levő szakkönyves az u. n. rendszeres-rendszer hibás voltát és hozzájárul azon mozgalomhoz, hogy egy egységes és minden ismeretágat olvasmány alapján magában foglaló olvasókönyv szerkesztessék a Schultz-féle módszer értelmében, valamint a Kóródy-féle reálolvasókönyvekben levő tananyag felhasználásával, de mégis egészen függetenül a mindkét fajta könyvek beosztásától és tanmenetétől. Óhajtja az egyesület tanitósága, hogy lehetőség szerint minél előbb ily jó könyv birtokába juthasson, de nem sietteti, — mert inkább későn, de egy jó olvasókönyvet kiván, — mint egy rövidebb idő alatt elkészülő, de ujból nagy változáson keresztülmenő munkát.“

A tanácskozmány az inditványt heyesléssel elfogadta.

Bodó László lépett ezután az előadó asztalhoz és „A gyermek megfigyeléséről“ értekezett.

Azért választotta ezt a tárgyat, mert erről a fontos kérdésről nemcsak elméleti ismeretei vannak, hanem egyéni megfigyelésekkel is rendelkezik. Szerinte a gyermek megfigyelés kettős célt szolgál. Egyik az, hogy a figyelő megismerje a gyermek egyéniségét, azt nevelje és önállósitsa, a másik pedig, hogy a megfigyelés a figyelő tanitó tanitásában felhasználja és érvényesitse. — A figyelésben ki kell terjeszkedni a tanuló megjelenésére, öltözésére, köszönésére, imádságára, beszédére, érzékszervei működésére és általában a gyermeknek minden olyan ténykedésére, amely annak iskolába járása idején előfordul. Ezen munkában is mint mindenben rendet kell tartani. A megfigyelés eredményéről jegyzeteket kell késziteni, ahol aztán az eredmény összegezhető, és e jegyzetekben mint tükörben láthatjuk tanitványaink lelkivilágának érdekes képeit.

Előadása illusztrálására elsorolta tapasztalatai megfigyeléseit, azok eredményeit és felhivja kartársait, hogy fokozott kedvvel gyakorolják a gyermek megfigyelés nem könnyü, de az ügybuzgó tanitónak nem nehéz és sok örömet szerző munkáját.

A szép készültségre valló előadást lelkes éljenzéssel jutalmazta az értekezlet.

Ruzsinszky elnök előterjesztéseivel a kör tudomására adja az egyesület életében történt személyi változásokat.

Végül Forrai István kántortanitó inditványozta, hogy az egyházmegyei Hatóság kerestessék meg, hogy a mai nevetségesen csekély stoláris dijakat változtassa meg és egy egységesen megállapitott és az egész egyházmegye területén érvényben levő fizetési tervezet értelmében szedessenek a stoláris dijak.

Az inditvány elfogadtatott.

Más tárgy nem volt, igy az értekezlet véget ért.

Kmf.

Kemény Boldizsár, esperes egyházi elnök. *ifju Ruzsinszky József*, világi elnök.

Tanner Gyula, köri jegyző

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Himesházán, 1913. évi október hó 14-én, a máriakéméndi esperesi kör rendes őszi gyüléséről.

Jelen vannak: Dr. Frey János esperes-plébános, orsz. képviselő, mint a kör egyh. elnöke, Komlósi Antal vil. elnök, Eisenbart Ferenc alelnök, Jaksits Sándor pénztáros Wagner Károly jegyző; Becskovszky Ede, Beck Károly, Bucz Ödön, Darázsi Mihály, DillmannLajos, Duplinszky Béla, Farkas Kamill, Hartman Ferenc, Hay János, Hetényi Antal, Horváth Vilmos, Hesz Béla, Hyros Alajos, Kaszás József, Koffán Béla, Mersich István, Miklósi József, Priszlinger Antal, Resch József, Weltin Ferenc, tanitók, Fischer Katalin, Hesz Mária, Jaksitsné, Goda Irén és Mindszenti Anna tanitónők, Takács Mihály plébános, Fényes Antal, Herman János és Magyar Béla segédlelkészek. Mint vendég Farkas Teruska.

A tagok 9 órakor szent misét hallgattak, melyen a helybeli iskola növendékei magyar egyházi népénekeket énekeltek.

1. Dr. Frey János üdvözli a jelenlevőket. A tanitásban és nevelésben utmutatónak állitja fel az isteni és felebaráti szeretet parancsolatát. Különös fontossággal bir a nevelés. Nem használ a tanitás, ha nem neveliink elsősorban. Példákkal, szavunkkal, egész lelkülettel oda kell hatnunk, hogy ugy magunkban, mint növendékeinkben az Isten képmását kialakitsuk. Ebből tünik ki működésünk eredménye. Ha majd a keresztény gondolkodás és világfelfogás a lélek sajátja lesz, akkor nem fog elmaradni az ennek megfelelő élet sem, mert müvelt ember akkora karaktergyengeséget nem türhet meg hogy belső meggyőződése és élete ellentmondásban legyen. A gyülést megnyitja.

A jelenlevők tetszéssel hallgatták a szép megnyitóbeszédet, melyet Komlósi Antal vil. elnök a kör nevében megköszönt.

2. Felolvastatott a mult gyülés jegyzőkönyve annak hitelesitésére vil. elnök Weltin Ferenc és Dillmann Lajos tagtársakat kérte fel.

3. Komlósi Antal üdvözli a megyés püspök ur öméltósága által kinevezett uj igazgatókat, nevezetesen Farkas Kamill, Dilmann Lajos és Weltin Ferenc igazgató-tanitókat. Kivánja, hogy az egyháznak és hazának még sok derék honpolgárt neveljenek.

Bejelenti a gyülésnek, hogy Liebbald Lajos és Sas György távolmaradásukat kimentették. Üdvözli Herberth Vilmos és Priszlinger Antal uj tagokat. Tudomására adja a körnek, hogy az Enciklopediát beszerezte.

4. Farkas Kamill „A radikálisok kulturája“ cimmel tartott felolvasást. Buzditja a fiatal tagtársakat az önképző munkálkodásra. A radikálisok célja, hogy a kereszény kulturát és annak nemesitő hatását tönkretegyék. Sajtóorganumaik révén terjesztik a pornografiát, aláássák a tekintélyt, a törvénytiszteletet a tisztességet, a keresztény erkölcsöt. Azt hirdetik, hogy a vallás gyilkol, butit, aljasit pedig épen ellenkezőleg a vallástalan emberek között találjuk a rablókat, gyilkosokat. Az egyik párisi apacs kivégeztetése előtt bevallotta, hogy olyan iskolába járt, ahonnan az Isten száműzve volt. A radikálisok serege mindent le akar rombolni, amit a kereszténység alkotott, azért nekünk, tanitóknak, éber figyelemmel kell lennünk, hogy romboló munkájuknak utját álljuk és a keresztény kultura áldásos tevékenységét megtartsuk és fokozzuk.

A kör vil. elnök inditványára a tartalmas felolvasásért jegyzőkönyvi köszönetet mond.

5. Dr. Frey János az egységes olvasókönyvről tartott előadást. Ismerteti a pécsegyházmegyei tanitóegyesület tankönyvmozgalmát, amely a Kóródy-féle olvasókönyveket akarja átdolgozni a csoportositás rendszere alapján.

A tudományos csoportositást ellenzi, mert az nem való az elemi népiskolába. A természetes csoportositást is hibáztatja, ha nem a célt, hanem az anyagot tartja szem előtt. Főszempont legyen a gyermek nevelése. Az ismertről kell az ismeretlenre haladnunk, ezért a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagát a könyvbe fel kell venni és azt fokozatosan kibőviteni az értelmi és érzelmi fokot követve. Mivel többféle iskolánk van, u. n. osztott és osztatlan, magyar- és idegenajku, azért lehetetlenség egységes ovasókönyvet késziteni. Kerületünkben a legtöbb iskola idegenajku, de magyar tannyelvü, azért minálunk kettős fáradsággal kell dolgozni, a tanitó helyzete különösen az osztatlan iskolákban igen nehéz, azért szükségünk volna egy olyan tankönyvre, amely egyszerü nyelvezettel, ugyszólván külön stilussal volna megirva. A módszert a tankönyvszerkesztő bizottságra bizzuk. Az anyagra nézve, felszóllitja a jelenlevő tanitókat, hogy szólljanak hozzá.

A kimeritő és mindent felölelő előadás érdekes vitát eredményezett, melyben részt vett Koffán Béla, Jaksits Sándor, Weltin Ferenc, Hesz Béla Dillman Lajos, Wagner Károly. Előadó összegezi az eredményt. A tankönyv szerkesztésénél necsak a Kóródy-félét, hanem más jóravaló tankönyveket is kellene figyelembe venni. Elég volna két kötet. Az első az I—II. osztály számára, ebben egyszerü nyelvezettel megirt, egész rövid, egy félóra alatt feldolgozható, a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagából meritett olvasmányok legyenek, sok szemléltető képpel; a második kötet a III—VI. osztály számára, ebben az alsóbb osztályok anyaga, mint a katekizmusban legyen megjelölve, az olvasmányok csak fokozatosan lehetnek hosszabbak, a stilus feleljen meg az egyes osztályok értelmi fokának és csak alig észrevehető árnyalatokban legyen nehezebb a felsőbb osztályokban.

Világi elnök megköszöni dr. Frey János szakszerü előadását és a tankönyvre vonatkozó inditványát a kör által elfogadottnak nyilvánitja. A gyülés megbizza dr. Frey János egyh. elnököt, hogy a kört a tankönyvszerkesztő bizottságban képviselje.

6. Komlósi Antal vil. elnök a gyülést 10 percre felfüggeszti. Szünet alatt történnek a tagdijbefizetések.

7. Jaksits Sándor a pénztár állapotáról tesz jelentést, mely szerint készpénzmaradvány 112 kor. 37 fillér. A Kath. Iskolaegyesületnek az 50 K tagsági dijat, valamint a Tanitók enciklopédiája árát, 4—4 K-át kifizettte. A kör tudomásul veszi.

8. Wagner Károly az egyházi ének reformálásáról tartott előadást. Röviden felsorolja az egyházi ének történelmi fejlődésének főbb korszakait. Hangoztatja az egyházi ének reformálásának szükségességét. Egyházi ének alatt a hagyományos korálist, a cecilián éneket és az egyházi népéneket értjük. A reformot óvatosan, tapintatosan, észrevétlenül kell megvalósitanunk. A papságnak, tanitóságnak meg kell ismerkednie a helyes egyházi énekkel. Hacsak lehet, vegyünk részt egyházzenei tanfolyamon. Azután tanitsunk. Kezdjük a responsoriumoknál. A helyes respondálás a minimum, amit rövid időn belül meg kell valósitanunk. Azután betanitjuk a Tantum ergo gregorián dallamát, egy Credot, később egy unisono cecilián misét. Kivánatosnak tartja, hogy az elemi népiskolában hangjegyek után történjék az énektanitás. Ez nem okoz tulnehéz munkát és megkönnyiti később az egyházi énekkar szervezését. Inditványozza, hogy a köri tagok a legközelebbi gyülés szent miséjén egy kéthangu cecilián misét adjanak elő. A gyülés az inditványt dr. Frey János módositásával fogadja el, aki egy requiem előadását ajánlja. A kör Wagner Károlynak az előadásért jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

9. Inditványok. a) Komlósi Antal vil. elnök inditványozza, hogy a köri gyülések programmja a Népnevelőben és a Dunántulban közöltessék. A kör elfogadja.

b) Dr. Frey János inditványozza, hogy készpénzmaradványunk 25 K-án felüli összege a himesházi hitelszövetkezetben helyeztessék el. A kör elfogadja.

c) Komlósi Antal a gyakorlati tanitások miatt szükségesnek tartja, hogy a köri gyülés mindig más és más községben tartassék. Több pro és contra hozzászólás után a kör ugy határoz, hogy a legközelebbi gyülés helye Himesháza legyen, amelyen azután végleges határozatot hoz.

d) Takács Mihály plébános inditványozza, hogy Wagner Károlynak az egyházi ének reformálásáról szóló előadása egész terjedelmében közöltessék le a „Kath. Iskolában“.

e) Jaksits Sándor pénztáros inditványozza, hogy a kör a saját pénztárából a Kath. Tanitók üdülőháza és árvaháza javára adjon egyszersmindenkorra 10—10 K-át. A kör elfogadja.

f) Beck Károly felhivja a tagok figyelmét arra, hogy a kath. tanitókat, mint köztisztviselőket, Baranya vm. hivatalos lapjában megjelent 10501/1913. sz. alispáni rendelet szerint, a tanitógyüléseken való részvétel alkalmával, a fuvaron kivül 5 K napidij illeti meg.

10. Komlósi Antal vil. elnök megköszöni ugy az előadóknak, mint a többi tagoknak fáradozását, fiatal tagtársakat munkálkodásra buzditva, a gyülést bezárja.

K. m. f.

Komlósi Antal vil. elnök. *Wagner Károly* köri jegyző.

Dr. Frey János egyh. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvéve Dombováron, 1913. évi október hó 15-én a „Dombovári esperesi kerület tanitói körének“ gyüléséről.

Jelen vannak: nagyságos és főtisztelendő Frühwirth Géza tb. kanonok, ker. esperes egyházi — és Füzy Mihály világi elnökön kivül az egyes plébániák területéről a következők:

Dombovárról: Offenmüller Zsigmond, Marton Kálmán, Partl József, Heinlein Béla, Mészáros László, Pongrácz Etelka, Blachinger Erzsébet; Döbröközről: Nyárády Aladár, Kőházy Gizella, Kumperné, Kilik Margit, Pálffy Mariska, Stiba Lajos, Tarr Ferenc, Kumper Lajos, Németh István; Kurdról: Scheich Gyula, Vitkovics Kálmán, Barát György; Gyulajról: Polgár Ferenc, Francsics Teréz, Friesz József; Kocsolárói: Kristóf József, Hábel Vince, Pompár Viktor, Perényi Hugó, Abel Mariska, Spindhuber Irma, Csizmadia Irén, Koncz Mariska; Nakról: Chachinovich János, Epress Lipót; Szakcsról: Vitkovits Ferenc, Bősze Róza, Gáspár Leó, Bősze István, Materényi Jenő, Kumper Erzsébet és Szijártó László; — továbbá mint vendégek: Gyenis Antal, Lenkey Géza, Köllőd András, Faics Gizella és Wenninger Margit dombovári áll. isk. tanitók.

I. Nagyságos egyházi elnök amidőn elfoglalja az elnöki széket, kijelenti, miszerint kedves kötelességének tartja a kör tanitói gyülésén való elnöklést s megnyitójában br. Eötvös József születésének 100 éves évfordulója alkalmából nem mulaszthatja el, hogy meg ne emlékezzék arról a férfiuról, ki tetteivel és korszakot alkotó munkáival nemcsak a kath. egyházhoz való ragaszkodását tárja elénk, hanem mint a tanitóságnak jótevője áll előttünk: mert mig egyrészt kimondatta törvényben, hogy a hitvallásos iskoláknak fejlődni s fennállani lehetséges, addig másrészt a tanitóságnak meghatározta rendes alapfizetését melyre az 1907. és 1913. évi fizetésrendezések épittettek. Megérdemli tehát, hogy áldásban legyen emléke! Porladó tetemei felett siremlék áll, — mely fennen hirdeti a kegyeletet a nagynevü miniszter iránt, mi pedig a mai gyülésünk alkalmából rójuk le akként a kegyeletet, miszerint tegyünk fogadást sirjára, hogy a hazának hithü s derék, becsületes polgárokat fogunk nevelni. A gyülést megnyitja s a jegyzőkönyv hitelesitésére Kőházy Gizella és Barát György tagokat kéri fel.

II. A mult gyülés jegyzőkönyve felolvastatván, hitelesitetett.

III. Jegyzőkönyv felolvasásával kapcsolatban egyh. elnök felolvastatja a gyermekek iskolai mulasztása tárgyában az alispánhoz irt kérvényünkre a cimére megküldött s a főszolgabirákhoz intézett körrendeletének egy példányát.

A gyülés amidőn köszönettel veszi tudomásul az alispáni intézkedést, egyben határozza, hogy ismét átiratot intéz az alispánhoz, amenynyiben ujabban a napszám, iletőleg a napibér egy részét, pálinkában szolgáltatják ki egyes bérlők, ezzel édesgetvén a pusztára a gyermekeket, amivel nemcsak a rendszeres tanitást teszik lehetetlenné, hanem gyermekeinket az alkohol fogyasztására szoktatván, azok testi szervezetét is megmérgezik.

IV. Kőházy Gizella „A nemzeti érzelem fejlesztése az elemi népiskolában“ cimmel szabad előadásban szép szavakkal fejtegette miként kell tanitványainkban a hitet és hazaszeretetet párhuzamosan fejleszteni. Az élvezetes és egyuttal tanulságos előadásért előadó jegyzőkönyvi elismerésben részesült.

V. Pongrácz Iluci „Az iskolalátogatás hiányossága“ c. felolvasásával aratott zajos tapsokat. Elnök inditványára felolvasó jegyzőkönyvi köszönetben részesült.

VI. Barát György a Szegeden tartott egyházzenei tanfolyamon szerzett tapasztalatairól számolt be; sürgeti az egyházzenei kiképzést s inditványozza, de tárgyalás alá bocsájtani csak a jövő évi gyülésen óhajtja miszerint: „Mondja ki a köri gyülés, hogy tagjaiból egyházi énekkart alakit és a köri gyülések alkalmával teljesen liturgikus misét ad elő a templomban, hogy a hivek meggyőződjenek a Gregorián ének szépségéről és méltóságáról.“ — A tárgysorozaton kivüli felolvasásért elolvasónak jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott azzal, miszerint inditványa a jövő gyülésen tárgyaltatni fog.

VII. Stiba Lajos, mint a kör pénztárnoka jelenti, hogy az 1912. évben a tagok száma 59 volt, tagdijat fizetett 31, hátralékban van 28 tag. — A bevétel 127 K, a kiadás 98 K 10 f., igy a pénztári maradvány 28 korona 90 fillér. A számvizsgálók a számadást átvizsgálván, azt helyesnek találták, igy a gyülés a pénztárnoknak a felmentvényt megadja.

VIII. A jövő évi gyülés helyéül Döbrököz jelöltetett ki. Egyéb tárgy nem lévén, a gyülés a Hymnus éneklésével véget ért.

Kmf.

Szijártó László köri jegyző. *Frühwirth Géza* kerületi esperes, egyházi elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Kisközegen a pécsegyházmegyei tanitóegyesület baranyavári esperes körének 1913. október 20-án tartott őszi tanácskozmányáról.

Jelen voltak:

Főtiszt. Kirschanck Ödön egyh. elnök, Jung Ferenc vil. elnök, Ujlaki Dezső, Fridrich Géza, Perényi Pál, Csizmadia István lelkészek, Bartal Imre, Buschbacher Ferenc, Fischer József, Hangos Gyula, Horn József, Innfeld Stefánia, Kisszély Ernő, Kollár Antal, Kovács László, Mayer József, Puzsárovics István, Scheidl Mihály, Schneider Lajos, Szabó János, Vadász József, Wéber József, Witzl József tanitók, Jung Erzsébet tanitónő mint vendég.

Tárgysorozat:

I.

Sz. Mise 9 órakor.

II.

A gyülés megnyitása és elnöki jelentés.

Főtiszt. Kirschanck Ödön egyházi elnök üdvözölve a megjelenteket, megnyitó beszédében rámutat arra a nagy átalakulásra, mely előtt a tanitóság áll. Hogy azzal azonban lépést tarthasson a tanitóság, szükséges az önképzés. Az önképzés eszközei között a legelső a tanitói szakkönyvtár, mely kivánatos, hogy minden tanitói laknak legfőbb disze legyen. A második hatalmas tényezője az önképzésnek a sajtó. A jó sajtó az, mely sok jót teremt, s ezt mily könnyen lerombolhatják a rossz sajtó s rossz irodalmi termékek.

Hogy tehát az önképzés helyes legyen, szükséges, hogy az önképzés eszközei keresztény alapon álljanak. Rajta uraim — ugymond — tanuljunk, hogy megérthessünk s igy lépést tarthassunk a haladó kor szellemével. Ezzel a gondolattal nyitja meg a gyülést, melyet az elnöki jelentés követett:

a) Főtiszt. elnök felolvassa Kisszély Ernő köri jegyzőnek a körhöz intézett levelét, — melyben tekintette egészségi állapotára, — megköszöni a körnek belé helyezett bizalmát, a köri jegyzőségről lemond.

Elnök őszintehangu meleg szavakban az egész kör nevében megköszöni Kisszélynek munkásságát s tekintettel lemondásának alapos oká-

ra, a kör elfogadja Kisszély Ernő lemondását. Az igy megüresedett jegyzői tisztségre rövid eszmecsere után, Kollár Antal nagybodolyai tanitó választatott meg.

b) Ezután felolvastatott Főtiszt. Zádor Alajos baranyabáni esp. pléb. volt köri elnök ur levele, melyben kéri elnököt, hogy tolmácsolja a gyülés előtt köszönetét Jung Ferenc vil. elnöknek, azért a szives megemlékezésért, melyben őt a tavaszi gyülés alkalmával részesitette.

c) Elnök felolvassa Kopári Lajos pélmonostori tanitónak okt. 18-án kelt levelét, melyben jelenti a körnek, hogy betegsége miatt ugy ő mint neje Krautszak Erzsébet tanitónő a gyülésen részt nem vehetnek.

A gyülés nem helyesli Kopári Lajos azon eljárását, hogy helyettesről nem gondoskodott. Ha már betegsége miatt nem jöhet el, küldte volna el a gyülésre elkészitett dolgozatát, hogy azt tárgyalni lehetett volna.

d) Főtiszt. elnök mielőbb a tárgysorozat másik pontjára áttérne, tudomására adja a tanácskozmánynak, hogy körünk egyik érdemekben dus tagja Wéber József ez évben tölti be tanitóságának 40 éves müködését. Elnök meleg szavakban üdvözli illetőt ez alkalommal az egész kör nevében, kifejti, hogy Wéber József nemcsak mint tanitó teljesitette 40 éven keresztül hivatásával járó kötelességét, hanem a mellett ugyszólván lelkipásztora is volt népének; nemcsak hazájának, hanem egyházának is hü harcosa volt.

A tanácskozmány viharos „éljen"-nel felelt elnök szavaira.

Az elhangzottak után az ünnepelt emelkedett szólásra s tán lakonikusabban nem lehetett volna jellemezni munkásságát, amint ő mondta, többek között ezen szavaival: „Mindig — ugymond — szemem előtt lebegett e három szó: Isten Király, Haza."

III.

A mult gyülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesitése.

A mult gyülés jegyzőkönyve felolvastatott s észrevétel nélkül aláiratott.

IV.

Iskolai fegyelmi szabályok.

A tanácskozmány Kopári Lajos által kidolgozott iskolai fegyelmi szabályzat szövegét a tavaszi gyülés határozata alapján véglegesen megállapitotta. Elfogadja Kopárinak azon inditványát, hogy nevezett fegyelmi szabályok a nép nyelvén, könyvecske alakban kinyomassanak s azok a szülőknek miheztartás végett kiosztassanak.

A fegyelmi szabályzatban a mulasztásokra vonatkozó fejezetre nézve Szajkó József darázsi tanitó megjegyzi, hogy hiába irják ki a tanitók a mulasztókat, mikor a mulasztások utáni birságok behajtásával a legtöbb községben az elöljáróság nem törődik.

Tekintettel arra, hogy a panasz általános, határoztatott: keresse meg a kör *az egyházi hatóság utján a közig. bizottságot*, hogy az szólitsa fel egy szigoru rendeletben a községi elöjáróságokat s utasitsa a törvény ide vonatkozó rendeleteinek figyelembe vételére és a kimutatott isk. mulasztások szigoru végrehajtására.

V.

Tanitók hibája.

Előadó: Schneider Lajos kiskőszegi tanitó.

Eőadó pedagogiai szempontból veszi a tanitók hibáját bonckés alá, nevezetesen a rend, fegyelmezés büntetéseknél előforduló hibákat.

A nagy gonddal s élvezetes modorban tartott előadásból sok tanulságot merithetett a hallgatóság miért is előadónak jegyzőkönyvi dicséretet és köszönetet szavazott a tanácskozmány.

VI.

A szabadkőmüvességről.

Előadó: Ujlaki K. Dezső.

Előadó a mult ülés alkalmával abban hagyott beszédének fonalát felvéve, ismerteti a szabadkőmüvesség történetét az 1848. években, mikor a magyar emigránsok nagy részét magához ragadta a szabadkőmüvesség; majd áttér a János ritus és Skót ritus egyesülésének idejére és az egyházpolitikai törvények szentesitésének idejére. Ismerteti a jelenkor szabadkőmiveseinek a szekularizációra törekvő munkáját.

A magas szárnyalásu tartalmas beszédet a tanácskozmány a legnagyobb figyelemmel hallgatta végig; melyért előadónak jegyzőkönyvileg hálás köszönetet s dicséretet szavazott meg egyhangulag.

VII.

Tagdijak szedése.

Köri pénztáros a hátralékos tagdijakat beszedte.

VIII.

A jövő közgyülés helyének megállapitása.

A jövő gyülés helyének Kiskőszeg jelöltetett ki. A gyülésen való előadásra jelentkeztek: Ujlaki Dezső: A szociáldemokráciáról, Bartal Imre és Kollár Antal szabadon választott tárgyról. Más tárgy hiányában a tanácskozmány berekesztetett.

Kmf.

Kollár Antal köri jegyző. *Kirschanek Ödön* egyh. elnök.

Jung Ferenc vil. elnök.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Rendes tanitóvá csak az lehet, aki az oklevelét birtokba vette. 1480/1914. sz. Egy hitközség olyan egyént választott meg tanitóvá, aki a képesitő vizsgálatot letette ugyan és erről értesitőt mutatott fel, de az oklevelét még nem vette birtokába, mert a törvényes korhatárt még nem érte el. Kérdés támadt tehát, hogy az ily egyén lehet-e rendes tanitó, vagy csak segédtanitóként müködhetik-e? A vélemények eltérése mellett a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium 1913. dec. 8. napján 169164. VI. b. sz. a. k. határozatában akként döntött, hogy az ily tanitók csak segédtanitó minőségében müködhetnek. Ezt a miniszteri határozatot a Tdő lelkész urak tájékoztatása céljából egész terjedelmében közlöm.

A vallás- és közokt. minisztertől — 169164/1913. VI. b. Hivatkozással Nagyméltóságodnak f. évi 3790—913. sz. a. kelt nagybecsü megkeresésére van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel a következőkről értesiteni:

A Nagyméltóságod által hivatolt 1911. évi Szabályzat 35. §-a az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 86. és 108. §-ai alapján vétetett fel a Szabályzatba. Jóllehet az 1913. évi XVI. t.-c. két évvel későbben keletkezett, mégis a törvénynek a Nagyméltóságod által hivatolt 2. §-a és a Szabályzat 35. §-a között egyáltalában nem forog fenn semmiféle eltérés. Ehhez képest az 1913. évi XVI. t.-c. 2. §-ának megfelelő „érvényes oklevéllel biró" egyénnek csak az a tanitó tekinthető, aki eredményesen kiállott oklevélnek a birtokában van, amelyet a törvényben megállapitott kor elérvén, megszerzett.

A képesitő vizsgálatot eredményesen kiálló tanitójelölt, aki erről értesitőt mutat fel, az oklevél birtokba vételéig csak mint segédtanitó alkalmazható.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte tiszteletem nyilvánitását. — Budapest, 1913. évi december hó 8. — A miniszter rendeletéből: Jankovich, miniszteri osztálytanácsos.

Katonai szolgálatra bevonult tanitókat nyugdijas tanitókkal helyettesiteni szabad. 1481/1914. sz. Miheztartásul jelzem, hogy a nagymélt. m. kir. Vallás- és Közokt. Miniszter ur mult 1913. évi 193.303. sz. a. megengedte, hogy az egyéves önkéntesekül tényleges katonai szolgálatra bevonult tanitók helyettesitésével, az illető kir. tanfelügyelő beleegyezése mellett, már nyugalomban levő tanitókat is meg lehessen bizni — abban az esetben, ha a kiirt pályázat, törvényes képesitésü, avagy tanitóképző intézetet végzett folyamodó hiján meddő maradt, és ha a helyettesül alkalmazni kivánt nyugdijas tanitó hatósági orvosi bizonyitvánnyal igazolja, hogy meglevő fogyatkozásai őt e tanitói teendőknek ideiglenes teljesitésében nem gátolják. — Önként értetik azonban, hogy sem fertőző betegségben szenvedő, sem a magyar nyelvet oktató képességgel nem biró, sem pedig az 1907. évi 27. t.-c. 22. §-ának a.—i. pontjaiba ütköző vétségek miatt fegyelmileg elitélt nyugdijas tanitók helyettesekül nem alkalmazhatók.

Az ily nyugalmazott tanerők a helyettesités tartalma alatt is teljes egészében élvezik nyugdijukat, — anélkül azonban, hogy a helyettesi szolgálat a korábbi ellátással szemben részökre bárminemü jogkedvezményt biztositana.

Papok és tanitók közös husvéti sz. gyónása és áldozása. 1484/1914. sz. Tiszt. papságom s egyházmegyém tanitói kara gyakorlatból ismeri 1909. évi V. számu körlevelemben 936/1909. sz. a. az espereskerületi papság és tanitók husvéti közös szent gyónására s áldozására vonatkozó rendelkezésemet. Jóleső érzéssel tölt el az a tudat, hogy rendeletem inditó okát: az együtt érzés és összetartás megerősitését, a jó példaadás erkölcsi sulyának fontosságát megértették, de még fokozottabb örömömre szolgál, midőn koronai ülések határozatát olvasom, mely a közös szent gyónás és áldozás napját az egyes plébániákban eucharisztikus ünneppé avatja, hogy papok és tanitók a maguk és a hivők lelkét is közelebb hozzák az isteni főpaphoz, a legfőbb tanitóhoz s a mindennapi élet hidegségeért kiengesztelésül kis meleget is nyujtsanak az eucharisztikus Üdvözitőnek. Szeretettel ajánlom ezt a gondolatot tiszt. papságom s kedves tanitóim figyelmébe s hogy mindnyájunk jó példáján az én főpásztori lelkem is épülhessen, az 1909. évi V. számu körlevéli rendelkezésemet kiegészitendőnek határoztam azzal, hogy a husvéti közös szent gyónásról és áldozásról, bármily keretek és ünnepségek között történjék az, a kerületi esperesek a távollevők igazolása mellett jelentést tegyenek kiterjeszkedvén arra is, hogy miként feleltek meg kötelességüknek azok, kik az 1910. évi XXII. számu körlevélben 4876/1910. sz. a. közölt intézkedés értelmében a közös ájtatosságtól távolmaradhatnak. A közös példa s az egymáson való épülés a kegyelmi élet növelését eredményezi, melynek soha el nem muló gyümölcse az örök élet, egyedüli célunk.

Iskolai előmeneteli naplók ellenőrzése és lepecsételése választási célokra. 1486/1914. A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszter ur f. é. márc. 31-én 1184/1914. eln. sz. a. kelt átiratát alább egész terjedelmében tudomásvétel s miheztartás céljából közlöm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 1184/1914. eln. szám.

Méltóságos és Főtisztelendő Gróf, Püspök Ur!

Az országgyülési képviselők választásáról szóló 1913. évi XIV. t. c. 49. és 51. §-a szerint azt, hogy milyen iskolai feljegyzések alapján lehet az elemi népiskola IV. és VI. osztályának sikeres elvégzéséről szóló bizonyitványt a választói jog igazolásának céljára utólagosan kiállitani s az ilyen utólages bizonyitványok kiállitásának egyéb módozatait a vallás- és közoktatásügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg rendelettel állapitja meg. Ennek a törvénybeli felhatalmazásnak alapján a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg egyidejüleg és jelen szám alatt a csatolt rendeletet bocsátom ki az országgyülési képviselők választásáról szóló 1913. évi XIV. t. c. végrehajtása tárgyában, melynek I. részére van szerencsém Méltóságod figyelmét tisztelettel felhivni.

A rendelet 2. §-a szerint a fiu és a vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerü feljegyzéseit bezárólag az 1900—1901. tanévről visszamenőleg az ügy sürgősségére való tekintettel városokban a polgármester által a szükséghez képest kijelölt egy vagy több tisztviselő, nagy és kisközségekben a községi elöljáróság nevében a biró és a jegyző vizsgálja meg és pecsételi le. Ezzel a tennivalóval az iskola helyén levő közigazgatási közegeket kellett megbizni, mert az iskolai feljegyzések szállitását és valamely magasabb foku közigazgatási hatóságnak vagy a tanfelügyelőnek nagyobb számu iskola által beszállitott feljegyzések megvizsgálásával való elárasztását a közigazgatás zavartalan menete érdekében el kellett kerülni. Az 1901—1902. tanévtől kezdve vezetett előmeneteli naplóknak a választói jogosultság szempontjából nem sürgős átvizsgálását, jegyzőkönyvbe foglalását és lepecsételését azonban természetesen már a tanfelügyelő fogja végezni rendes iskolai látogatásainak során. Ezeknek tájékoztató előrebocsátása után tisztelettel felkérem Méltóságodat, méltóztassék a fennhatósága alatt álló hitfelekezeti iskolafenntartókat felhivni, hogy az általuk őrzött előmeneteli naplószerü feljegyzéseket bocsássák szabályszerü eljárás végett a nevezett közigazgatási közegek rendelkezésére.

A rendelet 4. §-a értelmében a megszünt fiu és vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerü feljegyzéseit fel kell kutatni és megőrzés végett a városok polgármesterének, a polgári község elöljáróságának át kell adni. Ezeknek a feljegyzéseknek ilyen őrzését azért kell elrendelni, mert az érdekeltek azokhoz ott férhetnek hozzá legkönnyebben és mert az egyházi főhatóságok vagy más egyházi szervek a feljegyzések alapján másodlatok kiállitásával alig lennének terhelhetők. Felkérem Méltóságodat, méltóztassék a fennhatósága alá tartozott megszünt fiu és vegyes elemi népiskolák előmeneteli naplószerü feljegyzéseinek felkutatása iránt a maga részéről is intézkedni és a feltalált feljegyzéseket az illetékes polgármesternek, illetve községi elöljáróságnak átadni.

A rendelet 6. §-a értelmében a közigazgatási bizottság a fiu- és a vegyes elemi népiskolák igazgatóját (tanitóját) többek között figyelmeztetni tartozik bizonyitványoknak választási célokra való utólages kiállitása körül elkövetett visszaélések büntetőjogi következményeire. E részben tisztelettel kiemelem, hogy ilyen természetü figyelmeztetések jogrendünkben szokásosak. Igy pl. a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXVI. t. c. 210. §-a és a polgári perrendtartásról szóló 1896. évi I. t. c. 305. §-a értelmében minden tanut a birónak figyelmeztetni kell a hamis tanuzás büntetőjogi következményeire.

Minthogy az értelmi cenzus révén a népiskolai ügy a választói joggal érintkezik, azért a választói jogosultság igazolására szolgáló bizonyitványok kiállitását a közigazgatási szervek szorosabb felügyelete alá kellett helyezni. Félreértés elkerülése végett azonban kiemelem, hogy a rendelet I. részében foglalt szabályok csupán bizonyitványoknak a fenti alkotmányjogi célból való kiállitására vonatkoznak.

Budapest, 1914. évi március hó 31-én.

Jankovich.

Üvegszükséglet iskolai laboratoriumok részére a zsolnai üveggyárnál rendelendő meg. 1487/1914. A vallás- és közoktatásügyi nm. miniszter urnak alábbi levelét és körrendeletét oly megjegyzéssel közlöm a fenhatóságom alá tartozó rk. iskolák igazgatóságaival, hogy a laboratoriumi üvegeket a Szent-István-Társulat is a zsolnai üveggyárból szerzi be s azért a Szent-István-Társulatnál nyugodtan rendelhetnek az alábbi rendeletnek megfelelő üvegeket.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. — 176245—1913. VI. b. sz. — A hazai tanszeripar támogatása és felkarolása ügyében kibocsátott rendeletemet oly tisztelettelies kéréssel van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak másolatban tisztelettel megküldeni, hogy a főtiszt. Főhatóság bölcs fennhatósága alá tartozó tanintézetekre nézve hasonlóképen intézkedni méltóztassék. — Budapest, 1913. december hó 12. — A miniszter helyett: Benedek s. k. államtitkár. — Valamennyi egyházi főtiszt. Főhatóságnak.

A kir. főigazgatókhoz és tanfelügyelőkhöz fenti szám alatt intézett rendelet másolata:

„Az 1907. évi III. törvénycikkben, továbbá a hazai tanszeripar pártolása ügyében kibocsátott 1907. évi 8886. számu rendeletemben foglaltak kapcsán felhivom Cimet, értesitse szigoru miheztartás végett a felügyelete alá tartozó állami és községi iskolák igazgatóit, hogy tekintettel azon körülményre, hogy a zsolnai üveggyár részvénytársaság zsolnai gyárában most már hazai gyártmányu laboratoriumi üvegek is készülnek és ezért az idevágó szükségletek a hazai ipar utján is fedezhetők, a vezetésükre bizott tanitézetek részére szükséges laboratoriumi üvegeket ezentul kizárólag ezen hazai készitményekből fedezzék.

Külföldi eredetü laboratoriumi üvegkészitmények a bevezetőleg idézett rendeletem értelmében ezentul csakis itteni részről kieszközölt előzetes engedély alapján szerezhetők be" — Hivatalos másolat hiteléül: Heckl. s. k. igazgató.

Friedman Károly
PÉCS
BUTORGYÁR

Versenyképes szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Tulhalmozott raktár miatt

mélyen leszállitott

árak.

Árjegyzék kivonat.

	Korona
1 teljes hálószoba berendezés	348·00
1 „ ebédlő, faragott kredenc, 1 asztal kihuzható, 6 valódi hőrszék	265·00
1 Thonet szék oldalkötéssel	4·40
1 magas ebédlő diván plüsch behuzattal	56·00
1 ottoman	37·00
1 sodrony ágybetét	10·50
1 afrikmatrac 3 részes	14·00
1 lószőrmatrac 3 részes	46·00
1 rézágy angol, sodronybetéttel	92·00
1 vasmosdó	6·00
1 rézkarnisch (nem rezezett)	4·00
1 szalon berendezés, 1 canapé, 2 karosszék és 2 szék, finom szövettel	152·00

Háló, ebédlő, szalon, uri szobák, réz és vasbutorok rendkivül nagy választékban, **bámulatos olcsó szabott** árak mellett.

„Turul“
cipők.
130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.
Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —
TURUL cipő
Turul cipőgyár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.
Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.
— A Nemzeti Casino mellett. —
Kérjen árjegyzéket!

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.
Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.
A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.
ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK
Orgona- és harmoniumgyár Pécsett
A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője
Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü
ORGONÁIKAT
a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu
harmoniumok minden nagyságban.
Elektromos fujtató készülékek Elektromos fujtató készülékek
Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!
Hazai posztónemüeket
dús és izléses válaszlékban eredeti gyári árakban
árusitja kizárólag
KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára
Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület
Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.
Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak.
Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.
A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.
A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.
A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.
Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 5. szám. Május 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szegessy-u. 3., hova a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztárára ur czimre Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

Az énekoktatás tanterve.

Jelige: Lassan járj, tovább érsz!

Szerzője: Bakay Alajos, ózdfalui ktanitó.

Már most négy százados számüzetés után előáll az egyházi zene, az ő ezer éves külsejével s azt mondja: Kövess engem!

Hagyjam el azt az ideált, melyet 400 éven át követtek őseim s a jelen pillanatában szebb, mint valaha? Tetszetős, divatos, minden nyelven beszél, minden érzelmet megért, minden vágyat kielégit s most hagyjuk el, mert a régi azt mondja, hogy nem vagyok tetszetős és divatos, mert elhanyagoltak, egy nyelven beszélek, de az az igazi egy érzelmet keltek csak, mert a többi bün és egy vágynak a kielégitését célzom, mely egyedül méltó emberhez!

Ezt 400 éves álom után egyszerre nem lehet megérteni — a mélyen alvót ne öntsd le hideg vizzuhannyal, mert zavarok támadhatnak elméjében. S ha már a világi zene ma is megvan, mi meg azzal fejlődtünk eddig az ő általa követett irányban, lehetetlen egyszerre más utra térni, olyanra, amely a mi felfogásunk szerint visszafejlődés lenne. Ezt az ürt át kell hidalni, kapcsolatot kell létesiteni az uj és a régi zene között, mert mig az uj zenét, ha nem lelki szükségletünk is, de ki nem kerülhetjük, a közbevetett kapcsolódás nélkül nem méltathatjuk kellőképen a régit.

Itt van tehát tere egy észszerü énektantervnek, amely az előadottak nyomán és kellő figyelembevételével készül. A chorális felujitásának kisérlete azért megy nehezen, mert ugy tesz, mint a vásári eladók: ő is kinálja áruit.

Mások is ezt teszik, de több szerencsével, mert az ő portékájuk divatos, tehát tetszetős s igy kelendőbb is. Ha az elemistákat, a középiskolásokat kitanitják chorál-énekesnek, nagyon kevés haszna lesz annak, amikor nem veheti az életben ez idő szerint hasznát. Az az elemiben eltöltött hat esztendő hamar lejár, utánna már az élet veszi nevelő körébe s ott nem értékesitheti azt a szerinte nyakatekert, idegen nyelvü, nagy fáradsággal betanult éneket, mert a nagyanyó is kinevetné vele, pedig az tekintély ezen a téren, mint mondani szerencsém volt.

Nem célom részletes tantervet kidolgozni, de két hónapi idő, tele a megélhetés miatt való aggódó küzdelemmel, nem elég idő egy lelkiismeretes, alapos, részletes tanterv kidolgozására s azt hiszem, a pályatétel kitüzése sem kivánt részletes tanterv birtokába jutni.

Az énektanterv elvéül fogadjuk el azt az irányt, mely az ismertről következtet a megismerendőre.

Erre a célra az első elemi osztályok növendékei mindenek előtt helyes, magyaros, tiszta kiejtésre szoktatandók.

A helyes hangvétel, mint hallási gyakorlat különösen gyakorlandó; mélyebb és magasabb hangokat egymás után együtt is és külön-külön is énekeltessünk, hogy különösen az utóbbi által a személyes bátorságot bele neveljük s ezáltal önbizalmat nyerve, a továbbiakban fölér fél fáradsággal.

Összegyüjtendő volna minden kifogástalan szövegü, énekes gyermekjáték s ezeknek a szövegét a dallamával hallás után megtanulhatják. Már itt különös figyelemmel legyünk arra, hogy olyan dalt, amit a gyermekek nem egész kedvvel énekelnek, tovább ne forszirozzunk, mert az érdeklődést nehéz lesz lekötni.

A dalos gyermekjátékokat istápoljuk és serkentsük rá tanulóinkat. Ez fokozza a dalos kedvet s minket a jövőben megment nagy munkától, mert a gyermekek egymástól eltanulják és nekünk nem kell vesződnünk vele. Ha mi is vigyázunk arra, hogy a gyermek a dallamot hamisitatlan tisztasággal tanulja meg, nem fogjuk megbánni.

A nagyobbak énekét hallgatják s esetleg a jobb hallásuak meg is tanulják; ezeknek jutalmul megengedhetjük, hogy a többivel énekeljenek. Ez azért is szükséges, mert némely gyermek hallása, hangja fejlettebb s ezeket kár fejlődésükben visszatartani azáltal, hogy a gyengékkel egy szinvonalon tartjuk.

Ilyen módon az egyházi énekben is részt vehetnek, midőn azt a többiek énekik.

Az első osztály anyaga kevésnek látszik, de azt nagyon lelkiismeretesen kell venni. Ha nem tudjuk megtanitani ott a helyes hangvételre s megtürjük csak némileg is a népies, erőlködő, tolakodó — minden, csak nem énekhangot, nem fogunk célt érni. Az utcán, udvaron, játékközben azonnal szóljunk annak, aki a népies hangján énekel. Tehát nemcsak, hogy kevés, de igen sok az anyag az első osztályban, mert ott a kezdet, ott kell alapozni.

A második osztályban folytatjuk az énekes gyermekjátékok dallamait, olyanokat, melyek nagyobb hangterjedelmet kivánnak; ez már kevés lesz és itt az egyházi énekeket csaknem mindenik énekelheti a többivel.

Helyes kiejtés és hangvétel szemelőtt tartásával külön gyakoroljuk a piano és forte éneklést oly formán, hogy amit már jól tudnak erősen énekelni, ugyanazt csendesen énekeltetjük. Ilyenkor szigoruan vigyázzunk, hogy azért mindenki énekeljen. Majd ugyanazt az éneket crescendóban, majd decrescendóban énekeltetjük.

Több tanerős iskolában megkezdhető a hangjegy alapértéke, a szünjel, ütemmért s ebben éneklési gyakorlatok (természetesen egy hangon pl. „la“ szöveggel). A pontos ütemezés szintén igen fontos tényezője az énekésnek, azért ezt is jól be kell gyakorolni.

A harmadik osztály megkezdi a hangjegyről való éneklést; fokozatosan haladva egy-négy hangterjedelemig. Természetesen hozzáváló tankönyv szükséges, melyben a dalos gyermekjátékok most már hangjegyelve legyenek s az előző évek gyakorlatai után, ha fokozatos hangtalálási gyakorlat elegendő mennyiségben állt rendelkezésre, nem lesz nehéz négy hangon belül (pl. c-e) tetrachord) bármit elénekeltetni.

Ilyen hangterjedelmen belül egyházi ének hangjegyről is énekelhető.

A c-e tetrcachord megismertetése és szerkesztési szabályának levezetése után (2 nagy 1 kis másod) a következő tetre-

achordot ismertetjük (g-c) — s elegendő gyakorlás után az egész skálát felölelő gyakorlattal már ha a viszonyok megengedik 2 szólamra is énekelhetünk.

A IV. osztály megismeri a tercachordok leszármaztatása utján az elváltoztató és visszaváltoztató jeleket, a gyakorlatban levő hangnemeket dúrban négy előjegyzéssel is.

Tudásához mért, fokozatos tankönyv mellett az állandó kétszólamú éneklés kevés fáradozással fog járni.

Ha templomba járnak, énekeljenek is, de lehetőleg olyan énekeket, melyeket a nép nem ront el beleszólásával.

A V. és VI. osztályokban lehetőleg a tanév elejét kell felhasználni; ugy tavasz felé szokott leginkább jelentkezni a gyermekeknél a hangváltozás.

A moll hangnemek némi begyakorlása után az énektanítás elemi célját elértük; most már könnyü és hangzatos darabok betanulása jó gyakorlatul szolgál. Ha elég számban vannak a hangelváltozottak, azokat külön csoportba osszuk, mert bár ilyenkor erőltetni nem szabad, mégis gyakorlandók. Hangterjedelmük egy oktávon belül marad s ezekkel lehetne a gregorián hangjegyeket is megismertetni, néhány psalmust a vesperásból stb. könnyebb dolgot hamar meg fognak tanulni, mig a leányok az alatt a modern éneklésben folyton gyakorolhatók, mert azoknál a hangelváltozás nem jár olyan feltünő jelenséggel, mint a fiúknál.

Jó tankönyv, ami olcsó is legyen és fokozatos haladással adjon elő, okvetlenül szükséges. Hosszu se legyen, mert hisz egy évben átlag 30—32 óra jut csak az énekre s osztatlan iskolában ebből csak egy kis hányada jut egy osztályra, következőleg a fenti tervet csak több tanítós iskolában lehet megvalósítani.

Általában az énekoktatásban nem lehet oly szigorúan körvonalazni a végzendőket, mint más tantárgyaknál, mert itt több mellékkörülmény éreztetheti módosító hatását. Tapasztalt énektanítók mondják, hogy az iskolák énekanyaga némely esztendőben alul marad a közepesen s hogy az így bekerült osztályból valamit nevelni alig lehet az egész iskoláztatása alatt, tehát 6—8 éven át sem.

Itt a tanítóra kellene bízni, hogy mennyit végezzen — ő tudja, hogy mit és mennyit tud végezni, de amit elvégzett, az legyen a tantervnek megfelelő, mert ebben nem az a célunk, hogy átlagosan végezzük el az anyagot, hanem, hogy amit elvégzünk, az alapot nyújtson a továbbképzésre.

Ha a VI. osztály elvégzése után a növendékeink annyit tudnak, mint a mennyi a IV. osztályban van felvéve anyagul, de azt jól tudják, lehet arra bátran építeni.

Az elemi tanításnak nem lehet célja az sem, hogy templomi énekeseket neveljen, mert úgy járnánk, mint a középiskolák az ő szép tantervükkel, hogy semmit sem tudnánk elvégezni belőle, mert mint ott a tengersok iskolaünnepre való készület fölemészt minden időt, úgy nálunk a templomi készületet hallás után tanítanók, mert ez már eleinte is kivihető és szokottabb módja. Ha a gyermekek csak néha is énekelnek legalább két szólamra, megszeretik azt és oda fognak igyekezni, hogy gyakorolhassák. Erre a célra kellenének a népjóléti intézmények, köztük a népi énekkarok s ha katholikus a többsége és az elemi iskolában alapot kapott rá, könnyen művelheti az egyházi előírású éneket is.

Aki sokat markol, keveset fog. A jelenben érvényben levő tanterv sokat markol, de kérdem, hol van az az iskola, hány tanerős és ami szintén figyelembe veendő, a gyermekeinek milyen az intelligenciája, amelyben ezt a tervet megvalósították.

Magától érthető, hogy az általam ajánlott tanterv csak fokozatosan léptethető életbe. Nagyobb bajt okoz a tankönyv beszerzése, mert a hangjegynyomás aránylag drága minálunk, külföldön készült könyvet meg csak nem használhatunk?!

Talán iskolai falitáblák alakjában lehetne legjobban megoldani a kérdést.

A jó tankönyvön kívül egy jó módszertan megírása is szükségessé válna, de még jobb lenne egy tanfolyam, melynek keretében az énektanítás módját megismerné a tanítóság. Napjainkban a zenetanítás a tanítóképezdéknek egészen másodrendü célja. Tény az, hogy nem szükséges a tanítót zongora vagy hegedü művésszé nevelni, de az énektanitás módjáról beszélnek ott legkevesebbet, sőt a legtöbb intézetben semmit.

Minden tanítóképzőnek van ének- és zenekara. Az énekkar jobbára hallás után tanul, a zenekarban pedig, hacsak valakinek kiváló szorgalma nincs, még a brácsa-kulcsot sem ismertetik meg vele, nemhogy némely hangszer hangalapi sajátságát, vagy némi hangszerelést.

A vidéken sok helyen meg volna a kedv és a hanganyag is énekkar szervezésére, de legtöbb helyen vezető hiányában elvesz minden.

Zenekar még több helyen alakulna, ha volna, aki foglalkozzék velük.

A magyar tanítóság eddig is mindenre jó volt, amire csak gondolták alkalmazni, de az intéző körök elhanyagolják a népjóléti intézmények szervezését, támogatását.

Hiába prédikálunk és tanítunk a szesz ellen, ha a népnek egyébb szórakozása nincs, mint a korcsma, s azért hiába fogunk mi tanítani akár énekművészetet is, ha a nép nem látja be annak jó oldalát. Akit az iskolában chorálissal dolgoznak meg, az az életben azt fogja kerülni legjobban. Azt nyujtsuk a gyermeknek, ami a kedélyének megfelel, mert ezzel szeret foglalkozni s társas tanításban azt meg neg unja.

Lám a régi és az uj irvaolvasási módszer közt az eredmény milyen óriási külömbséget mutat!

Ne akarjunk máról holnapra világrendítő reformokat megvalósítani. Az állam élete nem egy évre sem évszázadra, de sokkal hosszabb időre van berendezve — a vallás pedig, nevezetesen a róm. kath. vallás soha el nem múlik, mert „a pokol kapui sem vehetnek erőt rajta."

Bizony nem volna megvetendő haszon, ha több évszázados mulasztást vagy hanyagságot pár évtized alatt gyógyítani lehetne!

A mai állapot sem egyszerre következett be; lassan, fokozatosan nevelték bele a társadalmat abba a mindenbe, melynek ma örül. Az országban mindenfelé jár már vonat s van mégis elég ember, aki soha nem használta. Voltak ilyen konok ragaszkodói bizonyára az elhanyagolt egyházi éneknek is, akiket akkor állhatatosaknak neveztek — lesznek a mai rendszernek is kitartó hivei, de éppen a népjóléti intézmények életbeléptetésével kellene az egyházi éneklésnek is nagyobb lendületet adni. Beszüntetni a vasárnapi borkimérést, a mi magyarjainkkal úgy járnánk, mint a dohányárak emelésével — maradna minden a régiben. Magánházakban szabad volna az ivás.

A népjóléti intézmények szükségességét már sok helyről hangoztatják s ezek életbeléptével lassan megszünik a mai állapot s nagyobb tere jut a nép közmívelődésének, amelyre igen nagy szüksége van s jelen tanterv megvalósítása jó alappal járulna hozzá egyéb vallási és kulturális törekvéseknek.

Az egyházzenei reform megvalósítása talán már a közel jövőben lehetséges lesz, ha az ifjúságot már az iskolában jó zenei izléshez szoktatjuk, mert a mai operett zene úgy is azt fogja eredményezni, hogy mindenki megundorodik tőle s az ember örökké kutató vágya előbb-utóbb a helyes ösvényre terelődik s ha arra az időre zenei alappal bíró nép áll rendelkezésre, az egységes chorális népének könnyen megvalósulhat.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

Felvétett Pécsett, 1914. május hó 7-én a Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület *igazgatósági* gyülésén.

Jelen vannak: Igaz Béla dr. kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignác v. elnök, Báter János titkár, Székely Márton főpénztáros, Albert István, Hal Viktor, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, mint az igazgatóság tagjai, Szieberth Róbert a pécsi állami népiskolák felügyelő-igazgatója, mint a patronage szakosztály elnöke, Bors József egyesületi jegyző.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Inditványok.

1. Az igazgatóság tagjai mindenek előtt elimádkozták az *Üdvözlégy Máriát*, mely után Igaz Béla dr. egyházi elnök, üdvözölvén a megjelenteket, a gyülést megnyitotta és felhivta Báter János titkárt, a mult igazgatósági gyülés jegyzőkönyvének felolvasására.

2. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván, az minden megjegyzés nélkül tudomásul vétetett és hitelesitetett.

Elnök a jelen gyülés jegyzőkönyvének hitelesitésére Szentkirályi Ede és Hal Viktor igazgatósági tagokat jelöli ki, egyben jelenti, hogy Kőházy Gizella döbröködi tanitónő levélben bejelentette, hogy betegsége miatt a gyülésen nem vehet részt, ezután felhivta titkárt, hogy jelentését tegye meg.

3. Báter János titkár mindenek előtt jelenti, hogy méltóságos Püspök urtól, az egyesület igazgatójának és választmányának 1913. nov. 6-án tartott üléséből Hozzá intézett bizalmi feliratra kegyes leirat érkezett, mely a következő:

4521/1913. A pécsi püspöktől.

Nagyságos Kanonok Ur!

A pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület igazgatósága, mely szándékaimat és törekvéseimet mindenkor a legnemesebb buzgalommal és a nekem felette jól eső megértéssel karolta fel, folyó évi nov. 22-én hozzám intézett feliratában ujabb jelét adta annak a szeretetnek, mellyel főpásztora iránt viseltetik.

Ha a támadások, melyek ellenséges oldalról értek, nem is keseritenek, mindenesetre jól esik az a figyelem és együttérzés, melynek ez alkalomból az igazgatóság is kifejezést adott, mert hiszem és remélem, hogy azon eszmék és törekvések szeretetéből fakadt, amelyekért szivvel-lélekkel dolgozni a legszebb feladat.

Midőn szeretetük e megnyilatkozásáért őszinte köszönetet mondok, egyuttal nemes törekvéseikre Isten áldását kérem, ki buzgó imáiba ajánlattal vagyok

Pécs, 1913. nov. 24.

Nagyságodnak

Krisztusban testvére:

† Gyula,
püspök.

Az igazgatóság örömmel vette tudomásul a meleg hangu leiratot és azt egész terjedelmében jegyzőkönyvbe venni határozta.

Jelenti továbbá titkár, hogy a feloszlott Szekszárdvidéki Tanitóegyesület fennmaradt vagyonának ösztöndij-alapitványul való tőkésitésének Alapitólevél-tervezete, a legujabbi igazgatósági és választmányi gyülés határozata értelmében a következő:

Alapitólevél.

Emlékezetül adjuk mindazoknak, akiket illet, hogy a „Szekszárdvidéki róm. kath. néptanitó egylet", melynek alapszabálya 1168/1884. sz. a. egyházhatósági és 23003/1884. sz. a. kormányhatósági jóváhagyást nyertek, tekintettel a „Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület" megalakulására, — alapszabályai 2770/1908. isk. sz. a. egyházhatósági 111701/1968. sz. a. kormányhatóságilag jóváhagyattak, — a mely minden más Pécsegyházmegyében működő tanitóegyesületet fölöslegessé tesz, 1907. junius 20-án Szekszárdon tartott évi közgyülése jegyzőkönyvének 6. pontjában következőleg határozott: Egyletünk további fennmaradását a a pécsegyházmegyei r. k. tanitóegylet mellett mi sem indokolja s azért a feloszlást ajánlja, vagyonát pedig az alapszabályok értelmében a pécsegyházmegyei róm. kath. alapitványi pénztárába ösztöndij alapnak ajánlja betétetni.

A közgyülés egyhangulag kimondotta a feloszlást és vagyonának a pécsegyházmegyei r. kath. alapitványi hiv. pénztárába ösztöndij alap gyanánt való elhelyezését.

A Szekszárdvidéki római kath. Néptanitóegylet fentidézett határozatát, tehát feloszlását, valamint alapszabályainak 23. §. értelmében a vagyon hovaforditását kimondó határozatát a vall. és közokt. ügyi nm. miniszterium 1913. okt. 3-án 148828/1913. sz. a. azzal hagyta jóvá, hogy a vagyonból, illetve annak kamataiból alkotandó ösztöndijakból az alapszabályok 23. §-a értelmében csakis a központi, a dunaföldvári és a bonyhádi r. kath. tanitók gyermekei részesülhetnek.

Mindezek alapján a feloszlott szekszárdvidéki r. kath. néptanitóegyesületnek volt elnöke és pénztárosa által kezeinkhez, mint a pécsegyházmegyei r. kath. tanitóegyesület elnökségének kezeihez lefizetett s időközi kamatokkal 1400 K. irván egyezernégyszáz K. gyarapodott összeget oly tiszteletteljes kérelemmel terjesztjük a főtisztelendő pécsegyházmegyei hatóság elé, hogy ezt az egyházmegyei hivatal főpénztárába, mint a feloszlott szekszárdvidéki rk. néptanitóegyesület időközi kamatokkal fentjelzett összegre kiegészitett vagyonát beutalványozni, gyümölcsözőleg kezeltetni és az évi kamatokat egy összegben annak méltóztassék kiadatni, akinek a volt Szekszárdvidéki rk. néptanitóegylet alapszabályainak 23. §. rendelkezése értelmében a központi (szekszárdi) dunaföldvári és bonyhádi esperes kerületben működő rk. tanitók gyermekei közül a három emlitett esperesi kerület tavaszi közgyülésén évről-évre választott egy-egy összesen három bizottsági tag oda itéli. A kérvények minden év junius hó 1-ig a pécsegyházmegyei r. kath. tanitóegyesület elnökségének terjesztendők be, mely a kérvényeket a megbizott három tag között körözteti és épen ezért a fentnevezett három esperesi kör elnöksége külön jegyzőkönyvi kivonat alakjában minden év junius 1-ig tartozik értesiteni a pécsegyházmegyei r. k. tanitóegyesület elnökségét, kit választott megbizottjának jelen ösztöndij odaitélése céljából. A megbizottak egymás közt körözik a folyamodványokat és szavazatukat külön féliven nevük aláirásával csatolják. Akihez utoljára jutottak a kérvények, azon megbizott ezeket visszaküldi a szavazóivekkel együtt a pécsegyházmegyei r. k. tanitóegyesület elnökségének Pécsre, ki az egyesület minden évi közgyülésén jelentést tesz ezen alapitvány évi kamatainak odaitéléséről. Ha a három köri megbizott szavazata megoszlik, akkoraz elnök dönt afelett, hogy ki nyerje el az ösztöndijat. A kamatok az egyházmegyei alapitványi hivatal által csak a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület elnöke által láttamozott nyugta ellenében folyósithatók. Ha olyan tanulónak itéltetett volna ezen ösztöndij, aki az év végén elégtelen tanjegyet kapott, akkor ennek nyugtája nem láttamozható, ezen tanuló a kamatoktól elesik és ha nem volt más pályázó, akkor a kamatok tőkésitendők, ha pedig volt oly pályázó, aki legalább elégséges végbizonyitványt nyert ezek közül itélendő elnökileg a legjobbnak. A nyugta tehát mindig évvégi iskolai bizonyitvánnyal együtt terjesztendő be a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület elnökségéhez Pécsre.

Az alapitvány neve: „A volt szekszárdvidéki rk. tanitóegylet ösztöndij alapitványa."

Az ösztöndijat csak polgári, tanitóképzőintézeti, gimnáziumi, reáliskolai és főiskolai tanulók nyerhetik. Kérvényükhöz csatolni tartoznak legutóbbi iskolai bizonyitványaikat, illetve értesitőjüket és keresztelő-levelüket.

Jelen alapitó levelet három egyenlő eredeti és három másolati hitelesitett példányban állitottuk ki. Az eredeti példányok közül egy a pécsegyházmegyei hatóságnak, egy a vall. és közokt. ügyi nagymélt. m. kir. ministzeriumnak és egy a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület elnökségének jut. A 3 másolati példány a központi (szekszárdi) dunarföldvári és bonyhádi esperesi körök elnökségének adatik ki gondos megőrzés céljából.

Kelt Pécsett, 1914. január 31.

a pécsegyházm. r. k. tanitóegyesület titkára.	kanonok, ehm. főtanfelügyelő, mint a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület elnöke.
(Pecsét helye.)	

Előttünk mint tanuk előtt:

Az igazgatóság egyhangulag elfogadta az alapitólevél tervezetét és hálás köszönetet mond nagys. és főt. dr. Igaz Béla kanonok ehm. főtanfelügyelő urnak, az alapitólevél tervezet elkészitéseért.

Bemutatja továbbá titkár Saághy Ferenc gyűdi tanitónak kérvényét, melyben azért esedezik, hogy a Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület pénztárából némi segélyt kapjon, mivel nagyfoku betegsége annyira kimeritette anyagilag, hogy magát gyógykezeltetni alig birja. Jelenti titkár, hogy az egyhm. főtanfelügyelő ur értesitette Saághyt, hogy mivel az egyesületnek segély-alapja nincs, így abbeli kérelmének, hogy az egyesülettől valamely segély utaltassék, őszinte sajnálatára eleget nem tehet, de mindazonáltal a választmányi gyülésen előadja kérelmét.

Az igazgatóság határozza, hogy tekintettel az illető igazán szomoru, sajnálatra méltó helyzetére, 100 korona segély megadását fogja javaslatba hozni a választmánynak.

Ezzel kapcsolatban egyházi elnök ur megemlékezik a sok szenvedésen átment Mattenheim Margit dunaszekcsői tanitónő haláláról és mivel tudomása szerint a hátramaradt szegénysorsú hozzátartozóira a temetésnél fölmerült költségek sulyos teherként nehezednek, javasolja, hogy más egyesületek példájára adjon egyesületünk is némi összeget ezen célra.

Az igazgatóság egyhangulag 40 korona megszavazását fogja ajánlani a választmánynak.

Jelenti ezután titkár, hogy a legutóbbi igazgatósági és választmányi gyülés határozata értelmében megalakitott tanulmányi kirándulásokat rendező bizottság több féle utazási tervet készitett, a terv szerint a kirándulás a rendes évi közgyülés után lenne, melynek utitervét kellőleg kidolgozni ezután fogja a bizottság.

Az igazgatóság a bejelentést tudomásul vette.

Titkár kéri az igazgatóságot, tegyen javaslatot a választmánynak, hogy az idei közgyülés hol tartassék meg.

Az igazgatóság Szekszárd mellett döntött és ily értelemben tesz a választmánynak javaslatot.

4. Ezután a főpénztáros jelentése következett.

Székely Márton egyesületi főpénztáros jelentésében megemliti, hogy az 1913. év január hó 1-én kezdte meg az egyesület anyagi ügyeinek vezetését, az 1912. évről származott 693 K. 89 fill. pénztári maradvánnyal. Legfőbb törekvését, — mondja jelentésében, — az képezte, hogy 3182.34 kor. tagdijhátralékot beszedhesse. Ez a törekvése azonban csak igen kis mértékben sikerült, a menynyiben a hátralék, a folytonos sürgetés és fenyegetőzés ellenére is, — még mindig nagy összeget 2614.34 K. képvisel. Hogy ezt a tekintélyes összeget — rövid határidőn belül — behajthassa, arra nézve kér végérvényes határozatot hozni.

Az 1913. évben bevétel tagdijakban 1989 K 11 fill. Egyéb bevételek összege: 550 kor., összesen 2539 K. 11 fill Ezen bevétel ellenében a kiadás kitett: 2253 K 15 f., maradt pénztári készlet az 1914. évre: 285.96 kor.

Vagyon.

Ngs. és főt. dr. Igaz Béla egyhm. főtanfelügyelő és egyházi elnök ur kezelése alatt volt 3 drb. betétkönyv, még pedig a 89.643. sz., a 90.777 sz. és a „Szekszárdvidéki rk. tanitóegylet" törzsvagyonát föltüntető 97.000 sz. takaréktári betétkönyv.

a) A 89.643. sz. betétkönyv tőkeösszeg 1913. év végén volt:	546.94	kor.
ennek egy évi kamatja	21.87	„
A 90.777. sz. tbetétkönyv tőkeösszege:	716.39	„
ennek egy évi kamatja	28.65	„
A 97.000 tbetétkönyv tőke összege:	1427.69	„
ennek egy évi kamatja	57.10	„
E 3 tőke kamattal együtt összesen:	2798.64	„
b) Főpénztáros kezelése alatt volt a 100.783. sz. betétkönyv. Az 1913. és december 31-én volt a takarékban	24.87	kor.
tőke és ennek ½ évi kamatja	1.56	„
Összesen:	26.43	kor.
c) Tagdij hátralék az 1910. évről	7.—	kor.
1911. „	160.—	„
1912. „	700.86	„
1913. „	1746.48	„
összesen	2614.34	„
Összes vagyon: *a)* 1, 2, 3	2789.64	kor.
b)	26.43	„
c)	2614.34	„
a pénztári készpénz maradvány	285.96	„
és az 1914. év január 1-től május hó 7-ig befolyt tagdijak	568.—	„
Az egyesület összes vagyona:	6293.37	„

A f. évben a következő bevétel és kiadás volt:

Pénztári maradvány 1913. évről . .	285.96 kor.
Tagdijakban befolyt	568.— „
A bevétel összesen: .	853.96 „
A kiadások összege volt a mai napig:	762.31 kor.
maradt készpénzben: .	91.65 kor.

Az igazgatóság a jelentést tudomásul veszi és határozza, hogy mivel az egyesület vezetője elment a kiméletesség legvégső határáig, azért azt fogja javasolni a választmánynak, hogy a hátralékosok ügyvédnek adassanak át, a hátralékok behajtása céljából. Hogy pedig tisztában legyen az egyesület vezetősége a behajtás körül kifejtett ügyvédi működés költségeinek nagyságával, azért az ügyvéddel előre kell megállapodnia.. Egyben a pécsváradi és mágocsi esperes körök pénztárosainak elismerését nyilvánitja, mivel ezen két esperesi körben egy fillér hátralék sincs.

5. Az inditványok következtek ezután Horváth Ignác v. elnök bejelenti, hogy inditványt fog a választmányi gyülésen tenni a Budapesti Tanitóegyesület által a közelmultban hozott és a hitoktatást az iskolából kiküszöbölni akaró határozata, valamint a II. Rákóczi Ferencet gyalázó Szekfü-féle könyv ellen; Bors József pedig jelenti, hogy oly inditványt fog a választmány elé terjeszteni, hogy a rk. igazgatótanitók tiszteletdijának rendezése kérdésében, hasonlóan a lakbérhez és családi pótlékhoz, a megyéspüspök ur utján rendeleti uton való intézkedésért forduljanak a vall. és közokt. ügyi minister Urhoz.

Ugyancsak Bors József jelenti, hogy inditványt kiván tenni oly értelemben is, amely szerint a választmányi és igazgatósági gyüléseken résztvevő tanitóknak napidija az esperesi körök pénztárából fizettessék ki.

Az igazgatóság a bejelentéseket tudomásul vette és kimondotta, hogy az inditványok elfogadását a választmánynak javasolni fogja.

Mivel pedig egyéb tárgy nem volt elnök ur az igazgatósági gyülést loszlatja.

Kmf.

Dr. Igaz Béla kanonok, egyházi elnök. *Bors József* egyesületi jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Pécsett, 1914. évi május hó 7-én a Pécsegyházmegyei r. kath. Tanitóegyesület *választmányi* ülésén. Jelen vannak: Nagys. és főt. Igaz Béla dr. egyházmegyei főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignácz mint világi elnök, Báter János, mint egyesületi titkár, Bors József, mint jegyző és választmányi tag. Albert István, Báthory József, Bodonyi Nándor, Hal Viktor, Kiss Vilmos, Komlóssi Antal, Kircz István, Lassányi János, Németh Antal, Propszt Jakab, ifj. Ruzsinszky József, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, Walter Ádám köri világi elnökök és Ambach Mihály Csernohorszky József, Herger József esperes, köri egyházi elnökök, mint a választmány tagjai. Szieberth Róbert a pécsi állami népiskolák felügyelő igazgatója, a patronage szakosztály elnöke és Polácsi János tanitó, mint vendég.

Tárgy:

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult választmányi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. A beérkezett pályamunkák birálásáról jelentés és határozás.
6. A közgyülés idejének és helyének megállapitása.
7. Egyéb inditványok.

1. Dr. Igaz Béla kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, egyházi elnök szép beszéddel, — melyből kiérzett az igazi ügybuzgóság és nemes törekvés az egyesületet minél magasabb nivóra emelni; kicsillogot a meleg szeretet és megbecsülés az egyházmegye tanitósága iránt. — nyitja meg a gyülést. Őszinte örömmel üdvözli a választmány megjelent tagjait és megjelenésüket ügybuzgóságuk és a tanügy iránt való érdeklődésük bizonyitékának tekinti.

Felveti a kérdést, hogy miként lehetne szorosabb összefüggést létrehozni a köri ülések és az igazgatósági, — illetve választmányi és közgyülések között. Tapasztalta ugyanis eddigi megfigyelő álláspontra helyezkedő működése alatt, hogy jóllehet a választmánynak az összes körök egyházi és világi elnökei tgjai és alapszabályaink értelmében a közgyülésnek feladata a körök működéséről jelentést tenni, hasonlóképen a választmányi és igazgatóság kötelessége a körök ügyeivel foglalkozni, kevés kivétellel a körök nem fordulnak sem egyikhez, sem másikhoz, viszont ezek sem foglalkoznak behatóan a körök ügyeivel. Pedig erős és rendithetlen meggyőződése, hogy mennél élénkebb, mennél elevenebb kapcsolatot tudunk létrehozni egyesületünk ezen különböző szervei között, annál hathatósabban lesz képes a pécsegyházmegyei tanitóegyesület megfelelni magasztos céljainak: „A pécsegyházmegyei tanitók szellemi, erkölcsi és anyagi erejének katholikus magyar nevelés- és tanitásügyi célra egységes szervezetbe való foglalása.“

Egyesülésben, — mondja a tanfelügyelő ur, — nagy erő rejlik. S ha annyi értékes szellemi, erkölcsi és anyagi erőt, mint amennyi a pécsegyházmegyei rk. tanitóságban rejlik, nem irányitunk, nem foglalkoztatunk megfelelően, ez nagy kár az egyházra, a hazára, de magára az egyházmegyei érdemes tanitói karra is. S hogy ez be ne következzék, azért tartja kivánatosnak, hogy a választmányi, igazgatósági és közgyülések a köri ülések tevékenységének adjanak ujabb és ujabb munkát, valamint a körök működését vegyék ezek élénkebben tudomásul. Felkéri tehát a választmányt, hogy tárgyalja ezen kérdést, vagy tüzze ki egyik legközelebbi választmányi ülésre és bizzon meg valakit ezen kérdés tanulmányozásával, mert mindenesetre üdvösebb és hasznosabb munkát végzünk, — mondja nemes föllángolással, — ha efelett tanácskozunk, mint azon tanitók, akik a hitoktatást kivánják az iskolából kiküszöbölni, mert a mi működésünk a tanitók szellemi és erkölcsi művelődését és előrehaladását fogja eredményezni s ez viszont a tanitók becsülését mozditja elő.

Ezek után megemlékezik még a nm. vall. és közoktatásügyi miniszter által életbe léptetett felügyelői intézményről ugy Tolna- mint Baranyavármegyékben a VI. elemi osztályt végzett tanulók vizsgálatára, ha nem is mindazok, — mondja a főtanfelügyelő ur — kiket szivesen látott volna, de a kath. tanitók is tekintélyes számban nyertek megbizatást.

Az elnöki megnyitót nagy figyelemmel hallgatta a választmány és mindenkiben azon meggyőződés érlelődött meg, hogy egyesületünk vezetése jó kezekben van és ha a tagok ügybuzgósága és lelkesedése meg fogja közeliteni az egyházi elnökét, ugy a pécsegyházmegyei tanitó egyesület az országban a legelsők közé fog emelkedni, a hasonló egyesületek között.

Ezután jelenti egyházi elnök, hogy részt vett f. évi márc. 18-án Budapesten a Kath. Iskolaegyesület közgyülésén, 19-én pedig a kath. Tanügyi Tanács ülésén. Lelkesen ajánlja ugy a Kath. Iskolaegyesületet, mint a Kath. tanitók üdülőházát a választmány figyelmébe. A „Kath. Iskolaegyesületet“ ugy lehetne föllenditeni, ha a tanitók nagyobb számban lépnének be és céljaira ifjusági előadások tartatnának; a kath. tanitók üdülőházát pedig — melynek létesitését minden tanitónak örömmel kell üdvözölni, — a közel jövőben kibocsátandó tárgysorsjáték sorsjegyeinek minél nagyobb tömegében való eladása által, minden tanitó jól felfogott érdeke pártolni.

A választmány helyeslőleg vette a jelentéseket tudomásul és kimondja, hogy a körök és igazgatóság, illetve választmány között a minél szorosabb és elevenebb kapcsolatot létrehozni, a Kath. Iskolaegyesületet pártolni és a kath. tanitók üdülőházának céljaira kibocsátandó sorsjegyek minél tömegesebb eladását, elsőrendü feladatnak tartja és mindezeket a körök figyelmébe ajánlja azzal, hogy gyüléseiken a tárgysorozatba felvenni és tárgyalni el ne mulasszák.

Egyházi elnök ezek után üdvözli Sziberth Róbertet, a pécsi állami népiskolák felügyelő-igazgatóját és szerencsét kiván neki uj és diszes állásához.

Sziebert Róbert hálás köszönetét fejezi ki a megtisztelő megemlékezésért.

Elnök jelen jegyzőkönyv hitelesitésére Czernohorszky József és Walter Ádám választmányi tagokat küldi ki és felhivja titkárt a mult választmányi jegyzőkönyv felolvasására.

2. A jegyzőkönyv felolvastatott és hitelesittetett.

Bors József, az egyesület második jegyzője, a felolvasott jegyzőkönyv utolsó pontjára reflektálva, igazoló jelentését előterjesztete és kérte, hogy a választmány azt tudomásul venni és az igazolást elfogadni sziveskedjék.

A választmány egyhangulag tudomásul vette az igazoló jelentést, melyből tisztán látta, hogy a második jegyző jóhiszemüleg maradt távol eddig a gyülésekről, mivel hivatalos értesitést nem kapott megválasztásáról, egyben utasitotta a titkárt, hogy ezentul a megválasztott tisztviselőket irásban, mindjárt a gyülés után értesitse.

3. Bemutatja titkár ezután a Püspök Ur Ő méltóságától érkezett kegyes leiratot, melyben köszönetét fejezi ki az őt ért támadások után hozzá intézett bizalom nyilvánitásért.

A választmány hódolattal vette a kegyes leiratot tudomásul.

Ugyancsak titkár felolvasta a Szekszárdvidéki tanitóegylet ösztöndij alapitó levéltervezetét.

A választmány a felolvasott tervezetet egyhangulag elfogadta.

Előterjesztette titkár az igazgatóság azon javaslatát, hogy Sághy Ferenc gyüdi rk. tanitónak gyógykezeltetésre 100 koronát adományozzon.

A választmány rövid eszmecsere után ugy határozott, hogy tekintettel a szóban levő tanitó nehéz körülményeire 100 korona helyett 200 koronát szavaz meg és mivel „kétszer ad, ki gyorsan ad“, hálás köszönettel elfogadta elnöklő főtanfelügyelő ur azon nagylelkü ajánlatát, hogy a segélyt előlegezni hajlandó.

A nemrég elhalt Mattenheim Margit dunaszekcsői tanitónő temetési költségeinek fedezésére a választmány megszavazta az igazgatóság által ajánlott 40 koronát.

Bejelentette továbbá titkár, hogy a tanulmányi kirándulási bizottság három féle utazási tervet állitott össze. Szieberth Róbert ismerteti a terveket e szerint az első utirány Fiume—Trieszt—Velence; a második Nagykanizsán át Grác—Semmering—Bécs és vissza a Dunán; a harmadik az Alduna.

A választmány megbizza a bizottságot a részletek kidolgozásával, de kéri, hogy a kellőleg kidolgozott utitervet idejében közöljék, hogy arról értesitést nyerjen minden testületi tag, egyben köszönetet mond Szieberth Róbert felügyelő-igazgatónak közreműködéséért.

Minthogy a választmányi gyüléseken, különösen a körök egyházi elnökei részéről nagyon kevesen szoktak megjelenni, kimondja a választmány, hogy felkéri a megyéspüspök urat, hogy körlevélileg hivja fel a föt. esperes urak figyelmét arra, hogy az egyesület választmányi gyülésén — továbbá a föt. plébános és tek. tanitó urakat, hogy az esperes köri gyüléseken minél gyakrabban vegyenek részt.

Jelenti továbbá titkár, hogy dr. Igaz Béla egyhm. főtanfelügyelő egyesületünk egyházi elnöke alapitó tagul lépett be az egyesületbe.

A választmány éljenzéssel és köszönettel vette tudomásul.

4. A pénztári jelentést, a főpénztáros távollévén, ifj. Ruzsinszky József a számvizsgáló bizottság tagja terjeszti a választmány elé.

A választmány a jelentést tudomásul vette és elfogadta az igazgatóság azon javaslatát, hogy a tagsági dijak és a „Kath. Iskola“ előfizetési dijai ügyvéd utján hajtassanak be.

5. A választmány ezután a beérkezett pályamunkákkal foglalkozott.

A patronage szakosztály pályatételére 8. a módszertanira 2 dolgozat érkezett be. A módszertani pályázatra beérkezett két dolgozat közül csak az egyiknek van abszolut becse, a melynek a birálók kiadhatónak itélték a pályadijat. A pályanyertes dolgozat jeligéje: „Sic itur ad astra“. A patronage szakosztály pályázatára beérkezett 8 dolgozat közül 3 olyan kiváló, hogy a birálók nem tudták eldönteni, melyiknek juttassák a pályadijat.

A választmány e tekintetben ugy határozott, hogy a módszertani szakosztály megmaradt pályadiját, a patronage szakosztály pályadijaihoz csatolja és mind a három dolgozatot jutalomban fogja részesiteni.

A három jutalmazott pályamü jelligéje a következő: Az elsőé: „Jou are hungry soam I.“, a másodiké: „Az üdvözitő mondotta: aki befogad ilyen kisdedet az én nevemben, az engem fogad be“; a harmadiké: „Nagy érdemet szerez magának aki lelkeket ment meg Isten országa, embert a nemzet és társadalom javára.“ A többi öt dolgozat szerzője pedig dicséretben részesült. Egyben köszönetet mond a választmány Szieberth Róbert felügyelő igazgatónak a pályaművek birálatáért.

6. A közgyülés helyének és idejének megállapitása következett.

A választmány egyhangulag elfogadta az igazgatóság azon előterjesztését, hogy az ez évi rendes közgyülés Szekszárdon tartassék meg, egyuttal a közgyülés napjául julius hó 6-át állapitotta meg.

Ezzel kapcsolatban Kiss Vilmos inditványozza, hogy kéressék fel a megyés püspök öméltósága, hivná fel körlevélben az iskola fentartókat, hogy tegyék lehetővé a tanitóiknak, a közgyülésen való részvételt az által, hogy necsak az esperes köri gyülésekre, hanem a közgyülésre is adjanak fuvar- és napidijat.

Bors József csatlakozik ezen inditványhoz, annál is inkább, mert, hamár a megyei szabályrendeletek mint Tolnamegyében is, kötelezik a politikai községeket, hogy az általános tanitó egyesületek közgyülésén résztvevő tanitóknak fuvar- és napidijat adjanak, ugy az általuk képviselt ügy érdekében valónak tartaná, ha valamiféle intézkedéssel el lehetne érni azt, hogy az egyházmegye összes r. kath. tanitói is megkapják fuvar- és napidijaikat arra az esetre, ha a Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület közgyülésén részt vesznek.

A választmány ezek után az inditványt elfogadta.

Elfogadta a választmány titkár azon inditványát is, hogy a jövőben a közgyülések ne juliusban, hanem már májusban tartassanak meg.

A választmány ezután megállapitotta a közgyülés programmját, mely a következő:

1. 8 órakor szent mise, mely után Garay szobor megkoszoruzása következik.

2. 9 órakor szakosztályi gyülések, mely alkalommal a módszertani szakosztályban Ember János kir. tanfelügyelő „A magyar nyelv tanitása, nem magyar anyanyelvü hskolában“ cimen értekezik.

3. 10 órakor közgyülés, melynek tárgyai ezek:

a) Elnöki megnyitó.

b) A mult évi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.

c) Urhegyi Alajos budapesti tanitónőképző gyakorlóiskolai tanár, ennek akadályoztatása esetén Bodonyi Nándor igazgató tanitó tart előadást e cimen: „A munka a tanitás szolgálatában.“

d) Titkári jelentés.

e) Számvizsgálók és főpénztáros jelentése.

f) Kircz István igazgatótanitó előadása: „Mily irányban vezesse a tanitó a felnőttek oktatását.“

g) Inditványok.

5. Ezután az inditványok következtek. Horváth Ignác v. elnök inditványozta, hogy az egyesület fejezze ki tiltakozását a Budapesti Tanitótestület azon határozata ellen, hogy a vallásoktatás kiküszöböltessék az iskolákból.

Az inditványt — amelyet a közgyülésen maga Horváth Ignác fog megokolni — a választmány elfogadta.

Ugyancsak Horváth Ignác inditványára kimondotta a választmány, hogy megbotránkozásának ad kifejezést Szekfü könyve által II. Rákóczi Ferencet ért támadások miatt.

Bors József egyesületi jegyző a következő inditványokat tette:

I. Öméltósága Kegyes Püspök Atyánk 1913. évi VIII. körlevelében 1403. szám alatt a r. k. elemi iskolák tanitóinak igazgatói kinevezése tárgyában rendeletet adott ki. Ezen — a tanitók mély hálájára érdemes — rendelet alapján már több helyütt neveztek ki igazgatókat és az igy igazgatói cimmel és működési körrel is felruházott tanitók részére az iskolafentartó hitközségek 100—200 korona tiszteletdijat is állapitottak meg.

Minthogy azonban a hitvallásos és községi iskoláknál a törvény igazgatói dijat nem ismer és sem a 184,941. sz. a., sem pedig a nem rég 21.229—1914. sz. alatt kiadott vall. és közoktatásügyi ministeri körrendelet emlitést nem tesz, mint olyanról, melyet az iskolafentartó, az államsegély leszállitása nélkül megadhat, mivel továbbá, állitólag voltak községi iskolánál müködő igazgatóknál esetek, hogy az igazgatói tiszteletdij cimén adott összeget a törzsfizetésbe számiották és az államsegélyt igy állapitották meg, azért inditványozom:

A legmélyebb hódolattal kérje fel a választmány nagys. és föt. Főtanfelügyelő Ur, mint egyesületünk egyházi elnökének utján Öméltóságát, kegyes Püspök Atyánkat, hogy legyen kegyes a nagymélt. vall. és közokt. Miniszter urat megkeresni, hogy ezen ügy tisztázására oly értelmü rendeletet adna ki, mely a hitvallásos iskolák fentartóinak megengedi, hogy a Püspök által kinevezett igazgatónak az állami iskolák igazgatóinak járó pótlék összegének nagyságáig igazgatói tiszteletdijat adhatnak, anélkül, hogy az államsegély leszállitható volna, egyben mondja ki ez a rendelet azt is, hogy az ilyen igazgatói pótlék fizetés természetével biró javadalom és a tanitó nyugdijigényébe is beszámit oly mértékben, mint az az állami iskoláknál müködő igazgató tanitóknál van.

II. Az alapszabályok 22. §-a szerint a vidéki igazgatósági és tanitóválasztmányi tagok az egyesület pénztárából számla szerint, nyugta ellenében vasuti, vagy más fuvar dijaikat, az igazgatósági, vagy választmányi gyülésen való megjelenésért fölvehetik. Minthogy az alapszabályok napidijról nem tesznek emlitést, már pedig nem kivánható, hogy a vidéki igazgatósági és tanitóválasztmányi tagok a sajátjukból fedezzék a költségeket, az iskolafentartók pedig legfeljebb a közgyülésre adnak, ahol adnak, napidijat, azért inditványozom, hogy mivel a közérdek kivánja, hogy a választmányi tagak lehetőleg minden gyülésen jelen legyenek, de az egyesület pénztára ezt a kiadást talán már el sem birná, mondja ki a választmány, hogy az esperesi körök a saját pénztárukból, az igazgató- és választmányi gyüléseken részt vevő tanitó tagjaiknak, napidijat szavazhatnak meg.

A választmány mind a két inditványt egyhangulag elfogadta.

Mivel pedig egyéb tárgy nem volt, a gyülést elnök ur, három negyed egy órakor berekesztette.

Kmf.

Dr. Igaz Béla, kanonok, egyházi elnök. *Bors József* egyesületi jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Pécsett, 1914. évi május hó 7-én a „Pécsegyházmegyei róm. kath. Tanitóegyesület“ tankönyv szerkesztőbizottságának ülésén. Jelen vannak: Koródy Miklós kp. tanár, a szerkesztőbizottság elnöke. Albert István, Bodonyi Nándor, Báthory József, Bors József, Hal Viktor, Horváth Ignácz, Kiss Vilmos, Komlósi Antal, Kircz István, Lassányi János, Németh Antal, Propszt Jakab, ifj. Ruzsinszky József, Somssich Sándor, Szentkirályi Ede, Walter Ádám köri világi elnökök.

Tárgy: 1. Elnoki megnyitó.
2. Jelentés az eddig történt lépésekről.
3. A további teendők.
4. Inditványok.

1. Koródy Miklós elnök lendületes beszédben nagy hozzáértéssel vázolja a különböző pedagógiai irányzatokat, rámutat arra a tényre, hogy egészen uj irányzatok vannak keletkezőben és a tankönyv szerkesztőbizottságnak elsőrendü föladata kitapogatni a sok közül a legjobbat, a legmegfelelőbbet; majd rátér az egyesület kebelében megindult tankönyv-mozgalomra és erősen hangsulyozza, hogy akkor, amikor megengedte tankönyveinek átdolgozását, őt nem az anyagi érdek vezette, hanem az, hogy azt a módszert, melyet ő képvisel keresztül vigye és minél szélesebb körben elterjessze; felkéri Bors József egyesületi jegyzőt, hogy a jegyzőkönyvet ezen gyülésen is vezesse és a gyülést — miután a megjelenteket üdvözölte — megnyitottnak nyilvánitja.

2. Elnök ezután jelentést tesz a szerkesztendő tankönyv kiadása érdekében eddig tett lépésekről és sainálattal hozza tudomására a bizottságnak a Szent-István-Társulat igazgatójának azon határozott kijelentését, hogy a társulat ezidőszerint nehezen köt szerződést ily irányu könyvek kiadására. Egyben jelenti, hogy az esperesi körök közül néhányan már nyilatkoztak a tankönyv szerkesztésére nézve. Többféle kivánalmak hangzottak el, melyekre minden félreértés elkerülése céljából — ez alkalommal, egy nyilatkozatot kiván tenni.

Mikor a mult évben — mondja az elnök nyilatkozatában — ez a mozgalom komoly alakot kezdett ölteni, többen hozzám fordultak, hogy az egyesület által kezdeményezett tankönyv-mozgalmat segitsem elő. Én érintkezésbe léptem a Szent-István-Társulat igazgatóságával, a honnan azon információkat nyertem, hogy egészen uj könyv kiadásába a társulat nem mehet bele, de ha pl. én hajlandó volnék — az én könyveimet, amelyek a társulat kiadványai között a legjobbak közé tartoznak — átdolgozásra az egyesületnek rendelkezésére bocsátani, s ez alapon egy uj és jó könyv elhelyezése előre biztosittatnék, akkor ennek kiadásába a társulat bele menne. Hangsulyozom, hogy ez a terv az én anyagi érdekeimet érintette, de miként ismételten kijelentettem, ezt az áldozatot meg akartam hozni, hogy egyesületünk egy jó könyvsorozatot adhasson ki. Még azt is külön ki kell emelnem, hogy eszem ágában sem volt soha, hogy könyveim formájához ragaszkodjam, itt tisztán arról volt szó, hogy az én könyveim megesinálják a helyet egy ujonnan szerkesztendő könyv számára, vagyis a Szent-István-Társulat számára anyagi alap meg legyen s igy az ujonnan szerkesztendő könyv kiadása biztosittassék.

A lefolyt év alatt azonban arról győződtem meg, hogy félreértés támadt. Ugy látszik az a vélemény alakult ki, hogy itt mindenáron az én könyveim sorsáról van szó s ez a vélemény abban nyert kifejezést, hogy minden kör kimondta miszerint nemcsak az én könyveim, hanem más könyvek is vétessenek alapul az átdolgozásnál. Eme határozatok nyilvánvalóvá teszik, hogy itt valójában egészen uj könyvek szerkesztését kivánja mindenki s én a magam részéről ezt a gondoatot szivesen találom felkarolandónak, miért is, nehogy az én könyveim akár engemet, akár mást feszélyezzenek terveik kifejtésében, tisztelettel kijelentem, hogy könyveim átdolgozásának tervétől végkép el kivánok tekinteni, visszavonom abbeli kijelentésemet, hogy könyveim átdolgozása utján azok kicseréléséhez hozzájárulok s tisztelettel kérem a mélyen tisztelt bizottsági tag urakat, hogy a tárgyalásból az én könyveimet teljesen hagyják ki s a tárgyalást azon az alapon méltóztassanak folytatni, hogy egészen önálló uj könyvek fognak szerkesztetni, az összes lehető olvasókönyvek figyelembevételével. Magam részéről a mélyen tisztelt közgyülés megbizásának ez alapon is ép oly szivesen teszek eleget mint eddig, de megszabadulva az érdekeltség látszatától, tehát a sikernek több reményével.

A nyilatkozatnak elhangzása után Horváth Ignácz egyesületi v. elnök szólalt fel és köszönetet mond a bizottság elnökének a tankönyv-mozgalom ügyében tett lépésekért, de a most elhangzott nyilatkozatnak azt a részét, melyben visszavonja ama kijelentését, hogy könyveit átdolgozásra odaengedi, a bizottság tudomásul nem veheti és azt, hogy a Koródy-féle könyveket a tárgyalásból hagyják ki, a maga részéről el nem fogadhatja. Bors József ugyancsak ez értelemben szólal fel és hozzáfüzi, hogy a bizottságnak oly értelmü határozatot hozni, amely szerint a Koródy-féle könyvek teljesen figyelmen kivül hagyásával a tankönyv megszerkesztését egészen más alapon határozza el, nem is lehet joga, mert az a közgyülés melyen ez a kérdés fölvetődött megszabta az irányelveket és mikor kimondotta, hogy „a Koródy-féle olvasókönyvek átdolgozandók és egyrésze bennük a reáliák tanitásának módszere teljesen érvenyre emelendő, másrészt a könyvek anyaga egyes részeiben átirandó. A Koródy-féle olvasmányok alapján minden tantárgy számára mintaleckék készitendők.“

Épen azért arra kéri az elnököt, hogy nyilatkozatának ezt a részét ne tartsa fenn. Hasonló értelemben szólalt fel Albert István és inditványozza, hogy Koródy bizassék meg a szerkesztés vezetésével. Többek felszólalása után a bizottság kimondotta, hogy Koródy Miklós kp. tanár urnak, azon nyilatkozatát, hogy a tankönyv mozgalomban az ő könyvei figyelmen kivül hagyassanak, tudomásul nem veszi, mert nem is veheti, mivel egyrészt a közgyülés határozott utasitást adott, de másrészt a körök legnagyobb része e kérdésben még nem is nyilatkozott.

Koródy Miklós ur erre kijelenette, hogy a bizottság határozatának engedelmeskedni óhajt és a megtett nyilatkozatát most visszavonja, mert nem akarja a Szt.-István-Társulatnál eddig elért eredményt kockáztatni, —és elhatározását a körök többségének megnyilatkozása utánra halasztja.

3. Következett a tárgysorozat 3. pontja a további teendők megbeszélése. Somssich Sándor inditványozza, hogy a szerkesztőbizottság a tankönyv megirásánál Hal Viktor földrajz könyvére legyen tekintettel.

A bizotság ezen óhajt tudomásul vette.

Ezután elnök ajálja egy szükebb körü bizottság kiküldését, mely a szerkesztendő olvasókönyvek tervezetét elkészitse.

A bizottság Kóródy Miklós bizottsági elnököt, Báter János egyesületi titkárt, Bodonyi Nándort, Szentkirályi Edét, Albert Istvánt, Somssich Sándort, Hal Viktort megbizza a szerkesztendő olvasókönyvek tervezetének elkészitésével.

Bodonyi Nándor azt a kérdést teszi fel, hogy a most megválasztott bizottság tagjainak fuvar és más költségei miként lesznek fedezve. A bizottság Bodonyit kérdésével az igazgatóság illetve választmány elé utalja, mivel e kérdés eldöntése nem tartozik a tankönyvszerkesztő bizottság hatáskörébe.

Elnök végül teljes szivéből kifejezi azon óhaját, hogy bárcsak teljes siker koronázná a szerkesztőbizottság törekvését és oly könyveket alkothatnának, melyek még a német irodalom ily irányu müveit is felülmulják. Ez után mivel inditványok a meghivón jelzett 7 nappal előbb, nem voltak bejelentve, elnök a gyülést eloszlatja.

Kmf.

Kóródy Miklós, a bizottság elnöke.

Bors József, a gyülés jegyzőkönyvének vezetője.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Iskolai elömeneteli naplók ellenörzése és lepecsételése választási célokra. 1944/1914. F. évi VII. számu körlevelemben 1486/1914. sz. alatt kivonatban közöltem a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1184/1914. eln. sz. abbeli rendeletét, hogy milyen eljárás követendő az előmeneteli naplók ellenőrzése és lepecsételése ügyében. Nehogy a kivonatos közlés esetleges hézagai félreértésekre avagy bárminemü mulasztásra adjanak alkalmat, figyelmeztetem az összes érdekelteket, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1184/1914. eln. sz. rendelete a „Néptanitók Lapja“ 1914. április 9-iki számában a 27. oldalon a hivatalos részben szóról szóra egész terjedelmében megjelent, miért is amennyiben a hatóságom alá tartozó valamelyik érdekelt eme rendelet szabványait alkalmazni kivánná, avagy a körülmények szerint erre szüksége lenne, alkalmazkodjék a fent megjelölt helyen megtalálható s minden iskolában meglevő rendelethez.

Hitvallásos tanitók fizetésének és lakbérének az államiakéval való egyenlősitése ügyében min. rendelet. 1945/1914. Tudomásvétel és számos felmerült kérdés tisztázása céljából 184941/1913. sz. miniszteri rendelet kiegészitéseként, melyet 4732/1913. sz. alatt mult évi XIX. körlevelemben adtam közre, alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 21229/914. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 21229/914. szám.-VI. c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók illetményei ügyében a törvényhatósági közig. bizottsághoz egyidejüleg intézett rendeletem mását van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomásvétel végett ./. alatt megküldeni.

Budapesten, 1914. évi március hó 28-án

J a n k o v i c h.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 21229/914. szám. VI. c.

Tudomásvétel és miheztartás végett a következőkről értesitem a tek. közig. Bizottságot:

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók illetményeinek szabályozásáról szóló törvények és azok végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri rendeletek kifejezetten felsorolják azon eseteket, amelyekben az iskolafentartók tanitóik illetményeit saját erejökből felemelhetik anélkül, hogy a már megállapitott államsegély megvonható vagy leszállitható lenne.

Ezek szerint jogában áll a nevezett iskolafentartóknak:

1. tanitók fizetését az állami elemi iskolai tanitók fizetése arányában felemelni;

2. tanitók lakáspénzét az állami tanitók lakáspénze arányában felemelni és

3. tanitók számára az 1912. évi XXXV. t. c. mértékét meg nem haladó családi pótlékot engedélyezni.

4. Önként értetődik továbbá, hogy nem tehető kifogás az ellen sem, hogy az iskolafentartók tanitóik számára az 1913. évi XVI. t. c. 28. §-ában előrelátott személyi pótlékot sajátjukból engedélyezhessék a megállapitott államsegély leszállitása nélkül.

Ezek szerint módjában áll az iskolafentartóknak az elősorolt négy esetben tanitóik illetményeit az állami tanitók illetményeinek arányában felemelni Amennyiben az iskolafentartók államsegélyes tanitóik fizetését ennél még nagyobb arányban óhajtanák sajátjokból emelni, számolniok kell azzal, hogy a fizetés kiegészitő államsegély a törvénynek megfelelően le fog szállittatni.

Ehhez képest az iskolafentartók akkor, amidőn államsegélyes tanitóik fizetését az állami tanitók fizetése arányában saját erejökből felemelik, azoknak teljes szolgálati idejét, illetve az 1893. évi október hó 1-jét megelőző müködési éveiket (az államsegély leszállitása nélkül) számitásba nem vehetik, mert egyrészt az 1913. évi XVI. t. c. 7. §-a értelmében a községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók szolgálati ideje csakis 1893. évi október hó 1-től kezdve számitható be, másrészt pedig az 1913. évi XXVI t. c. 9. §-a szerint azoknak az állami iskolai tanitóknak a szolgálata, akik községi vagy hitfelekezeti iskoláktól vétettek át, szintén csak a jelzett időponttól számit.

Nyilvánvaló tehát, hogy egyes iskolafentartók az az eljárása, hogy tanitóik fizetésének az állami tanitók fizetése arányában történt emelése alkalmával azoknak 1893. évi október 1-jét megelőző szolgálati éveit is beszámitották, a fizetés kiegészitő államsegély leszállitása nélkül tovább fenn nem tartható, mert akkor egyes községi vagy hitfelekezeti iskolai tanitónak államsegéllyel kiegészitett fizetése meghaladná az ugyanannyi szolgálati idövel biró, előzőleg szintén községi vagy hitfelekezeti iskoláknál alkalmazott állami tanitók fizetését, ami pedig az 1907. évi XXVII. t. c. 14. §-ának vonatkozó rendelkezésébe ütközik.

Mint föntebb emlitettem, 1913. évi XVI. t. c. 28. §-a az iskolafentartóknak egyébként is módot ad arra, hogy az érdemes községi és hitfelekezeti iskolai tanitók részére az illetményeik megállapitásánál figyelembe nem vehető, 1893. évi október hó 1-je előti szolgálatuk fejében évi 200 K-tól, 600 K-ig terjedhető személyi pótlékot adhassanak.

Budapest, 1914. évi március hó 28-án.

J a n k o v i c h.

A hitfelekezeti el. isk. tanitók lakás- és kertilletménye ügyében min. rendelet. 1946/1914. Tudomásvétel s a felmerülő esetekben szigoru miheztartás céljából közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 188858/1913. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 188.858/1913. szám. VI/c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók lakás- és kertilletménye ügyében a törvényhatósági bizottságokhoz egyidejüleg intézett rendeletem mását van szerencsém a főtiszt. Főhatóságnak szives tudomásulvétel végett ./. alatt megküldeni.

Budapest, 1914. március hó 28.

J a n k o v i c h.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 188858/1913. sz. VI/c.

A községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanitók lakás- és kertilletménye ügyében felmerült konkrét esetek alkalmából általánosságban a következő főbb irányelvek követelésére hivom fel a Bizottságot:

1. 1907. évi XXVII. t. c. 2. §-ának első négy bekezdése hatályon kivül helyeztetvén, a több tanerős iskolánál alkalmazott nőtlen vagy hajadon tanitók részére is az 1913. évi XVI. t. c.-ben megállapitott lakás vagy lakpénz biztositandó, ettől eltérő rendelkezésnek most már nincs helye.

2. Ha a természetben nyujtott lakás megfelel a törvényes kivánalmaknak, de a tanitói javadalom összeirásakor haszonélvezete alacsonyabbra értékeltetett, a tanitó a megállapitott haszonélvezeti érték és a törvényben előirt lakáspénz közötti különbözetre jogos igényt nem támaszt.

3. Az 1913. évi XVI. t. c. 17. §-a csak a jövőben létesitendő lakások szobáinak alapterületét határozván meg, a meglevő tanitói lakásoknál a szobák nem kifogásolhatók, ha alapterületük a megyei szabályrendeletben előirt minimumot eléri.

4. Az 1913. évi XVI. t. c. értelmében kertilletmény vagy kertváltság csakis azoknak a tanitóknak jár, akik természetbeni lakást kapnak, a lakpénzt élvezőknek ellenben nem.

5. Azoktól a tanitóktól azonban, akik részére az iskolafentartók az 1907. évi XXVII. t. c. hatályban volta alatt a lakpénzen kivül még kertet vagy kertváltságot is biztositottak, a kertilletmény most sem vonható meg, mert arra szerzett joguk van, ám a tanitók személyében beálló változás esetén az utód kertilletményre már nem tarthat jogos igényt.

Budapest, 1914. március hó 28.

J a n k o v i c h.

A tanitók müködésük helyén kivül fekvő javadalmi földjük után községi pótadót kötelesek fizetni. 1947/1914. Alább szives tudomásvétel és tájékoztatás céljából közlöm a tiszt. iskolaigazgató plébános urakkal a m. kir. közigazgatási biróságnak itéletét oly tanitói javadalmi földek után fizetendő községi pótadó tárgyában, melyek más község határában vannak, mint amelyben a tanitó működik.

5298. szám. 1913. K. Ő felsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási biróság a Károlyi Ferenc pogányi tanitó terhére Németi községben kivetett községi pótadó ügyében Barnyavármegye közigazgatási bizottsága által 3527/911. sz. alatt hozott határozat ellen Károlyi Ferenc pogányi lakós által beadott panaszt 1913. évi október hó 14. napján tartott nyilvános ülésében az 1896. évi XXVI. törvénycikk 34. szakasza alapján tárgyalás alá vevén, kötelezőleg itélt: A magyar királyi közigazgatási biróság a panasznak helyt nem ad. Indokok: Károlyi Ferenc pogányi tanitó azt a kérelmet inézte Németi község képviselőtestületéhez, hogy a németi község határában fekvő, de az ő tanitói javadalmához tartozó ingatlant állami adója után reá kivetett községi pótadó az 1886. évi XXII. t. c. 138. §-a értelmében leirassék.

Németi község képviselőtestülete ezt a kérelmet elutasitotta s elrendelte, hogy Károlyi Ferenctől a szóban forgó ingatlan államadója után járó községi pótadó 1909. január 1-től vagyis tanitói állásának elfoglalásának idejétől kezdődőleg beszedessék.

A községi képviselőtestületnek ezt a határozatát Károlyi Ferenc felebbezése folytán Baranyavármegye közigazgatási bizotsága felülvizsgálván, 3527/911. szám alatt kelt haározatával helybenhagyta.

A közigazgatási bizottágnak ez ellen a határozata ellen Károlyi Ferenc panaszszal élt, kérve annak kimondását, hogy a szóban forgó ingatlan, miután annak jövedelme tanitói javadalmazást képez, Németi községben pótadót fizetni, nem tartozik.

A magyar királyi közigazgatási biróság ezt a panaszt kellő alappal birónak és figyelembe vehetőnek nem találta, mert miként ezt a magyar királyi közigazgatási biróság a joggyakorlatnak megfelelőleg már ismételve kimondotta, — az 1886. évi XXII. törvénycikk 138. §-a értelmében, mely a néptanitók fizetéseik után községi pótadómentességet biztosit, ezen pótadómentesség csak is azon községgel szemben illeti meg a tanitót, amely községben a néptanitó működik: — abban az esetben tehát, midőn a tanitói javadalmazáshoz tartozó ingatlan nem abban a községben fekszik, amelyben a tanitó működik, — vagyis ha a tanitónak működési köre arra a községre nem terjed ki, amelyben a tanitó a tanitói müködést nem teljesit, — pótadómentességet nem igényelhet.

Ebből folyólag, minthogy Károlyi Ferencnek tanitói müködése Németi községre nem terjed ki, — Károlyi Ferenc nem igényelheti Németi községtől, hogy a Németi községben fekvő, de a pogányi tanitói állás javadalmazásához tartozó ingatlan állami adóját községi pótadótól mentesitse.

Ezeknélfogva, minthogy a közigazgatási bizottságnak határozata törvényszerü: a magyar királyi közigazgatási biróság a panasznak helyt nem adhatott.

A biróság a határozat két példányát a 861/913. számu felterjesztés mellékleteivel együtt Baranyavármegye közigazgatási bizottságának azzal a felhivással adja ki, hogy a határozat egy példányát a panaszosnak kézbesitesse.

Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási biróságnak 1913. évi október hónap 14. napján tartott üléséből. Dr. W l a s s i c s Gyula elnök., Dr. B e n k ó Albert előadó.

Felvétel a pécsi püspöki tápintézetbe. 1949/1914. Mindazok, akik a pécsi püspöki tápintézetben a jövő 1914—15. tanévben akár alapitványi, akár jótevők által fentartott, avagy fizetéses helyet óhajtanak elnyerni, folyamodványaikat hozzám intézve a Tápintézet igazgatójánál (Komócsy István, Papnövelde u. 2. sz.) f. évi junius 1-ig nyujtsák be. Figyelembe veendők a következők: 1. Csakis középiskolába vagy tanitóképzőintézetbe járó tanulók vétetnek fel. 2. A folyamodványhoz csatolandó a legutóbbi félévi iskolai értesitő, vagy annak hiteles másolata. Pontosan kiteendő a szülők polgári állása és postai cime. A jótevők által fentartott helyeknél csatolandó a jótevő-fentartó irásos ajánlata. Volt növendékek ezen minőségükre hivatkozzanak . 3. A Hetyey-alapitvány helyein egyenlő minősités esetén a pécsegyházmegyei tanitók gyermekei előnyben részesülnek. 4. A fizetéses helyek diját jövőben is 160 koronában állapitom meg, amely szeptember és január hónapokban az intézet igazgatójának kezeihez előzetes két 80 koronás részletben fizetendő. Ugyancsak nála fizetik a jótevők is járulékaikat. 5. Elkésve érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Schober József-féle „Trauerlieder bei Leichenbegängnissen“ cimü temetési könyv ajánlása. 1950/1914. Sstraub János nagymányoki rk. kántortanitó és Hiller Gyula szekszárdi rk. kántortanitó által 3 és 4 szólamu vegyes és férfikar számára átdolgozott Schober József-féle „Trauerlieder bei Leichenbegängnissen“ cimü énekes könyvet a tiszt. egyházmegyei ppaságnak és kebves tanitóimnak figyelmébe annyival melegebben ajánlom, mivel alkalmas eszköz arra, hogy a még sok németajku községben divó, meg nem felelő, sokszor nevetséges bucsuztatókat kiszoritsa, a nép izlését nevelje, hitéletét fokozza. Éppen ezért azt is hajlandó vagyok megengedni, hogy a hitközségi pénztár terhére előző hitközségi képviseleti határozat alapján egy példányban a kántortanitó használatára németajku községekben beszereztessék és az iskola könyvtárának leltárában nyilvántartassék. Megrendelhető Straub János rk. kántortanitónál Nagymányokon (Tolna m.) Ára füzött példányban 6 K. 50 f., kötött példányban 7 K. 50 f.

Szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Friedmann Károly butorgyára Pécs.

Átköltözés miatt a raktáron levő kész

butorok

mélyen leszállitott áron eladatnak.

Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól	kezdve
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470	„ „
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720	„ „
1 ottomán lószőrréteggel	„ 38	„ „
1 ebédlő diván, modern	„ 56	„ „
1 uri garnitura	„ 290	„ „
1 rézágy sodronybetéttel	„ 86	„ „
1 afrik matrac	„ 14	„ „

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

„Turul“ cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve. :: ::

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel :: :: kitüntetve. :: ::

Alapittatott 1867. évben. | Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü lég- ::: nyomatu és elektromos berendezésü :::

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .·. Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
::::: :::: árusitja kizárólag :::: :::::

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgái a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 6. szám. Junius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

Meghivó,

a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület“-nek 1914. évi julius 6-án Szekszárdon, Tolnavármegye székházának nagytermében tartandó

KÖZGYÜLÉSRE.

a) *A közgyülés előtt:*

1. 8 órakor szent mise a belvárosi plébánia templomban.
2. Fél 9-től 9-ig a Garay szobor megkoszoruzása, mely alkalomra irt ünnepi ódát szavalja Bodonyi Nándor sellyei rk. igazgató-tanitó, szerző.
3. 9—10-ig a módszertani szakosztály tartja ülését. 1. Előadó Ember János Baranyavármegye kir. tanfelügyelője. Előadásának tárgya: „A magyar beszéd tanitása a nem magyar anyanyelvü népiskolában.“ 2. Jelentés a tankönyvszerkesztő bizottság eddigi működéséről, mely után a választmány tart egy rövid gyülést, amelyre a választmányi tagok tisztelettel meghivatnak.

b) *A közgyülés tárgysorozata:*

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult évi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Urhegyi Alajos budapesti tanitóképzőintézeti gyakorlóiskolai tanár előadása „A munka a tanitás szolgálatában.“
4. Titkári jelentés.
5. Számvizsgálók és a főpénztáros jelentése. Az 1915. évi költségvetés.
6. Kircz István teveli r. k. igazgatótanitó előadása: „Mily irányba vezesse a tanitó a felnőttek oktatását.“
7. Az orsz. kath. tanitói segélyalap f. évi közgyülésére az egyházmegyei tanitóság kiküldöttjének választása.
8. Tiltakozás a vallástannak az iskolából való kiküszöbölése ellen. Előadó: Horváth Ignác, egyesületi elnök.
9. Tiltakozás Szekfü könyve ellen. Előadó: Szentkirályi Ede, gerdei igazgató-tanitó.
10. A pályadijak kiosztása.
11. Inditványok, melyek legalább 8 nappal a közgyülés előtt az elnökséghez beterjesztettek.
12. 1 órakor társasebéd a Róm. Kath. Olvasókör disztermében. Egy teriték ára 2 K 20 f. A résztvevők jelentkezzenek Horváth Ignác szekszárdi rk. igazgató-tanitó, egyesületi világi elnöknél.

Megjegyzés. *Más meghivó kibocsáttatni nem fog.*

Pécs, 1914. junius hó 14-én.

Igaz Béla dr., egyesületi elnök. *Báter János,* egyesületi titkár.

Mik a teendők arra nézve hogy a népiskola minden növendéke elvégezze a VI. osztályt?

Az „Országos Katholikus Tanügyi Tanács“ f. év márc. 19-én tartott ülésében 10 tétel megvitatására hivta fel a kath. tanitóegyesületeket és köröket. Hogy a ker. körök alaposan hozzászólhatnának a felszinre vetett minden egyes kérdéshez, s a jelzett időre adhassanak is be *érdemleges* határozatokat, szerény megjegyzésem az, hogy kevés idő adódott hozzá. Ha már az idő rövidsége ennyire sürgőssé teszi a megvitatást, helyén való lett volna, hogy a körök közt csupán 1, 2, de meghatározott tétel osztatott volna ki, s igy valószinübb, hogy a körök mélyen tisztelt elnökei elvárván a tagoktól a dolgozatok pontos beadását, a határozatok nyomatékosabb sullyal kerültek vón' le a boncasztalról.

Igy megeshetik, hogy a tételek közül 1, 2 kerül csak a közgyülés tárgyai közé; holott mindegyike érdemes a tárgyalásra. De ezekhez előzetes tanulmány és szakavatott hozzászólás kell.

Az idő rohan. S mi tanitók a sokféle irányzati vizsgáztatások elől sem térhetünk ki s ezek sikeres eléréséhez nekünk idő kell, annál is inkább, mert megcsökkent irántunk a bizalom, hogy az eddig érvényes vizsgáztatási rendszerünk még a követválasztói jogosultság primitiv előfeltételére sem rejt elég biztositékot.

Ennek a boncolgatása nem tartozik tárgyamhoz, azért áttérek a fenti aktuális tétel megvitatására, s inkább azon okokat fejtegetem: mik állják utját annak, hogy mért nincs minden népiskola abban a szerencsés helyzetben, hogy a VI. osztályt minden feladott növendék sikerrel elvégezhesse.

Röviden megfelelek: Az osztatlan iskola tulnagy száma, itt-ott tulzsufoltsága; a tulhalmozott tananyag, a hézagosan megszerkesztett reálolvasókönyvek, a szülők részéröli indolencia, a gyermekanyag kvalitása, a tanitó egyénisége.

Igen hátráltatja népiskolánk fejlődését a törvénynek 34. §-a, mely szerint: „egy tanitó rendesen 80 gyermeknél többet nem tanithat. Rendkivüli esetekben az iskolai felsőbbség adhat rá engedélyt.“ Sajnos, hogy nálunk még több helyen 100, 120, söt ennél is több gyermeket tanit egy tanitó. Hogy ezen a bajon hogyan lehetne némiképen segiteni, kifejtette ezt már 16 évvel előbb Schön József, aki többek között ezeket irja: „ez csak ugy lehetséges, ha a 48. §. rendelkezéseivel együttesen kaороljuk fel e kérdést, mert ennek a §-nak helyes módositása egész népiskolai tanügyünket átalakitaná.

A 48. §. szerint bármilyen népes legyen is az iskolafentartó község, vagy bármily gyér legyen is benne a lakosság, a népiskolának 6 osztályunak kell lennie. Az akkori statisztika 13.000 osztatlan népiskolát mutatott ki. Azóta apadt ez a szám, de még mindig elég tekintélyes. Hogy ilyen gyermekseregben a rend, a fegyelem fentartásához, hogy ne mondjam, emberfölötti, de mindenesetre nagyfoku erő, idegfeszitő éberség, minden gondtól ment lelkinyugalom és higgadt körültekintés kell, azt bizonyitani fölösleges; de hogy valaki ezt a sok gyereket egy azon időben 6 féle irányban tudja sikerrel foglalkoztatni, ehhez már olyan ember kell, akit Kánt magasabb rendü lénynek („ein Wesen höherer Art“) nevez. De mondjuk, hogy csak 100, mondjuk, hogy csak 80, 70 tanulót kell az osztatlan népiskolában egy időben 6 irányban tanitani, ez sem változtat a dolgon.

Azért, amig ilyen Kant-féle magasabb rendü emberek nem vállalkoznak osztatlan népiskolai tanitóságra, nem is hihetem, hogy az osztatlan népiskola ügyén akármilyen mintatanitási terv, meg bármiféle müvészileg szerkesztett tanitási könyvek lendithetnének.

Tudjuk azt, hogy az osztatlan iskolában pl. a délelötti tanitás feloszlik 6 félórára. Vannak olyan osztályok, hogy ebből csak *egy* félóráig van közvetlen tanitás alatt. Mit csinál a többi öt félórán keresztül? Magánfoglalkozással dolgozik, nemde? De vajjon micsoda értéke lehet az olyan iskolázásnak, ahol az idő $^{5}/_{6}$-od részét csendes gubbasztással kell annak a szegény gyermeknek átkinlódnia?

De azzal a sok magánfoglalkozással legalább a kivánt cél is el van-e érve? Ép-

penséggel nincs. Az 1877. évben kiadott miniszteri tanterv (melynek kötelező ereje, ugy hiszem, még most is fennáll) „A tanitási idő felosztása“ alatt szóról-szóra ezeket mondja: „A tanitónak arra kell törekednie, hogy ha csak kevés ideig is, de mindenesetre délelőtt ugy, mint délután élőszóval tanithasson minden osztályban.“ „Hogy ezt kivált egy tanitóval biró iskolában el lehessen érni, a tanitási időt félórákra kell osztani s a tanitónak minden félórában más-más osztállyal kell foglalkoznia; a magukra hagyott osztályokat pedig hallgatólagos munkával kell elfoglalnia. Az idő tárgyszerinti felosztásához tartozik az is, hogy egy és ugyanazon időben az osztályok vagy egyféle, vagy legalább egymással közel rokon tárggyal foglalkozzanak; ez mind a tanitó, mind a tanuló munkáját elősegiti.“

Tehát a miniszteri tanterv szerint a tanitó egy-egy félórát szentel minden osztálynak, e szerint minden osztályra naponta nem jut több 1 óránál és a tanitó mégis délelőtt is, délután is majd 3 órát kénytelen az iskolában tölteni, ami szintén heti 25, 26 órára rug, s egy-egy osztállyal hetenkint mégis csak 5, 6 órán foglalkozik a tanitó. Igaz, hogy a tanulók leülik a 24—26 órájukat az iskolában, de e leülésből mindenesetre több a kár, mint a haszon. Mert az a csendes foglalkozás, amit a tanitó annak az 5 osztálynak ad, mig az egyikkel foglalkozik, kárbaveszett munka. Avagy ellenőrizheti-e a tanitó a többi 100, vagy 80, vagy 60 gyermeknek foglalkozását? Van-e annyi fizikai ereje, hogy a mindennapon elkészült száz számra rugó különböző fajtáju számtani, nyelvtani vagy egyéb feladatokat átnézhesse, kijavithassa és a tanulókkal megbeszélhesse? Pedig enélkül bizony az egész munkának nagyon is kétes az értéke. Legfeljebb csak ráveti a szemét, de hogy valamennyiét átolvassa s pláne a csak vaktában szembeötlő hibákat kijavithassa, arra még gondolni sem lehet. Mert csak 60—70 gyermek jelenlétében egynek-egynek félóráig irott munkáját pontosan átnézni, kellene 15—20 másodperc, 60-nak 15—20 perc. Hol van még az általános hibák javitásának a munkája? De menjünk tovább!

Az előirt tantárgyak szabatos feldolgozását lehetséges-e keresztül vinni? Sajnos, nem! Mert a rendelkezésre álló félórából 5—8 perc kell a többi csoport magánfoglalkozásának kiadására, ugyanannyi a mult óra anyagának kikérdezésére, egy darab idő a fennirt magánfoglalkozások számbavételére, nem is szólván az óra végén szükséges kibocsátásnál elveszett szüneti időről. Következőleg a legjobb esetben sem jut ki *egy negyed* óra a tényleges tanitás anyagának feldolgozására. Mit bizonyit ez?

Annyit mindenesetre igen, hogy osztatlan iskola vezetésénél, a tanitót és gyermeket megölő nehéz munkához mérten, megfelelő eredmény nincs. A tanitónak vagy lázas kapkodásból áll a munkája, s tanitásának kellő alaposságot adni képtelen, vagy pedig, ha alaposan dolgozik, kifogyott az időből, mielőtt a 4-ik vagy 5-ik tárgynak felvételéhez foghatott volna s az előirt anyagot el kell odáznia. Elől tüz, hátul viz.

Az iskolában maradt gyermekek tehát, akikkel a tanitó közvetlen nem foglalkozhatik, csak az iskola levegőjét, önmaguk és a tanitó egészségét rontják. A népiskolában pedig nem előadni, hanem tanitani, nem feladni, hanem magyarázni kell.

Igy állván a dolog, a Néptanitók Lapjának az egy-tanitós iskolák növendékeinek megosztott vezetésére vonatkozó régibb eszméjét, mint igazán talpraesettet, nagyfontosságunak tartom s igaz meggyőződéssel üdvözlöm. T. i. a délelőtti órákra csak a III—VI. osztály a délutáni előadásokra pedig csak az I—II. oszt. jöjjön fel az iskolába.

Mert tény az, hogy az a III—VI. osztály, amelynek a jelenleg divó félszeg tanitás keretében napi 3 óra tényleges tanitás jut, ha *csak délelőtt* külön tanittatik, az *alsóbb osztályok nyüge* nélkül: nemcsak sokkal alaposabban volna oktatható, hanem még irásbeli munkát is eleget végezhetne, még pedig behatóbb ellenőrzés alatt. Ezenkivül abból a fölösleges görbedezésből is elmaradna jókora nagy adag. Mig más oldalról a délutáni időre szellemének teljesen friss állapotában megjelenő I—II. osztály is ugyanezen elbirálás alá esik.

Nekem erős a hitem, hogy minden tanitótársam ugyanezen az állásponton van, s nem messze az idő, amikor bölcs belátásu kultuszminiszterünk ezen a félszegségen segiteni fog, amelynek megszüntetését halasztani még egy óra is sok.

Mik vezetnek célhoz az osztott iskolákban?

Ott én a fölmenő rendszer hive vagyok.

A tanitó, ha tanitványait a hat osztályon végig vezeti, ugy a nevelés, mint a tanitás terén a legnagyobb sikert érheti el. Elérheti pedig azért, mert a gyermekek egyéni hajlamait, jó és rossz tulajdonságait, családi körülményeit és szellemi képességeit már az első osztályban megismervén, szerzett tapasztalatait 6 éven át használhatja föl, szoros kapcsolatot hozhat létre a szülői ház és az iskola között, mindegyik gyermektől az ő szellemi képességének megfelelő tudást fog követelni. Egységes, egyöntetü, tehát sikeres nevelést csakis a fölmenő rendszer mellett képzelhetek, az ismeretekből egy kerek egészet csak igy nyujhatunk tanitványainknak.

Nem igy van ez az osztály rendszernél. Mindegyik osztály tanitójának, ha 60—80 gyermeket számitunk, hetekre, hónapokra van szüksége, mig a gyermekeket teljesen kiismeri. Hogyan nevel addig? Fogja-e az oly speciálista tanitó, ki mindig a IV. osztályt vezette, a III. osztály tananyagát a gyermekekkel oly sikerrel és oly kevés fáradsággal átismételhetni, mint az a tanitó, ki a gyermekeket a III. osztályban vezette? Nem. Az a tanitó arra fog törekedni, hogy a IV. osztály anyagát minél jobban elsajátittassa gyermekeivel, mert erről itélik meg, hogy ő jó tanitó-e. Ha pedig ez igy van, meg lesz-e a gyermeknek már meglevő és a következő osztályban szerzendő ismeretei között a szerves kapcsolat, a gyermek ismeretei kerekegészet fognak-e alkotni? Lehet-e a nevelés egységes, egyöntetü, ha a nevelő egyénisége minden évben változik? Nem.

Némelyek azt tartják, hogy akkor a gyermek csak a saját tanitóját ismeri és a többieket nem, bátortalan, egyoldalu lesz. Én meg azt mondom: Ha az ily gyermek jobb nevelésben részesült, ha ismeretei inkább alkotnak kerek egészet, kevésbbé lesz bátortalan és egyoldalu, mint az a gyermek, ki minden évben más-más tanitóhoz kerül. Az a gyermek fog az életben jobban boldogulni, ki arra jobban van előkészitve. Az iskolai élet ne utánzása, hanem példányképe legyen a való életnek.

A fölmenő rendszer mellett nem lesz speciálista osztálytanitó, de lesz speciálista nevelő és tanitó, az iskolának pedig ilyenekre van szüksége.

Ha a fölmenő rendszert elfogadjuk, rá van utalva a tanitó, hogy dolgainak utánanézzen, hogy magát tovább-képezze, mert ha ezt nem teszi, eredményt nem fog elérni. Viszont nem természetes-e, hogy az a tanitó, ki évek óta ugyanazt az osztályt vezeti, ki annak minden csinját-binját ismeri, a tanitásra nem készül, s mi óvja őt meg attól, hogy munkája unalmassá és gépiessé ne váljék?

A fölmenő rendszernél nem erőltetjük meg a gyermekeket. A tanitó már az I-ső osztályban a gyengéket visszamarasztalja, s csak azokat viszi föl, akikkel biztosan haladhat. Mit ér az, ha a gyermek sok mindenfélét tanul, de aztán az iskolából kikerülve, ugyszólván semmit sem tud.

A fölmenő rendszer fokozza a tanitó ambicióját, mert fáradozásának eredményét 6 éven keresztül látja.

E mellett a gyermekeket nem erőltetjük meg, ahol tehát csak lehetséges be kellene vezetni mindegyik iskolába.

Mennyiben korlátozza a szülők nemtörődömsége az iskola eredményes müködését?

Igen hosszura kellene nyujtanom e pontnál értekezésemet. Sokszor volt erről már szó. De még mindig nem elég ahhoz, hogy a szülői nevelés és tanitói, az iskolai nevelés közt a szilárd kapcsot örök időkre biztosithattuk volna. Ennek megint sok oka-foka van. Ezt a nemtörődömséget azonban legjobban elősegiti, a szülőknél gyakran tapasztalható hivatásos nevelés s a sziv müveltségének a hiánya. „Akárhány szülő maga is tapogatódzik a nevelés kérdésében, legyen ur vagy paraszt, kitérnek kényessége elől, csakhogy ne kelljen vesződni a szabadjára hagyott gyermekkel. Tetőzi a nemtörődömséget sok szülőnek házon kivüli munkaideje, együgyüsége s rossz példát adó förtelmes életmódja“, mondja Keményfy K. Dániel a „Katholikus Gyermekvédelem“ cimü hivatalos közlönyében.

Hogy a tanitás eredményét mily mérvben veszélyeztetik: csak 1 példát veszek fel. Mi tanitjuk a helyesirást a népiskolában, s meg is követeljük, hogy a velünk való beszélgetést nyelvtani helyességgel végezzék; otthon, a szülői körben a megszokott hibás kifejezéseket használják. S ha még akad egy-két gyermek, aki kérőleg figyelmezteti a szülőit, hogy ezt igy vagy amugy kell mondani, imigyen inti le: — restelvén a dolgot gyermeke előtt, — bánom is én, beszéljen a mester a hogy akar; én meg ugy beszélek, ahogy én akarok meg tudok. Feledi, hogy egykor ő is helyes nyomon járt, mig az iskola porát le nem rázta. Ez pedig nagyban hátráltatja a helyesirás mesterségét, mert kiki ugy ir a hogyan beszél. Ha helyesen gondolkodik, helyesen beszél, helyesen ir.

Van-e az iskolában tulterhelés? Erről is sok szó esett már. Kiragadom ezek közül Beer Simon szavait, mely igy hangzik: „Ami az értelem fejlesztésére és a leglényegesebb alapismeretek elsajátitására — nem mulhatatlanul szükséges, az mind felesleges, ennélfogva oly teher, melyet a gyermekre ok nélkül róttunk. Csak egy-két oly dologra akarunk rámutatni, melyet a népiskolában ma még tanitanak, bár sem az értelem fejlesztésére, sem az életben való boldogulásra nem nélkülözhetetlen. Ime néhány péda: Tanitjuk az ige ragozását. Szükséges, hogy az ember szabatosan és megfelelően használja az ige mindazon alakjait, melyeket a nyelvszokás ismer. De mutasson valaki magyar embert, ki igy beszél: „Hallottam, hogy Ön nálam volt legyen.“ „Már ebédhez ültünk vala, midőn a levélhordó belépe.“ Pardon! Nálunk, hegyalján az öregek még igy beszélnek. Minek tanitsuk az e félét? A hazai történelem tanulása fejleszti a honfiui érzületet. Az ifjuság megösmeri az eszméket, melyekért a nemzet küzdött, az okokat, melyek miatt hanyatlott vagy a mivel emelkedett ezer év alatt. De kérdjük, jobb hazafit nevelünk-e a gyermekből, ha azt is megtudja, hogy a várnai ütközet november 10-én történt, vagy hogy az 1458-iki országgyülés január elsején ült össze? Mi okból vannak tanulóink ily felesleges teherrel megrakva? Mi ennek irányzatát a kor utilitarius, haszonelvüség irányzatában látjuk. „Legmagasabb gyümölcsöztetést“ kiván a társadalom a népiskolától. A főhiba azonban, hogy mi is engedünk ezen külső nyomásnak.

A tanitó mutatni akar. Pedig inkább felvilágositanunk kellene közönséget és iskolaszéket, hogy a szorosan vett népiskola feladata nem az, hogy a tanulók minél többet tudjanak, hanem, hogy képesek legyenek az életben tovább tanulni. Sok mindent tanitunk, a mire a középiskolában talán szükség van a középoktatás céljához képest; de a polgári életben merőben felesleges. Legyen a népiskola egyetlen célja: képessé tenni a gyermeket arra, hogy majdan az élet mezején megfelelhessen hivatásának mint ember, polgár és hazafi.“

Befejezem értekezésemet Prohászka Ottokár szavaival: „Én a jobb jövőt, a jobb tanitótól várom. Nem vádolok. Elismerem, a multban is voltak ügybuzgó, tetterős, sőt a maiaknál jobb tanitók is, de ma fokozottabb szükség van az egységesebb, kulturálisabb tanitóra, akinek nevelésétől függ a jövő generáció sorsa, lelkének kisugárzásai fognak a jobb jövőre fényt vetni. A lelke áthatol átsugárzik a gyermekre. A jövő iskolájának tanitója legyen először is: egységes, egész ember, kell, hogy hitből való világnézete legyen, nem olyan, akire valamiféle sötét szemfedő borul, hanem olyan, aki a meggyőződés szikláján áll és feje fölött a csillagos eget látja.“

Kővágószőllős, 1914. év május hó 23

Gyulay József
igazgató-tanitó.

Az osztatlan iskola II. osztálya számára készitendő s a beszéd-és értelem gyakorlatok anyagát felölelő olvasókönyv tervezete

I. Az olvasókönyvről.

A cél.

Edmondo de Amicius kedves könyvére, az én gyermekkori „csendes barátomra“ „A sziv“-re gondolok. Imbolygó árnyak, kedves gyermekarcok suhannak el lelki szemeim előtt. Velük jártam iskolába, — „az első nap“-tól a „bucsuzás“-ig. Itália kék ege ragyogott felettem, mikor „A sziv“-et lapozgattam a pécsi mezőkön. A kis iskolásfiuk mind régi ismerőseim. A tanitóik tanitóim voltak. És Henrik szülei nemcsak bájos gyermekükhöz, — az én vetélytársamhoz, — de hozzám is intézték azokat a felejthetelen leveleket, melyek gyermekszivem minden parányát szeretetre, önfeláldozásra, szorgalomra hevitették. — Tempi passati!

Henrik, Carrone Nobi, Betti — Isten veletek! —

Nem! Ti ma is megjelentek előttem. Ámde ma már én is tanitó vagyok. Csak ti maradtatok meg gyermekeknek. Nardi iró́nja nem csal. A ti fejetek szőke, barna fürtjeit, csigás huncutkáit nem tépázta meg az idő. A ti arcotokon nem szántott a gond A ti puha vállaitokat nem törte a munka terhe. Ti az időn kivül éltek. Éltek a szivemben, lelkemben.

Látom karikára nyilt barna szemeiteket, amint megtellik lassan könnyel, mikor a gazdag emberségesen kezet szorit a szénhordóval. — Ugy-e az volt a legszebb leckétek abban az évben? — Lássátok, ezt a leckét én még ma is szóról-szóra tudom. — A lombardiai legényke önfeláldozó bátorsága az én hazám iránt érzett szeretetemet is lángra lobbantotta ép ugy, mint a tieteket. Ez a láng ma is lobog. — És emlékeztek-e arra a felejthetetlen napra, mikor a polgármester Coretti mellére tüzte a polgári kötelesség érmét, mert a Pó-ból kimentette egyik pajtását? Emlékeztek-e?

Hányszor sóhajtottam fel, hogy az én iskolai olvasókönyvem miért nem ilyen szép? És velem együtt hányan, kik „A sziv“-et olvasták, átérezték, átélték, megvalósitották.

Mikor jó olvasókönyvet szeretnék tanitványaim kezébe adni, én olyan könyvre gondolok, mely éveken át kiséri a gyermekeket, az ifjut és a meglett embert. Szereplő személyei barátjaivá lesznek. Velük népesitik be képzeletvilágukat. Eszményképeikké válnak. Láthatatlanul irányitják cselekvéseiket. „Egy nevelői rendszert ideáljai után itélhetünk meg, — irja H. Herbert Goddhard, — melyeket az a gyermekek elé állit és azokra szab. A kut nem szökhet magasabbra mint a forrás. Egy gyermek nem lehet jobb eszményképénél. Állits eléje távoli, nemes eszményképet és neki legfőbb gondja lesz, magát az után igazitani; nyujts neki közelit és megszokottat és ő kezdettől fogva korlátolt lesz. Az ő ideáljai gyakrabban származnak az iskolából, mint bárhonnan. Ha az iskola nem nyujt nagy eszményképeket, ugy a gyermek valószinüleg nem is fog soha ilyenekre szert tenni.“[1]) Pedig nekünk, „oly nemzedékre van szükségünk, mely ismeri a világot, el tud igazodni benne, szeret dolgozni, de az élet magasabb céljait szolgálja. Munkabiró, munkaszerető egyéniségeeket erkölcsi embereket akarunk nevelni.“[2])

Ebben a munkánkban a jó olvasókönyv erős támaszunk. A jó olvasókönyv célja a valláserkölcsi jellemet és a nemzeti szellemet a gyermekben megerősiteni, „a tanuló egész egyéniségét nevelni, a nemzeti müveltség elemeinek közlése által.“[3])

II. Az olvasókönyv anyagáról.

A tartalom.

A II. osztlyos olvasókönyv anyagát a beszéd és értelemgyakorlatok, helyesebben a lakóhelyi ismeretek köréből veszi és ennek tipikus tárgyait ugy szövi bele egy egységes életképbe, (Családi kör) hogy az mintegy összetartsa azt a sok szertehulló anyagot. A kedélyképző, sziv- és léleknemesitő mesék, elbeszélések, történetek itt-ott, alkalomszerüleg szövődnek az életképbe, mint himes, virágpöttyös rétbe a pihenőkkel szánt csalitok, bokros helyek. Itt-ott egy-egy dal szövege nógat éneklésre; — amott egy közmondás, adoma noszit csevegésre.

Rochow Frigyes Eberhard „Kinderfreund“-ja óta (1776) sok olvasókönyv jelent meg. Egyik a morális, másik a reális tendenciát juttatja érvényre. Mig mások a nyelvtan szolgálatába állitják az olvasókönyvet és stilisztikai, grammatikai példák kompendiumává teszik. A sok közül gondoljunk a jó öreg Diesterwegre, kinek ‚Schullesebuch in sachgemäszer Anordnung, nach den Regeln des Lesens für Schüler bearbeitet.‘ (1831.) cimü müve, egy kalap alatt — olvasókönyv, praktikus nyelvgyakorló, logika és utmutató a helyesirás- és fogalmazásban.“ Milyen sokat markol. Jól mondja Regener: „Az ö könyve a hangok, betük, szavak és a szavakból képzett egyszerü és összetett mondatok által a retorikai, logikai és esztétikai olvasást akarja szolgálni.“[1]) „Nagy tévedés volt azt hinni, irja Fechner, hogy értelmes és mindent kifejező olvasás csak szalmaszáraz anyagon, mint itt irva van, — tanitható. Sokkal inkább szolgálnak tárgyuknál és tartalmuknál fogva valóságos olvasókönyvi anyagul azok a dolgok, melyek a gyermeket érdeklik és a gyermek annak megértésére elég értelmes; — jobb alapjai a jó olvasásnak, mint az önkényt összeszedett, tartalomszegény, kiszaggatott mondatok, melyek nem függnek össze bensőleg egymással.“[2])

A II. osztályos olvasókönyv tartalmazza mindazt, ami a lakóhelyi ismeretek anyagának tipikus egyedeit, esetleg csoportjait a gyermekek értelmi erejének szemmel tartásával irja le. Továbbá legyen érdekes és hü leirása a falusi emberek életének; foglalkozásainak, szórakozásainak, örömeinek. Emelje a kedélyt, hevitse a szivet, telitse a lelket. Ismertesse meg a földet és mindazt, amit az nyujt. A mezőn élő állatokat az életközösség elve szerint. Tárja a gyermekek elé a világ

[1] Die Ideale der Kinder von H. Herbert Goddard. Z. Exp. Paed. 1907. 156. olv.

[2]) Alexander Bernát: Az olvasókönyvről. II. rész. Népmivelés 1906. V. VI. sz. 439. [1]) U. o. VI. IV. sz. 268.

[3]) Fr. Regener: Besondere Unterrichtslehre. IV. Aufl. 1911. 116. old. [2] U. o.

rendjét. (Nap, Hold, csillagok, tél, tavasz, nyár, ősz, eső, hó, stb.) és utaljon annak teremtőjére az Istenre.

Mindezt könnyed stilben. Rövid mondatokban. A nyolc éves gyermek eszéhez, szókincséhez mérten. Ne legyen soha gyerekes, hiszen embert akar nevelni. De ne is halmozza a stilus virágokat. Nem ide való. Különösen a könyv első olvasmányai legyenek könnyen olvashatók. Még a szavak megválogatása is fontos. Nem idézhetnék Morrison egyik olvasmányánál alkalmasabb példát: „The rat sat on a mat, the fat cat ran tho the mat, the rat ran in-tho the box. Can the cat go in-tho the box? No, the fat cat cannot go into the box." (A patkány egy gyékényen ült, a kövér macska a gyékényre ugrott, a patkány egy ládába (skatulyába) bujt. Bemehet-e a macska ebbe a skatulyába? Nem, a kövér macska nem bujhat ebbe a skatulyába.)[1])

Mily egyszerü! Míg, ha a mi II. osztályos olvasókönyveink közül a 36. kiadást megért Bárány Ignácz: Második olvasókönyvét ütjük fel, mindjárt az 1. olvasmányban ezeket a szavakat találjuk: tarkaszárnyu, üldözőbe, gyüjteni füzérbe, zöldülő csalitban, rétvirágokat, igyekszünk stb.

Megalkuvást nem tűrő kivánságunk az, hogy egységes történetbe, falusi életképbe, mint összefogó keretbe kell beleilleszteni a tanitandó anyagot. Egyik olvasmány kapcsolódjék a másikhoz. A személyek lehetőleg kevesen legyenek, mert igy könnyebben figyelemmel kisérhetők. A szereplő személyek mindennapi életében játszódnak le a különböző események, (tüzvész, vásárra menés, betegség, disznótor stb.) Itt merülnek fel a különböző tárgyakról: (A régi asztalt kicserélik, stb.) állatokról való beszélgetések. Itt hangzanak el az egyes, tanulságos népmesék, adomák és ezekben a közmondások. (Nem pedig külön szedve és egymásra halmozva.) Az ilyen elvek szeirnt szerkesztett könyv közvetetlenebb lesz. Nem elvont, képzeletbeli „minden állatra illő" fej, törzs, végtagos rendszer szerint épiti mondani valóját, hanem az életközösség elvét tartja szem előtt. Az ilyen könyv nem: A ló-ról, A tehén-ről stb. fog szólni, hanem a Kovács Péterék „Büszkéjéről", vagy a Nagy Jánosék ‚Rózsa' tehenéről és annak borjujáról, a ‚Bimbóról' stb.

Összefoglalva az eddigieket kimondjuk, hogy „a II. osztály olvasókönyve (pedig) teljesen a lakóhelyi ismeretek anyagához és tervéhez simuló kell, hogy legyen. Ugy, hogy akár a reális, akár az erkölcsi célt szolgálja a lakóhelyi ismeretek önálló, részletesen tárgyalt tétele, arról az olvasókönyvben is legyen egy, a tételt leiró olvasmány; vagy maga az illető mese, elbeszélés, költemény legyen benne az olvasókönyvben."[1]) Az itt körülirt kivánalmak betartásával.

a) A keret, melybe a beszéd- és értelemgyakorlatok anyaga beilleszthető:

Horváth Antal városban él. Fiát, a kis Józsit Ujfaluba küldi az öreganyjához, öregapjához. Árt a gyereknek a városi levegő. Majd falun megerősödik. A kis Horváth Józsi augusztus végén érkezik meg. Öreg anyja felvezti az iskolába. Józsi a városban I. osztályba járt. Most a II. osztályba irja a tanitó ur. Holnap már iskolába megy. Az öreg anyja késziti az utra. Könyvet, táblát, stb. tesz a tarisznyájába. Elindul.

Az iskolai év minden anyagát beleszövöm ebbe a szélesen induló mesébe, történetbe.

Elérkeznek az iskolai év utolsó napjai. Horváth Antal elmegy a fia vizsgájára. Megköszöni a tanitó fáradozását. Örül fia előmenetelének. A kis Józsi kéri az édes apját, hogy a III. osztályba is itt, falun járhasson. Az édes apja megigéri.

b) A tervezet:

Szeptember. 2. hete: 1. Horváth Józsi iskolába megy. (előkészület.)

2. Az első felelés. (Imádság.) Gyulai, Radnai: 9. 10. olv.

3. Mi van az iskolában? (Hol ül a Józsi? Mit lát?)

Szeptember. 3. hete: 4. Édes anya levele. (A családról.)

5. A kis egér. (A tanitó ur mesélt a kis egérről, Dreisziger.)

6. Csali mese. (Nagyapó meséje. 72. olv. Kóródy, Lakóhelyi ism. 54. old.)

Szeptember 4. hete: 7. Nagyapa háza (Józsi körülnéz a házban. Haza gondol a városi lakásukra. Összehasonlit.)

8. Józsi mesekönyvet talál a padláson. (Ebből fog néha olvasni.)

9. Takács János. (Az osztály legjobb tanulója. Hogyan viselkedik?)

Október. 1. hét: 10. A mi házunk. (Kóródy olv. 6. old.) Takács János mondja ezt a verset. Horváth Józsi fölteszi magában, hogy ő is megtanulja.)

11. Józsi nagyanyjával templomba megy. (Elmondja.)

12. Üres már a fecskefészek. (Nagyapa beszél a vándor madarakról és „Hová megy a vándor fecske?" cimü verssel végzi.)

Október. 2. hét: 13. Az ősz. (Este a kis Józsi megkérdezi miért mennek el a madarak. Itt van az ősz! — mondja nagyapó.)

14. A gyümölcsös kertben. (Megérett az alma stb.)

15. A mezőn. (Burgonyát, káposztát szednek. Jöhet a tél! Mondja Józsi. Még nem. Hátra van még.)

Október. 3. hét: 16. A szüret. (Amit Józsi a szüreten lát . . .)

17. A Bodri őrzi a házat. (Miért tartja nagyapó a B.?)

18. A sánta kutya. (Dreisziger Lak. ism. 73. old.) Józsi a mesekönyvében olvasta, mikor befejezi, nagyapó mutatja Józsi apjának levelét, melyben egy veszett kutya által megmart gyermek sorsát irja le. Örül, hogy Józsi jó helyen van. — (A veszett kutya.)

Október. 4. hét: 19. Édes apa levele.

Október. 4. hét: 20. A macskánk. Józsi a padláson keresgél, mikor a macskát meglátja, amint az egérrel játszik. Ámde az egér elszalad és elbujik. A macska ujra megfogja. Hogyan? Ez van leirva.)

21. Séta a faluban. (A tanitó végig vezeti a gyermekeket a falun. Egy asszony söpri a háza előtt az utcát, holnap vásár lesz. A biró nézi, hogy javitják a hidat stb.)

November, 1 hét. A vásárban. (22. olv.) (Nagyapó vesz csizmát. Nagyanyó egyebet. Józsi is kap valamit. Adás, vevés, aku.)

23. olv. A régi asztalt kicserélik. (Az asztalos műhelyben. Mit lát Józsi az asztalos műhelyben? Alku. Az asztalos elmondja, hogy mennyi a dolga . . . stb.)

24. olv. Vasaliák a Szellőt. (Nagyapó mondja, menjünk haza, mert még a kovácshoz is el kell menni. Haza mennek. Kivezetik a Szellőt, nagyon szép állat. Leirása. Elvezetik a kovácshoz, a többi: Benedek, Körösi, Tomcsányi II. olv. 59. old.)

November, 2 hét. 25. olv. Készül a cipő. (Nagyanyó elküldi Józsit a vargához. Az inas csinálja már a talpat. A legény csizmát varra, a gazda szab.)

26. olv. Az oroszán és az egérke. (Dreisziger II. olvasókönyv 31. old.) (Józsi a leckéiét tanulta. Mikor már tudta, a mesekönyvéből olvasgatott.)

27. olv. A két kecske. (Gyulai, Radnai, Thótt II. oszt. olv. k. 105. old.)

28. olv. Mese. (Győry Vilmos. Mesebeli kis királyhoz stb.)

November 3. hét: 29. olv. Látogatás a szomszédban. (Ki az a szomszéd. Halászék . . .)

30. olv. A baromfi udvarban. (Mórocz, Petrovacz, Walter II. olv. 38. old. A szemszéd lánya Pannika. Segit az édes anyjának stb. / — Verset is tud a tyukról. Amint megpillantja a tyukot a konyhában, rákezdi: Ej mi a kő stb.)

31. Anyám tyukja.

November. 4. hét: 32. A jegyző fia. (E de Amicis: A szénáruló és az ur után. Turi Béla a jegyző fia és a kanászgyerek. — Egyben a tanult, iskolázott ember jellemzése.)

(Folyt. köv.)

[1]) Id Sve: A. Bain: Erziehüng als Wissenschaf. (1880.) 254. olv.

[1]) Dreisziger Ferenc: Lakóhelyi ismeretek. 1897 31. old.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Baranyasellyén, 1914. évi május hó 6-án a „Szigetvári Esperesi Kerület Tanitói Kör" rendes tavaszi gyülésén.

Jelen vannak: Herger József esperes-elnök, Bodonyi Nándor vil. elnök, Szucsits Kálmán, Lassányi János, Hofmeiszter Ferenc, plébános, Cseresnyés Jolán, Waldfogl Ferenc és Károly, Varga Ferenc, Oberritter Alajos, Kovács István, Horváth Béla, Horváth Béláné, Móróc Mária, Vellák Katalin, Mayer Ignác, Horényi Károly, Kapes József és neje, Taschler György, Hankóczy Aranka, Hartmann Ferenc r. tagok — továbbá Bodonyi Nándorné őnagysága mint vendég.

1. Elnöki megnyitó. Bodonyi Nándor elnök örömét nyilvánitja a tagok szép számu megjelenése miatt, megemlékezik rövid eszmefuttatásban az aktuális tanügyi témákról, melyek már részint letüntek az érdeklődés teréről — részint most képezik az érdeklődések, tanulmányozások s viták tárgyát, anyagát.

Kikel azon nemtelen irány ellen, mely II. Rákóczi Ferenc ideális nemzethősünket kikezdeni merészli; kárhoztatja a szabadgondolkodó tanitóság botrányos állásfoglalását a hitoktatás kiküszöbölését illetőleg. Ezek aután a gyülést megnyitja. Lelkes éljenzés.

2. Lassányi János tótujfalui ig. tanitó felolvassa: „A tanitó teendői az erk. romlottságnak kitett és züllésnek induló gyermekek és fiatalkoruak érdekében' c. magas szárnyalásu dolgozatát, melyben okát és orvosságát adja az erk. romlottságnak és züllésnek. A valásos alapon épitett paedagógiai és filozofiai dolgozat elnök inditványára jegyzőkönyvi dicséretben részesült.

3. „Háztartási iskolák" cimen Waldfogl Károly potonyi oszt. tanitó érdekesen mutat reá a mai nőknél beálló dekadenciára s irányt nyujt a régi házias állapotok visszacsinálására modern alapon.

A tetszéssel fogadott dolgozat elnök inditványára szintén jegyzőkönyvi dicséretben részesült.

4. Eszmecsere a tankönyvmozgaomról.

Ezen a pécsegyhm. tanitóságot érintő tárgyról Szucsits Kálmán bogdásai igazgató-tanitó figyelmet lekötő előadásában megadta a helyes irányt, hogy az olvasókönyvek mi módon szerkesztendők. Tekintve a népiskola célját, kivánatos, hogy a besz. ért. gyakorlatok és a földrajz képezzék alapját a tanitásnak s az olvasókönyveknek s ezért a csoportositás elve legyen az uralkodó a szerkesztendő tankönyveknél. Kivánja Schultz könyveinek átdolgozását.

A köri gyülés határozatilag kimondja, hogy a szerkesztendő olvasókönyvekben a csoportositás elve szerint kivánja az olvasmányokat rendezni, továbbá óhajtandónak mondja, hogy egy szükebb bizottság meghallgattatása alapján egy arra akalmas tanférfiu bizassék meg Schultz könyveinek átdolgozásával avagy egy teljesen uj könyv irásával.

Egyéb tárgy nem évén, elnök a gyülést bezárja, hitelesitésre Hofmeiszter Ferenc és Waldfogl Ferenc kérettek fel.

Kmf.

Lassányi János köri jegyző. **Herger József** ker. tanf.

Bodonyi Nándor vil. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Nagykónyiban 1914. május hó 12-én az értényi esperesi kerület róm. kath. tanitói körének évi rendes gyüléséről.

Jelen vannak: Főtisztelendő Magyar Zsigmond ker. esperes egyh. elnök, Németh Antal világi elnök, Brunner András alelnök, Németh Gizella pénztáros, Pintér István jegyző, Dubniczky László, Fetter Gyula, Varga Kálmán, Kiss István plébánosok, Fejes János káplán, Szőke Lajos, Németh Gyula, Vadász Béla, Szőkéné Németh Irén, Segesdy Ferenc, Taschek Anna, Erdős Illona, Boros Teréz, Keller Róza, Kozári György, Vidákovits József, Schiffkorn Aranka, Szüts Róza, Erdősi Dezső, Bátor Gyula, Finta Gáspár, Pintér Ferenc és Tolnai Béla tanitók illetve tanitónők, Schiffkornné és Németh Gyuláné vendégek.

Tárgy: 1. Elnöki megnyitó. 2. A beérkezendő dolgozatok felolvasása. 3. Pénztári jelentés. 4. Inditványok.

1. A szentmise ájtatos meghallgatása után az iskolatermébe gyülnek a tagok, hol főtisztelendő Magyar Zsigmond ker. esperes, egyh. elnök a gyülést a következő szép szavakkal nyitja meg.

Testvéri szeretettel köszöntök mindenkit. Legnagyobb volna örömem, ha tanitó és pap egymásban mindig testvért látna, ha egymást mint a testvér szeretné, akkor az élet küzdelmeiben kevesbednének bajaink s töb lenne az örömünk. Sziv nélkül nincs élet, szeretet nélkül nem lehet élet s amilyen szeretet él bennünk egymás iránt, éljen kötelmeink iránt is. Sokra becsülöm a tanitót, mert nagyon szép munkaköre, gyönyörü hivatása van. Életét a vallásos meggyőződésnek és az isteni félelemnek kell áthatnia. Hisz a vallás nélküli nevelés fundamentum nélküli torony, melyet a legelső szélvihar összedönt, olyan, mint a nappal nap nélkül, mint az éjszaka csillag nélkül. Tekintsünk azon országokra, hol a vallás nélküli nevelés hóditott tért, hol épen ebből kifolyólag egyre romlottabb lesz a nép s folyton szaporodik a bünesetek száma. A mi őseink vallásosak voltak s vallásos alapon nyugodott a nevelésük is. Ezt az alapot tartsuk meg mi is, maradjunk meg Isten szeretetében s Isten félelmében neveljük a ránk bizott gyermekeket is.

Ezután Bátor Gyula inditványára a gyülés kijelenti, hogy nem azonositja magát az értényi esperesi kerület tanitósága a Zigány-féle áramlattal, mely az iskolából a vallást és a vallásos nevelést ki akarja küszöbölni, sőt elitélőleg nyilatkozik felőle, mert hit nélkül nincs szeretet, szeretet nélkül pedig tanitani és nevelni nem lehet.

Elnöklő esperes felszólitására a jegyző felolvassa a mult gyülésről felvett jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv ellen senki kifogást nem tesz. Kiss István plébános azonban a megróvás elen tiltakozik, s mentségére felemeliti, hogy hivatalos elfoglaltsága volt. Szüts Róza tanitónő is igazolja távolmaradását, bejelenti, hogy nem kapott meghivót. Igy a jegyzőkönyv elfogadtatik.

A gyülésről való távolmaradásukat igazolták Hortobágyi József, Vörös Kristóf és Kövesdi János plebánosok, Csokonai Béla káplán, Varga Kálmán tanitó és Pingitzer Róza tanitónő.

Uj tagokul jelentkeznek Schiffkorn Aranka, Vidákovits József és Erdősi Dezső tanitók, illetve tanitónő és Fejes János káplán.

Elnök üdvözli az uj tagokat és a megjelent vendégeket, kéri a pénztárost, hogy tegyen jelentést a pénztár álapotáról. A pénztáros jelentése szerint

1912. évi pénzmaradvány	137.01 K
1913. évi tagdij	90.— K
Kath. Iskolára előfizettek	6.— K
összesen	233.01 K
1913. évi kiadások összege	73.76 K
Tiszta vagyon 1913. dec. 31-én	159.25 K

Az egyesület tiszta vagyona a mai napon 169 K 33 fill., meyből a tamási-i takarékpénztárban van elhelyezve 168 K 98 fillér. A pénztárban készpénzben van 35 fill. A hátralék összege 48 K.

Pintér István inditványozza, hogy a jövő gyülés tárgysorozata állapittassék meg most és vegyék fel a tárgysorozatba a felolvasáson kivül a mintatanitást is. A gyülés az inditványt elfogadja. Inditványozó a jövő gyülésre mintatanitásra jelentkezik.

Brunner András felemliti, hogy az egyhm. hatóság minden évben pályatételeket tüz ki, s helyénvalónak tartaná, ha a gyüléseken ezen tételek közül legalább eggyel foglalkoznánk, még pedig oly módon, hogy az elnöknek a gyülést megelőző egy hónappal történő felszólitására az illető kartárs szabad előadásra készülne s a szabadelőadás keretében a tételt a gyülés megvitatná és a hozott határozatot jegyzőkönyvbe venné.

Az inditványt a kör elfogadja és elnök felhivja a kör tagjait, hogy ebben a szellemben készüljön mindenki a következő gyülésre.

Ugyancsak Brunner András a kath. tanitók üdülőházáról szól és bemutatja a Wohlmuth Ernőtől kért sorsjegyeket, egyben figyelmeztet mindenkit, aki a nemes cél érdekében sorsjegyet akar kérni és elhellyezni, hogy nem szükséges az öszszeget sem előre beküldeni, sem pedig utánvételeztetni. Minden tanitónak arra kellene törekednie, hogy a sorsjegyekből legalább egyet elhelyezzen.

Elnöklő esperes megköszöni a szives megjelenést s kijelenti, hogy ugy érzi, ő olyan a tanitógyülésen, mint apipán a kupak — fölösleges s mivel a gyüléseken tisztán a tanitók ügyeivel foglalkoznak, a szellemi vezetésről lemond s átadja azt Németh Antal világi elnöknek. A gyüléseken azonban mindig meg fog jelenni.

Világi elnök emel szót erre. Nemes érzésnek, nemes gondolatnak eredménye, ugymond, az inditvány, melyet főtisztelendő esperes ur felajánlott, s azt tisztelettel elfogadom. Ne mondhassák, hogy mi, tanitók, nem járunk a magunk lábán, hogy kiskoruak vagyunk. Kath. hitben fogom az egyesület ügyeit vezetni, mert hol hit van, ott a szeretet, s mi szeretetben munkálkodjunk a kath. társadalom javára. Ne nélkülözzük azonban főtisztelendő esperes urat, hanem kérjük a gyüléseken való szives megjelenését és a gyülés megnyitásának elfogadását.

Főtisztelendő esperes a megnyitó beszédet vállalja. Több tárgy nem lévén, a gyülést bezárja.

Kmf.

Pintér István köri jegyző. **Magyar Zsigmond** egyh. elnök.

Jegyzőkönyv,

mely felvétetett a pécsi espereskori tanitógyülésen, Pécsett, 1914. évi május hó 28. napján.

1. Főt. Mayer György, kerületi tanfelügyelő, elnök felkéri Gyulay József alelnököt, hogy Báthory József vil. elnök megnyitóját olvassa fel.

2. A megnyitó: A közelmult napok több tanügyi kérdést vetettek felszinre és terelték magukra a közfigyelmet. Ezek között a legszélesebb körben megbotránkozást keltett 300 budapesti szabadgondolkodó tanitónak állásfoglalása a hitoktatásnak a népiskolából való kizárása mellett. A Ferrer támasztotta eszmékre és az Uj Korszakot gondolataikkal megtöltő szabadegyesületi tanitók csatakiáltására Apponyi Albert, Batthyány Tivadar és kath. tanitóság önérzetes váasza volt a visszhang.

Látjuk, hogy a nemzeti kultura ellenségei meg akarják dönteni a szülők legszentebb jogait és kivánságait, holott védi azt a törvény és annak vallásos szelleme (1907. évi XXVIII. t.-c. 17. §.) és egyházunk 900 éves multja. Emeljük fel szavunkat e támadásokkal szemben.

3. Polácsi János felolvassa a mult ülés jegyzőkönyvét.

4. Jelen jegyzőkönyv hitelesitésére az elnök özv. Sztipánovicsné Krausz Irma tanitónőt és dr. Kővágó Péter plébánost kéri fel.

5. Elnöklő kerületi tanfelügyelő, főt. Mayer György plébános ismerteti az év folyamán megjelent rendeleteket, melyek a püspöki körlevelekben láttak napvilágot.

6. Gyulay József alelnök: Mik a teendők arra nézve, hogy a népiskola minden tanulója elvégezze a VI. osztályt? cimen értekezett. Harminc év tapasztalata és tanusága szólalt meg a kör tagjai előtt, hogy korunk tanügyi kérdései közül a legkényesebbről mondja el véleményét. Ő a kérdést igy teszi fel: Mik állják utját annak, hogy nem minden tanuló végezheti el a népiskola VI. osztályát. Indokolás: Az osztatlan iskolák nagy

száma. A tananyag terjedelme. A tankönyvek silánysága és sokasága. A gyenge, erőtlen gyermekanyag. A szülők nemtörődömsége. Sok helyen a tanító rátermetlensége. Ennek orvoslása megszünteti az okot és minden tanuló elvégezheti a VI. osztályt.

Folbert Aladár hozzászólása után a kör tagjai köszönetüknek adtak kifejezést az értekezésért.

7. A tankönyvszerkesztő bizottságba a kör Polácsi Jánost küldi ki. Főt. Mayer György elnök, Polácsi János, Németh Vince, Szieberth Róbert felszólalása után kiküldött képviselőt megbizzák, hogy a következő inditványt terjessze a közgyülés elé és ismertesse a Dunántúlban. Miután a könyvek megjelentetése halasztást nem szenvedhet, mondja ki a közgyülés, hogy az eddig kitüzött pályatételek dijait összevonja és azt felemeli 500 koronára, mely összeg erejéig két évenkint egy — először a második, majd a III. IV. és végre az V. VI. osztályos olvasókönyvre hirdet pályázatot. A beérkezett mű tulajdonjoga az egyesületre száll, de a szokott szerzői járulékra az iró jogot tarthat a munka megjelenésével. A könyvek kiadója legyen az egyesület maga vagy a „Dunántúl" nyomda részvénytársaság, mely tekintve a keresletet, azt vállalni fogja — reméljük.

8. Németh Vince: Néhány paedagógiai kérdésről tartott felolvasást. A fejtegetett kérdések: 1. Az első találkozás fontossága. 2. A forma csak eszköz legyen! 3. Sok beszédnek sok az alja. 4. Mindent egy kaptafára. 5. Majdnem teljesen sikerült eliminálni a különbségeket. Frappáns rövidséggel, eleven stilben megirt értekezés nem téveszthette el az utat a hallgatóság szivébe-lelkébe.

Kővágó Péter dr. hozzászólása után elnök megköszöni felolvasónak értekezése megtartását.

9. Elnök jelenti, hogy körünkből eltávoztak: Hermann Lajos és Fejes György, kiknek helyére Hartweg Péter Magyarsarlósra, Kalózy Mihály Romonyára választattak meg.

10. Bodó János inditványt nyujt be a stólacijak felemelése tárgyában. Keresse meg a pécsi esp. kör a többi esperesi köröket és azok a tanító egyesület közgyüléséből kiindulva Püspök ur ő méltóságát, hogy az egyházmegye területén körülbelül 100 év óta érvényben levő stóladijszabást a mai kor igényeinek megfelelőleg rendezni sziveskedjék. Az inditványt a többi kör tudomására hozzuk és kérni fogjuk őket, hogy támogassák inditványunkat, melyet a kör magáévá tett.

11. Mayer György, elnök: Ismétlő iskola növendékek oktatásának tervezetét ismerteti, mely szerint az egész egyházmegyében az ismétlősök oktatása szombatra tétetnék át. Ismerteti a felmerült akadályokat és egyben a kör határozatának megfelelőleg a felmerült akadályokról megteszi jelentését.

12. Koleszárits Károly a párbér beszedésének rendezéséről szól, mely nem egy helyen oly hanyagul történik, hogy a tanító csak mánjárással és nagyon későn kapja meg fizeését.

13. Polácsi János és Szieberth Róbert a Pécs-baranyvármegyei tanitók házának létesitéséről és annak eszközeiről a már megjelent irkák és megyei térkép támogatásáról szólnak.

Kmf.

Hitelesitők.

Mayer György, elnök. **Polácsi János,** jegyző.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Lelkigyakorlatok az egyhm. tanitók és tanitónők részére. 2307/1914. sz. Az iskolai év lezárásával közeledik az idő, midőn egyházmegyém kedvelt tanitói és tanitónői felelősségteljes munkájuk fáradalmaitól szabadulnak és nyugodtabban foglalkozhatnak saját lelki üdvösségük munkálásával. Az előző évek tapasztalatából tudom, hogy egyházmegyém tanitói és tanitónői vágyva vágyódnak a mindennapi élet zajából pár napra visszavonulni és egyedül lelkük üdvösségével foglalkozni. Szivesen nyujtok tehát nekik ez évben is alkalmat, hogy a szünidő folyamán lelkigyakorlatot tarthassanak és lelküket nemes és felette fontos hivatásuk kötelmeinek állandó, buzgó teljesitésére Isten kegyelmével ujból felvértezzék.

a) Az egyházmegyei tanitónők részére a lelkigyakorlat ez évben is a Miasszonyunkról nevezett apácák pécsi zárdájában fog megtartani, hol 30—33 egyházmegyei tanitónő ingyen lakást és élelmezést kaphat és pedig a jeelntkezés sorrendjében, vagyis az előbb jelentkezők első sorban vétetnek figyelembe. Ha a jelentkezők száma a 33-at meghaladja, ugy néhány további jelentkezőnek a pécsi „Mária leánynevelő-intézet"-ben fog lakás biztosittatni. Mindenekelőtt a pécsi egyházmegye kötelékébe tartozó tanitónők vétetnek fel, másodsorban figyelembe jönnek azonban az egyházmegye területén működő községi és állami rk. vallásu tanitónők is. Szállás és ellátás szempontjából a jelentkezések f. é. junius 25-ig fogadtatnak el, s aki elutasitó választ nem kap, felvettnek tekintheti magát.

Ha valaki saját költségén óhajt részt venni a szentgyakorlatokon — s ez a Pécsett lakó állami tanitónőkre is vonatkozik — egyszerü bejelentés után megjelenhet azokon.

A jelentkezések és tudakozódások a pécsi „Miasszonyunk" zárda nt. főnöknőjéhez intézendők. Az érdekeltek onnét kapnak minden idevonatkozó ügyben felvilágositást.

A lelkigyakorlat junius 30-án este kezdődik és jul. 4-én reggel végződik. Miután ezen lelkigyakorlat elsősorban az egyházmegyei tanitónők részére rendeztetik, más foglalkozásu nők vagy más egyházmegyebeli tanitónők csak azon esetben vehetnek abban részt, ha marad számukra hely. Utóbbiak azonban csak saját költségükön vehetnek részt a lelkigyakorlatokban.

b) Az egyházmegyei tanitók lelkigyakorlata a rendes szokáshoz hiven a pécsi papnevelőintézetben lesz megtartva; f. é. aug. 3-án este kezdődik és 7-én reggel a közös szentáldozással végződik. A lelkigyakorlatokban résztvevő egyházmegyei tanitók a papnevelő intézetben ingyen lakást és élelmezést kapnak, ha részvételüket legalább 8 nappal a lelkigyakorlat megkezdése előtt a papnevelő-intézet aligazgatójának bejelentik.

Fentiek kapcsán felhivom a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy intézkedéseimet az egyházmegyei tanitónőkkel és tanitókkal mielőbb közölni és őket a lelkigyakorlatokban való részvételre buzditani sziveskedjék.

Iskolafelügyelők jelenléte a VI. fiu oszt. vizsgáján. 2309/1914. sz. Az 1913. évi XXXVII. t. c. 1. §-a s ennek az alapján kiadott nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteri intézkedések elrendelik, hogy az egyes vármegyék kir. tanfelügyelőségének területe iskolafelügyelői körzetekre osztassék; ezen körzetek részére már iskolafelügyelők neveztettek ki s a kinevezett felügyelők f. évi május 15-ike után megkezdik azon müködésüket, hogy az elemi mindennapi VI. osztályos fiuk vizsgálatát vezessék. Tekintettel arra, hogy az iskolafelügyelők külön utasitást kaptak arra, hogy a vizsgálat napját kitüzzék s erről az összes helyi érdekeltségeket a vizsgálat napját megelőzőleg 15 nappal értesitsék, ez okból fölösleges, hogy a hatóságom alá tartozó elemi népiskolák igazgatóságai erről külön értesitést is kiadjanak, minek folytán odautasitom az iskolaszéki elnökségeket, iskolaigazgatóságokat és az érdekelt tanitókat, hogy az iskolafelügyelők utasitásait a szóban forgó záróvizsgálatokra nézve vegyék tudomásul, arról községeik lakosságát, a szülőket s a vizsgázó tanköteleseket értesitsék s az idevonatkozó vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletekhez alkalmazkodjanak. Amennyiben valamely helyi érdekeltségnek a vizsgálat napját vagy más körülményeit illetőleg külön óhajtása vagy kifogása lenne, azt mindenekelőtt az illető iskolafelügyelővel való érintkezés utján intézze el s csak ha ez uton az elintézés lehetetlen volna, akkor merül fel annak szüksége, hogy a szükség szerint a kerületi vagy pedig az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak jelentést tegyen, esetleg panaszával hozzám forduljon. Végül hangsulyozom, hogy a plébánosok, mint iskolaigazgatók a szóban forgó vizsgálatokon jelen lenni tartoznak.

Az iskolafelügyelő kiküldésére vonatkozó vk. miniszteri rendelet. 2310/1914. sz. Az elemi népiskolai oktatás ingyenességéről szóló 1908. évi XLVI. t. c. 7. §-át kiegészitő 1913. évi XXXVII. t. c. végrehajtása tárgyában ezen t. c. 3. és 5. §-ai alapján az elemi népiskola VI. osztálya záróvizsgájának megtartására kiküldött iskolafelügyelők részére s általában a vizsgálat lefolvására, törzskönyvek vezetésére és a VI. osztályos végbizonyitványok kiadására vonatkozólag a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a „Néptanitók Lapjá"-ban és a „Hivatalos Közlöny"-ben rendeletet bocsájtott közzé, amely rendelet részletesen meghatározza az iskolafelügyelők teendőit s az iskolai helyi hatóságoknak a VI. fiu osztályok záróvizsgálataira vonatkozó kötelességeit, miért is nem látom szükségesnek, hogy ezen kissé hosszabb rendeletet e helyen kinyomassam, hanem annak hangsulyozásával, hogy a szóban forgó intézkedések tekintetében a hivatkozott 57729/1914. sz. miniszteri rendeletet az összes érdekeltekre nézve kötelezőnek jelentem ki, utalok a „Néptanitók Lapja" 1914. május 14-iki 20-ik és a vallás és közoktatásügyi m. minisztérium által kiadott „Hivatalos Közlöny" 1914. évi május 15-ikén megjelent 10. számára, ahol a szóban forgó rendelet hivatalos formában s egész terjedelmében hiteles szövegben megtalálható. E rendelkezés 23. §-a alapján a záróvizsgán való elnökléssel az illető plébános-iskolaigazgató urakat bizom meg.

Az O. kath. tanitói segélyalap elnökségének felhivása. 2312/1914. sz. A magyarországi latin és görög szertartásu római kath. tanitók segélyalapjának központi bizottsága az alapszabályok 32. §-a értelmében f. évi rendes közgyülést Budapesten, augusztus 27-én a Szent-István-Társulat házi kápolnájában 9 órakor végzendő csendes sz. mise meghallgatása után közvetlenül, vagyis 9 és fél órakor a Szent István-Társulat nagytermében (VIII. Szentkirályi-u. 28.) fogja megtartani.

Az orsz. kath. tanitói segélyalap elnökségének ez alkalomból kiadott felhivását alább közlöm.

Az Országos Kath. Tanitói Segélyalap elnöksége. 105/1914. számhoz.

Felhivás. Az „Országos Kath. Tanitói Segélyalap" mindazon t. Tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §§-ai értelmében jogositva vannak ösztöndijak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyüjtő-bizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal utján f. évi julius 15-ig az illető főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz (főtanfelügyelőséghez) beterjeszteni sziveskedjenek.

Tájékozásul tisztelettel megjegyzem, hogy a központi bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesitése végett alá kell iratni az illetékes plébániai hivatal által. Ezen hitelesités sem községi, sem müködési bizonyitvánnyal nem helyettesithető. Ami a melléklendő iskolai bizonyitványokat illeti, miután a központi bizottság csak augusztus utolsó napjaiban tarthatja ülését s igy a folyamodványokat az iskolai beiratások idejéig nem intézheti el, kizárólagosan hiteles másolatokban méltóztassék benyujtani. A folyamodványok mellé az uj tagsági könyvecskék is csatolandók.

Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azok a t. Tagok részesülhetnek, akik legalább három év óta nem élvezték az alap jótéteményét. Azért is kérem, méltóztassék a folyamodványban világosan megemliteni, mikor és minő segélyben részesült a folyamodó; esetleg gyermekei élveznek-e és minő ösztöndijat.

Végül a t. Tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez tagsági könyvecske nincs mellékelve; továbbá amelyek nem az egyházi hatóságok utján, vagy a kitüzött határidőn túl érkeznek be, nem fognak figyelembe vétetni. Esztergom, 1914. évi május hó 8-án. Dr. Walter Gyula, v. püspök, kanonok, a Segélyalap elnöke.

Jelen felhivást a célból közlöm már most az iskolaszék elnökeivel, hogy azt a tantestület tagjainak kellő időben tudomására adják.

Egyházzenei tanfolyam papok, kántorok, karnagyok stb. részére. 2313/1914. sz. Járossy Dezső temesvári székesegyházi karnagy a következő felhivást tette közzé:

Szünidei Egyházzenei tanfolyamok papok, szereztesek, papnövendékek részére. Julius 6—11-ig Budapesten (Budai Szent Imre Kollegium.) Karnagyok, kántorok, orgonisták és kántorjelöltek részére. Julius 30— Augusztus 8-ig Szegeden (tanitóképző Intézet.)

1. Első egyházzenei tanfolyam papok, szerzetesek és növendékpapok részére Budapesten a Budai Szent Imre Kollegiumban julius 6-tól 11-ig.

A tanfolyam célja, hogy a résztvevők kifogástalanul énekeljék az Editia Vaticana szerint a pap oltárénekeit és hogy instrukciókat nyerjenek a Rector Ecclesiae kötelmeit illetőleg.

A tanfolyamon résztvevők a Budai Szent Imre Kollégiumban kapnak teljes ellátást, melyért harmincnégy koronát fizetnek.

A jelentkezés határideje: 1914. jun. 30.

Fölvételi értesités vétele után a harmincnégy korona ellátási dij a tanfolyam előtt a kurzus vezetője cimére küldendő be.

2. Második egyházzenei tanfolyam karnagyok, kántorok és orgonisták részére Szegeden a tanitóképző intézetben julius hó 30-tól augusztus 8-ig.

A tanfolyam célja: továbbképzést és utmutatást nyujtani az egyházi zene minden ágában.

A tanfolyamon résztvevők a szegedi tanitóképző intézetben kapnak ellátást, melyért negyven koronát fizetnek.

A jelentkezés határideje 1914. julius 25.

Fölvételi értesités vétele után a negyven korona ellátási dij a tanfolyam előtt a kurzus vezetője cimére küldendő be.

Mindkét tanfolyam gyakorlati egyházzenei előadásokkal, orgonahangversenyekkel és egyházzenei müvek kiállitásával lesz egybekötve. Bármily részletkérdés dolgában Járosy Dezső, a tanfolyam vezetője készséggel szolgál fölvilágositással.

Ezt a mindenkép dicséretes törekvést egész bensőséggel ajánlom Papjaim figyelmébe; iparkodjanak ők maguk, ha tehetik, a tanfolyamon résztvenni és biztassák a kántorokat, tanitókat stb., hogy az egyházi zenében és énekben való tovább haladásra szolgáló alkalommal éljenek. Ahol az egyházpénztár elbirja, indokolt kérésre hajlandó vagyok megengedni, hogy a kurzuson résztvevő kántorok, karnagyok és orgonisták kurzusdijai abból fedeztessenek, vagy legalább segélyben részesüljenek.

Járosy D.: Egyházi zene liturg. 2315/1914. sz. „Az egyházi zene liturgikájának tankönyve" cim alatt most jelent meg Járosy Dezső, csanádegyházmegyei áldozópap, zeneakadémiai tanár és székesegyházi karnagy legujabb müve, mely 339 oldalnyi terjedelemben a szentmisének liturgikáját és zenei formatanát foglalja magában. A kötet első sorban zeneakadémiai tankönyvnek készült, de arra való tekintettel, hogy az egyházi zenének gyakorlati liturgikai és zeneszerzési vonatkozásait egész terjedelemben tárgyalja, az egyházi zenével foglalkozó papoknak, egyházi karnagyoknak és kántoroknak melegen ajánlom. Ára 6 korona, kapható a szerzőnél, Temesvár (Papnevelő-intézet.)

Szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Friedmann Károly

butorgyára Pécs.

Átköltözés miatt a raktáron levő kész

butorok

mélyen leszállitott áron eladatnak.

Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól kezdve		
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470	„	„
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720	„	„
1 ottomán lószőrréteggel	„ 38	„	„
1 ebédlő divân, modern	„ 56	„	„
1 uri garnitura	„ 290	„	„
1 rézágy sodronybetéttel	„ 86	„	„
1 afrik matrac	„ 14	„	„

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

„Turul“ cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgái a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 7. szám. Julius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Ágoston-tér 1. sz. küldendő.

A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. tanitóegyesület“ évi müködése.

Titkári jelentés.

Báter János, a pécsegyházmegyei tanitóegyesület titkára a Szekszárdon tartott évi közgyülésen a következő titkári jelentést terjesztette elő:

Hetedszer állok a közgyülés előtt, hogy az egyesület 8-ik évi müködéséről számot adjak. És nem minden nehézség nélkül teszem meg jelentésemet, mert nem tudom, mennyiben feleltünk meg a hozzánk füzött várakozásnak. A mai modern korban melyben a reformeszmék dulnak és amely korban a haladás érve alatt ellenségeink a keresztény pedagogia 2 ezer éves multjának kapuit döngetik, vajon ott voltunk-e és őrt állottunk-e? Eleget tettünk-e az alapszabály 2. §-ának? mely szerint a pécsegyházmegyei tanitó szellemi, erkölcsi, anyagi erejének kath. magyar nevelés- és tanitásügyi célra egységes szervezetbe való foglalása által és pályatételek kitüzésével elértük-e a kitüzött célt. Erre fogok rövid jelentésemben kiterjeszkedni.

Az egyesületnek van 8 szakosztálya ezekből működött a módszertani-, társadalmi-, illetőleg patronageé és az irodalmi szakosztály. A többi szakosztályt azért nem tudtuk működtetni, mert a közgyülést a tanitói fuvar és napidijak rendezetlensége miatt, csak egy napra tervezhettük. Azért az igazgatóság és a választmány egyik ülésén kimondotta, hogy keressék fel a megyés püspök ur Ő Méltóságát, hivná fel körlevélben az iskola fenntartókat, hogy tegyék lehetővé a tanitóknak a kögyülésen való részvételt az által, hogy necsak az esperesi köri gyülésekre, hanem a közgyülésre is adjanak fuvar és napidijat. Kérem ezen határozathoz a közgyülés jóváhagyását is. A módszertani szakosztály, a ma délelötti gyüléssel együtt az év folyamán összesen háromszor ülésezett.

A mult évi közgyülés utasitása szerint tárgyalta a megirandó elemi iskolai tankönyvek kiadási ügyét. A könyvek szerkesztésére szerkesztői bizottságot alakitott. Kóródy Miklós tképző-intézeti tanár elnöklete mellett a bizottságba beválasztattak: *Ember* János, *Báter* János, titkár, *Bodonyi* Nándor, *Hal* Viktor, *Albert* István, *Somssich* Sándor, *Kindl* Vilmos és *Kircz* István de a bizottság a szükséghez képest kiegészitheti magát. A mult évi közgyülés azt is kimondotta, hogy a Kóródy-féle olvasókönyveket veszik alapul átdolgozásra, de előbb a körök felszólittatnak, hogy véleményüket a tárgyról nyujtsák be. Sok kör ama véleményének adott kifejezést, hogy a tankönyvek egészen önállóan irassanak meg. 2 körnek inditványa is van a mai közgyüléshez, hogy a tankönyvek megirására 3 éven keresztül hirdessen az egyesület egy 500 koronás pályadijat, mégis ugy, hogy az első évben a II. oszt. számára irandó olvasókönyv szerkesztessék meg. A második évben a III. és IV. oszt., a harmadik évben az V. é. VI. osztály számára.

A beérkezett pályamunkák megbiráltassanak és a legjobb absolut értékü munka jutalmaztassék meg. A mi az egyesület tulajdonát képezné, a mely azt tetszés szerint vagy a Szent István Társulatnál, vagy a „Dunántúlnál adná azt ki. Az inditványozók megfeledkeztek arról, hogy a magas püspöki karnak van egy rendelete, mely szerint pécsegyházmegyében kath. iskolában csak olyan tankönyveket szabad használni, melyek a Szent István Társulatnál jelentek meg.

A módszertani szakosztály 3 pályamunkára hirdetett pályázatot, a három pápályadijra összesen beérkezett 2 dolgozat. A patronage szakosztály a Nagyságos Igaz Béla dr. egyházmegyei főtanfelügyelő ur 50 koronás dijára 8 munka érkezett be. Kettő meg nyolc az meg Maroti szerint is 10. Tehát a 20 esperesi körből 725 tanitó közül 10 ember tartotta érdemesnek a tételekkel foglalkozni.

Kerestük, kutattuk ennek okát, s arra a konkluzióra jutottunk, hogy eddig a tételeket rossz időben adtuk ki t. i. októberben hirdettünk pályázatot és márciusban már be kellett adni a munkákat. Titkár inditványára a választmány kimondotta, hogy a jövő évi tételeket már az idei közgyülés alkalmából fogja kiadni, hogy a tanitók vakációban is dolgozhassanak. Kérem a közgyülést, hogy ezt most határozatilag mondja ki. A két módszertani pályamunka közül az egyik igen szép munka és el is nyerte az egyesület által kitüzött 50 koronás pályadijat. Jeligéje: *„Sic itur ad astra“*. A másik mű gyengébb.

A patronage szakosztály 8 munkája valamennyi sikerült, ugy hogy a birálók: Szieberth Róbert felügyelő igazgató és dr. Szieberth Frigyes jogtanár szerint, mind a nyolc jutalmazásra érdemes volna. 3 mű pedig oly kiváló, hogy alig tudnak különbséget tenni. Azért a választmány az utolsó gyülésen kimondotta, hogy a módszertani szakosztály 2. és 3-ik művének jutalmazására, a többi 5 munkát dicséretben részesiti. „Az első munka jeligéje: *Iou are hungry soam I.* és ezen munka nyerte el nagyságos és főtisztelendő Igaz Béla dr. egyházmegyei főtanfelügyelő ur által kitüzött 50 koronás dijat. A II. mű jeligéje: *„Az Üdvözitő mondotta: „Aki befogad ilyen kisdedet az én nevemben, az engem fogad be.“* A 3. mű-é: *„Nagy érdemet szerez magának, aki lelkeket ment meg Isten országa, embert a nemzet és társadalom javára.* Kötelességet teljesitünk, a midőn most Igaz Béla dr. urnak nagylelküen felajánlott dijáért jkönyvi köszönetet mondunk, valamint a birálóknak is.

A körök elég élénk életet folytattak. Sok megnyitó hangzott el, minden gyülésen szakszerü dolgozatokat olvastak fel, korszerü kérdéseket feitegettek s igen sok gyakorlati tanitást mutattak be. A központ igaz örömmel vette tudomásul a körök működését, a közgyülés pedig mondjon j.-könyvi köszönetet az előadóknak.

A választmány élénk figyelemmel kisérve a körök működését, egyik választmányi ülésen elhatározta, hogy a köröknek működésükben segitségére lesz, azért elhatározta, hogy figyelmezteti a köröket, hogy ne oly általános és tág tételeket tüzzenek ki kidolgozásra, hanem inkább részletes nevelés- és tanügyi dolgokat dolgozzanak fel. P. o. a *nevelés köréből.* A hitvallásos életre szoktatás. A munkaszeretetre való nevelés. Testi tisztaság vonatkazással a lelki tisztaságra. Morális tisztaság. A józanságra való nevelés. Kölcsösönös segitség. *Tanitási tételekül a következőket:* A szentirás vallástanitási methodusa. A házi, vagy a környék vad állatainak módszere. A magyar beszéd tanitása az I. osztályban. A számvetés tanitása. A méréstan módszere. A magyar beszéd tanitása az ismétlő iskolában. Nyelvtani ismeretek az elemi iskolában, tekintettel a középiskolára. A fogalmazás tanitása az V—VI. osztályban. Gyakorlatjavitás stb. stb.

Ezen a gyakorlati tételek kidolgozása szerintem azért olyan fontosak, mert itt a jó és gyakorlati tanitó gyönyörüen ki tudja fejteni saját módszerét, sok ujat, hasznosat és jót fogunk tanulni. Ellenben az általános nevelés- és tanitásügyi tételek kidolgozásával sokszor nagyon régi és taposott uton járunk, a szavaknak ujabb és ujabb variációjával.

Tárgyaltuk a mágocsi esperesi kör abbeli inditványát, hogy az osztályozások az elemi iskolában évenkint ne háromszor, hanem csak kétszer eszközöltessenek, s ne tudomány-szakonkint, hanem csupán általánosságban. Ha a nélyen tisztelt közgyülés is hozzájárul, ugy felterjesztjük az inditványt a kath. tanügyi tanácshoz.

Elkészitettük a feloszlott „Szekszárd-

vidéki r. kath. néptanitó egyesület fennmaradt 1400 K azaz Egyezer négyszáz korona vagyonából egy ösztöndij alapitó-levelet. Az alapitvány neve: „A volt szekszárdvidéki r. k. tanitóegylet alapitványa". Az ösztöndijat csak a központi (szekszárdi) dunaföldvári és bonyhádi esperesi körben müködő tanitó fia nyerheti el, aki vagy a polgári iskolába, tanitóképzőbe, gimnáziumba vagy valamely föiskolába jár. Tárgyaltuk a gödrei esperesi kör ama inditványát, hogy a tanitók stóláris jövedelmei a kor követelményeinek megfelelően módosittassanak. A kath. tanács elé fogjuk terjeszteni.

L a s á n y i János, igazgató-tanitó inditványára kirándulást tervező bizottságot alakitottunk, a bizottság tagjai: I g a z Béla dr., S z i e b e r t h Róbert felügyelő-igazgató, L a s á n y i János és B á t e r János. A bizottság kidolgozott egy tervet. Jelszavunk volt olcsó pénzért sokat és szépet látni. Felesleges, hogy a társas kirándulások előnyeit ismertessem itt, helyette adunk kész utiprogrammot. A kirándulás augusztus hónapban a tanitói lelkigyakorlatokat követő hétfővel, azaz augusztus 10-én kezdődnék és egy hétig tartana Utirány: Fiume 2 nap, mely alatt Abbazia, Ika, Lovrána és Cirkvenicába rándulnánk ki, Velence 2 nap, Trieszt 2 nap, Adelsberg és barlangja 1 nap, Zágráb 1 nap és Dombóváron keresztül haza. Az egész költség e szép utra 80 koronából volna fedezhető, ebben benne van a szállás, az étkezés, borravaló és az utiköltség. A kirándulást meg fogjuk tartani, ha legalább 10 jelentkezőnk lesz. Bővebbet annak idején a lapok utján.

Az igazgatóság a május hónapban tartott ülésén 200 korona segélyt szavazott meg Saághy Ferenc gyüdi kántortanitónak, gyógykezelésre. Az egyesületnek segély alapja nincsen ugyan, precedenst sem akar ebből csinálni, de ugy az igazgatósági, mint a választmányi tagok egyhangu határozata ellen nem lehetett kitérni. Adja Isten, hogy a derék és buzgó tanitó mielőbb szerezze vissza egészségét.

M a t t e n h e i m Margit szegény elhunyt tanitónő temetési költségének fedezésére a választmány 40 koronát szavazott meg.

Jelentem még, hogy megyéspüspökünk Pécsett egy uj, modern és nagyszabásu tanitóképzőintézetet épittet, mely még a folyó évben tető alá kerül. Ő méltósága semmi áldozattól sem riad vissza, ha a kath. magyar kulturáról van szó. Fennen hirdeti már Pécsett a Pius gimnázium és internátus büszke palotája az ő nagy akarat- és tettereiét. Másnak egy egész életre való munkát adott volna és nevét örökre megörökitette volna nemcsak kőben, vasban, de az egyházmegye szivében is.

A választmány is segitségére akar sietni a nagy püspöknek, midőn egyik választmányi gyülésen titkár inditványára kimondja, hogy az épitendő tanitóképző-intézeti internátusban alapitó helyek létesitését fogja szorgalmazni. Be fogjuk vonni a társadalmat, hiszen a tanitó sokat tehet, ha akar.

Kimondotta a választmány azt is, hogy a folyó évben minden tanitó rendezzen az iskolákban e célra pásztorjátékokat csekély belépővel, s ennek a tiszta jövedelme első sorban e célra forditandó. Mondjuk meg igazán, hogy mi katholikusok el vagyunk kényeztetve, mindig csak a kath. főpapságtól várunk mindent. Panaszkodni igen, de tenni keveset akarunk. Példa erre az egyesület pénztár állapota, amelyben a tagdijak hátraléka oly roppant nagy. A választmány belátva ennek tarthatatlanságát, legutóbbi gyülésén elhatározta, hogy a tagdijak behajtását ügyvéd utján fogja szorgalmazni az illető hátralékosok költségeire, különben az egyesület a tönk szélére fog jutni.

Résztvett az egyesület az elnök és titkár képviseletében a Folklore Fellows néphagyományt kutató nemzetközi tudományos szövetség magyar osztályának 1914/15. évi Pécsett megtartott vándorgyülésén. A Folklore Fellows néphagyományt kutató nemzetközi tudományos szövetségeket a népköltés, népzene, néphit és népszokások emlékeinek megmentése és nemzeti irodalmi kincsekké való, tudományos feldolgozás terén tevékenykedő finn, svéd, norvég és dán tudósok 1907-ben alapitották. Magyarországon 1912-ben alakitották a Folklor magyar fiókját. Elnöke: Sebestény Gyula, magyar nemzeti muzeum őr. Az anyag gyüjtéséhez felhasználják a diákokokat, tanitókat, papokat, orvosokat és minden magyar intelligens embert. Segitségére van a Kisfaludy-társaság, mely a gyüjtő tanitók között 5 dijat tüzött ki. Az első dij 50, a második dij 40, a harmadik 30, a negyedik 20 és az ötödik dij 10 K és pedig a néphagyomány összes müfajait, különösen a népmeséket felölelő leggazdagabb és legértékesebb gyüjtemények jutalmazására. A Folklore elég mennyiségü tájékoztatót bocsájtott az egyesület rendelkezésére. Kérem a gyüjtőket, hogy a gyüjtött anyagot legkésőbben 1915. március 1-ig cimemre beküldeni sziveskedjenek.

Örömmel jelentem, hogy az egyesületnek 2 buzgó tagját, névleg Hucker Ádám szalatnaki kántortanitót és Wéber József izabellaföldi kántortanitót. Ő felsége a magyar király arany érdemkereszttel tüntette ki. Kivánjuk, viseljék büszkén, viseljék sokáig, mert kitüntetésükben az egész tanitói kar kitüntetését látjuk. Érdemeiket, miket a hosszu harc alatt szereztek, örökitsük mi is meg az utókor részére a jegyzőkönyvben.

Egyben jelentem, hogy Urhegyi tanár ur a miniszteriumtól a mai napra kapott más elfoglaltsága miatt most pénteken sürgönyileg tudatta velem, hogy előadását a mai közgyülésen nem tarthatja meg. Kötelességet teljesitünk, midőn Bodonyi Nándor igazgató-tanitónak megköszönjük a mai napra Garayhoz irt és általa elszavalt remek szép ódájáért. Igen, Bodonyi megirta ezt az ódát, amint megirta annak idején a „Zichy Nándorhoz" cimü költeményét az elismerés babéra nélkül. Kérem a közgyülést, szavazzon meg Bodonyi Nándornak 50 korona jutalmat elismerésünk némi jeléül.

Jelentem még, hogy Igaz Béla dr., egyházmegyei főtanfelügyelő, egyesületi elnök 100 koronával megváltotta alapitó helyét.

Köszönjük meg Tolnavármegye kir. tanfelügyelőjének szives megjelenését, de különösen köszönjük meg Ember János Baranyavármegye kir. tanfelügyelőjének, aki minden választmányi gyülésünkön ott van s aki a tanitóság iránt érzett szeretete és a szentügyhöz való ragaszkodása késztetett arra, hogy a szomszéd vármegyéből jelenjék meg közöttünk, s mint eddig mindig, ugy az idei közgyülésen is mint szereplő kiveszi a munkából a maga részét. De köszönettel kell adóznunk a helybeli rendező bizottságnak élén álló dr. F e n t Ferenc apátplébánosnak, Horváth Ignác világi elnöknek, Egry Béla tanitónak, s mindazoknak, kik ügyünkért a legcsekélyebbet is tették. Megköszönjük a nemes vármegye alispánjának, nagyságos Forster Zoltánnak, hogy részünkre az ősi vármegye szép közgyülési termét átengedni kegyes volt. Az egyesületre, annak működő tagjaira, elnökeire, jó püspök Atyánkra a jó Isten áldását kérve, kérem jelentésem szives tudomásul vételét.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Szekszárdon, 1914. évi julius hó 6-án a *Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület választmányának ülésén.*

Jelen vannak: dr. Igaz Béla egyhm. főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignác világi elnök, Báter János titkár, Ambach Mihály, dr. Fent Ferenc esperesek köri elnökök, Bodonyi Nándor, Hal Viktor, Kirc István, Komlóssy Antal, Magyar Rezső, Probszt Jakab, Ruzsinszky József, Szentkirályi Ede, köri világi elnökök, Bors József ugyis mint köri világi elnök és mint egyesületi jegyző.

Tárgy: A közgyüléshez beérkezett inditványok tárgyalása.

Egyházi elnök ur üdvözölvén a megjelenteket, a gyülést megnyitja és felhivja titkárt, hogy a beérkezett inditványokat adja elő.

Báter János titkár felolvassa a Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület pécsi és máriakéméndi esperesi körének, a tankönyvmozgalomra vonatkozó inditványát.

A választmány az inditványok beható tárgyalása után ugy határozott, hogy a közgyülésnek az inditványokat nem ajánlja elfogadásra, hanem a következő pályatétel kitüzését fogja javasolni:

Kivántatik a II., a III., a IV., az V—VI. osztályok számára szánt reál-olvasókönyvek tervezete. Az olvasókönyvek anyagának megválogatásában figyelemmel legyen szerző az ismeret-terjesztő és az erkölcs-nemesitő olvasmányok tapintatos csoportositására s elhelyezésére. A könyvek tanmenete folytán bővülő ismeretkörök szerint haladjon. Pályadij egyenkint 50—50 korona.

Titkár ezután felolvassa Darányi István várdombi tanitónak, a szekszárdi espereskori közgyülésen elfogadott azon inditványát, melyben az igazolatlan mulasztások kimutatására és megtorlására az eddiginél célravezetőbb módot ajánl.

A választmány erre vonatkozólag ugy határozott, hogy mivel tudomása van arról, hogy Tolnavármegye törvényhatósága, az iskolamulasztásokra vonatkozólag — a szóban levő inditványnál szigorubb szabályrendeletet fogadott el és az jóváhagyás céljából a nm. Miniszteriumhoz már fel is terjesztetett, azért Darányi inditványát, mint tárgytalant, a közgyülésnek elfogadásra nem ajánlja.

Ezután titkár előterjeszti Kóródy Miklós pécsi képezdei tanár következő inditványát: 1. Keresse meg az egyesület a nagyméltóságu magas püspöki kart, hogy az orsz. kath. közoktatásügyi tanács tankönyvbiráló bizottságának szervezeti szabályzatának közzétételét elrendelni méltóztassék.

2. Méltóztassék a magas püspöki kar odautasitani az orsz. kath. közoktatásügyi tanácsot és tankönyvbiráló bizottságot, hogy az eléje terjesztett megbirált, akár aprobált, akár nem aprobált tankönyvek birálatát a „Népnevelő" cimü lapban, hasonlóképen a miniszterium által követett eljáráshoz, tegye közzé s egyuttal adja meg a módot a

tankönyviróknak is, hogy ellenbirálatukat a nyilvánosság előtt szintén megtehessék.

A választmány az inditványt nagyon helyesnek találta, mert az aprobálás vagy visszautasitás indokait mindenkinek ismernie kell és lévén azon fő alap, amely módot ad a tankönyv iróknak, hogy a tankönyv irás elvei felől tájékozódjanak, azért ugy határozott, hogy azt a közgyülésnek elfogadásra fogja ajánlani.

Bodonyi Nándor a következő inditványt teszi: Addig is, amig a Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület tankönyvszerkesztő bizottságának működése pozitiv sikert lesz képes felmutatni, kéressék meg megyés Főpásztorunk Őméltósága, engedné meg, hogy ne csupán a Szt. István által, hanem más kiadók által kiadott s a Kath. Tanügyi Tanács által elfogadott tankönyvek is használhatók legyenek.

Többek felszólalása után a választmány az inditványt határozat hozatal céljából a közgyülés elé terjeszteni rendelte.

Végül titkár bejelenti, hogy a közgyülésen javaslatot kiván tenni, hogy Bodonyi Nándornak, ugy a mai, mint más alkalommal, az egyesület óhajára, megirt szép költeményeire némi elismerés fejében 50 koronát szavazzon meg.

A választmány a bejelentést helyeslőleg tudomásul vette és az inditványt a közgyülés előtt pártolni fogja.

Mivel pedig egyéb tárgy nem volt elnök ur a gyülést eloszlatja.

Kmf.

Bors József
egyesületi jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Szekszárdon, 1914. évi julius hó 6-án a *Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület rendes évi közgyülésén.* Jelen vannak: dr. Igaz Béla kanonok egyhm. főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Horváth Ignác, világi elnök, Báter János titkár, Bors József egyesületi jegyző; azonkivül a tanitó egyesületnek mintegy 250 tagja. Mint vendégek megjelentek: Forster Zoltán Tolnavármegye alispánja, Padányi Andor tolnamegyei, Ember János baranyamegyei kir. tanfelügyelők.

Tárgy: 1. Elnöki megnyitó. 2. A mult évi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése. 3. Ember János kir. tanfelügyelő előadása: „A magyar beszéd tanitása a nem magyar anyanyelvü népiskolában". 4. Titkári jelentés. 5. Számvizsgálók és főpénztáros jelentése. 6. Kircz István teveli rk. igazgató tanitó előadása: „Mily irányban vezesse a tanitó a felnöttek oktatását". 7. Az orsz. kath. tanitói segélyalap f. évi közgyülésére az egyházmegyei tanitóság kiküldöttjének választása. 8. Tiltakozás Szekfü könyve ellen. 10. A pályadijak kiosztása. 11. Inditványok.

A kögyülést megelőzőleg 8 órakor dr. Igaz Béla egyhm. főtanfelügyelő és egyesületi elnök ur, szent misét mondott a belvárosi plébánia templomban melyen a tagok nagy számban vettek részt. Mise után az egyesület tagjai levonultak Szekszárd szülöttének, Garay János koszorus költőnek szép szobrához, ahol Bodonyi Nándor igazgatótanitó szavalta el lelkesen, nagy hatással az ez alkalomra irt ünnepi költeményét s koszorut helyezett a szoborra a tanitóegyesület nevében és megbizásából. A Szózat eléneklése után a tanitóság Tolnavármegye diszes székházának gyülési termében jött össze, hol a módszertani szakosztály és választmány gyülése után, megkezdődött a kögyülés.

1. tárgy. Elnöki megnyitó.

Nagyságos és főtisztelendő dr. Igaz Béla kanonok egyhm. főtanfelügyelő ur, egyesületi elnök, nemes hevülettel elmondott magas szárnyalásu beszédében mindenek előtt méltóságos és főtisztelendő Zichy Gyula gróf, megyés püspök urnak, kegyes főpásztorunknak, legszivélyesebb üdvözletét tolmácsolja. Egyéb irányu elfoglaltsága miatt, személyesen nem jelenhetett meg Őméltósága közöttünk — folytatja elnök ur — de lélekben itt van, mert Ő a kath. tanitói karral, különösen pedig egyházmegyéjének tisztelt tanitókarával együttérez s nincs bensőbb, őszintébb óhaja, minthogy a pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület hivatásának, rendeltetésének mindig magaslatán álljon, legyen ez mint az alapszabályok 2. §-a előirja: „A pécsegyházmegyei tanitók szellemi, erkölcsi és anyagi erejének katholikus, magyar nevelés és tanitásügyi célra egységes szervezetbe való foglalása."

Hogy ezen nemes és magasztos célját minő mértékben valósitja meg egyesületünk, az nemcsak az elnököktől, nemcsak a tisztviselőktől, hanem a tagoktól függ elsősorban. Nem a vezérkar és a tisztikar nyeri meg háboruban a győzelmet, hanem a lelkes, képzett legénység.

Aminő tartalmat, benső értéket nyujtanak, szereznek, az érdemes egyleti tagok az egyesületnek, azon mértékben gyarapszik egyesületünknek is tekintélye, befolyása, vonzó ereje, szeretetreméltósága.

De viszont azon munka, azon tevékenység, melyet az egyesület keretében az egyes tagok kifejtenek, ez az összes tagjainak válik előnyére, szolgál belső értékének, tekintélyének emelésére.

Szeressék tehát, kérem ezen egyesületet — mondja jóakaratu hangon az elnök ur — szeressék ne szóval, hanem tettel, dogozzék ennek minden egyes tagja az egyesület s általa a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület érdemes tagjai tekintélyének emelésén. Győzelmet küzdelem nélkül, becsülést, tekintélyt, elismerést kitartó, fáradságos munka nélkül elérni nem lehet.

Ne tekintse senki merő nyügnek ezen egyesületet, melynek csak azért tagja, mert dijlevélben előirt kötelessége ebbe belépni, tagdijat fizetni, hanem tekintse azt mindenki létrának, melyen mig maga előre halad, addig a kath. magyar tanitás ügyét viszi előre és alapozza meg egyházának, édes hazájának szebb jövőjét, boldogulását.

Pedig, ha ez minden buzgó hivőnek, minden derék állampolgárnak kötelessége, akkor kétszeresen kötelessége a róm. kath. tanitónak, kinek erre bőségesen nyilik alkalma az iskolában és azon kivül.

Szeressék — folytatja tovább atyailag elnök ur — a gyermekeket, mint az egyház leendő hivő tagjait, mint édes hazánknak jövendő polgárait. S ha a gyermekeket szeretik, akkor nem fognak sajnálni semmi fáradságot, hogy mig őket minden jó és hasznosra megtanitják, addig lelküket is neveljék, nemesitsék.

A mélyen rejlő, éles ellentétek és az ezekből fakadó válságok jellemzik korunkat. Megnyugvást, békességet, boldogságot keres az ember és élete fáradozás, küzdelem, kimerülés, szóval minden inkább, mint megelégedés. A boldogságot, békességet és megnyugvást a tudás maga, az ismeretek gazdagsága még nem eredményezi ;ehhez még szilárd hit, erős remény és rendithetetlen szeretet, imádságos lelkület szükséges.

Ültessék át ezen isteni erényeket kedves tanitványaik szivébe, lelkébe, mig ismereteiket igyekeznek gyarapitani.

A szülők legdrágább kincseiket, gyermekeiket bizzák önökre bizalommal, sugárzó reménységgel. Ne hiusitsák meg a jó atyák várakozását, ne szomoritsák meg a jó édes anyák szivét, hanem neveljék gyermekeiket azok büszkeségére, családjuk diszére és örömére.

S ha ezt cselekszik, ha ezt megvalósitják, akkor a kötelességet hiven teljesitették és ennek jutalma sem fog elmaradni. — Csak a vallásos, hazafias, buzgó tanitók munkássága mozditja elő, — mondja emelkedett hankon az elnök ur — nagy Széchenyink mondásának megvalósulását: Magyarország nem volt, hanem lesz! Ugy legyen!

Majd üdvözli Tolnavármegye jelenlevő alispánját Forster Zoltánt, köszönetet mond a vármegye székháza közgyülési termének átengedéséért, melyben a tanitók megbecsülését látja; üdvözli Ember János baranyamegyei és Padányi Andor tolnamegyei kir. tanfelügyelőket és a gyülést Isten szent nevében megnyitván, a jelen jegyzőkönyv hitelesitésére Pártos Zsigmond mözsi esperes-plébánost és Hajas János pincehelyi kántortanitót kéri fel.

Bejelenti, hogy Czernohorszky József ker. tanf. és dr. Onczay Géza esperesplébános távolmaradását kimentette. Jelenti továbbá, hogy Vörös Mihály volt tanitóképezdei tanár, nyug. kereskedelmi iskolai igazgató sürgönyileg küldötte a közgyülésnek legmelegebb üdvözletét.

A közgyülés tagjai a jelentést éljenzéssel vették tudomásul.

Ezután Horváth Ignác világi elnök szólalt fel, napirend előtt; kegyeletes szavakkal emlékezett meg Ferencz Ferdinánd trónörökös és neje tragikus haláláról és javaslatára a közgyülés jegyzőkönyvben ad kifejezést fenséges trónörökösünk és szeretett hitvesének gyászos halála fölött érzett mély és igaz részvétének.

2. tárgy. A közgyülés a mult vévi jegyzőkönyvet felolvasottnak tekintette és hitelesitette.

3. tárgy. Ezután Ember János, baranyavármegyei kir. tanfelügyelő tartotta meg mindvégig érdekes előadását.

Előadásában a lelkileg még jobbágysorsban élő nép felszabaditását sürgette, melyet a tanitóság által buzgón terjesztett kultura áldásaitól vár és fejtegette a magyar beszéd sikeres tanitásának elveit.

A közgyülés nagy figyelemmel hallgatta a jeles pedagogus sikerült előadását, melyet zajos éljenzéssel és tapssal honorált, dr. Igaz Béla egyházi elnök ur pedig a közgyülés hálás köszönetét fejezte ki az illustris előadónak.

4. tárgy. Báter János egyesületi titkár tette meg ezután az egyesületnek, a lefolyt évben kifejtett tevékenységéről, kimeritő és minden irányban tájékoztatást nyujtó jelentését.

A közgyülés a titkári jelentést egész terjedelmében tudomásul vette, az abban foglalt inditványokat elfogadta és elnök előterjesztésére a titkárnak eddig tanusitott ügybuzgóságáért köszönetet mondott.

5. tárgy. Székely Márton főpénztáros betegsége és elfoglaltsága miatt a közgyülésen nem jelenhetvén meg, helyette Ruzsinszky József, a számvizsgálóbizottság egyik tagja, terjeszti elő a számadásokat. Eszerint tagdijakban befolyt: 1989 K. 11 fill., egyéb bevételek cimén: 550 K. Az összes bevétel tehát: 2539 K. 11 fill.

A kiadás kitett összesen:	2253 K. 15 fill.
maradt pénztári készlet:	285 K. 96 fill.

Egyesületünk vagyona a takarékban elhelyezett készpénzből és tagdijhátralékokból áll.

A készpénzvagyon összege:	3679 K. 03 fill.
Tagdijhátralékok az 1010., 11., 12., 13. évekből	2614 K. 34 fill.
Összes vagyon:	6293 K. 37 fill.

Az 1915. évre szóló költségvetés szerint a fedezet	2984 K. — fill.
és a szükséglet	1893 K. 65 fill.
mutatkozik maradvány:	1090 K. 35 fill.

A közgyülés az előterejsztést figyelmesen végig hallgatta és a főpénztárosnak a számvizsgálók jelentés alapján, a szokásos óvás mellett, a felmentvényt megadta, az 1915. évre szóló költségvetést pedig egész terjedelmében elfogadta, egyben kimondotta, hogy a hátralékosoktól a tartozás — záros határidőn belül — ügyvéd utján hajtassék be.

6. tárgy. Kircz István teveli igazgató-tanitó tartotta meg ezután előadását e cimen: „Mily irányban vezesse a tanitó a felnöttek oktatását". Az előadó igen sok és értékes utmutatást adott a kérdés helyes megoldására; előadását a megérdemlett figyelemmel hallgatták a jelenlevők és egyházi el-

nök ur előterjesztésére köszönetet szavazott meg a közgyülés az előadónak és határozta, hogy az értekezés egész terjedelmében a Kath. Iskolában közzététessék.

7. tárgy. Az orsz. kath. tanitói segélyalap f. évi kögyülésére az egyházmegyei tanitóság képviselőjéül, Horváth Ignác világi elnököt küldötte ki a közgyülés.

8. tárgy. Horváth Ignác világi elnök erélyes szavakban itéli el a Budapesti Tanitótestület azon határozatát, hogy: „a felekezeti hittan az iskolából az egyházak hatáskörébe utalandó. A népiskolában pedig világi tanitók által általános emberi erkölcstan tanitandó' és fölhivja a közgyülést, fejezze ki tiltakozását ezen, ugy az isteni, mint az állami törvényekkel ellenkező törekvésekkel szemben.

A közgyülés egyhangulag megbotránkozásának és tiltakozásának adott kifejezést a Budapesti Tanitótestület szóban forgó határozatával szemben, mivel erős meggyőződése szerint, a vallásoktatás kiküszöbölése az iskolát jellemképző erejétől, nevelő hatásától fosztaná meg, mert nemes értelemben vett nevelés el sem képzelhető vallásoktatás nélkül, mert vallás nélkül nincsen sem erkölcs, sem becsület.

9. tárgy. Egyházi elnök — az előadó nem lévén jelen — felhivja a közgyülést, hogy Szekfü Gyula II. Rákóczi Ferencet gyalázó hazafiatlan és kegyeletsértő könyve ellen emelje fel tiltakozó szavát.

A közgyülés a legerélyesebben tiltakozik Szekfü Gyula könyvében megnyilatkozó tendencia ellen és azt a leghatározottabban elitéli.

10. tárgy. A pályadijak kiosztása. Báter János egyesületi titkár, a pályabirák által jutalomra ajánlott müvek jeligés levélkéit felbontja, melyből kitünt, hogy a módszertani szakosztály pályadiját: Polácsi János, a patronage szakosztály pályadiját pedig: Polácsi János, Straub János és Gergelics József kapta meg.

A pályadijat nem nyert müvek jeligés levélkéinek megsemmisitésére egyházi elnök, Horváth Ignác világi elnököt, Báter János egyesületi titkárt és Bors József egyesületi jegyzőt küldte ki.

A megsemmisitést a bizottság nyomban teljesitette.

11. tárgy. Következtek az inditványok.

Titkár felolvassa a pécsi és máriakéméndi esperesi körök által, a tervbe vett tankönyvek szerkesztésére vonatkozó inditványát, egyben jelenti, hogy a választmány nem ajánlja az inditványokat elfogadásra, hanem a következő pályatétel kitüzését javasolja:

„Kivántatik a II., a III., a IV., az V—VI. osztályok számára szánt reál-olvasókönyvek tervezete. Az olvasókönyvek anyagának megválogatásában figyelemmel legyen szerző az ismeret-terjesztő és az erkölcsnemesitő olvasmányok tapintatos csoportositására s elhelyezésére. A könyvek tanmenete folyton bővülő ismeretkörök szerint haladjon. Pályadij egyenkint 50—50 korona.

A közgyülés a pécsi és máriakéméndi esperesi körök inditványát mellőzi és a választmány által javasolt pályatétel kitüzését határozatilag kimondja.

Felolvassa titkár Darányi István várdombi tanitónak a szekszárdi espereskőri közgyülésen elfogadott és az iskolamulasztások kimutatására és megtorlására, az eddiginél célravezetőbb módot javasló inditványát és jelenti, hogy mivel Tolnavármegye törvényhatósága a szóban levő javaslatnál szigorubb szabályrendeletet fogadott el, mely jóváhagyásra már a nm. Miniszteriumhoz föl is terjesztetett, azért a választmány az inditványnak tárgyalását nem tartja szükségesnek.

A közgyülés az inditvány tárgyalását nem óhajtotta.

Előterjeszti titkár, Kóródy Miklós tanitóképezdei tanár következő inditványát: 1. Keresse meg az egyesület a nagyméltóságu magas püspöki kart, hogy az orsz. kath. közoktatásügyi tanács tankönyvbiráló bizottságának szervezeti szabályzatának közzétételét elrendelni méltóztassék.

2. Méltóztassék a magas püspöki kar oda utasitani az orsz. kath. közoktatásügyi tanácsot és tankönyvbiráló bizottságot, hogy az eléje terjesztett megbirált akár aprobált, akár nem aprobált tankönyvek birálatát a „Népnevelő“ cimü lapban, hasonlóképen a miniszterium által követett eljáráshoz, tegye közzé s egyuttal adja meg a módot a tankönyv iróknak is, hogy ellenbirálatukat a nyilvánosság előtt szintén megtehessék. Jelenti egyszersmind titkár, hogy a választmány ezen inditványt helyesnek találta és a közgyülésnek elfogadásra ajánlotta.

A közgyülés az inditványt egész terjedelmében elfogadta.

Elfogadta a közgyülés Bodonyi Nándor következő inditványát is: Addig is, mig a Pécsegyházmegyei rk. Tanitóegyesület tankönyvszerkesztő bizottságának müködése pozitiv sikert lesz képes felmutatni, kéressék meg megyés Főpásztorunk Őméltósága, engedné meg, hogy ne csupán a Szt. István Társulat által, hanem más kiadók által kiadott s a kath. Tanügyi Tanács által elfogadott tankönyvek is használhatók legyenek.

Ezek után egyházi elnök ur, lendületes szavakban elismerését nyilvánitja a közgyülésnek azon meleg érdeklődéseért, melyet a tárgysorozat minden pontja iránt tanusitott, őszinte köszönetet mond a tisztikarnak önzetlen munkálkodásáért, a gyülést — Isten áldását kérve a jelenlevőkre és nemes törekvéseikre — eloszlatja.

Kmf.

Bors József
egyesületi jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Lengyelen a völgységi espereskerületi tanitóegyesület 1914. május 28-án tartott gyüléséről.

Jelen voltak: Razgha Lajos egyházi elnök, — Kircz István világi elnök és 40 tag.

Egyházi elnök ékes szavakkal buzditja az egyesület tagjait a gyermeki lélek gondos szeretettel való ápolására és fejlesztésére; és a tőle megszokott alapossággal fejtegeti a legfontosabb pedagógiai elvet, hogy „a példa a legjobb nevelői eszköz; — ezzel az ülést megnyitja.

A gyülés az elnöki megnyitót élénk tetszéssel fogadja.

A mult gyülés jegyzőkönyve felolvastatott és minden kiigazitás nélkül hitelesittetett. — Elnök a mai gyülés jegyzőkönyvének hitelesitésével Radics Gyula és Bajer Károly urakat bizza meg.

A gyülés tudomásul veszi.

A pénztáros jelenti, hogy az egyesület a nagyszámu tag.dijhátralékok miatt állandó pénzzavarokkal küzd. — A számvizsgálók jelentik, hogy a számadásokat felülvizsgálták és azokat rendben találták.

A közgyülés ugy a pénztáros, valamint a számvizsgálók jelentését tudomásul veszi.

A beérkezett 2 pályamunka birálata felolvastatott és a „Paskal sem volt nagyobb Pythagorasnál“ jeligés pályamunka 20 korona pályadijban részesült. Ezután a pályanyertes munka felolvastatott.

A közgyülés tudomásul veszi.

Main József teveli tanitó felolvasást tart arról, hogy hogyan tanitsuk a reáliákat a népiskolában. Hangsulyozza, hogy az elemi iskolában sem analfabetákat, sem pedig tudósokat ne akarjunk nevelni. A sokrateszi módszerrel, olvasmánytárgyalással kapcsolatban, óhajtja a reáliák tanitását.

A felolvasást a gyülés élénk helyesléssel fogadja és 20 korona jutalomdijat szavaz meg.

Kircz István világi elnök felhivja az egyesület tagjait, hogy a tanitók üdülőháza javára engedélyezett sorsjegyekből ki-ki erejéhez képest helyezzen el.

A gyülés a felhivást tudomásul veszi.

Main József inditványozza, hogy a Szekfü szerkesztésében és a M. F. A. kiadásában megjelent Rákóczit gyalázó könyv ellen az ülés foglaljon állást.

A gyülés az inditványt magáévá teszi.

Razgha Lajos egyházi elnök felhivja az egyesület tagjait, hogy a kath. tanitók segélyegylete tagjai sorába lépjenek be.

A gyülés a felhivást tudomásul veszi.

Radics Gyula inditványozza, hogy az iskolai vallásoktatás ellen meginditott mozgalommal szemben egyhangulag mondja ki a közgyülés, hogy a vallásoktatás a nevelésnek egyik főeszköze.

A közgyülés az inditványt magáévá teszi.

A közgyülés elhatározta, hogy jövő évi gyülését Hőgyészen fogja megtartani.

Más tárgy hiányában az elnök a gyülést bezárta.

Kmf.

Schoner Simon
egyl. jegyző.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Himesházán, 1914. jun. 10-én, a máriakéméndi esp. kör tavaszi gyüléséről.

Jelen vannak: Dr. Frey János, esp. pléb. orsz. képviselő, mint a kör egyh. elnöke, Komlósi Antal vil. elnök, Eisenbart Ferenc alelnök, Jaksits Sándor pénztáros, Liebbald Lajos, Takács Mihály, Nyári Simon plébánosok; Berlákovics János, Magyar Béla, Jung Ádám, Fényes Antal káplánok, Jaksitsné, Goda Irén, Fischer Katalin, Hesz Mária és Mindszenti Anna tanitónők, Dillman Lajos, Weltin Ferenc, Farkas Kamill, Beck Károly, Miklósi József, Sas György, Koffán Béla, Búcz Ödön, Müller Boldizsár, Duplinszky Béla, Becskovszky Ede, Darázsi Mihály, Sas Ernő, Resch József, Herberth Vilmos, Trábert Márton, Hyros Alajos, Priszlinger Antal, Kaszás József, Hábel Ignác, Laner Károly, Wagner Károly tanitók; mint vendég: Hal Viktor felügyelő-tanitó.

A köri tagok 9 órakor sz. misét hallgattak.

1. Komlósi Antal, vil. elnök szép megnyitóbeszédjében a valláserkölcsös nevelés szükségességéről szólt. Visszautasitja a budapesti tanitók egyik töredékének minket provokáló határozatát. Ezt az egyház és haza ellen való támadásnak minősiti. Positiv vallás szükséges, anélkül nincs jellem, csak az önzés irányitja az embert. A kath. vallás az, amely az embert kettős rendeltetésének betöltésére képesiti. A kath. vallás volt nemzetünk fenntartója. A történelemből bizonyitja az észvallás tarthatatlanságát, veszedelmét. Huszár Károly szerint: „A szabadkőmüvesség meg akarja ismételni a betlehemi gyermekgyilkosságot, a lelkeket akarja megölni'. Ezt nem szabad megengednünk, ez ellen teljes erőnkből küzdeni legszentebb kötelsségünk. Üdvözli a megjelenteket, a gyülést megnyitja.

2. A jegyzőkönyvet a gyülés felolvasottnak tekinti.

3. Fölolvastatott az egyhm. főtanfelügyelőség 4062/1914. sz. leirata, melyben a máriakéméndi esperesi kerület vezetőjének, a ker. esperesnek, ugyszintén a tanitóságnak elismerését fejezi ki, s a mi kerületünket az elsők közé sorolja. A gyülés az elismerést hálás köszönettel tudomásul veszi. Ez csak fokozza munkakedvünket és lelkesedésünket, hogy poziciónkat még jobban megszilárditsuk. Ezentul is akarunk és fogunk munkálkodni, főleg Isten iránti szeretetből. A kör az elismerésért jegyzőkönyvi kivonatban határozza az egyhm. főtanfelügyelő urnál hálás köszönetét nyilvánitani.

4. Elnöki előterjesztések. 1) Komlósi Antal vil. elnök bejelenti a tagoknak, hogy a Kath. Tanügyi Tanács a kath. tanitók üdülőházát létrehozta. Kiemeli ennek fontosságát. Ajánlja a kibocsátott

sorsjegyek terjesztését. 2) Felhivja a tagok figyelmét a Pécsegyhm. rk. Tanitóegyesületnek f. évi julius 6-án, Szekszárdon tartandó közgyülésére. Jöjjenek el mennél többen, különösen akik soron vannak. A kör ujból csoportokba osztja az esperesi kerület plébánosait, mely sorrendben kötelező a közgyülésen való részvétel. I. a himesházai palotabozsoki és véméndi, II. a máriakéméndi és püspöklaki, III. a fekedi, szebényi és rácmecskei plébánia. 3) Szieberth Róbert pécsi tanitó tanulmányi kirándulásokat rendez az Aldunára, a Tengerpartra, a Tátra vidékére. Aki részt venni óhajt, jelentkezzék nála. 4) Vil. elnök a tankönyvmozgalomról tájékoztatja a tagokat. Többek hozzászólása után Dr. Frey János egyh. elnök inditványozza, hogy a közgyülés pályadijakat tüzzön ki, melyek közül az első legkevesebb 500 K. legyen. Válassza meg a tankönyvbiráló bizottságot. A beadott müveket először ez a bizottság birálja, azután az egyes esperesi körök, mely után a központi biráló bizottság hozza a végleges határozatot. A kör Dr. Frey János egyh. elnök inditványát egyhangulag elfogadja és felkéri őt, hogy azt az esetleges megokolással együtt a szekszárdi közgyülés elé terjessze.

5. A kör felkéri Kaszás Józsefet, hogy az őszi gyülésen mutassa be a fizikai eszközöket; Duplinszky Bélát pedig, adja elő, mit lehet a falusi iskolákban a slöjdből gyakorlatilag elvégezni.

6. Jegyző felolvassa a Kath. Tanügyi Tanács által kitüzött tételeket. A kör az 5. és 6-okat, amely az egységes fizetés és nyugdijtörvény revizióiáról illetve az egységes tankönyvről szól, választja ki a közgyülésen való megvitatásra.

Folyt. köv.

Tankönyvmozgalmunk nagy lépéssel haladt előre. A közgyülés, Szekszárdon, kimondotta, hogy pályázat utján tervezeteket készittet, máskülönben pedig megmarad az eddigi alapon. Az eddigi alapon való megmaradást az teszi szükségessé, hogy a 120000 koronányi kiadási költségre vállalkozót kapjunk. A Szt. István társulat vállalja is a kiadást, de csak ugy, ha a kiadandó könyvek elhelyezése előre biztosittatik, miért is tagtársainkat arra kérjük, hogy amennyiben már egy éven belül az uj könyvekhez hozzá akarnak jutni, a Kóródy féle olvasókönyveket vezessék be s ezáltal az ujonnan kiadandó könyvek számára a helyet előre biztositsák. Ha u. i. nem az eredeti alaphoz ragaszkodva járunk el, a „Szt.-István Társulat“ nem lát biztositékot arra, hogy egy esetleges uj nagy könyvvállalat sikerrel fog járni. A tankönyv szerkesztőbizottság is csak ez esetben szorgalmazhatja elég eréllyel a könyvek megszerkesztését, mert különben a szerzőkkel szemben nem lenne módjában kötelességének megfeleni. Legutóbb Paks nagyközség tantestülete határozta el a Kóródy-féle könyvek bevezetését, ami bizonyiték arrra, hogy tantestületeink komolyan akarják a szóban forgó vállalat sikerét.

„Előlépés és előléptetés.“ Az 1913. évi XVI. t. c. értelmében a tanitóknak van „előlépésük“ és „előléptetésük“. E körül a kérdés körül folytonos félreértések és tévedések vannak. A vall. és közoktatásügyi miniszternek megyés püspök Ur Ő Méltósága által 4079/1913. sz. alatt közreadott 149893/1913. sz. rendelete értelmében az *előlépések* alkalmával, mikor a tanitó ugyanazon fizetési osztályban marad s csak a fokozatban halad előre, egyházmegyei főhatósági engedélyre sem az államsegélykérés, sem az „*előlépés*“ érdekében szükség nincs. Ilyenre csak akkor van szükség, ha a tanitó egyik *fizetési osztályból a másik fizetési osztályba kerül*, mert ennek kinevezés jellege van.

Az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal kéri az összes érdekelteket, hogy eme rendeleteket tartsák szem előtt s mikor csak „*előlépésről*“ van szó azt közvetlenül a közigazgatási bizottság utján benyujtott folyamodvánnyal intézzék el s ne kérjenek egyházmegyei főhatósági engedélyt, mert ezáltal sok felesleges munkától kimélik meg a hivatalt.

Az osztatlan iskola II. osztálya számára készitendő s a beszéd-és értelem gyakorlatok anyagát felölelő olvasókönyv tervezete

(Folytatás.)

November. 4. hete. 33. olv. A község. (Miután már az emberek foglalkozását ismerik a gyermekek, összefoglaljuk az eddig tanultakat és ismertetjük a községet. A tanitó tanitja ezt az iskolában.)

34. olv. A pap. (A tanitó ur beszélt a tanult emberekről. Hazafelé a gyermekek vetélkednek, ki, mi szeretne lenni. Én pap szeretnék lenni! — mondi Takács János. Miért? Elmondja a pap napi tevékenységét. — A jó pap holtig tanul.)

35. olv. Magyar vagyok. (Pósa Lajos.) Gyulai, Radnai: II. olv. k. 35 old.) (Othon Józsi egy szép verset tanult.)

December. 1. hete: 36. olv. Mit dolgoznak még az emberek. (Many. Petrovác, Walter II. olv. 47. Józsi nagyapjával sétált stb.)

37. olv. Kis Péter házat épittet. (Amint a falu fölső végére értek, látják ám, hogy ott sok ember dolgozik stb . . .)

38. A szabónál. (Józsi uj ruhát kap. Beszélget az egyik inassal, az elmond mindent, ami a mühelyben történik.)

December. 2. hét. 39. A kereskedők. (Mikor hazaértek, már várta őket a nagyanya. Józsit a boltba küldte.)

40. A malomban. (Egyik reggel stb.)

41. olv. Az édes anya levele. (melyben megirja, hogy eljárt az idö, még ebben a hónapban megjön a karácsony. Talán egy-két hét mulva eljön a nagy nap. Hivja haza a fiát, hogy még ebben az évben láhassa. Már alig várja az órát, a percet, mikor magához ölelheti gyermekét.

December 3. hét: Az óra. (42. olv.) (Nagyapó olvasta a levelet, nem is vette észre, hogy eljárt az idő, pedig, ha az órára nézett volna stb. . . .)

43. olv. Hazafelé. (Néhány nap mulva kocsi ált meg nagyapó háza előtt stb.)

44. olv. Karácsony. (A Józsi hazaért, — mit talál otthon? A találkozás élénk leirása.

45. olv. Füstbe ment terv.

Január 1. hete: 46. olv. Mit csinál a nagyanya és nagyapa? A kis Józsi elmondja, hogy a nagyanyának sok a dolga. Még mindig ő süt, főz, esénként fon, varr, tolat font. A nagyapa az állatokat eteti. Estenként olvasgatnak.

47. olv. Megkezdődött a tanulás. (Ujév első napját még otthon töltötte Józsi, de már a következő napon visszautazott nagyapóékhoz. Néhány nap mulva már az iskolában ül. A tanitó egy mesét mondott nekik. Meneaus Agrippa meséje az ember testrészeiről.)

48. olv. Takács János nem jött iskolába. (Betegség, egészség.)

49. olv. Józsi meglátogatja Takács Jánost.

Január. 2. hét. 50. A madarak télen. (Józsi hazafelé menvén, gyerekekkel találkozik, akik madarászni mennek. Ezek bizonyosan nem ismerik ez a szép verset:)

51. A rab madár.

52. A nagyanya tanácsai. (Józsi elmondja, hogy Takács János beteg. A nagyanya egészségi szabályokat olvas neki egy könyvből. Bárány Ignác II. olv. 88. old. 152. olv.)

53. olv. Torma János halála. (Nem jár mindennapi iskolába. Tegnapelőtt csuszkált a tavon. Az beszakadt. A fiu odahalt, élénk leirása az esetnek. Egy-két szó az életről-halálról.)

3. hét. 54. olv. A kősó. (Sótalan az étel stb.) Az ásványok.

55. olv. Egy kis kés története. (Kozma, Szőllősi, Ember: II. olv. 38. old.)

56. olv. Volt egy ember . . . (A szomszédék lánya is átjött, hogy egy keveset játszanak, most az verset mond.)

57. olv. Kacor király. (Józsi olvassa néki a mesekönyvből.)

Január 4. hét. 58. olv. Tüz van! Tüz van! (Élénk leirás.)

59. olv. II. Az emberek oltják a tüzet. (Támogassuk egymást.)

60. olv. III. A hajléktalanok. (könyörület, szeretet.)

61. olv. Árva gyermek dala. (Kozma stb. 151. olv.)

Február 1. hete: 62. olv. Az erdőben. (Józsi a nagyapóval elmegy az erdőre fáért. Milyen fát szeretne nagyapó? Felrakják. Még többször ki kell jönni. Józsi is eljön, de ő az erdészlakban marad, mig a szánt megrakják. Itt hallja azokat a meséket, melyek a vad állatokról szólnak. Az erdőkerülő beszél neki a

63. olv. I. Az erdőkerülőnél.

64. olv. II. A róka, medve és a szegény emberről.

Február. 2. hete. 65. II. A medve és a méhekről.

66. olv. IV. A farkas és a bárányról.

67. olv. A nyul és teknősbékáról és itt látja, a madarat az ablakon s eszébe jut az iskolában tanult költemény.

68. A madár az ablakon. Mócsy, Perovácz, W. 115. old.)

Február. 3 hét. 69. Tél végén. (Elmuiik a tél. A nagyapó beszél.)

70. olv. A tavaszról. (Mócsy, Petrovacz, W. 117. old.)

71. olv. A szamár és az oroszlán. (Mese.)

72. olv. Kutya, macska, egér (A Józsi mesekönyvéből.)

Február. 4. hét: 73. olv. A veréb. (A padláson megdézsmálták a buzát. Mik? A verebek. Ej, hát ilyenek a verebek. Még kötekedik is, olvasd csak ezt a verset:

74. A veréb és a pulyka.

75. olv. A kutnál. (Józsi érdeklődik, hogy habár állandóan hordják a kutból a vizet, mégis van benne. A vizk örutja.)

Március 1. hete. 76. olv. A méh és a galamb. (A Józsi mesekönyvéből.)

77. olv. A farkas meg a sas (A Józsi mesekönyvéből.)

78. olv. (Nagyapó beszélget a gólyáról. (Én már láttam, hogy a gólya kigyót vitt csörébe stb.)

Március 2. hete. 79. olvasmány. Séta a mezőn. (A tanitó kirándulást tesz a gyermekekkel a mezőn. A kis Józsi is velük van.)

80. olv. Szántólegény dala. (A Nagy Jánosék földje mellett mennek el, mikor e dalt hallják. Az egyik fiu mondja, hogy ő is tudja, eli s mondja. Kozma, Szöllősi, Ember. 150. old.)

81. olv. Mit láttunk a mezőn. (A kis Józsi elmondja, hogy nyulat, vércsét, gólyát, pacsirtát, gyikot, békát, kigyót, csigát, lepkét, méhet láttak.)

82. olv. Tavasz. (Mikor minden uj életnek indul. Vidul a föld stb. Kozma, Szöllősi, Ember. 150. old.)

Március 3. hét. 83. olv. Második kirándulás. (No ez ugyan nem sikerül. Nagy zivatar keletkezik: Szél, felhő, eső, villámlás, dörgés, szivárvány. Mindezt a malompajtából nézik, ahova behuzódtak.)

84. olv. A bojtár meséje. (Egy öreg bojtár elmondja, hogy hogyan járt a hazug bojtár gyerek. A bojtárok nagyon jól tudják ezt, tudjátok meg ti is: Kóródy II. oszt. 106. old.)

85. olv. A szöcskék. (Ti-ni egy szöcske! onnan jött ez a pajtába? Meséljen erről is valamit bojtár bácsi. Kóródy: II. olv. 82. old.)

Március 4. hét: 86. olv. Uzsona közben. (Adomák, találós kérdések. Gyulai, Radnai, Thótt II. olv. 99. old. Kozma, Szöllősi, Ember: II. olv. 152. old.)

87. olv. Istenem, ki vagy a mennyben. (Tanitó ur! én tudok egy szép verset: Mócsy, Petrovácz, Walter: II. olv. könyv. 105. old.)

88. olv. Hazafelé. (A község határa, amit látni lehet.)

Április 1. hete. 89. olv. Egy nevezetes nap. (Nagyapó nevenapja. Józsi korán reggel, mikor még harmatos a fü, kiosont a közeli gyümölcsösbe. A nap akkor tünt fel a hegyek mögött. Ibolyát szed. Hazaviszi a nagyapónak. Verset is tud ám erre az alkalomra. Tomcsányi II. olv. 105. old. agyapónak.)

90. olv. Édes apa levele. (A munkára serkenti fiát. Majd áttér a hazaszeretetre. indenkinek szeretni kell a hazát. Nem is fejezhetem be levelemet szebben, mint evvel a verssel, amit tanulj meg jól, hogy mindenkor lelkedben csengjen.)

91. olv. Mi a haza. (Majthényi Flóra.)

Április 2. hét. 92. olv. A méhek. (Nagyapó kisétált a gyümölcsös kertbe. Józsi is vele ment. „A kertben stb.“ Gyulai, Radnai stb. II. olv. 116. old.)

93. olv. A leesett madárka. (Hetyey Gábor.)

94. olv. Édes anya levele. (Egy szegény embernek sok gyereke van. Kérik az egyiket; de ő nem tud választani. *A szülők nagyon szeretik gyermekeiket.)*

Április 3. hét. 95. A gyom. (Dreisziger II. olv. 57.) (Józsi a szomszédba ment. Julis épen az édes anyjával stb.)

96. olv. Józsi virágjai. (Virágok az ablakban. Figyelem, gyöngédség. Beszélget a nagyanyával.)

97. olv. A macskák. (Gyulai, Radnai, Chott: II. olv. 65 old.) — Egy kis módositással.

Április 4. hét. 98. olv. Reggel. (Józsi másnap korábban kel. Mi történik reggel. Látja, hogy elmult az éj, stb. Mócsy, Petrovácz, Walter: II. 95.)

99. olv. A dél.
100. olv. Az est.
Május 1. hete. 101. olv. Az éj.
} Mindezeket Józsi a nagyapóval beszéli meg. Párbeszéd alakjában

102. olv. Hetek, hónapok és az év. (Imétlés a 41. olv.)

103. olv. Délután zivatar volt. (Mócsy P. W. II. 100 old. átirása. A 83. olvasmány kibővitése.)

Május 2. hét. 104. olv. Beszélgetés a napról. (Mig a zivatar tart, Józsi észreveszi, hogy nem látni a napot.)

105. Elmulott a zivatar. (Kimennek az udvarba. Beszélgetés a levegőről.)

106. olv. A hold. (Estefelé feljött a hold.)

Május 3. hét. 107. olv. Beszélgetés a csillagokról. (Nagy apó, én láttam a holdat, a csillagokat. Hol vannak a csillagok nappal stb.) Mindezt ki tartja rendben?

108. olv. A jó Istenről.

109. olv. Téged dicsérlek. — (Mócsy, P. W. II. olv. 105. old.)

Május 4. hét. 110. olv. Nyár van. (Az édes apa megérkezik és elmondja, hogy mit látott a mezőn, a szántóföldeken.)

111. olv. Mese a kalászról. (Más világ volt régen, mint a mese mondja. „Kezdetben“ … Gyulai. Radnai. Knött: II. olv. 121.)

112. olv. A kenyér. (Gyulai, Radnai, Thött, 122 old.)

Junius 1. hét. Az iskolai év végén. (Horváth Antal elmegy a fia vizsgájára. Megköszöni a tanitó fáradozását.)

Finis.

A többi időt ismétlésre használjuk fel.

Szemelvények: 2. olvasmány: *Az első felelés.*

A mai napot nem fogom elfeledni. Ma először feleltem. A tanitó kérdezte, tudom-e a reggeli imádságot. Felálltam és elmondtam.

Ugyan hogyan mondtad? — kérdezte nagyanyó.

Igy: Reggeli ima … (Gyulai, Radnai, Thótt: 9. olv.)

Az esti imát tudtad-e?

Igen!

Mondd el!

39. olvasmány: *A kereskedők.*

Mikor haza értek már várta őket a nagyanya.

Józsi, menj a boltba, hozz köolajt!

Én sietve mentem. A bolt a falu közepén van. Azért van ott, hogy mindenki gyorsan oda érjen.

A boltosnak sok portékája van stb.

43. olv. Hazafelé.

A kocsi megállt a ház előtt. Én felültem. Megindultunk a vasuthoz.

44. olv. Karácsony.

Sürgés forgás. Az utcák tele vannak járókelő emberekkel. — Minden kereskedő a legszebb ajándékokat kirakatába tette. Ragyog a sok játék.

45. olv. Füstbe ment terv.

Egész uton stb.

Isten velünk!!

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

A hitoktatás tannyelve. 2518/1914. Alább közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1797/1914. eln. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 1797/1914. eln. szám.

Hatályon kivül helyezve hivatali elődömnek valamennyi kir. tanfelügyelőhöz 1908. évi október hó 23-án 106276. sz. alatt intézett rendeletét, tekintettel a hitoktatás és a hitélet között való szoros kapcsolatra, megengedhetőnek tartom, hogy az állami és a községi, továbbá a magánosok és társulatok által fenntartott népoktatási tanintézetekben, u. m. az elemi népiskolák hat osztályában, a felső nép- és a polgári iskolákban, a tanitó és tanitónőképző, valamint a kisdedóvónőképző intézetekben a hitoktatás a tanulóknak anyanyelvén látassék el.

Felkérem a Főtiszt. Főhatóságot, hogy ezen elvi jelentőségü rendelkezésemnek figyelembevételével akként méltóztassék intézkedni, hogy mindazokban a népoktatási tanintézetekben is, amelyekben a magyar anyanyelvü tanulók szórványosan, csekélyebb számban vannak a magyar ajku tanulók mindegyikének hitoktatása ezek anyanyelvén tötrténjék.

Utasitottam egyben a kir. tanfelügyelőket, hogy amennyiben a tanulóknak anyanyelvükön való hitoktatása tekintetében panasz merülne fel (a szülők, gondnokságok, iskolaszékek, iskolaigazgatók, tanitók, stb. részéről) a kir. tanfelügyelők minden ilyen esetről hozzám haladéktalanul jelentést tegyenek az illetékes egyházi főhatóságnak megfelelő intézkedés végett történendő megkeresése szempontjából.

Felkérem végül a Főtiszt. Főhatóságot, hogy a fennhatósága alatt álló hitfelekezeti népoktatási tanintézetek hitoktatása iránt hasonló értelemben intézkedni méltóztassék.

Nem kétkedem, hogy ezen intézkedés hozzá fog járulni ahhoz, hogy a hitoktatás valláserkölcsi kihatásával is emelni és erősiteni fogja az iskoláinkban folyó hazafias nevelés eredményes voltát.

Budapest, 1914. április 25. *Jankovich.*

Midőn fenti rendeletet az összes érdekeltek tudomására hozom, különösen figyelmeztetem a hatóságom alá tartozó összes iskolák plébánosait, hitoktatóit és iskolaszékeit, vagy az ezeket helyettesitő gondnokságokat, hogy miután egyházmegyém területén a hatóságom alá tartozó összes iskolák tannyelve magyar, ez okból a fent közölt rendelet által iskoláim tanitási nyelvén változtatni nem kivánok. Minthogy gyakorlatilag a helyzet ugy fejlődött ki, hogy sok helyen a hittan tanitásában a nép nyelve akkor is alkalmaztatott, amikor az nem a magyar volt, ennélfogva fenti rendelet iskoláimra nézve ujitást nem képez s ez okból a meglevő gyakorlathoz ragaszkodva, arra utasitom a

helyi érdekeltségeket, hogy szigoruan az eddigi gyakorlathoz alkalmazkodjanak. Amennyiben azonban fenti rendelet alapján valamely iskolában tisztán és kizárólag a hitoktatásra nézve nyelvi változás iránt akarnának a helyi érdekeltek intézkedni, erre nézve esetről esetre kell iskolaszéki vagy iskolagondnoksági jegyzőkönyv alakjában indokolt előterjesztést tenni az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak s amig annak elintézése meg nem érkezik, addig a fennálló gyakorlat szerint kell eljárni.

Vallástanitás ügyében. 2521/1914. A Katholikus Hittanárok és Hitoktatók Egyesületének beadványa kapcsán a nagyméltóságu magyar püspöki kar 1911. március 18-án a következő határozatokat hozta:

1. A püspöki kar a vallástani tantervek és tankönyvek gyakori és fontos ok nélküli változtatását nem tartja célszerünek és azért az alább közlendő módosittás mellett legalább ezidőszerint, továbbra is kivánja az utolsó években kiadott püspöki tantervhez az utasitásokhoz való alkalmazkodást: az elemi népiskolai hittankönyveken pedig a közelmultban közzétett határozat értelmében most módositást tenni nem óhajt.

Tekintve az utolsó években történt püspöki rendelkezést, hogy az elemi népnépiskola növendékeit már a harmadik osztályban kell a gyónásra és szent áldozásra vezetni, a püspöki kar az utasitásokban előirt anyagot következőkép módositja, amivel a szentségfelvétel idejét is siettetni akarja:

Az elemi népiskola harmadik osztályában az apostoli hitvallás szövegéig érve, az előirt ószövetségi bibliai részleteket tanitja a hitoktató és erre a hitvallás ágazatainak kikapcsolásával azonnal a parancsolatokra és utóbb a szentségekre megy át megjegyezve, hogy az Oltáriszentségről szent áldozásról és szent miséről szóló kérdéseket már ennek az osztálynak anyagául kell tekinteni. A biblia, vagy katekizmus tanitásánál ilyenkor mindig csak egy iskolakönyvet kell használni. A negyedik osztályba ennek következtében a nagyobb anyagtorlódás elkerülése az apostoli hitvallás ágazatainál főkép csak a harmadik osztályra eddig előirt kérdésekkell szoritkozni, amelyek a második osztályból már többnyire ismeretesek.

3. A különböző iskolanemek számára alkalmas segédkönyvek szerkesztését helyesli a püspöki kar és a maga részéről is szivesen előmozditja.

4. Az ismétlő iskolákra és gazdasági iskolákra vonatkozólag elhatározza a püspöki kar a szükséges adatok beszerzését a vallástanitás állapotáról egyházmegyénként, kérve egyszersmind a fölmerülő kivánságok és javaslatok közlését, hogy azután a mostani követelményekhez mért ujabb utasitásokat adhasson.

Ennek kapcsán felhivom az egyházmegye ker. tanfelügyelőit, hogy az összes ismétlő és gazdasági iskolákban folyó hitoktatásról a főtanfelügyelői hivatalnak f. év julius hó végeig pontosan és kimeritő jelentést adjanak s esetleges észrevételeiket közöljék.

5. A püspöki kar ismételten sürgetni fogja illetékes helyen, hogy az ipariskolák általános szabályzata ugy alakitassék át, hogy az iparos tanulók a vasárnapi istentiszteletben ne akadályoztassanak.

6. Az iparostanonciskolák vallástanitására vonatkozólag, amellyel a püspöki kar már egyik megelőző tanácskozmányán az általános tantervről és utasitásokról szóló munkálatok és javaslatok befejezését. Ahol az iparos tanonciskolában a nehéz körülmények miatt még ezidőszerint nincs vallástanitás, ott legalább részben, egyes intézetekben és az alsó osztályokban óhajtja a tanácskozmány azt megkezdetni.

7. Az állami polgári fiuiskolában és a kereskedelmi iskolában ujból szorgalmazza a püspöki kar a vall. és közokt. miniszteriumnál a heti két vallástani órát.

Kath. tanitók üdülőházára rendezett sorsjáték támogatása. 2546/1914. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnöksége megkeresést intézett Hozzám, hogy Balatonlellén már megvásárolt s a katholikus tanitóság üdülőháza cimén tulajdonba vett, söt már be is rendezett villa vételárának fedezésére rendezendő sorsjátékot támogassam, az iskolai vagy templom pénztár terhére sorsjegyek vásárlását engedélyezzem s ezen ügyet tanitóimnak és papságomnak figyelmébe ajánljam.

Tekintve a nemes célt, szivesen hivom fel emlitettek figyelmét ezen akcióra, mert nagyon kivánatosnak tartom, hogy ezen vállalkozás a lelkészkedő papság és tanitói kar lelkes közreműködésével sikerrel járjon. Nem teszek kifogást az ellen, hogy amennyiben valami különös akadály nem forog fen, az iskolai pénztár terhére korlátolt számban 5—10 drb. üdülőházsorsjegy vásároltassék.

A sorsjátékot a nagymélt. pénzügyministerium 1913. évi március 20-án kelt *24222.* sz. rendeletével engedélyezte. A főnyeremény 10.000 K., huzás 1915. március 20-án történik. Egy darab sorsjegy ára 1 korona. Bővebb tájékoztatást nyujtanak a Népnevelő utóbbi számai. Sorsjegyért a „Kath. Tanitók Üdülőháza Bizottságá-“hoz Budapest, VII. ker. Szentkirályi-utca 30. lehet fordulni.

Lelkigyakorlatok vidéki tanitónők számára. 2527/1914. A budapesti Szent-Sziv zárda fönökségének alábbi hirdetését a célból- közlöm, a tiszt. egyházmegyei papsággal, hogy arra a tanitónők figyelmét jóakaratulag felhivni sziveskedjék.

Folyó évi jul. 3., 4. 5-én a Szent-Sziv zárdában (Budapest, VII. István-ut 75.) lelkigyakorlatok lesznek vidéki tanitónők számára. Az előadásokat egy jézustársasági atya fogja tartani. A megjelenés ideje: 2-án délután. Bennlakás és teljes ellátás a zárdában ezen idő alatt 10 korona. Jelentkezni lehet junius 29-éig. A megjelenésre csak a jelentkezés irásbeli elfogadása jogosit.

Tanitói pályázatok másodszori hirdetése a Néptanitók Lapjá-ban is közzéteendő. 2889/1914. 604/1910 sz. rendeletem kiegészitésekép utasitom az iskolaszéki vagy iskolagondnoki elnökséget, hogy a tanitóhiány következtében gyakran felmerülő sikertelen pályázatok másodszori kihirdetését ugy eszközöljék, hogy a pályázati hirdetés a Néptanitók Lapjá-ban is megjelenjék. Tehát az első hirdetés kizárólag a Népnevelőben teendő közzé. Ilyen esetben a helyi lapokban való ismétlése a pályázati hirdetéseknek mellőzhető.

Szépésjó munkáért aranyéremmel kitüntetve.

Friedmann Károly

butorgyára Pécs.

Átköltözés miatt a raktáron levő kész

butorok

mélyen leszállitott áron eladatnak.

Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól kezdve
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470 „ „
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720 „ „
1 ottomán lószőrréteggel	„ 38 „ „
1 ebédlő divân, modern	„ 56 „ „
1 uri garnitura	„ 290 „ „
1 rézágy sodronybetéttel	„ 86 „ „
1 afrik matrac	„ 14 „ „

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

1914 júl. 15

„Turul“ cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és — jutányos a —

TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve. :: ::

Alapittatott 1867. évben. **Alapittatott 1867. évben.**

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel :: :: kitüntetve. :: ::

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK

Orgona- és harmoniumgyár Pécsett

A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője

Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü lég- ::: nyomatu és elektromos berendezésü :::

ORGONÁIKAT

a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu

harmoniumok minden nagyságban.

Elektromos fujtató készülékek .·. Elektromos fujtató készülékek

Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!

Hazai posztónemüeket

dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
::::: :::: árusitja kizárólag :::: :::::

KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára

Király-utca 15. szám **PÉCS** Hattyu-épület

Mintákat kivánatra bérmentve!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal:
VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.
Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés:
IV., Kecskeméti-utca 2. szám.
Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgái a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 9. szám. November 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Egy szám ára 10 fillér. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi részét illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

Milyen irányban vezesse a tanitó a felnőttek oktatását.*

Ezen tétel kidolgozására és a m. t. Közgyülés előtt való felolvasására lettem egyesületünk m. t. Vezetősége részéről felszólitva, és amikor ezen megtisztelő felszólitást elfogadtam, tettem azért, hogy a m. t. Közgyüléssel röviden megismertessem a felnőttek oktatásának szükségességét és fejlődését és hogy valamicskével — és hacsak egy homokszemnyivel — én is hozzájáruljak e kérdés problémájának megoldásához, amiért rövid időre, néhány percre — a m. t. Közgyülés szives türelmét kérném.

:-:

M. t. K.! A szellemi élet minden terén forrongás van. A tudománynak mindenféle ágában eleven élet lüktet és élnék mozgás tapasztalható.

Ami az elmult századok nagyelméinek nem sikerült, azt korunk szellemóriásai valóra váltották, mert a közelben elmult 19-ik század utolsó felének és a mostani század első évtizedének kutató szelleme sok problemát oldott már meg, és ez által sok kulturértéket termelt, minek következménye a művelődés kerekének gyorsabb forgása lett.

Azért a tudománynak majdnem minden szakában reformok keletkeztek, amelyek átalakulásokat idéztek elő, sőt ujabb csapásokat vágtak.

A haladásnak e rohanó korában mindenkinek előre kell törtetni, ha megfelelő képzéssel akar rendelkezni és a kornak modern munkájában tevékeny részt akar venni.

A haladásnak ezen hatalmas lépése természetes befolyással és óriási kihatással volt a népművelődésre is, amely nem térhetett ki az ujitások és átalakitások utjából, mert a népművelődés előmozditójának, a népoktatásnak is lépést kell tartani a korral, bele kell illeszkednie a kor szellemébe és a modern eszméket fel kell vennie a tanitás anyagába, ha feladatának magaslatán állva eleget akar tenni a kor kivánalmainak. Diesterweg német pedagogus is mondja „Wegweiser“ c. művében: „Minden kornak van egy vezetőeszméje és ezen eszmének az iskola eszméjének is kell lennie“ Azaz: Amely eszme valamely korban uralkodik, ugyanazt az eszmét az iskolában is kell tanitásunk tárgyává tennünk — ha az a nevelés és tanítás elveivel egyáltalán összeegyeztethető.

Azért a paedagogia konyhájában is sistereg, kavarog, és bugyborékol minden. Eszme-eszmét hajt, reformra-reform következik, ujabb és ujabb irányzatok keletkeznek és uj módszereket váltanak ki. Szóval: Eleven élet lüktet a paedagogia terén is.

Amikor az emberiségnek a gyorsvonat már lassu lett és repüléssel gyorsitja mozgásait, a pedagogia sem állt meg a — bár jó, de lassan haladó irva-olvasási methódusnál, hanem a kor szellemének megfelelő, gyors tempóju olvasó tanitás módszert — a fonomimikát (hangutánzó) találta fel, melynek segitségével a kis apróságot $^1/_4$ év alatt megtanit olvasni és irni.

Igy van ez a többi tantárgy módszerénél is. A tanitás módszerének egész alapja, lényege a mozgáson, tevékenységen ,a foglalkozáson, a munka elvén alapszik, amit Kerschensteiner György müncheni, Montessori asszony római pedagogus módszerei és sok más modern pedagogus iskolái világosan bizonyitanak, amely iskolák középpontja a foglalkozás, a munka.

A pedagógia kohóiban, az iskolákban lázas tevékenység uralkodik. Az élet és iskola közti szerves összefüggésnek problemáját megoldani, közelebb hozni az iskolát az élethez, hogy az minél jobban megfeleljen az élet céljainak: ez a főcél.

Ezen óriási feladat megoldásához azonban szüknek bizonyult a régi iskola, azért kereteit ki kellett bőviteni, működési körét nagyobbitani, falait keresztültörni és tágasabb, nagyobb érdekkört hozzákapcsolni, tanitási medrét szélesbiteni kellett, hogy a hömpölygő tudásvágyat kielégithesse.

E célból Budapesten ugyan már a mult század végén is léteztek társadalmi egyesületek, amelyek az iskolázatlan felnőttek oktatását ismerték feladatuknak és az iskolán kivüli oktatást szorgalmazták, mint pl. a „Budapesti Népoktatási kör“, a „Szabad Lyceum“, az „Erzsébet Népakadéima“, az „Uránia“, és a „Népszerü Főiskolai tanfolyam“, amelyek dicséretre méltó tevékenységgel láttak feladatuk megoldásához, de „egyenkint sokkal szükebb körre korlátozottan és csekélyebb anyagi eszközökkel rendelkezve ,hogysem megalkothatták volna az iskolán kivüli közoktatás ama rendszerét, amely feltétele és biztositéka a nemzeti élet körére való hatásnak“ (Jancsó Benedek.)

A hézagos, hiányos és szaggatott iskolalátogatás egyrészt, másrészt meg a kor szellemének óriási, ugyszólván rohamlépésben való haladása, népünk zömének műveltségét fogyatékossá tette.

Napról-napra nyilvánosabb lett, hogy az elemi népműveltséget emelni kell, mivel (1906—1907) már hangok hallatszottak, melyek általános szavazási joggal, vagy legalább is a választási jog kibővitésével foglalkoztak és a politikai hatalom részesévé akarták tenni a nép széles rétegét.

Csakhogy ily jogok gyakorlásához nagyobb erkölcsi és magasabb értelmi készültség is szükségeltetik. Azért a népműveltséget magasabb fokra kellett emelni.

Érezte mindenki, hogy tenni kell valamit! Benne feküdt a kor szellemében vagy mint mondani szokás: Benne volt a levegőben.

Apponyi Albert gróf, akkori volt vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, nagy tudásával és bölcsességével rögtön megérezte és tisztában volt azzal, hogy ez a kérdés elsőrendü közművelődési feladat, melyet a társadalom maga, egyedül megoldani nem tud, hanem amelyhez az államnak hathatós segitsége és támogatása is szükséges.

Azért felszólitotta az Országos közoktatási tanácsot, hogy tegye tanulmánya tárgyává az iskolán kivüli közoktatást.

Felhivások, buzditó szózatok mentek szerte — széjjel e hazában, amelyben az ország kulturhadát — az intelligentiát — segitségre szóllitották fel és munkára buzditották. És az intelligentia — ez az államvezető elem — megértve a kor szózatát, nem kérette magát sokáig, hanem a legnagyobb buzgósággal, lelkesedéssel és szeretettel nekilátott a munkának.

Egyetemi- és akadémiai-, középiskolai- és polgáriskolai tanárok, papok, orvosok, ügyvédek és az intelligentiának sokfélesége összefogott városokban.

Faluhelyen a tanitósággal az élén pap, jegyző, orvos, állatorvos, gazdatiszt, szóval az egész falusi intelligentia csatasorba állott, hogy a kulturát minél több oldalról körülfogva minél előbb és könnyebben meghóditsák.

A miniszter pedig 1908. évről szóló 114,852. számu rendeletével 6 korona tisztelet dijat biztositott az előadóknak minden egyes előadásért, amelyen legalább 25 felnőtt hallgató részt vesz, csakhogy minél nagyobb buzgóságra serkentse a hóditó hadat. És 1911-ben már ezer községben gyultak ki esténkint az iskola ablakai, hogy világosságuknál tanitsák a felnőtteket.

* Irta és a szekszárdi jul. 6-diki közgyülésen felolvasta: Kircz István.

Ez alatt a közoktatásügyi tanács is serényen dolgozott. „Felolvasások“ c. alatt előadásokhoz szükséges és megfelelő anyagot dolgoztatott fel és megküldötte mindenhová ingyen, ahol ily tanitások tartattak.

Egy bizottság pedig behatóbban foglalkozván e kérdéssel, három tagozatot állapitott meg:

Az első tagozathoz tartoznak azon falusi polgárok, kiknek csak elemi iskolai képességük van és ahol az előadók *az elemi iskola tanitás anyagának ismétlésére, kiegészitésére s az élethez való szorosabb kapcsolására legyenek tekintettel.* Ezek az ugynevezett népakadémiák.

A 2-ik tagozathoz tartoznak társadalmunk azon rétegei, akik az eleminél magasabb képzettséggel rendelkeznek — 4 polgári vagy középiskolai osztályuk van — és gyakorlati pályákon működnek. Ezek az ugynevezett munkásgymnasiumok.

A 3-ik tagozat a társadalom főiskolai képzettségü rétegeit foglalja magában. Ez az ugynevezett „Szabad egyetem“ („University Extension“.)

Miután e három tagozat közül bennünket csak az első tagozat — a felnőttek oktatása faluhelyen vagyis az ugynevezett népakadémiák érdekelnek, engedje meg a m. t. közgyülés, hogy ezentul csakis ezekről beszéljek.

M. t. K! Minden tagozatnak — éppen a hallgatóságnak különböző értelmiségi fokánál fogva — különleges feladatai is vannak. És éppen ezért az előadandó tárgyak és azok anyagának is különbözőnek kell lenni. Mert amint van különbség földmives és iparos illetve kereskedő között az értelmi képzettséget illetőleg, épp oly kevéssé hozható képzettség tekintetében egy szinvonal alá kereskedő és iparos az egyetemet végzett emberrel.

De bármily nagy eltérés és különbözet is legyen e három tagozat között az intellektualitás tekintetében, az *erkölcsi* iránvra vonatkozólag nem lehet közöttük elérés, hanem mind a 3 tagozatnak *egyezni* kell, mert mind a 3 tagozat erkölcsi irányának 1) vallásosnak, 2) hazafiasnak, 3) gyakorlatinak kell lennie.

Engedje meg kérem a m. t. Közgyülés, hogy az *értelmi* vezetését és irányitását illetőleg teljesen megnyugodjunk az irányadó tényezők vezetésével és itt csak az erkölcsi irányról beszéljünk.

M. t. Közgyülés! Amikor első kelléknek a vallásos irányt emlitettem, korántsem értettem alatta a folyonos moralizálást, hanem igenis értettem alatta a *vallásos szellemet,* amely áthassa egész tanitásunk menetét, mert nincsen az a tantárgy, amelynek vallásos vonatkozásai ne volnának. És egy helyénvaló megjegyzés, az Istenségre való alludálás, annak végtelen bölcsességére való figyelmeztetés, vagy a mi tehetetlenségünkre és gyarlóságunkra idejében való utalás, sokszor jobban ejti gondolkodóba a hallgatót és nagyobb befolyást gyakorol erkölcsi és vallási érzelmeire, mint akármilyen hosszu beszéd.

Mert hogy ez a mai modern korban szükséges, mutatja azon sajnálatos körülmény is, hogy tanitók, kartársak között is találkoznak olyan rövid eszüek, — hogy enyhén jellemezzem őket — kik a vallásoktatásnak a népiskolából való kiküszöbölését kivánják. Pedig az iskola feladata nem a bizonyos ismeretmennyiségnek elsajátitása. Nem ama máris veszedelmes köztudatnak további megerősitése, hogy a tanuló a leckének megtanulásával eleget tett mindama magasztos követeléseknek, miket vele szemben az emberiség, a haza elengedhetetlen kötelesség gyanánt fölállitott, mert az egyéniségnek ethikai kiépitését is kell szem előtt tartanunk. Hisz mutatja a most Szerajevóban lejátszódott tragédia is, mert: „lehetetlen lett volna ily iszonyu eltévelyedés, ha emberszereteten és erkölcsön nyugvó világnézetet kaptak volna az ifjak. Olyat, mely respektálja az emberiség millióit ezer évek óta föntartó erkölcsi hatalmakat, a vallást, a hazát, a közszabadságok szentségét.“ (Bpesti Hirlap 1914. 2. 154. sz.)

De ezek a szabadgondolkodók vagy nem ismerik vagy nem akarják ismerni, egyik nagynevü elődjük, a hires Voltairenek mondását: „Si Dien n'existait pas, ill fallait l'inventer“ (Ha nem léteznék Isten, ki kellene gondolni.)

Nem tudják ezek, hogy „a vallást és erkölcsöt egymástól elszakitani sohasem sikerült“ (Kenedy Géza „Életkönyv“ 19 old. Hit és tudomány.)

Nem tudják ezek, hogy mint a csontok a testet, ugy tartják fent az erkölcsi igazságok az emberiség moralitásának szövetét“ (u. o.) Nem tudják ezek, hogy „a *valódi hit* mindenkor egyenes arányban van az erkölcsiséggel, mert amint hisz, ugy él az ember.“ (Aszalay: Szellemi omnibusz III. K.) Eötvös is mondja Karthausiában (XXXV. fej.-ben) „Oh nagy rejtély az emberi lét, s csak ki a földön tul meri keresni magyarázatát, az élhet anélkül, hogy kétségbeessék.“

Pedig nekünk az életben nem kétségbeejtői hanem vigasztaló tanokra van szükségünk. Nekünk hivatásunk, — már amennyire emberileg lehetséges — boldoggá tenni az embereket pedig „A véteknek nincs édene a világon“ (Karth. XVII.)

„Mert a vallástalan, hitetlen ember önző is egyszersmind, amennyiben minden cselekvésében csak saját énjének előnyeit tartja szem előtt és azért sohasem fogja helyeselhetni, hogy valaki vagyonát, annál kevésbbé életét áldozza fel a közjóért.

Egoista előtt egy Sokrates, ki a méreg poharat megivá, hogy az igazságot meg ne tagadja; egy Regulus, ki a halálba ment, hogy az adott szavát meg ne szegje; Krisztus, ki a keresztfán halált szenvedett, hogy az egész emberi nemet megváltsa; szóval mindazok, kik a közjóért haltak meg, ostobának vagy rajongónak fognak feltünni. Ellenben a valóban erényes sohasem tudja helyeselni, hogy az ember saját személyes előnyeiért másokon jogtalanságot kövessen el, még azon esetben sem, ha még oly nagy volna is az előny, mely abból rá háromolnék és még oly csekély is a jogtalanság, melyet általa másnak okozott.“ (Lévay Pál: Elválasztható-e a morál a vallástól?)

Mi lesz a társadalomból, az államból, az emberiségből, ha a nép vallástalan, hitetlen lesz? Ha nem lesz erkölcsi fék, a mely öt a rossztól visszatartja? Ha csak alsó indulatai, állati ösztönei után indul és cselekszik? Jaj az olyan államnak és népnek, amely vallását eldobja, mert elveszti erkölcseit és Sodoma és Gomorrhává sülyed, melyet pedig „kénköves eső söpör el a föld szinéről.“

Azért tanitásunkat vallásos szellem hassa át mindenkor, ha azt akarjuk, hogy nemzetünk fönnmaradjon.

2. De a nemzet fönntartása céljából nemcsak vallásos, hanem hazafias szellem is kell, hogy át lengje tanitásunkat, mert a mely nemzetben nincsen hazafias szellem, abban a nemzetben megszünt egyszersmind a létfentartáshoz legszükségesebb kellék is.

Ma, amikor repülőgépek és száguldó expressvonatok lerombolják az ország határát és terjesztik a kozmopolitismust, a mikor mindenki Isten különb teremtésének tartja magát a magyarnál; amikor bármerre nézünk és fordulunk — saját hazánkban vagy azon kivül — csak ádáz ellenségeket látunk; amikor mindenki illetékesnek tartja magát nemzetünket gyalázni és szidni; amikor még saját honfitársunk *saját vérünk* sem riad vissza attól a borzamas büntől, hogy a tudományosság álarca alatt egyik nemzeti ideálunkat próbálja arról a piedeztálról lebuktatni, a melyre öt a nemzet nagyrabecsülése, szeretete és szelleme emelt: akkor igenis hazafias és pedig izzó hazafias szelleme kell, hogy áthassa tanitásunk minden gondolatát és minden szavát.

Igenis, a történelem tényeivel kell rámutatnunk, hogy mennyi hősi vér folyt már e nemzet testéből és hogy e hősi vérnek köszönhetik a nyugati államok mai kulturájukat — ha nem is közvetlenül de közvetve — mert e hősi vér képezte a kereszténység és müveltségnek azon páncélát, amelyen a romboló barbár hatalma megtört.

Azért tanitsuk hallgatóinkat izzó hazaszeretettel a költő szavainak igazságára, mely szerint:

. . . .

„. . . . Ha védni kell a hazát és nemzetét

Ne kimélje se vérét se életét.“

és hogy vér . . . .

„Ha hullni kell, hulljon még több a földre,

De e honnak állnia kell örökre :“

(Vaszary Béla : „Magyar zászló“)

3) De az ember nemcsak lélekből áll, nemcsak érzelmek éltetik, hanem bizony a test, a gyomor is beleszól az élet fenntartásához és azért arra is kell figyelemmel lennünk, hogy tanitásunk az „élethez való szorosabb kapcsolására“ is alkalmas legyen, azaz: hagy gyakorlati is legyen. Mert mit ér az, ha folyton a felhőket nézzük és itt a földön minduntalan kövekbe, akadályokba botlunk? Hisz az életfilozófia, de meg a pedagogia is megengedi a „szép“-nek a „hasznos“-sal való összekötését. Ne hogy azonban a m. t. Közgyülés türelmével visszaéljek, rövid leszek, csak arra kérem a m. t. Közgyülést, ne vegye szerénytelenségnek, ha saját iskolánkban előadott programmot állitok be — nem mint mintát — de mint olyant, amely legalább részben törekedett ezen elveknek eleget tenni.

Az 1913—14. tanévben következő programm volt:

1. Közegészségügyi rendeletek magyarázata.
2. Fejős tehenek takarmányozása.
3. A betü hatalma. (A sajtóról és olvasásról.)
4. A hitel.
5. A kisgazda számvitele.
6. Közbiztonsági rendeletek magyarázata.
7. Ellésnél szükséges tudnivalók.

8. A nemzetiségekről.
9. Forgalom és üzlet.
10. A Balkánról.
11. Tüzbiztonsági rendeletek.
12. Közoktatásügyi törvények és az iskola.

Az 1912—13. tanévben tartott felnőttek oktatásának anyaga ez volt:

1. Községi törvény és az uj véderőtörvény ismertetése.
2. Az állatbiztositási szövetkezetekről.
3. Amerika és a kivándorlás.
4. A munka és a tőke.
5. Trágyázásról.
6. Munkás biztositás és a mezőrendőri törvény ismertetése.
7. Az állatok védőojtásáról.
8. Tevel község története.
9. A pénzintézetekről.
10. Borkezelésről.
11. Hagyatéki (örökösödési) és gyámügyi eljárás ismertetése.
12. Fejős tehenek takarmányozása.
13. A magyar szabadságharc.
14. Az erőmütan gazdasági alkalmazása.
15. Növénytermelés.
16. A posta és távirdáról.
17. Közegészségügy és rendészet.
18. Ellésnél szükséges tudnivalók.
19. A család és az iskola.
20. Polgári jogok és az iskola.

Mint látni méltóztattak, gyakorlati, de hazafias elvont thémák is képezték előadásaink tárgyát és anyagát.

Meg vagyok győződve arról, hogy ha a felnőttek oktatásának mind a 3 tagozatában megtartják azt az elvet, hogy a tanitás 1. vallásos 2. hazafias és 3. gyakorlati legyen, akkor olyan vallásos hazafias, jómódu és józanul gondolkodó polgárokat kap édes Hazánk, kik a költő szavait valóra váltva mondják:

Isten és a Haza szent nevében :

Előre!

Úgy legyen!

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

7. Dr. Frey János egyh. elnök bejelenti, hogy az esp. kör által fenntartott püsp. tápintézeti helyre Miklósi József püspöklaki tanitó fia folyamodott, akit felvételre ajánlott. Buzditja a köri tagokat, hogy a tápintézeti járulékot fizessék meg.

8. A köri tagok meghallgatják a himesházai VI. oszt. fiuk záróvizsgáját.

9. Jaksits Sándor a gyülés elé terjeszti a pénztári jelentését, mely szerint a bevétel 379 K a kiadás 347 K. A kör a jelentést tudomásul veszi, pénztárosnak a felmentvényt megadja.

10. Inditványok. 1) A kör egyhangulag elfogadja Komlósi Antal vil. elnök következő inditványát: „A máriakéméndi esp. kör leghatározottabban elitéli a székesfővárosi tanitók szabadkőmüves csoportja által hozott azon vakmerő határozatot, hogy a vallásoktatást ki kell az iskolából küszöbölni. Ezt a nemzetre és társadalomra egyaránt téves, káros, végzetes hibának minősiti, miért is az erre irányuló összes törekvések ellen a leghatározottabban tiltakozik.“ 2) A kör az őszi gyülés helyéül Himesházát jelöli ki. 3) Wagner Károly inditványozza, hogy a fizetésrendezés kérését ne vegyük le addig napirendről, mig az állami tanitókkal egyenlő elbánásban nem részesitik a kath. tanitókat is. Ne számitsák be a kántori fizetést 1000 K-ig sem, legyen egyenlő az előlépés, családi pótlék, lakbérpótlék és a vasuti kedvezmény. A kör az inditványt elfogadja.

Elnök a gyülést bezárja.

Komlósi Antal,	**Dr. Frey János,**	**Wagner Károly,**
vil. elnök	egyh. elnök	köri jegyző

Jegyzőkönyv,

Felvétetett Szekszárdon, 1914. junius hó 28-án a szekszárdi espereskerületi köri gyülésén.

Jelen voltak:

Dr. Fent Ferencz kerületi esperes, mint elnök, Horváth Ignácz világi elnök, Fekete Ágoston, Mozsgai Sándor plébános urak, Jártas Róza, Mehrverth Erzsébet, Paulics Gézáné, Sebestyén Malvin, özv. Béri Balogné, Babits Anna, Bergmann Ilona, Horváth Erzsébet, Kálmán Teréz, Sebestyén Paula, Nyitrai Leonka, Szikora Rózsika, Molnár Ilonka, Bajor Rezső, Szamosi János, Major István, Garai János, Hamberger József, Darányi István, Kutnyánszky István, Csankó Géza, Nagy Lajos, Kálmán Károly, Farkas János, Földes Dezső, Pekár Béla, Sass Gyula, Hága Ferenc, Horváth Ferenc, Perler Mátyás, Vörös István, Malonyai Elemér, Hiller Gyula, Balla Sándor, Kovács György, Göbölös József, Tarlós János, Egri Béla tanitónők illetve tanitók özv. Kliegl Lajosné, mint vendég és Kálmán Ferenc köri jegyző.

Tárgysorozat:

1. Délelőtt $^{1}/_{2}$10 órakor "Veni Sancte volt s utána áldást osztott a kerületi esperes. Ennek végeztével a tagok a belvárosi iskola egyik osztályában gyülésezték, hol Dr. Fent Ferenc apátplébános, ker. esperes, mint egyházi elnök nagyszabásu beszéddel nyitotta meg a népes közgyülést, melyben azon aktuális kérdéssel foglalkozott, mely általános megbotránkoztatást keltett minden részről, akik hivei a vallásnevelés és oktatásnak. A nagy port felvert kérdés az, hogy a székesfővárosi ugynevezett radikális, szabadkömives tanitók kisded csoportja kimondotta gyülésében a vallástanitásnak az iskolából való kiküszöbölését. Ezek a zavarosrosban dolgozók a legnagyobb rágalmakat szórják a keresztény világnézetet hirdetőkre. Elitélik a vallás tanitását, mely az ő fantáziájuk szerint butit, ellenkezik a természettudományokkal és modern haladással. A szónok idézte a legnagyobb tudósokat, köztük Prohászka Ottokárt is, az aranyszáju püspököt, kik a tudományokat össze tudják egyeztetni, összhangba tudják hozni a természettudományokkal és a legmagasabb bölcsészettel.

Szükséges-e a hit, a vallás az embernek? Ezt a kérdést meggyőző érvekkel világitotta meg. Maga az ur, Jézus mondotta, hogy aki hisz, az üdvözül, aki nem hisz, elkárhozik. A hitoktatásnak feltétlenül helye van az iskolában, mert az Isten által kitüzött célra csakis hitoktatás által lehet az embert nevelni. Bizonyitotta a hitnek vigaszaló és megnyugtató erejét az élet csapásai között. Csakis azok, kik minden hitet ki akarnak pusztitani a hivők szivéből, tagadják meg a vallás oktatásának nemesitő és szelidítő nagy erejét. Mi lenne az emberből, ha hitét kiirtanák? Erkölcstelenségbe sülyedne és egymást pusztitaná el. A mindennapi élet is bizonyitja, hogy a vallástalanul felnőtt emberek követik el a legborzasztóbb gonosztetteket. A lelkiismeret igazi szilárd alapja a hit. Az ember végcélja is ez, ezért szükséges, hogy az iskolában korán ültessük be a fogékony lelkeket a vallástan ékes virágaival, melyre a magyar kath. tanitóságra is nemes feladat vár. Végül melegen üdvözölte a megjelenteket és a közgyülést megnyitotta.

2. Az elnöki beszéd kapcsán Horváth Ignácz világi elnök, igazgató tanitó inditványára a közgyülés egyhangulag hozott határozatával kimondotta, hogy elitéli és tiltakozik a szabadkömives, székesfővárosi tanitók kisded csoportjának azon vakmerő határozata ellen, hogy a vallásoktatást ki kell az iskolából küszöbölni.

3. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatott s hitelesitőkül Mozsgai Sándor plébános ur és Egri Béla ur kérettek fel.

4. A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után magas szintájon levő előadások következtek, melyek mindvégig lekötötték a hallgatóság figyelmét. Jártas Róza szekszárdi tanitónő „A világbéke eszméje és a népiskola“ Sebestyén Paula sióagárdi tanitónő „A népiskolai olvasókönyv és reáltárgyak oktatása“ Darányi István várdombi kántortanitó „Mik a teendők arra nézve, hogy a népiskola minden növendéke elvégezze a VI. osztályt“ Pártl Ferenc tolnai igazgatótanitó a népiskolai tanterv és szervezet átdolgozásáról. Göbölös József faddi igazgatótanitó „Miként szerezhet érvényt a tanitó a közéletben a keresztény elveknek“. Egri Béla szekszárdi tanitó „Milyen irányban vezesse a tanitó a felnőttek oktatását?“ cimü kérdésekről értekeztek. A közgyülés az előadást lelkesen megéljenezte és elismerésül köszönetet szavazott nekik. Tételre vonatkozó javaslataikat a közgyülés beterjeszti az orsz. kath. tanügyi tanácsnak.

5. Darányi István várdombi kántortanitó előadása alapján, aki azt fejtegette, hogy mik a teendők arra nézve, hogy a népiskola minden növendéke elvégezze a VI. osztályt — Fekete Ágoston tolnai prépost inditványára kimondotta a közgyülés, hogy felkéri Tolnavármegye közigazgatási bizottságát egy oly rendelet meghozatalára, mely az iskolai mulasztásokat szabályozza és megszigoritsa, mert a közgyülés szakszerü vita után megállapitotta, hogy a VI. osztály elvégzésének legfőbb oka az iskola mulasztásokra vezethető vissza.

A közgyülésnek a hozandó rendeletre vonatkozó javaslata a következő: A mulasztók minden hét végével kiirandók és a kimutatások visszavárólag adassanak át az elöljáróságnak. A 8 napon visszaérkezett mulasztási kimutatásokat az isk. igazgatója összegyüjti, észrevételeit reá vezeti és további intézkedés végett 2 hetenkint a járás főbirájához beterjeszti.

„Turul“
cipők.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és
— jutányos a —
TURUL cipő

Turul cipőgyár r. t.
Temesvár
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiók raktár **Pécs, Király-utca 15.**

— A Nemzeti Casino mellett. —

Kérjen árjegyzéket!

Indokok: Legtöbb elöljáróság az iskolai mulasztásra vonatkozó törvényt nem hajtja kellő szigorral végre, avagy késedelmesen hajtja végre. A főszolgabiró 2 hetenkint visszaterjesztett kimutatásokból megállapitja, hogy az elöljáróság a törvényt kellő szigorral hajtotta-e végre, ellenkező esetben módjában áll azt megtorolni.

6. A közgyülés Darányi István azon javaslatát, hogy az elemi népiskolából a buktatást, vagy jobbanmondva osztályismétlést, mint az intézménynyel homlokegyenest ellenkező eljárás töröltessék. — Fekete Ágoston prépost plébános ur inditványára oda módositotta, hogy a buktatás továbbra is a tanitó pedagógiai belátására bizassék.

7. Balla Sándor szekszárdi tanitó, mint számvizsgáló terjesztette be az egylet pénztárának megvizsgálásáról szóló jelentését, melynek alapján Tarlós János igazgató tanitónak mint egyleti pénztárnoknak a felmentvényt megadta.

(Folyt. köv.)

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi minisztériumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.
Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK
Orgona- és harmoniumgyár Pécsett
A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője
Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü
ORGONÁIKAT
a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu
harmoniumok minden nagyságban.
Elektromos fujtató készülékek .·. Elektromos fujtató készülékek
Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!
Hazai posztónemüeket
dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
árusitja kizárólag
KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára
Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület
Mintákat kivánatra bérmentve!

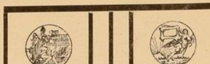

Szépésjó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Friedmann Károly
butorgyára Pécs.

Átköltözés miatt a raktáron levő kész
butorok
mélyen leszállitott áron eladatnak.

Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól kezdve
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470 „ „
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720 „ „
1 ottomán lószőrréteggel	„ 38 „ „
1 ebédlő diván, modern	„ 56 „ „
1 uri garnitura	„ 290 „ „
1 rézágy sodronybetéttel	„ 86 „ „
1 afrik matrac	„ 14 „ „

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1914. VI. évfolyam 10. szám. December 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS, képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

Szóbőséget a gyermekeknek.

Irta: **Nagy Béla, Szekszárd.**

Több évi iskolalátogatásaim alkalmával szerzet tapasztalataimból kifolyólag örömmel jutottam azon kedvező meggyőződésre, hogy tanitóink a vallás-erkölcsös-és hazafias nevelés mellett az előirt tananyagot teljesen elvégzik s kötelességeiket hiven és pontosan teljesitik.

Néhány iskolában azonban azt láttam, hogy nagyon ragaszkodnak a tantervhez, azt tudják ugyan a gyermekek, de kitérni nem lehet, mihelyt másról szeretne az ember velük tárgyalni, elbeszélgetni, akkor már elhallgat tudásuk, nincs ismeretkörük, nem tudják magukat kifejezni, szóval tudásuknak vége van. Söt ha az előirt tananyag keretében akarunk kissé bővebben elbeszélgetni, kitérni, választ nem kapunk, mert csak a szorosan vett tananyagot, betanult dolgokat tudják elmondani, tudásuk egyébre ki nem terjed.

Ennek okát abban lelem, hogy ezen néhány iskolában a tanitók keveset magyaráznak, szorosan ragaszkodnak a tananyaghoz, nem nyujtanak alkalmat a beszélgetésre nem adnak szóbőséget a növendékeknek.

Igaz, hogy igen bő a tananyag, azt nagyjában elvégezni is művészet, különösen ha egy egy tanitós osztatlan és idegen ajku iskoláról van szó.

Ez utóbbiaknál a nyelvvel is küzdeni kell, otthon senkisem beszél a gyermekekkel magyarul,igy bizony nagyon nehéz feladat hárul a tanitóságra, de mint mindennek, ugy ennek is megvan a megoldása .

Ugyanis a lecke lehetőleg mindig ugyanaz legyen, mint az olvasmány. Például, mikor földrajzból a térképen Budapestet tárgyalják, ugyanakkor az olvasókönyvből Budapestet olvastassuk és igy tovább. Szóval az olvasókönyvben ne sorba menjünk, hanem a reáltantárgyakhoz alkalmazkodjunk, vagyis az olvasókönyvből mindig azt jelöljük ki tárgyalásul, ami lecke a reáltantárgyakból van feladva. Akkor a kettőt egybevetve, tárgyalva, kitérhetünk böven mindenre, könnyen sajátitják el a leckéket, megkönnyitjük a tanulást, a magunk és a gyermekek teendőit.

Szóbőségre, önállóságra, értelmes elbeszélgetésre szoktatjuk akkor a gyermekeket és célunk el lesz érve, nem hadarnak leckét, hanem gondolkozni tanulnak és értelmesen, önállóan ki tudják majd fejezni gondolataikat, eltérhetünk a tananyagtól, elbeszélgethetünk velük mindenről, mint egy okos, felnőtt magyar emberrel.

Az ilyen gyermek nem feledi el a magyar nyelvet, az iskolában tanultakat; csak aki magol, értelem nélkül hadar, annak tanulása veszett kárba, a feledés homályába.

De nagyon szükséges még, hogy igen sokat olvastassunk a gyermekekkel, ugy az iskolában, mint otthon. Ezt kérjük számon tölük mindennap az iskolában.

Az ifjusági könyvtár minden tipusát szereztessük meg a fenntartóval és adjuk a gyermek kezébe, vigyék haza, olvassák.

Az olvasás szellemi kincsünk, az ad szóbőséget, szükségünk van arra, mint virágnak a nap éltető sugarára, mely nélkül nem élhet, nem tenyészhet.

Olvasásból sohasem elég, azt, mint drága kincset, ne hanyagoljuk el sohasem, folyton buzditsuk gyermekeinket arra, mert különben értelmesen nem tudnak elbeszélgetni, nem haladnak a tudománnyal, a társadalomban nem állják meg helyöket, nem lesznek művelt, képzett emberek, nem adhatnak másnak felvilágositást, nem vállalkozhatnak vezető szerepre, szóval a létra alsó fokán maradnak.

Ma pedig a társadalom mindenkitől sokat követel, azért kedveltessük meg velük az olvasást, oltsuk beléjük az olvasási kedvet.

A fenntartók mindig csak a szegénységet hozzák fel okul. Nem szerezhetjük be az ifjusági könyvtárt, szegények vagyunk. Ez nem áll. Ma a földmives ember gazdag, tán a tisztviselő mondhatná magáról, hogy szegény.

Az ifjusági könyvtár beszerzésére fordítható a mindennapi tankötelesektől beszedendő 50 fillérnyi beiratási dij. Ezen könyvtár 6 évi részletfizetésre is kapható. Mód tehát van beszerzésére, csak akarat kell.

Az iskolaszéki gyüléseken szólaljunk fel, ajánljuk beszerzését. Győzzük meg a tagokat az olvasás üdvös és hasznos voltáról.

A könyveket csak adjuk olvasásra és minden héten mondassuk el az iskolában a gyermekekkel az elolvasott könyvek igen rövid tartalmát. Érdeklődjünk náluk, mit és hogyan olvastak, mit értettek belöle, mi a tanulság stb.

Ha valamelyik gyermek nem olvasásának okául azt hozná fel, hogy szülöik elolották a lámpát, nem hagyták olvasni, hatoljunk be ezen szülői házba és győzzük meg őket az olvasás szükségességeiről.

Tartsunk erről télen népies felolvasást, alakitsuk meg mindenhol az ifjusági egyesületet, hassunk, alkossunk, akkor eleget tettünk azon nagy kötelmeknek, melyeket Isten és a társadalom vállainkra rakott, megelégedettek, büszkék lehetünk sikeres működésünkre, mert fölsarjad egy uj nemzedék, melyre Egyház és Haza nemes önérzettel fog tekinteni és áldani fogja sikeres müködésünket.

RENDELETEK.

Iskolaépületnek katonai célokra való átengedése. 3911/1914. A nagym. vallás- és közoktatásügyi minister urnak alábbi rendeletét a fennhatóságom alá tartozó összes tanintézetekkel tudomásul vétel végett közlöm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. — 4748/1914. eln. sz. — Az alárendelt hatóságokhoz és intézetekhez az iskolaépületeknek katonai célokra való átengedése tárgyában kibocsátott rendeletem egy példányát oly felkéréssel van szerencsém megküldeni, hogy a Főtisz. Főhatóság a főhatósága alá tartozó hatóságokat, hivatalokat és intézeteket is hasonló értelemben értesiteni méltóztassék. — Budapest, 1914 évi október hó 10-én. *Jankovich*, s. k. — Valamennyi egyházi főtiszt. Főhatóságnak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. — 4748/1914. eln. sz. — Tekintettel a tanítás zavartalan menetéhez fűződő fontos állami és kulturális érdekekre, már kiadott rendeleteimben akként intézkedtem, hogy a tanintézetekben a tanítás szabályszerüen kezdetét vegye.

Ennek érdekében az egyes esetekben számos, a rendkivüli körülmények okozta személyi és dologi nehézséget kellett leküzdeni. Különösen az iskolaépületeknek katonai vagy kórházi célokra való lefoglalása okoz nagyobb nehézséget. Bár rendeleteim alapján ilyen esetekben minden lehető módon gondoskodni kell megfelelő helyiségekről, egyes esetekben az iskolaépületeknek lefoglalása olyan mérvü lehet, hogy a tanítás rendes menetének megóvása már csak nehezen biztosítható.

Minthogy a kormány egyrészt mindent elkövet, hogy a hadvezetőségnek a háboruval kapcsolatos igényeit kielégítse, másrészt pedig a legnagyobb súlyt helyezi arra, hogy a társadalom polgári munkája s ennek során a tanítás változatlan erővel folyjék tovább, hogy az ifjuság tanítóinak s tanárainak példaadása mellett e nagy időkben férfias munkára, fokozott kötelességteljesítésre nevelődjék s hogy mindezek által a társadalomban a most különösen szükséges tetterő hangulat ébrentartassék, — a miniszterelnök ur kezdeményezésére *a közigazgatási hatóságok utasitást nyertek, hogy az iskolaépületeket csak végső szükség esetén vonják el eredeti rendeltetésüktől* s a katonai hatóságoknak helyiségek iránti való igényét, ha csak egyáltalában lehetséges, másként elégítsék ki.

Erről a vezetésem alatt álló tanintézeteket tudomás és miheztartás végett azzal értesitem, hogy a tanítás zavartalan munkájához füződő nagy érdekeket állandóan szem előtt tartva, ezeknek megóvására maguk részéről is minden lehetőt kövessenek el.

Jelen rendeletemet azok az intézetek, amelyekkel a levelezés közvetlenül történik, közvetlenül kapják kézhez, a többi intézetet a közvetitő hatóságok fogják értesiteni. Az egyházi főhatóságokat hasonló intézkedésre egyidejüleg felkértem. — Budapest, 1914. évi október hó 1-én. *Jankovich*, s. k.

Galiciából menekült tanszemélyzetre vonatkozó adatok. 3914/1914. Az országban ezidőszerint számos Galiciából menekült, a tanügy terén működő egyén tartózkodik, akik nagy szükséget szenvednek. A galiciai országos iskolai tanács ezen egyének illetményeinek utalványozása illetőleg segélyezésük iránt sürgősen intézkedni óhajt. E célból szüksége van azonban az illetőkre vonatkozó adatokra. Ezen adatok megszerzését és továbbitását a nm. m. kir. vallás- és közokt. miniszter ur folyó évi okt. 4-én 4696/eln. szám alatt kibocsátott rendeletével a királyi tanfelügyelőkre bizta, kik a szükséges adatokat a községi hatóságok utján a lelkészek és tanitók közreműködése mellett veszik fel, illetve szerzik be.

Fentiek kapcsán felhivom a tiszt. egyházmegyei papságot és tanitóimat, ha az emberbaráti szeretetnek ilyetén gyakorlására mód és alkalom kinálkozik, közremüködésüket készséggel ajánlják fel.

Hadbavonult kath. tanitók családjainak segélyezése. 3916/1914. Az orsz. kath. tanügyi tanács, mint a békés napok alatt, úgy a háborus időkben is kötelességtudásának magaslatára emelkedett. Látja és érzi, hogy nemzeti életünk és történelmünk jelen napjaiban, amikor vér és könny patakokban áztatja e sokat szenvedett ország térségeit és határait, az olyan magas erkölcsi testületnek, amilyen az orsz. kath. tanügyi tanács, ereje leend legalább a hulló könnyek árjának egy részét megállitani és felszáritani. Arról van szó, hogy a kath. néptanitóság is, úgy mint hazánk más testületeinek tagjai, nagy számban vesz részt fegyverrel kezében az ország jövőjének és életének védelmében. Fájdalom e küzdelemben sokan hősi halált is halnak s úgy ezeknek özvegyei és árvái, valamint a harcoló kath. tanitók otthonmaradottai rászorulnak kartársai és a társadalom anyagi támogatására. Ez okból az orsz. kath. tanügyi tanács: „Hadbavonult kath. tanitók családjait segélyző országos bizottság"-ot alakitott, mely bizottságnak feladata egyrészt anyagi segélyeket gyüjteni és elfogadni, másrészt a rá szorultakat anyagilag segélyezni. A bizottság már meg is kezdte müködését. Gyüjtő iveket küldött szét az egyházmegyei főhatóságokhoz s én megbiztam az egyházmegyei főtanfelügyelőt, hogy ezen gyüjtőiveket a hatóságom alá tartozó összes hadba nem vonult tanitóknak, továbbá a tonitónőknek küldje szét. Felhivom ezek alapján itt emlitett tanitóimat, hogy a gyüjtőiveken minél szélesebb körü gyüjtést megkisérelni s az aláírásokkal ellátott gyüjtőivet (de azon gyüjtőiveket is, amelyeken adományok nem fognak szerepelni) a gyüjtőiven megjelölt cimre s a gyüjtött pénzt az ivhez csatolt csekklapon ugyanazon cimre küldjék be.

A gyüjtőivek az illetékes plébánia hivatalok utján fognak szétosztatni.

Védekezés a mezei egerek ellen. 3917/1914. A jelen viszonyok között különösen káros és aggasztó a mezei egereknek (pockoknak) az ország egyes vidékein észlelhető nagymérvü elszaporodása, ami nemcsak a folyó évi terményeknek ártott már sokat, hanem mezőgazdaságunk jövő évi termését is komolyan fenyegeti. Ezen veszedelem elháritása végett a nm. m. kir. földmivelésügyi Minister ur „Sürgős védekezés a mezei pockok (egerek) ellen" cim alatt oktató füzetet adott ki, melyet a népiskolai tanitóknak — levelező lapon történő megkeresésre — dijtalanul megküld a m. kir. rovartani állomás. (Budapest, II. Kitaibel Pál-utca 1. sz.)

Sziveskedjenek tehát az iskolaigazgató lelkész urak a tanitók figyelmét erre a körülményre mindenütt, ahol a védekezés szüksége fennáll, buzditólag felhivni.

Országos Paed. Könyvtár és Tanszermuzeum részére számfeletti könyv és tanszerpéldányok átengedése. 3918/1914. Az országos Paedagogiai Könyvtár és tanszermuzeum elnöksége (Budapest VI., Andrássy-ut 69.) azon kérelemmel fordult hozzám, hogy a hatóságom alá tartozó könyvtárakból és iskolai muzeumokból a régi magyar neveléstani munkákat, tankönyveket és tanszereket s egyébb a magyar közoktatásügy fejlődését jellemző számfeletti darabokat, duplikatumokat, nemkülönben az 1870-es évek előtti iskolai értesitőket díjmentesen átengedjem.

E kérelemnek eleget teendő, felhivom a hatóságom alá tartozó tanintézeteket, hogy amennyiben a jelzett régi munkák, tankönyvek és tanszerek, nemkülönben az 1870 év előtti értesitők *számfeletti* és *kettőspéldányait* őrzi, azokat fenti cimre beküldje.

Miniszteri döntvény a hitvallásos iskolai adókulcs megállapitásának illetékessége ügyében. 4109/1914. Tudomásvétel és miheztartás céljából közlöm a hatóságom alá tartozó összes iskolai helyi érdekeltségekkel és iskolaszékekkel, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur egy felebbezés kapcsán az iskolai adók kulcsa tárgyában a hitvallásos iskolák szempontjából az 1868. évi XXXVIII. t. c. 11. §-ának ujabb értelmezését s ezzel egyidejüleg a közigazgatási bizottságoknak az 1876. évi VI. és XXVIII. t. c.-ben e pont körüli hatáskörének pontosabb körülirását szükségesnek látta. Mivel ezen ujabb értelmezés sok vitás kérdést egyszerüen megold s egyben, különösen a róm. kath. iskolaszékeknek az iskolai adók kivetése körüli jogkörét világitásba helyezi, ez okból alábbiakban a szóban forgó döntvényt egész terjedelmében közreadom:

Másolat. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister. 68212/914. VI. c. sz. Vasvármegye tek. közigazgatási bizottságának Szombathely. A közigazgatási bizottság 1913. szept. 10-én 2888. sz. alatt kelt határozatában Ernszt János és társai szalónakhutai lakósok felebbezésének helyt adva, a felsőszénégetői rk. iskolaszék 1912. május 12-én az iskolabővités költségeinek kivetésére az adókulcs megállapitása tárgyában hozott és egyházfőhatóságilag 1913. január hó 21-én 452. sz. alatt jóváhagyott határozatát olykép változtatta meg, hogy a felsőszénégető rk. iskolaépités költségei nem csupán a földadó, hanem az összes állami egyenes adókra vetendő ki. E határozat a szombathelyi rk.püspök urnak, a közigazgatási bizottsághoz benyujtott s általam felebbezésnek tekintett 6989/913. sz. átirata alapján felülvizsgálat alá véve azt megsemmisitem. Az 1868. évi XXXVIII. tc. 11. §. értelmében a hitfelekezetek az általuk fenntartott tanintézetek felállitására és fenntartására hiveik anyagi hozzájárulását a saját képviselőik által meghatározandó módon és arányban vehetik igénybe. A hitközséget képviselő iskolaszéknek ilyen, a hozzájárulás módja és aránya tárgyában hozott és az egyházi főhatóság által jóváhagyott határozata közigazgatási uton nem változtatható meg. Az 1876. évi VI. és XXVII. tc. elvei alapján a hitfelekezeti iskolaadó kivetése körül felmerült vitás ügyekben jogosultak ugyan a vármegyei közigazgatási bizottságok másodfoku határozatot hozni, de a fenálló gyakorlat szerint a hitfelekezeti képviselet által e tárgyban hozott határozatokat csupán az egyéni kivetés szempontjából vizsgálhatják felül. Ellenben *nem bocsátkozhatnak a kivetés módjának és arányának felülvizsgálatába, legkevésbbé van pedig arra joguk, hogy a hozzájárulásnak az egyházi főhatóság jóváhagyásával is megállapitott arányát és módját megváltoztassák, ennek* megállapitása kifejezetten a hitközségek saját képviseletének lévén fentatva. A hitfelekezet tagjainak mindazonáltal megmarad az a joguk, hogy az egyházi főhatóság által a kivetés kulcsa tárgyában hozott határozata ellen, a vezetésem alatt álló ministeriumhoz felebbezzenek. Erről a közigazgatási bizottságot 5013/913. sz. jelentése összes mellékleteit idezárva tudomás és további eljárás végett értesitem. Budapest, 1914. szeptember 15. A minister rendeletéből: *Jankovich* sk. ministeri o. tanácsos.

Népfölkelői szolgálatra alkalmas tanitókról sürgős jelentés teendő. 1282/1914. Az 1878. évtől 1890. évig bezárólag terjedő időben született és fegyverképtelennek nyilvánitott, illetőleg a hadsereg vagy honvédség kötelékéből felülvizsgálat utján elbocsátott egyének az 1886. évi XX. t. c. alapján ujból megvizsgáltatnak s alkalmasságukhoz képest népfölkelési tényleges szolgálatra behívatnak.

A főnhatóságom alá tartozó tanitók közül is többen lesznek, akik ujból megvizsgáltatnak s esetleg „alkalmas"-nak is találtatnak.

Felhívom ennélfogva a *népfölkelők bemutató szemléjén* „alkalmasnak" talált tanitókat, hogy a szemle után azon népfölkelő igazolványi lap csatolásával melyet a bemutató szemlén kapnak, alkalmas voltukról saját plébániahivataluk utján az egyházmegyei főtanfelügyelőségnek haladéktalanul jelentést tegyenek s jelentésükbe foglalják bele születési évüket, illetőségi községük nevét, a járás és megye megnevezésével, továbbá, hogy hol volt a bemutató szemle, a bemutatásnál milyen osztályozást nyertek, hová kell bevonulniok, s hivatalos teendőik hogyan láttatnak el a bevonulás alatt.

A katonák karácsonyára iskolai gyüjtés ajánlása. 4283/1914. A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. minister ur rendeletére az illetékes kir. tanfelügyelőségnek a tankerületükben levő összes népiskolák vezetőségeihez megfelelő számu gyüjtőiveket külenek szét oly célból, hogy a tanuló ifjuság ezeken jegyezze hacsak pár fillérnyi adományát is a hadbavonult s a harctéren küzdő katonák karácsonyi ajándékára.

Azt hiszem, nem akad senki, sem a tanulóifjuság sem a felnőttek között, aki szeretettel ne gondolna azokra a vitéz, derék harcosokra, kik a szeretet nagy ünnepét, a szent karácsonyi ünnepeket családjuktól távol a harctéren töltik, küzdve a haza védelméért és dicsőségeért és ne kivánna tehetségéhez képest hacsak néhány fillérrel is hozzájárulni, miszerint édes hazánk lelkes, bátor katonái a hazából jövő szeretetteljes megemlékezésként valamely karácsonyi ajándékban részesüljenek, illeve esetleg a szegény sorsu katonacsaládok hideg otthonába valamelyes adományt velük érző szivünk melegének némi jeléül el lehessen juttatni.

Épen ezért a kir. tanfelügyelőségek által szétküldött gyüjtőivek felkarolását, a tanulóifjuságnak ezen nemes célu adakozásra való buzditását az illetékes iskolaigazgató plébános uraknak, valamint lelkes, kedves tanitóimnak figyelmébe a legmelegebben ajánlom azon reményben, hogy átértvén és megszivlelvén ezen nemes társadalmi munkának jelentőségét, márcsak vallásos és hazafias nevelési szempontból is oda fognak törekedni, hogy ezen dicséretes vállalkozás megfelelő eredménnyel járjon.

A befolyt adományok a kir. tanfelügyelőségek által kijelelt záros határidőn belül és pedig nyolc nap alatt portómentes póstautalványon az illetékes kir. tanfelügyelőhöz küldendők be.

Minden iskola annyi folyószámmal ellátott gyüjtőivet kap, ahány tanitó van az iskolában és egyuttal ugyanannyi postautalványt.

Az adakozásban résztvevő tanulók művészies emléklapot fognak intézetük utján kapni. Ezen emléklapok természetesen csak a gyüjtés befejezése után fognak az illetékes kir. tanfelügyelők által az illető iskoláknak az adakozó nevének és az adománynak feltüntetésével megküldetni.

Azon szeretet, melyet az Úr Jézus születése hozott és terjesztett el az egész föld kerekségén, hassa át és gyulassza szeretetre vallásos és hazafias sziveinket és lelkeinket azok iránt, kik a harctéren életük és vérük kockáztatásával azért harcolnak, hogy mi nemcsak sziveinkben, hanem meleg otthonunkban is élvezhessük azt a békét, melyet szent karácsony éjjelén az angyalok hirdettek.

A IV., V., VI. el. isk. tanulók iskolábajárása. 4284/1914. 3315/1914. sz. rendeletem végrehajtása körül ismételten merültek fel nézeteltérések. Sokan úgy fogtak fel, hogy a IV., V. és VI. osztályu mindennapi tankötelesek a háboru idejére az iskolábajárás alól teljesen fel vannak mentve s ez irányban további intézkedésre szükség nincs. Mások kivánatosnak tartották, hogy a szóban forgó osztályok is iskolába járjanak, de sok helyen nem találtak módot a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 3939/1914. eln. sz. rendelete és a fennáló visszonyok kiegyeztetése tekintetében. Ezen okoknál fogva 3315/1914. sz. rendeletemet a következőképen egészitem ki.

Hivatkozott rendeletem nem ugy értelmezendő, hogy az már magában véve a IV., V. és VI. osztályok felmentését tartalmazza, mert az csak a felmentés elvi álláspontját fejezi ki, azonban nem érinti az iskolaszékek további intézkedését s az összes helyi hatóságoknak fenntartja a jogát, hogy a gyermekek szabadságolása tekintetében esetről-esetre határozzanak.

Ezen elvi felfogásból kiindulva utasitom a hatóságom alá tartozó összes iskolaszékeket és iskolagondnokságokat, hogy ott, ahol a IV., V. és VI. osztályu tankötelesek fennthivatkozott rendeletem alapján a szabadságolást igénybe vették, a kérdést ujból vegyék tárgyalás alá s vizsgálják meg, hogy a téli idő beálltával okvetlen szükséges-e szóban forgó tanköteleseket szabadságolni vagy nem, s e tárgyban hozzanak egészen határozott és kitérést nem ismerő érdemleges határozatot. Ahol az iskolaszékek vagy gondnokságok akként állapodnak meg, hogy a gyermekek szabadságolása okvetlen és elkerülhetetlen szükséges, ezen határozatokat jóváhagyás céljából az ehm. főtanfelügyelői hivatalhoz haladéktalanul terjesszék be. Az előterjesztéseket mindenkor a kerületi tanfelügyelők utján tegyék meg, kik a határozatot saját véleményes jelentésükkel kapcsolatban terjesztik fel.

Ahol a gyermekek most is rendesen iskolába járnak, ez az állapot további tárgyalás alapját nem képez és az iskolábajárás érintetlenül fenntartandó. Ahol az iskolaszék vagy iskolagondnokság a még be nem iskolázott IV., V. és VI. osztályosoknak beiskolázását határozza el, arról jegyzőkönyvet nem kell felterjeszteni, de az iskolaszéki elnök a határozatról az ehm. főtanfelügyelőt hivatalosan a ker. tanfelügyelői hivatal utján értesiti.

Az iskolaszékek feladata gondoskodni, hogy a IV., V. és VI. oszt. tanulók beiskolázása által előálló tanitó szükséglet rendeztessék s e tekintetben a fennthivatkozott 3315/1914. sz. rendeletem elvei irányadók.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

8. Horváth Ignác világi elnök, igazgató tanitó inditványára a közgyülés állást foglalt Szekfü könyve ellen, melyben alattomos, cinikus gunnyal támadta meg a magyar nemzet ragyogó emlékü szabadsághősét, Rákóczi Ferenc fejedelmet. A közgyülés egyhangulag az alábbi határozati javaslatot fogadta el. Javaslat: Mondja ki a Pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület szekszárdi esperes köre, hogy megbotránkozását fejezi ki Szekfü Gyula bécsi levéltári fogalmazó II. Rákóczi Ferenc nagy fejedelmet, a nemzet ideálját gyalázó és igaztalanul megvádoló könyve ellen és sajnálkozik a felett, hogy az Akadémia minden birálat nélkül azt a munkát kiadványai közé vette; továbbá óhajtja, hogy az akadémia vonja ki a forgalomból ezt a nemzetet gunyoló könyvet és törölje kiadványai közül.

9. Horváth Ignác v. elnök, igazgató tanitó ismertette a kath. tanitók üdülőházának ügyét. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács kitartó munkássága ugyanis létre hozta azt, hogy az üdülni vágyó, munkában kifáradt kartársak pihenést és gyógyulást nyerhetnek a szép Balaton partján levő Balatonlellén, ahol a kath. tanitók üdülőháza van. Miután az üdülőház még nincs kifizetve, a pénzügyminiszter engedélye folytán 100,000 drb. 1 koronás sorsjegyet bocsájtottak ki. A pénz előleges beküldése ellenében bárkinek tetszésszerinti példányszámot küld a kath. tanitók üdülőházi bizottsága Budapestről, VIII. Szentkirályi-utca 28. sz. Ezt az ügyet, melynek támogatása a kath. tanitók erkölcsi kötelessége, melegen ajánlotta a kartársak figyelmébe.

10. Egri Béla szekszárdi tanitó inditványára elhatározta az egyesület, hogy a jövő évi közgyülését Tolnán tartja.

11. Uj tagul felvétetett Hága Ferenc tolnai r. k. tanitó.

12. Miután inditványt senki sem adott be, elnök az ülést lelkes éljenzések között berekesztette.

K. m. f.

Kálmán Ferenc, jegyző. — Dr. Fent Ferenc, köri elnök.

„TURUL“ CIPŐK.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.
Elsőrangu, elegáns és jutányos a
TURUL CIPŐ

TURUL CIPŐGYÁR R. T.
:: TEMESVÁR ::
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.
Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.
A Nemzeti Casino mellett. Kerjen áregyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvü kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve. Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

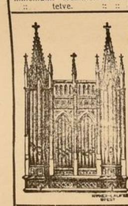

A pécsi országos kiállitáson állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK
Orgona- és harmoniumgyár Pécsett
A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője
Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü
ORGONÁIKAT
a legjutányosabb árak mellett müvészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu
harmoniumok minden nagyságban.
Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek
Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!
Hazai posztónemüeket
dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
árusitja kizárólag
KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára
Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület
Mintákat kivánatra bérmentve!

Szépésjó munkáért arany éremmel kitüntetve.

Friedmann Károly
butorgyára Pécs.

átköltözés miatt a raktáron levő kész
butorok
mélyen leszállitott áron eladatnak.

Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól	kezdve	
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470	„	„
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720	„	„
1 ottomán lószőrréteggel	„ 38	„	„
1 ebédlő diván, modern	„ 56	„	„
1 uri garnitura	„ 290	„	„
1 rézágy sodronybetéttel	„ 86	„	„
1 afrik matrac	„ 14	„	„

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 1. szám. Január 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS, képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kézbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur cimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

Gyermekeink neveléséről.

A szülőkre épen ugy, mint a tanitókra gyermekeik nevelése és oktatása háramlik. Első izben is a szülők kötelessége ez, mert hisz a tanitók csak 6 éves korukban kapják meg őket, addig szülői felügyelet alatt vannak, a nevelés oktatás pedig mindjárt kezdődik, mikor a kis csemete gagyogni kezd.

Neveljük gyermekeinket vallás erkölcsi alapon. Legbiztosabb alap, legerősebb eszköz a vallás. Ez teszi minden jó és nemes iránt fogékonnyá.

Vallás oktatásunk legyen külső és belső is, de mindenütt példát lásson a gyerek. Ellenkezőleg az erkölcsi érzés gyönge és meddő marad. Cselekedet is lásson a kis ártatlan gyermek. Ez nehéz, mert az erkölcsi cselekvés sokszor áldozatot követel tőlünk, önző hajlamaink kielégitéséről való lemondását, indulatok legyőzését, kényelmünk megzavarását. A jó érzések nem hiányoznak az emberekben, de fájdalom, az ellentétesek sem és ezek sokszor erősebbek. E tekintetben nagyon fontos és döntő a szülő példája: A gyermek szülőjében a tökéletesség mintaképét látja és őt utánozza cselekvésében: Mindig helyesen cselekedjünk, szokjuk meg azt, az erkölcsi érzések intését kövessük és az ellentéteseknek ellentálljunk.

A szülő mintakép legyen és azt követelje meg gyermekeitől is.

A gyermek szobájában a falakon szent képeket, szenteltviztartót, olvasót, az asztalon feszületet lásson. Ezeket magyarázza is meg a szülő neki gyenge értelmi felfogásához képest. Még jobb a példa. A szülő reggel imádkozzék, tekintsen a szent képekre, csókolja meg az olvasót és a feszületet, ha kimegy a szobából, hintse meg magát szentelt vizzel. Ezt lássa a gyermek és utánozni fogja. Délben a szülő is imádkozzék, ne csak a gyermektől követelje azt meg, példát lásson és azt követni fogja. Ebéd előtt, ebéd után együttesen imádkozzanak. Este és lefekvés előtt az egész család térdelve, fennhangon fohászkodjék a minden jót adó Istenhez.

Ez a szoktatás, ez a példa, kötelességteljesités. Ez nem nagy áldozat, gyermekeink vallás-erkölcsi nevelése érdekében, melyre minden embernek szüksége van megtehetjük és meg is kell tennünk.

A falakon ne tartsunk mindenféle katholikus emberhez, jó izléshez nem illő képeket. Ilyeneket ne lásson a gyermek.

Szépen beszéljünk mindig a családdal, ne perlekedjünk, veszekedjünk, hogy a gyermeknek ilyenhez fogalma se legyen.

A jó katholikus családban igy van. Menjünk csak a németekhez. Tele van szobájuk szent képekkel, Mária szoborral, mely előtt folyton ég a mécs, olvasókkal, szenteltviztartókkal.

Minden imádságukat szüz Mária szobra előtt térdelve mondja el az egész család. Lakásukat templomnak tekintik. A mezőkön mindenütt találni keresztet, mely előtt mindenki megemeli kalapját és oda megy, megcsókolja azt. Mielőtt munkáját megkezdi és bevégzi imádkozik. Németeknél a templom egész nap nyitva van, oda mennek egy rövid fohászt mondani, mikor reggel hazulról távoznak és oda sietnek este hazajövetelkor hálát adni Istennek.

Vasárnap zsufolásig tele van a templom ájtatos hivőkkel. Oly buzgón, igazi tiszta szivvel imádkoznak kerülvén a más megbotránkoztatását, vigyázva az ájtatosság emelésére, vigyázva még a tisztaságra is.

Ezt kövessük mi is. Szoktassuk erre kis korukban gyermekeinket, vigyük a templomba, ne féltsük a hidegtől, melegtől, hisz edzeni kell őket már csecsemő koroukban, hogy az élet nehéz küzdelmeiben megállják helyüket, ne rettenjenek vissza mindentől.

Szigoruan követeljük meg tőlük, hogy a templomban, mely Isten háza, imádkozzanak és énekeljenek, jól viseljék magukat, ott ne lármázzanak, ne futkározzanak, adjanak helyet az idősebbeknek, kiket mindig tiszteljenek, mást ne háborgassanak és illendően távozzanak onnét ki, ne tolakodjanak, várjanak és szépen csendben menjenek haza. Erre kell a gyermekeket figyelmeztetni, otthon számon kérni, akkor becsületes, emberszerető polgárokat nevelünk, kiket tisztelni, becsülni és szeretni fog mindenki.

Ruházatunk is katholikus emberhez illő legyen, ne feltünő és kirivó.

Társadalmi életünkben is erkölcsösen viseljük magunkat, oly helyekre menjük csak, oly barátokat szerezzünk s gyermekeinket is oly helyekre vigyük.

Az olvasásnál oly könyveket válasszunk ki és adjunk a gyermek kezébe, melyek vallás erkölcsi alapon nyugosznak.

De legyen vallásosságunk főkép belső. Magunk is tegyünk jót mással, másért és másokért élni tudjunk, használjunk a köznek, segitsünk másokon. A baráti és bajtársi viszony érzését érezzük mindenkor.

Járuljunk magunk is az Ur asztalához. Mindenben tartsuk be a parancsolatokat és ezekre tanitsuk gyermekeinket is. Példánkat kövessék, utánozzák és akkor nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk el, gyermeket adtam a Hazának, de oly vallás erkölcsös, hazafiasat, kiben gyönyörködni fog az Egyház és Haza.

Gyermekeinket mindenre figyelmeztessük, amit jó gyermektől kiván a társadalom. Az utcai, iskolai magaviseletre, mások megbecsülésére óva intsük. Ne bántson mást, tiszteljen, becsüljön mindenkit, akkor őt is tisztelet, szeretet és közmegbecsülés övezi.

Ne becézgessük gyermekeinket és ne oktassuk olyanra, minek káros következménye lehet.

Minek becézgetni, mikor az életben majd ugysem lesz benne később része, mily nehéz lesz akkor neki a kellemetlenségekkel megküzdeni! Neveljünk erős, edzett, bátor, nélkülözni tudó és a viharral szembe szálló polgárokat.

Szekszárd.

Nagy Béla,
kir. s. tanfelügyelő.

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett Laskafalun a pécsegyházmegyei tanitóegyesület dárdai esperesi körének 1914. május 13-án tartott tanácskozmányán.

Jelen vannak: Ft. Gaál Sándor ker. esp. tanf. elnök, Schmidt György v. elnök, Müller Károly laskafalui, Alagics János hercegszöllősi, Bödy Károly szentistváni, Glück István bellyei plebános, Haüzer Imre laskafalui, Petricsevics N. hercegszöllősi s. lelkész, Stefán Péter, Müller János, Strobl Ferenc, Nicsinger Gyula, Rostás Teréz, Horváth Lajos, Weininger Kálmán, Hiszthaüs Péter, Csáki Klotild, Ikotity Béla, Jáng Erzsébet, Pichler Aladár, Gombárovics Géza, Melvai Mária, Schmidt Györgyné, Jerger Ferenc, Oberst Ida, Korizminics Kornélia, Möhler György, Wimmischmann Antal, Skerletz Lajos, Terbócz Béla, Sigmund Marit, Csernyánszki József, mint rendes tagok, Varga Béla karancsi s. jegyző, Hitzhaus Béla bank hivatalnok, mint vendég.